Z a m â n ı m ı z d a

T e v h î d ve Ş i r k

اَلتَّوْحِيدُ وَالشِّرْكُ

Y a z a n

Ali Celâleddin Karakılıç

2010

B e ş i n c i B a s k ı

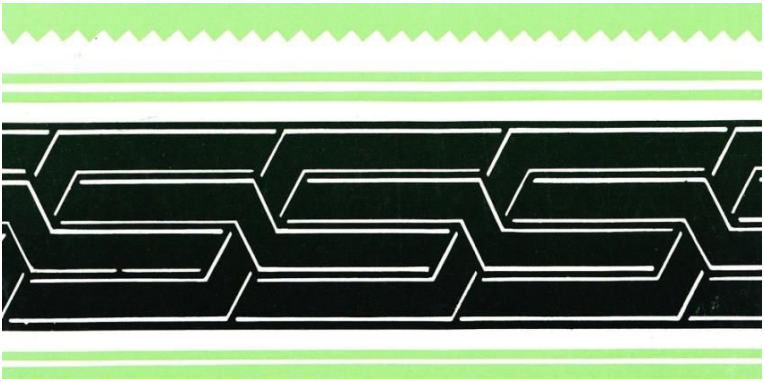

Z a m â n ı m ı z d a

T e v h î d ve Ş i r k

اَلتَّوْحِيدُ وَالشِّرْكُ

1. Baskı: Ankara 1999
2. Baskı: Ankara 2000
3. Baskı: Ankara 2001
4. Baskı: Ankara 2005
5. Baskı: Ankara 2010

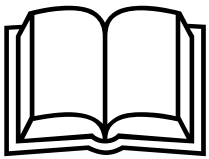

Z a m â n ı m ı z d a

T e v h î d ve Ş i r k

اَلتَّوْحِيدُ وَالشِّرْكُ

Y a z a n

Ali Celâleddin Karakılıç

2010

B e ş i n c i B a s k ı

لآ إِلَهَ إِلاَّ اللّٰهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللّٰهِ

“Lâ ilâhe ille’llâh, Muhammedü’r-Rasûlü’llâh

Besmele *Hamdele* *Salvele*

بِسْـــــــــــــمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اَلْحَمْدُ للهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ. مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ. إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ. اِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ. صِرَاطَ الَّذِينَ اَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلاَ الضَّالِّينَ.

اَلْحَمْدُ للهِ الَّذي هَدَينَا لِلإِيمَانِ وَالْإِسْلاَمِ. وَاللهُ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلىَ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ.

اَلْحَمْدُ للهِ وَسَلاَمٌ عَلىَ عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفىَ.

اَلصَّلَوَةُ وَالسَّلاَمُ عَلىَ رَسُولِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلىَ آلِهِ وَصَحْبِهِ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ وَمَنْ تَبِعَهُمْ بِإِحْسَانٍ إِلىَ يَوْمِ الدِّينِ.

Bi'smi'llâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm

Bütün âlemlerin Rabb'i, Rahmân ve Rahîm, Din Günü'nün sâhibi olan Allâh'a hamd olsun. Yâ Rabb, biz Yalnız sana kulluk eder ve yalnız senden yardım dileriz. Bizleri doğru yola hidâyet eyle. O kendilerine ni'met verdiklerinin yoluna ilet. Gazâba uğrayanlarınkine ve sapıklarınkine değil.

Bizi, îmân'a ve (fıtrat dîni olan) İslâm'a hidâyet eden Allâh'a hamd olsun. Allâh, kimi dilerse onu, (kendisinde hayır gördüğü kimseleri) doğru yola iletir.

Hamd olsun Allâh'a ve selâm olsun O'nun beğenip seçtiği (kendisinde hayır görüp doğru yola iletdiği) kullarına.

Salât ve selâm, Rasûl'ümüz Hazreti Muhammed üzerine, tayyîb ve tâhir olan Âl ve Ashâb'ının üzerine ve Kıyâmet'e kadar ihsân ile Âl ve Ashâb'ına tâbi' olanların üzerine olsun. Âmîn.

❋ ❋ ❋

بِسْـــــــــــــــــــــمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Bi'smi'llâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm

وَإِلَـهُكُمْ إِلَهٌ وَاحِدٌ ج لاَ إِلَهَ إِلاَّ هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ ع.

"Hepinizin tanrısı (zâtında ve sıfatlarında aslâ bir benzeri bulunmayan) **bir tek Tanrı'dır. O'ndan başka hiç bir tanrı yokdur. O, Rahmân'dır, Rahîm'dir".**

(Bakara, 163)

وَاعْبُدُوا اللهَ وَلاَ تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئاً.

"Allâh'a ibâdet (ve kulluk) **edin. O'na hiç bir şey'i eş** (ortak) **tutmayın".**

(Nisâ', 36)

يُسَبِّحُ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْاَرْضِ.

"Göklerde ve yerde ne varsa hepsi O'nu (Allâh'ı) **tesbîh** (ve tenzîh) **eder".**

(Haşr, 24)

وَمَا يُؤْمِنُ اَكْثَرُهُمْ بِا اللهِ إِلاَّ وَهُمْ مُشْرِكُوْنَ.

"Onların çoğu, Allâh'a şirk (ortak) **koşmaksızın îmân etmez".**

(Yûsüf, 106)

اَلْمَرْءُ مَعَ مَنْ اَحَبَّ.

"Kişi, sevdiği kimse ile berâberdir".

(Buhârî, Kitâbü'l-Edeb,Cüz'.8.ss.48)

❋

❋ ❋

Ö n s ö z

İslâm'ın, birbirine zıt en temel esâslarından biri olan **"T e v h î d "** ve **"Ş i r k",** insanlığı yükselten veyâ alçaltan iki ana vasıf olduğundan bunlarla ilgili konuları kaleme almamızın asıl sebeb ve hedefi, Kıyâmet alâmetlerinin zifîrî karanlıklar gibi başımıza üşüştüğü şu günlerde, İslâm'ın gerçeklerini bir kere daha dile getirmek, i'tikâd, ibâdet, ahlâk ve ictimâiyyet (*toplum*) konularında onları îkaz etmek, bi'l-hâssa Allâhü Teâlâ nazarında afv'i mümkün olmayan **"Ş i r k"** şekillerinden bahs etmek ve onları ilmî bir şekilde gözler önüne sermekdir.

Diğer bir deyimle kendisi ile amel olunması lâzım gelen Hükmü'llâh'ı (*Allâh'ın hukmünü*) ta'yîn etmek veyâ Cenâb-ı Hakk'ın murâdına en yakın bir netîcenin alınmasına çalışmak, **nass** karşısında (*ya'nî Kur'ân ve Sünnet ile sâbit olan kat'î hükümler karşısında*) veyâ **emr-i ilâhî** karşısında kendi aklına göre re'y ve kıyâs'da bulunarak isyan eden İblîs gibi olmamak, bu şekildeki bir davranış ile veyâ hevâ ve heves ile gizli veyâ açık bir **"Ş i r k"** yoluna sapmamakdır.

Bunun netîcesi olarak da kendi hevâ ve hevesine veyâ başkalarının hevâ ve hevesine uyarak kendi arzû ve iştihâlarını dile getirip insanları onun etrâfında tolamaya çalışan deccal-vârî bir takım kimselerin tehakküm ve istibdât fikrinden uzak rûhî bir olgunluğa, İslâmî bir ahlâka, İslâmî bir siyâset anlayışına, doğru bir **"Tevhîd"** inancına sâhib olmanın yollarını göstermek ve içinde bulunduğumuz toplumun birlik ve berâberliğini tehlikeye düşüren muhtelif irâde ve re'y'lerin tenâkuz ve

cidâlinden (*birbirine zıt kavga ve döğüşlerden*) toplumu kurtarmaya çalışmakdır.

Çünkü **"Tevhîd"** ve **"Şirk"** in ne demek olduğunu iyice anlayıp idrâk eden bir Müslümân, **"Şirk"** in her çeşidine karşı yalan, yanlış, eğri, bozuk, sahte, bâtıl, uydurma inanç ve akîde'lerden, hevâ ve heveslerden, fikir ve ahlâk kurallarından yüz çevirip dâimâ Hakk'a ve doğruya yönelir. Dîni, yalnız Allâh için hâlis kılıp tefrîkaya düşmeden onun etrâfında toplanır. Tam bir ihsân, ihlâs ve teslîmiyyet ile yalnız Allâh'a kulluk eder. Yalnız O'nun yardımını ister. Yalnız O'na ibâdet ederek ecir ve mükâfâtını O'ndan bekler. Sahtekâr, çıkarcı ve İslâm'a uymayan yenilikci kimselerin arzû ve isteklerine âlet olmaz. Bir takım fitne ve fesâd sâhibi kimselere karşı, taraf tutma gayretini göstermez. Onlara karşı bir meyli olduğunu, gizli veyâ açık bir şekilde belirtmez.

Bi'l-hâssa bid'at sâhibi kimselerin **küfrünü** veyâ **dâiye** olduğunu (*ya'nî kendi fikir ve duygularını telkin ve teşvîk edici olduğunu*) iyice ayırt edip kendisini ve etrâfındakileri böyle tehlikeli yollara yöneltmekden korumaya çalışır. Bunları anlayıp idrâk edince de, İslâm'da, her hangi bir kimsenin şer'î bir huküm vaz' etmesinin mümkün olmadığını, kendi hevâ ve hevesine veyâ başkalarının hevâ ve hevesine uyarak -*İslâm'a ve müslümân'lara hizmet gâyesi ile de olsa*- din nâmına yeni bir şey' ihdâs etmenin aslâ câiz olmadığını iyice anlayıp kavrar ve kendini Allâh'a yöneltip O'na teslim olur. Allâhü Teâlâ'nın Peygamberine ve o Peygamber vâsıtası ile göndermiş bulunduğu Kur'ân-ı Kerîm'e itâat eder. Emr edilenleri yapmaya, nehy edilenleri yapmamaya çalışır. Bunları yaparken de ifrât ve tefrîdden kaçınır.

Kula kul olmaz. Kula üstünlük de taslamaz. Vekâr ve olgunluğunu muhâfaza ederek insanlığın gâye ve hedefi olan kâmil insan, olgun insan hedefine doğru yol almaya çalışır. Dünyâsını ve âhiretini mutlu kılıp başarıya ulaşır. İnsan ve cin şeytanlarının şerrinden, nefis bataklığının şehevî câzibelerinden kurtulup **Cennet**'e ve **Cemâl**'e ulaşır. Bunun netîcesi olarak da *"Selâm Selâm"* hitâbına nâil olur. Ne mutlu böyle bir netîceye nâil olanlara.

فَاعْتَبِرُوا يَا أُولِي ٱلْأَبْصَارِ.

"İşte ey akıl ve basîret sâhibleri, siz bundan ibret alın (ve Hakk'a yönelin)".[1]

❋

❋ ❋

Evet, bu esâslar dâhilinde Hakk'a yönelmesini ve O'na Teslim olmasını bilen îmân sâhibi bir kimse, her yönü ile mükemmel bir Bilgisayara benzer. Bunun için îmân sâhibi bir kimse, sâhib olduğu îmân esâslarını, her yönü ile her zaman ve her yerde **şirk** ve **küfür** virüslerinden koruması lâzımdır.

Nasıl ki bir bilgisayara her hangi bir şekilde bir veyâ bir kaç virüs girince, bütün bilgileri ve çalışmaları bir anda alt-üst edip bozar ve işe yaramaz bir hâle getirirse, her hangi bir şekilde insana musallat olan bir **şirk** veyâ **küfür** hâli de, o kimsenin **îmân** ve **tevhîd** esâslarını bir anda yok edip gider.

Bunun için bozulan bir bilgisayarı temizleyip yeniden bilgiler yüklemek gerektiği gibi, yok olan veyâ işe yaramaz bir

[1] -Haşr, 2.

hâle gelen îmân ve tevhîd esâslarını da yeniden tâzeleyip şirk ve küfür virüslerinden temizlemek lâzımdır.

قَدْ اَفْلَحَ مَنْ زَكَّيهَا.ص لا

"Onu (nefsini, şirk, küfür ve günahlardan) **tertemiz yapan, muhakkak** (dünyâ ve âhiret selâmetine) **ermişdir".**[2]

وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّيهَا.ط

"Onu (nefsini, şirk, küfür ve günahlar ile) **alabildiğine örten** (hakîkâtleri göremez, işitemez, anlayamaz hâle getiren) **ise, elbetde** (dünyâda ve âhiretde) **ziyana uğramışdır".**[3]

Âyet-i kerîme'leri, bunun açık bir delîlidir.

Bu bakımdan nefsimizi, ömrümüz boyunca, her zaman ve her yerde tertemiz yapmak, faydalı, temiz ve güzel olan şey'leri almak, faydasız, pis ve zararlı olan şey'leri terk etmek, yaşayışımızın şiârı olmalıdır.

Bunun için kara sinek gibi her önümüze gelen şey'e konup ondan istifâde etmek yerine, bal arısı gibi olup faydalı ve şifâlı şey'ler peşinde koşarak hem kendimizi hem de başkalarını istifâde ettirmenin yollarını aramalıyız.

İşte, yaratılışın hedefi olan *Hakk'*a yönelmeyi ve kayıtsız şartsız O'na teslim olmayı kendi hür irâdesi ile arzû eden kardeşlerimize, içinde bulunduğumuz zamânın akla hayâle gelmedik şirk ve küfür şekillerini (*virüslerini*) göstermek ve onlardan temizlenip uzak kalma yollarını belirtmek, bu sûretle de kâmil bir *îmân* ve *tevhîd* sâhibi olmalarını sağlamak amacı

[2] -Şems, 9.
[3] -Şems, 10.

ile bu küçük kitabcığı hazırlamış bulunuyoruz. Gayret ve teblîğ bizden, tevfîk ve hidâyet yalnız ve yalnız Allâhü Teâlâ'dandır.

وَالسَّلاَمُ عَلىَ مَنِ اتَّبَعَ الْهُدىَ.

"(Dünyâda ve âhiretde) **selâm** (ve selâmet), **doğruya** (Hakk'a ve hakîkâte) **tâbi' olanlaradır".**[4]

Ali Celâleddin Karakılıç
26-Şevvâl-1417
06-Mart-1997
Talas

❋
❋ ❋

[4] -Tâ Hâ Sûresi, Âyet 4

G i r i ş ve G â y e

İnsan oğlunun başına her ne gelmişse, üzerine farz olan dînî hakîkâtlere inanmayışından veyâ onları gereği gibi doğru bir şekilde öğrenip bilmeyişinden gelmişdir. Bunun içindir ki kullarının bu hâlini en iyi bir şekilde bilen Allâhü Teâlânın ilk emri olan,

اِقْرَأْ بِاسْمِ رَبِكَ الَّذِي خَلَقَ. ۚ خَلَقَ ٱلْاِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ. ۚ اِقْرَأْ وَرَبُّكَ ٱلْاَكْرَمُ.

الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ. ۚ عَلَّمَ ٱلْاِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ.

“Yaratan Rabb’inin adı ile oku. O, insanı bir kan pıhtısından yaratdı. Oku, Rabb’in nihâyetsiz kerem sâhibidir. Ki kalemle (yazı yazmayı) **öğreten O’dur. İnsana bilmediğini O öğretdi”.**[5]

âyet-i kerîmeleri ile, erkek ve kadın herkese beşikden mezara kadar, cehâletden kurtulmanın yollarını araması ve bu uğurda çalışması kendisine **farz** kılınmış; son emri olan,

وَاتَّقُوا يَوْماً تُرْجَعُونَ فِيهِ إِلَىَ اللهِ ثُمَّ تُوَفَّىَ كُلُّ نَفْسٍ مَا كَسَبَتْ وَهُمْ لاَ يُظْلَمُونَ.

“Öyle bir günden sakının ki hepiniz o gün Allâh’a döndürüleceksiniz. Sonra herkese (hayır ve şerr’den) **kazandığı tastamam verilecek, onlara haksızlık edilmeyecekdir”.**[6]

âyet-i kerîmesi ile de, ileride karşılaşacağı hesâbın âkıbetini düşünmesi ve Allâh’ın azâbından korkması, kesin bir ifâde ile hatırlatılmışdır.

---

[5] -Alâk, 1-5.
[6] -Bakara, 281.

Ayrıca,

اَعوُذُ بِاللهِ اَنْ اَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ.

"Câhillerden olmakdan Allâh'a sığınırım".[7]

âyet-i kerîmesi ile de, câhillerden olmamamız için Allâh'a sığınmamız, O'nun bildirdiği sınırlar dâhilinde dînî ve dünyevî ilimleri öğrenmemiz, bunun netîcesi olarak da ilâhî imtihanı kazanıp O'nun rızâsını elde etmek için gereğini yerine getirmemiz emr edilmişdir.

Bu bakımdan ilim güzel bir şey'dir. Onunla amel edip onun ışığında takvâya yönelmek ve iyi bir insan olabilmek ise, ondan da güzeldir. **Yaratılışın gâyesi de bu netîceyi elde etmekdir.**

Bunun içindir ki Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm*, Hayber Gazâsı'ında, Hazreti Ali *radıye'llâhü anh'*ı kumandan olarak ta'yîn etdiği zaman O'na,

اُدْعُهُمْ اِلَى ٱلاِسْلاَمِ وَاَخْبِرْهُمْ بِمَا يَجِبُ عَلَيْهِمْ مِنْ حَقِّ اللهِ فِيهِ. فَوَاللهِ لاَنْ يَهْدِيَ اللهُ بِكَ رَجُلاً وَاحِداً. خَيْرٌ لَكَ مِنْ اَنْ يَكوُنَ لَكَ حُمْرُ النَّعَمِ.

"(Yâ Ali, önce) **onları İslâm Dînî'ne da'vet et ve Allâh'ın hakkı'ndan üzerlerine vâcib olan İslâm Dîni esâslarını haber ver. Tek bir kişinin senin irşâdın ile Müslümân olması,** (iyi bil ki) **sana kızıl develer bahş edilmesinden,** (senin de onları yoksullara tasadduk etmenden) **daha hayırlıdır".**[8]

---

[7] -Bakara, 67.

[8] -Sahîhu'l-Buhârî, Bâbu Gazveti Hayber, Cüz'.5.ss.171.
Et-Tâcü'l-Câmiu li'l-Usûl fî Ehâdîs'r-Rasûl s.a.v. C.1.ss.421.
Eş-Şeyh Mansûr Ali Nâsıf.

buyurmuş olması, içinde bulunduğumuz şu zaman ve zemin içerisinde, Allâhü Teâlâ'ya yönelip düşünmesini bilen insanlara çok büyük görevler yüklemektedir.

Bi'l-hâssa,

إِنَّهُ سَتَكُونُ فِتَنٌ كَقِطَعِ اللَّيْلِ الْمُظْلِمِ قِيلَ: فَمَا النَّجَاةُ مِنْهَا يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ: كِتَابُ اللهِ تَعَالَىَ. فِيهِ نَبَأُ مَنْ قَبْلَكُمْ. وَخَبَرُ مَنْ بَعْدَكُمْ. وَحُكْمُ مَا بَيْنَكُمْ.وَهُوَ فَصْلٌ لَيْسَ بِالْهَذْلِ. مَنْ تَرَكَهُ تَجَبُّراً قَصَمَهُ اللهُ تَعَالَىَ. وَمَنِ ابْتَغَىَ الْهُدَىَ فِي غَيْرِهِ اَضَلَّهُ اللهُ تَعَالَىَ. وَهُوَ حَبْلُ اللهِ الْمَتِينُ. وَنوُرُهُ الْمُبِينُ. وَالذِّكْرُ الْحَكِيمُ. وَالصِّرَاطُ الْمُسْتَقِيمُ. وَهُوَ الَّذِي لآ تُزِيغُ بِهِ ٱلاَهْوَاءُ. وَلآ تَتَشَعَّبُ مَعَهُ ٱلاَرَاءُ. وَلآ يُشْبَعُ مِنْهُ الْعُلَمَاءُ. وَلآ يَمَلُّهُ ٱلاَتْقِيَاءُ. مَنْ عَلِمَ عِلْمَهُ سَبَقَ. وَمَنْ عَمِلَ بِهِ أُجِرَ. وَمَنْ حَكَمَ بِهِ عَدَلَ. وَ مَنْ عَصَمَ بِهِ فَقَدْ هُدِيَ إِلَىَ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ.

"Muhakkak ki ileride muzlim gece kıt'aları (zifîrî gece karanlıkları) gibi fitneler olacakdır. Denildi ki -Yâ Rasûle'llâh, ondan necât (kurtuluş) ne?-. Buyurdu ki Allâhü Teâlâ'nın Kitâbı (Kur'ân-ı Kerîm) dir.

Onda sizden evvelkilerin haberi, sizden sonrakilerin haberi, birbirinizin arasındaki şey'lerin hukmü vardır. O bir hezl (boş söz) değil, (hakk ile bâtılı birbirinden ayıran) bir fasıldır. O'nu tecebbüren (kibirlenip büyüklenerek) terk edenin Allâh belini kırar. Doğru yolu O'nun gayrisinde arayanı, Allâh dalâlete düşürür. O, Allâh'ın habl-i metîni (sapa sağlam bir ipi), nûr-i mübîn'i (ap-açık bir nûru) dir. Zikr-i hakîm'dir. Sırât-ı müstekîm'dir. Keyiflerin sapıtmamasına, re'ylerin dağılmamasına yegâne sebeb O'dur. Ulemâ', O'na doymaz.

Etkıyâ' (Allâh korkusu ile günah işlemekden çekinenler) O'ndan usanmaz. O'nun ilmini bilen ileri gider. O'nunla amel eden me'cûr olur (sevab kazanır). O'nunla hukm eden adâlet eder. O'na sımsıkı sarılan doğru yola hidâyeti bulur".[9]

hadîs-i şerîfinin ifâde etdiği fitnelerin, ihtirâs, bid'at, tefrîka, ihtilâf, anarşi, terör, katil, parti taassubu, moda, özgürlük iddiâları, hakk isteme arzûları ve demokratik istekler şeklinde, *-insana ümidsizlik, endîşe ve dehşet veren, küçüğünden büyüğüne korku salan, sokaklara döken-,* ne olduğu belirsiz şey'lerin, zifîrî karanlıklar gibi başımıza üşüştüğü şu günlerde ve bundan sonra da üşüşmekde devam etmesi kuvvetle muhtemel olan zaman ve zeminlerde, insanı, dünyevî ve uhrevî felâketlere sürükleyeceği, kaçınılmaz bir netîcedir

Böyle bir felâket ile karşılaşmamak için, Cenâb-ı Hakk'ın, emir ve nehiy'lerine karşı gelen **Hazreti Âdem, Hazreti Havvâ** ve **İblîs**'e hitâben ifâde buyurduğu,

قَالَ اهْبِطُوا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ ۚ وَلَكُمْ فِي ٱلْاَرْضِ مُسْتَقَرٌّ وَمَتَاعٌ إِلَىٰ حِينٍ.

قَال فِيهَا تَحْيَوْنَ وَفِيهَا تَمُوتُونَ وَمِنْهَا تُخْرَجُونَ.

"(Allâh) **dedi ki: Kiminiz kiminize düşman olarak inin. Yer** (yüzün) **de sizin için bir zamâna kadar yerleşip kalmak ve geçinmek** (mukadderdir)**".**

"Dedi ki: Orada yaşayacaksınız. Orada öleceksiniz ve yine oradan dirilip çıkarılacaksınız".[10]

---

[9] -Ahmed İbn-i Hanbel, Müsned, C.1.ss.9l.
Hak Dîni Kur'ân Dili Türkçe Tefsir, C.1.ss.30. Elmalılı Hamdi Yazır.
Dârimî, Sünen, Fedâilü'l-Kur'ân.

[10] -A'râf, 24-25.

قُلْنَا اهْبِطُوا مِنْهَا جَمِيعاً ج فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُمْ مِنِّي هُدىً فَمَنْ تَبِعَ هُدَايَ فَلاَ خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلاَ هُمْ يَحْزَنُونَ.

"(Evet, öyle) **dedik: Hepiniz oradan inin. Sonra size benden bir hidâyetci** (rehber bir peygamber) **gelir de kim benim o hidâyetimin izince giderse** (göndereceğim peygamberlere uyup benim emirlerimi tutar ve yasaklarımdan kaçarsa), **artık onlara hiç bir korku** (ve tehlike) **yokdur. Onlar mahzûn da olacak değillerdir".**[11]

إِنَّا كُنَّا مُرْسِلِينَ ج. رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ ط.

"Biz, Rabb'inden bir rahmet eseri olarak (peygamberler) **gönderenleriz".**[12]

âyet-i kerîmelerinde belirtildiğine göre, sonsuz rahmetinin bir eseri olarak gönderdiği Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm'*ın öğretdiği ve bi'z-zât yaşayarak insanlığa teblîğ etdiği Kur'ân-ı Kerîm'in ve ilâhî hakîkatlerin ışığında, dünyaya gelen her insanın bülûğ çağına erdikden sonra ölünceye kadar ki zaman ve zemin içerisinde kendi hevâ ve hevesine veyâ *-başta İblîs olmak üzere-* iblis-vârî insanların hevâ ve heveslerine kapılmadan, dalâletden hidâyete, küfür ve şirkden îmâna, bâtıldan hakka yönelip yaratana gönül vermesi, O'na teslîm olup ezeldeki ahdini *-Ehl-i sünnet ve cemâat yoluna uygun-* doğru bir şekilde yerine getirmeye gayret sarf etmesi ve

اَلَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيٰوةَ لِيَبْلُوَكُمْ اَيُّكُمْ اَحْسَنُ عَمَلاً ط وَهُوَ الْعَزِيزُ الْغَفُورُ لا.

"O, hanginizin daha güzel amel (ve hareket) **de bulunacağını imtihân etmek için ölümü de, dirimi de takdîr**

[11] -Bakara, 38. Dâ Hâ, 123.
[12] -Duhân, 5-6

eden ve yaratandır. O, (kendisine isyân edenlerden intikam almakda) **Gâlib-i mutlak'dır.** (Kendisine tevbe ile yönelip emir ve nehiy'lerine teslîm olanlar hakkında da) **Gafûr'dur** (bağışlayıcıdır)**".**[13]

وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَٱلاَرْضَ فِي سِتَّةِ اَيَّامٍ وَكَانَ عَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ لِيَبْلُوَكُمْ اَيُّكُمْ اَحْسَنُ عَمَلً.ط

"Hanginizin ameli (hal ve hareketi) **daha güzel olduğu** (husûsunda) **sizi imtihana çekmek için gökleri ve yeri altı günde yaratan O'dur.** (Bundan evvel ise) **Arş'ı, su üstünde idi".**[14]

إِنَّا جَعَلْنَا مَا عَلَى ٱلاَرْضِ زِينَةً لَهَا لِنَبْلُوَكُمْ أَيُّهُمْ اَحْسَنُ عَمَلاً.

"Biz yer yüzünde ne varsa ona bir zînet verdik ki insanları, hangisi daha güzel amel yapacak diye, imtihân edelim".[15]

âyet-i kerîmelerinde ifâde buyurulan ilâhî imtihanı kazanmaya çalışması lâzımdır.

Bunun için bu mühim netîceyi elde etmek niyeti ile gayret sarf eden her insana, Rabb'inin rızâsına nâil olma yollarının gösterilmesi, **"T e v h î d"** akîdesinin doğru bir şekilde öğretilmesi, Allâhü Teâlâ'nın mağfiretini ve cennetini kazanma yollarının anlatılması, afvi mümkün olmayan **"Şirk"** hallerinin îzah edilmesi,

وَلْتَكُنْ مِنْكمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَاُوْلَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

[13] -Mülk, 2.
[14] -Hûd, 7.
[15] -Kehf, 7.

"Bir de içinizden öyle bir topluluk (öyle bir teşekkül) **olsun ki** (onlar herkesi) **hayra çağırsınlar.** (Tevhîd'e, İslâm'a, birlik ve berâberliğe da'vet ederek) **iyiliği emr etsinler, kötülükden vaz geçirmeye çalışsınlar. İşte** (bu vazîfeleri hakkıyle yapanlar) **felâha, murâda erenlerin ta kendileridir".**[16]

âyet-i kerîmesine göre, kaçınılmaz bir görevdir. Bu görev, zaman zaman Farz-ı kifâye olarak yerine getirilmişse de zâmanımızda Farz-ı ayın olmuşdur ki âyet-i kerîmenin hukmü de budur.

Bu görevin en başında **"T e v h î d "** inancının ve **"Ş i r k"** şekillerinin doğru bir şekilde öğrenilmesi, öğretilmesi ve gönüllerde yer etmesi gelmektedir.

Bu bakımdan insanlığın yaratılış gâyesi olan **Yaratanı bilme** ve **O'na kul** olma esâslarının idrâk edilmesine ve menşeinin *(kaynağının)* bilinmesine yol gösteren ve bizi bu yola yönlendiren,

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلاَّ لِيَعْبُدُونَ.

"Ben cinleri de, insanları da (başka bir hıkmetle değil) **ancak bana kulluk etsinler,** (benim varlığımı ve birliğimi bilsinler, beni noksan sıfatlardan münezzeh kılıp kemâl sıfatları ile muttasıf kılarak bana kulluk etsinler), **diye yaratdım".**[17]

âyet-i kerîmesinin ışığında, şu hakîkatlere de iyice kulak verip gereğini yerine getirmek lâzımdır.

❋
❋ ❋

[16] -Âl-i İmrân, 104.
[17] -Zâriyât, 56.

Allâhü Teâlâ, daha ruhlar âleminde iken Âdem *aleyhi's-selâm*'ın sulbünden kıyâmete kadar gelip geçecek bütün insanları birbirinin sulbünden karınca misâli (*zerre misâli*) halk etdikden sonra onlara akıl, hayat ve konuşma kudreti verdi. Bundan sonra da Hâlikıyyet'ine (*Yaratıcılığına*) ve Rubûbiyyet'ine (*yegâne Rabb ve Ma'bûd olduğuna*) delâlet eden nice delîlleri gösterdikden sonra,

وَإِذْ اَخَذَ رَبُّكَ مِنْ بَنِي آدَمَ مِنْ ظُهُورِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَاَشْهَدَهُمْ عَلىَ اَنْفُسِهِمْ ج اَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ ط قَالُوْا بَلىَ ج شَهِدْنَا ج اَنْ تَقُوْلُوْا يَوْمَ الْقِيَمَةِ إِنَّا كُنَّا عَنْ هَذَا غَافِلِينَ لا. أَوْ تَقُولوا إِنَّمَا اَشْرَكَ آبَاؤُنَا مِنْ قَبْلُ وَكُنَّا ذُرِّيَّةً مِنْ بَعْدِهِمْ ج اَفَتُهْلِكُنَا بِمَا فَعَلَ الْمُبْطِلُونَ.

"Hani Rabb'in Âdem oğullarından, onların sırtlarından (sulblerinden) **zürriyyetlerini çıkarıp kendilerini kendilerine şâhid tutmuş -*Ben sizin Rabb'iniz değil miyim?-*** (demişdi). **Onlar da -*Evet,* *(Rabb'imizsin),* *şâhid olduk*- demişlerdi ".**

"(İşte bu şâhidlendirme) **Kıyâmet günü -*Bizim bundan haberimiz yokdu*- dememeniz içindi".**

"Yâhud -*Daha evvel ancak atalarımız* *(Allâh'a)* *şirk koşmuşdu. Biz de onların ardından* *(gelen)* *bir nesiliz,* *(biz ancak onlara uyduk).* *Şimdi o bâtılı kuranların işlediği* *(günahlar)* *yüzünden bizi helâk eder misin?-* dememeniz içindi".[18]

âyet-i kerîmesinde ifâde buyurulan süâl ve cevâbı ve kendimizi kendimize şâhid tutma keyfiyyertini dile getirdi. Bunun netîcesi olarak da kıyâmete kadar ne kadar insan gelip

[18] -A'râf, 172-173.

geçecekse hepsi Âdem *aleyhi's-selâm'*ın sulbünden çıkan zürriyyetler hâlinde yazılıp takdîr edildi. Bundan sonra da beşerde tenâsül (*birbirinden doğup üreme*) bir kânun oldu.[19]

Ezeldeki bu şâhidlendirme netîcesinde bütün insanlar, daha ruhlar âleminde iken, Allâhü Teâlâ'nın varlığını, birliğini ve noksan sıfatlardan münezzeh olup kemâl sıfatları ile muttasıf bulunduğunu kabûl ve tasdîk edip O'nun terbiye ve emânetini kabul etmiş, buna şâhid olduğunu teahhüd edip kabullenmiş, Rubûbiyyet'ine îmân edip ikrâr etmiş, bu sûretle de ezelî bir ahd ve zimmet altına girmişdir.

İşte bu mukâvele ve fıtrî mîsâk (*sözleşme ve andlaşma*), beşerin din duygusunun mebdei (*ilki*), hukûk fikrinin kaynağı, medeniyyet ve toplum anlayışının başlangıcı olmuşdur.

Bunun için Yevm-i mîsâk'da zuhûr eden ve Ahd-i mîsâk'da bulunan zürriyyetin tamâmı dünyâya gelip bu ahdinde samîmî olup olmadığı husûsunda imtihân olmadıkca kıyâmet vukû' bulmaz. Çünkü Ahd-i mîsâk zamânında samîmî bir şekilde îmân edip mü'min olanlar, bunu kendi rızâ' ve ihtiyarları ile samîmî ve şuurlu olarak yaptılar. Kendi rızâ' ve ihtiyarları ile samîmî ve şuurlu bir şekilde, îmân etmek istemeyenler de bunu kerhen yaptılar.[20]

---

[19] -Hak Dîni Kur'ân Dili Türkçe Tefsir. C.4.ss.2329. Elmalılı Hamdi Yazır.

[20] -Hulâsatü'l-Beyân fî Tefsîri'l-Kur'ân, C.5.ss.1801. Mehmed Vehbi.

Allâhü Teâlâ, ilm-i ezelîsi ile, ahd-i mîsâkda bulunan zürriyyetin tamâmında, kendi fiil ve ihtiyarları ile kimlerin samîmî bir şekilde îmân edeceğini, kimlerin etmeyeceğini gâyet iyi bildiği için,

وَلَقَدْ ذَرَأْنَا لِجَهَنَّمَ كَثِيراً مِنَ الْجِنِّ وَالْاِنْسِ ز لَهُمْ قُلُوبٌ لاَ يَفْقَهُونَ بِهَا ز وَلَهُمْ اَعْيُنٌ لاَ يُبْصِرُونَ بِهَا ز وَلَهُمْ آذَانٌ لاَ يَسْمَعُونَ بِهَا ط اُولَئِكَ كَالْاَنْعَامِ بَلْ هُمْ اَضَلُّ ط اُولَئِكَ هُمُ الْغَافِلُونَ.

İnsanların ve mahlûkâtın açığa vurduklarını da, gizli tuttuklarını da çok iyi bilen Allâhü Teâlâ, bu durumun açıkca ortaya çıkması, herkesin kendi inanış ve ameline bi'z-zât kendisinin şâhid olup Cennet'lik veyâ Cehennem'lik olduğuna

---

"And olsun ki biz ins-ü cinden bir çoğunu cehennem için yaratmışızdır. Onların kalbleri vardır, bunlarla idrâk etmezler; gözleri vardır, bunlarla görmezler; kulakları vardır, bunlarla işitmezler. Onlar dört ayaklı hayvanlar gibidir. Hattâ daha sapıkdırlar. Onlar gaflete düşenlerin ta kendileridir". *(A'râf, 179).*

buyurmuş ve öyle takdîr etmişdir.

îmân etmeyeceklerin, hayvanlardan da aşağı bir durumda olmaları husûsu ise, üzerinde durulup ıbret alınması gereken bir konudur ki inanmayan insanlar, hayvanların şu özelliklerine bile sâhip değildirler. Çünkü hayvanlar,

1-Kendi yaratılışlarına göre, -bir çok âyet-i kerîmede belirtildiği üzere- Cenâb-ı Hakk'ı tesbîh ve tenzîh ederek O'na ibâdet ederler.

2-Fıtrat ve yaratılış özelliklerinden dışarı çıkmazlar. Ne için yaratılmış iseler o görevi yaparlar.

3-Seçebildikleri kadar menfaat ve zarar veren şey'leri seçerler. Menfaat verenleri alırlar, zararlı olanları terk ederler.

4-Kendi yaratılış özelliklerini değiştirmek sapıklığına düşmezler.

Hak Dîni Kur'ân Dili Türkçe Tefsir, C.4.ss.2336. Elmalılı Hamdi Yazır.

❋ ❋ ❋

Bir Hadîs-i şerîf'de de şöyle buyurulmuşdur:

مَا مِنْكُمْ مِنْ اَحَدٍ مَا مِنْ نَفْسٍ مَنْفُوسَةٍ إِلاَّ كُتِبَ مَكَانُهَا مِنَ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ وَإِلاَّ قَدْ كُتِبَتْ شَقِيَّةً أَوْ سَعِيدَةً.

"Her insanın saâdet ve şekâveti, Cennet'lik ve Cehennem'lik olduğu, ezelde İlm-i ilâhî' de takdîr edilmişdir".

Bu bakımdan,

"Teklîf'lerde meşakkat yokdur. Herkes, muktezâ-i fıtrat'a nâil ve müyesser oluyor. Cenâb-ı Hakk, herkese hayır ve şerden neyi müyesser kıldıysa, o kimse onu kolaylıkla seve seve işliyor" denilmişdir.

Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarîh Tetrcemesi, C.4.ss.557.

(666 nulu Hadîs-i şerîf ve îzâhı). Kâmil Miras.

وَلَكِنَّ اللهَ حَبَّبَ إِلَيْكُمُ الْإِيمَانَ وَزَيَّنَهُ فِي قُلُوبِكُمْ وَكَرَّهَ إِلَيْكُمُ الْكُفْرَ وَالْفُسُوقَ وَالْعِصْيَانَ ط أُولَئِكَ هُمُ الرَّاشِدُونَ .لا

"Allâh size îmânı sevdirdi. Onu kalblerinizde süsledi. Küfrü, fâsıklığı, ısyânı size çirkin gösterdi. İşte rüşdünü bulanlar (îmânında sâbit olanlar) **da onların ta kendileridir".** (Hucurât, 7).

âyet-i kerîmesi de, îmân ve küfür yollarından birisinin tecîh edilmesi konusunun, kişinin kendi fiil ve ihtiyârı ile olduğunu açık bir şekilde ifâde etmektedir.

her hangi bir şekilde bir i'tirâzda bulunmaması için, yerleri gökleri, hayâtı ve ölümü yaratıp imtihana tâbi' tutdu ki bu da İlâhî hıkmet'in bir gereği idi. Bunun için,

فَاَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفاً ط فِطْرَتَ اللهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا ط لآ تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللهِ ط ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ ق وَلَكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لآ يَعْلَمُونَ.

"O halde (Habîbim), **yüzünü bir Hanîf** (Muvahhid) **olarak, dîne, Allâh'ın o fıtratına** (İslâm fıtratına) **çevir ki O, insanları bunun üzerine yaratmışdır. Allâh'ın yaratışında** (hiç bir) **değişme olmaz. Bu, dimdik ayakta duran bir dîn'dir. Fakat insanların çoğu bilmez".**[21]

âyet-i kerîmesinde ve

مَا مِنْ مَوْلُودٍ إِلاَّ يُولَدُ عَلىَ الْفِطْرَةِ فَاَبَوَاهُ يُهَوِّدَانِهِ أَوْ يُنَصِّرَانِهِ أَوْ يُمَجِّسَانِهِ.

"Her doğan çocuk muhakkak İslâm fıtratı üzerine dünyâya gelir. Sonra anası ile babası onu (Yahûdî ise) Yahûdî, (Nasrânî ise) Nasrânî, (Mecûsî ise) Mecûsî yapar".[22]

hadîs-i şerîfinde belirtildiği üzere, ezeldeki ahdinin gereği olan inanç, duygu ve fıtrata göre dünyâya gelen insanlardan hakîkî ve samîmî îmân ehli olanlar, dünyâ hayâtında da bu ezelî îmânını izhâr edip Rabb'ine yönelerek ve O'na kayıtsız şartsız teslîm olarak bu ilâhî imtihânı kazanmaya muvaffak olurlar. Bu bakımdan bunlar için, âyet-i kerîmede,

فَلاَ خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلاَ هُمْ يَحْزَنُونَ.

[21] -Rûm, 30.
[22] -Sahîhu'l-Buhârî, Cüz'.2. Kitâbü'l-cenâiz.ss.120.
Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarih Tercemesi.C.4.ss.529. Kâmil Miras.

“Artık onlara hiç bir korku ve tehlike yokdur. Onlar mahzûn da olacak değillerdir”.[23]

buyurulmuşdur. Ne mutlu, bu güzel netîceye vâsıl olanlara ve nâil bulunanlara…

❋
❋ ❋

Ezelde kerhen îmân edip sözlerinde samîmî olmayanlar da, dünyâ hayâtında bu ezelî îmânı izhâr edip Rabb’lerine yönelemediklerinden ve O’na kayıtsız şartsız teslîm olamadıklarından bu ilâhî imtihânı kaybedip kâfir veyâ münâfık veyâ müşrik olurlar. Bu bakımdan bunlar için de âyet-i kerîmede şöyle buyurulmuşdur:

اُوْلَئِكَ اَصْحَابُ النَّارِ ج هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ.

“Onlar, ateşin (Cehennem’in) **arkadaşlarıdır. Onlar, orada bir daha çıkmamak üzere kalıcıdırlar”.**[24]

❋
❋ ❋

İşte bu hakîkatlerin gereği olarak her insanın fıtratında (*yaratılışında*), nefsine şuurunun mebdeinde (*başlangıcında*), vicdânının derinliklerinde, bir **“ H a k k”** duygusu, bir “**Ma’rifetü’llâh :** *Allâh’ı bilme ve O’na inanma duygusu* **”** gizlidir. Ve yine bu duygunun gereği olarak, başlarının son derece sıkıldığı ızdırâr zamanlarında, en inâd kâfirler bile, derinden derine Yaratana bir ilticâ’ hissi duyarlar.

Bunun için akıllı bir insana yaraşan, eğriyi, kötüyü, dalâleti, sapıklığı ve gafleti bırakıp doğruya, güzele, ve hidâyete yönelen

[23] -Bakara, 38.
[24] -Bakara, 39.

bir muvahhid, Allâhü Teâlâ'nın varlığına ve birliğine îmân edip O'nu noksan sıfatlardan münezzeh kılıp kemâl sıfatları ile muttasıf kılan bir ***Hanîf*** olarak İslâm yolunu, ***sırât-ı müstekîm***'i tutup ömrü boyunca onda sebât etmekdir ki dünyevî ve uhrevî her türlü mutluluk bundadır.[25]

Bu mutlu sonucu ifâde eden şu âyet-i kerîmenin ışığında, hayâtımıza yön vermek ve Rahmân ve Rahîm olan Allâhü Teâlâ'nın rahmetine kavuşmak, ne güzel bir yaşayış hâlidir.

قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ اَسْرَفُوا عَلىَ اَنْفُسِهِمْ لاَ تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللهِ ط إِنَّ اللهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعاً ط إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ.

"(Yâ Muhammed, tarafımdan onlara) **de ki: Ey nefislerine karşı aşırı giden** (günahkâr olan) **kullarım. Allâh'ın rahmetinden ümid kesmeyin.** (Eğer şirk'den sakınır ve günahlarınıza tevbe ederseniz) **Allâh bütün günahlarınızı bağışlar. Çünkü O, çok bağışlayıcı, çok esirgeyicidir".[26]**

İnsanlığın gâyesi olan bu güzel netîceyi elde etmek için,

وَاَنِيبُوا إِلى رَبِّكُمْ وَاَسْلِمُوا لَهُ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَاْتِيَكُمُ الْعَذَابُ ثُمَّ لاَ يُنْصَرُونَ.

"Size azâb gelib çatmadan Rabb'inize dönün. O'na teslim olun. Sonra size yardım edilmez".[27]

وَاتَّبِعُوا اَحْسَنَ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَاْتِيَكُمُ الْعَذَابُ بَغْتَةً وَاَنْتُمْ لاَ تَشْعُرُونَ.

---

[25] -**Hanîf**, bâtıl olan şey'lerden yüz çevirip Hakk'a yönelmek ma'nâsınadır ki bu husûsda fazla bilgi için bak:
"Bâtıl yollar içinde doğruyu arayanlara **Hakk Yol**". 2004. Ankara. Celâleddin Karakılıç.

[26] -Zümer, 53.

[27] -Zümer, 54.

"Ansızın ve hiç farkına varmadığınız bir sırada, size azâb gelmezden önce Rabb'inizden size indirilenin en güzeli (olan Kur'ân-ı Kerîm'e ve peygamberlerin en hayırlısı olan Hazreti Muammed) **e uyun".**[28]

âyet-i kerîmelerinde belirtilen azâbı ilâhî gelmeden, kuş kafesden uçmadan, imkânlar elden gitmeden, hayât son bulmadan, sonunda da *-Eyvâh, aldanmışım-* demeden, bütün varlığımızla ve sâhib olduğumuz bütün imkânlarımız ile Rabb'imize yönelip O'na teslim olmalıyız. O'nun Peygamberinin ve Kurân'ının gösterdiği yoldan gitmeliyiz ve onların ahlâkı ile ahlâklanmalıyız.

إِنَّ شَرَّ الدَّوَابِّ عِنْدَ اللهِ الَّذِينَ كَفَرُوا فَهُمْ لاَ يُؤْمِنُونَ.

"Allâh katında, yer yüzünde yürüyen (yaşayan) **hayvanların en şerlisi ve en kötüsü, kâfir olanlardır. Çünkü onlar,** (Allâh'a) **îmân etmezler".**[29]

Âyet-i kerîmesinde ifâde buyurulan **şerr** sâhibi kötü insanlardan olmamalıyız.

وَاللهُ يَدْعُوا إِلَىَ دَارِ السَّلاَمِ ط وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَىَ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ.

"Allâh selâm yurduna (Cennet'e) **çağırır ve O, kimi dilerse onu doğru yola, sırât-ı müstekîm'e iletir".**[30]

Âyet-i kerîmesinde belirtilen ilâhî da'vete, bütün samîmiyyetimiz ile icâbet edip hayır sâhibi (*mekârim-i ahlâk sâhibi*) insanlardan olmalıyız.

---

[28] -Zümer, 55.
[29] -Enfâl, 55.
[30] -Yûnüs, 25.

Bunun netîcesi olarak da İslâm'ın îmân, amel, ahlâk ve muâmelât kurallarını, Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm'*ın bi'z-zât yaşayıp gösterdiği, Ashâb-ı Kirâm'ın da O'ndan öğrenip yaşadığı ve bizlere kadar nakl etdiği şekilde öğrenmemiz, öğretmemiz, yaşamamız ve yaşatmaya çalışmamız gerektiğinin en başta gelen görevlerimizden olduğunu idrâk etmeliyiz.. Ehl-i sünnet ve cemâat yolunu iyi bilmeliyiz.

Evet bu yolu iyi bilmeliyiz ki yaşamımız boyunca bize zarar verecek, dünyevî ve uhrevî hayâtımızı mutsuzluğa götürecek, akla ve hayâle gelmedik bin bir türlü haşerâtın (*zarar verici hayvanların ve şerr sâhiblerinin*) içerisinde, *-kendimize bir zarar verdirmeden-* yaşamanın yollarını öğrenip dünyevî ve uhrevî mutlu bir hayâtın yollarına yönelelim.

Bununla berâber bize düşen görev, kurtuluşa ve sevâba nâil olabilmek için,

وَمَا عَلَيْنَا إِلاَّ الْبَلاَ غُ الْمُبِينُ.

"Bizim üzerimize (düşen vazîfe) **ap-açık bir teblîğ'den başka** (bir şey') **değildir".**[31]

فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلاَ غُ الْمُبِينُ.

"Eğer yüz çevirirlerse, artık senin üzerine düşen (vazîfe) **ancak apaçık bir teblîğden ibâretdir".**[32]

âyet-i kerîmelerinde ifâde buyurulan teblîğ görevini, bir nebzecik de olsa, *-hem nefsimize, hem de hemcinslerimize karşı-* yerine getirmeye çalışmakdır.

[31] -Yâsîn, 17.
[32] -Nahl, 82.

İşte bunun içindir ki hem kendi nefsimiz, hem de bütün kardeşlerimiz için en başta öğrenilmesi, öğretilmesi ve hatâ' edilmemesi gereken **"T e v h î d "** ve **"Ş i r k"** konuları ile ilgili gördüğümüz esâsları ihtivâ' eden bu kitâbı, *-her hangi bir dînî, siyâsî ve ideolojik görüş ve taassublardan tamâmiyle uzak kalarak-* hazırlamaya çalıştım.

Sonsuz ebediyyet diyârına göçmeden şu fânî hayatın imtihân anlarında, kalbini her türlü taassub ve fenâlıklardan tecrîd edip îmân nûru ile aydınlatmaya çalışan muhterem, mükerrem ve muazzez din kardeşlerimin bu küçük kitâbcıkdan istifâde edeceklerini, gördükleri kusur ve hatâları *-aczimize atfederek-* bize bildirmek lûtfunda bulunacaklarını ümid ederim.

Tevhîd ve **Şirk'**i iyi anlayıp Hakk'a yönelmeye, O'na kayıtsız şartsız teslîm olmaya, O'nun emir ve nehiy'lerini gereği gibi yerine getirmeye gayret sarf eden kardeşlerime, Allâhü Teâlâ'dan hidâyet, rahmet, mağfiret ve nusrat niyaz ederim.

Tevfîk ve hidâyet, yalnız ve yalnız Allâhü Teâlâ'dandır.

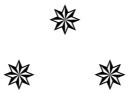

❋
❋ ❋

وَمَا يُؤْمِنُ اَكْثَرُهُمْ بِاللهِ إِلاَّ وَهُمْ مُشْرِكُونَ.

"Onların çoğu Allâh'a ortak tutmaksızın îmân etmezler".[33]

❋
❋ ❋

Her hamd-ü senâ, bütün âlemlerin Rabbi, Rahmân ve Rahîm, Dîn Günü'nün sâhibi olan Allâh'adır. Yâ Rabb, biz yalnız sana kulluk eder ve yalnız senden yardım dileriz. Bizleri doğru yola hidâyet eyle. O kendilerine ni'met verdiğin -peygamberler, sıdîkler, şehîdler ve sâlihler- yoluna ilet. Gazâba uğrayanlarınkine ve sapıklarınkine değil". Âmin.

❋
❋ ❋

[33] -Yûsüf-106.

بِسْـــــــــــــــــــــــمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Bi'smi'llâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm

T e v h î d (اَلتَّوْحِيدُ)

Lügatde, bir şey'i bir etme, bir kılma, bir-leştirme, bir-leme, yalnız etme ve bir şey'in bir olduğuna inanma ma'nâlarınadır.

İstılâhda ise, Allâhü Teâlâ'nın var ve bir olduğuna -*O'na her hangi bir şey'i eş ve ortak koşmaksızın*- şeksiz ve şübhesiz inanmakdır.

Bu esâsa göre Allâhü Teâlâ (*Bir'dir*) demek -gerek zâtı, gerek sıfâtı, gerek ef'âli ve gerekse esmâ'sı, hangi şekilde mülâhaza edilirse edilsin, hep bir'dir. Hiç bir şekilde şerîki (*ortağı, benzeri, eşi*) olmayan bir tek hakîkatdir. Onun için ilâh'lık (*tanrı'lık*), ancak O'na mahsûsdur- demekdir.

Diğer bir deyimle, Allâhü Teâlâ'nın vâhid-i hakîkî olduğuna inanmak ve O'nu şerîk ve nazîr'den (*ortağı ve benzeri olmakdan*) uzak kılarak noksan sıfatlardan münezzeh olduğuna ve kemâl sıfatları ile muttasıf bulunduğuna îmân etmekdir ki İslâm'ın temeli ve esâsı olan **"Kelime-i Tevhîd"** bunu ifâde eder.

Bu bakımdan îmân'ın birinci ruknü (*farzı*), **"Lâ ilâhe ille'llâh (لآ إِلَهَ إِلاَّ الله) :** Allâh'dan başka hiç bir ilâh, -*hiç bir tanrı, hiç bir ma'bûd*- yokdur, ancak O vardır**"** cümlesidir ki bu

mübârek söze **"Kelime-i Tevhîd",** bunu söylemeye de **"Tehlîl"** denir.

Îmân'ın ikinci rüknü (*farzı*) ise, **"Muhammedü'r-Rasûlü'llâh (مُحَمَّدٌ رَسُولُ الله) :** Muhammed *-aleyhi's-selâm-* Allâh'ın Rasûlü *(Peygamberi)* dir**"** cümlesidir ki hakîkî bir îmân, bu iki cümle (*bu iki rükün*) ile tamam olur.

Böyle bir îmân sâhibi olan bir Müslümân, bunların ifâde etdiği ma'nâları, *-eksiksiz ve hatâsız olarak-* kalbi ile tasdîk ve ta'zîm eder. Dili ile de ikrâr edip (*senâ' edip*) söyler. Allâhü Teâlâ'dan başka hiç bir şey'e değer ve kıymet vermez ve onların peşinden gitmez. Sevdiğini Allâh için sever. Yerdiğini de yine Allâh için yerer. Her şey'i, O'nun rızâsını, sevgi ve muhabbetini kazanmak için yapar. Korkusu da, bunları kaybetmek endîşesi olur.

Sûre-i Kevser'de, Allâhü Teâlâ tarafından, dünyânın ve âhiretin bütün ni'metlerini ifâde eden **"Kevser"** in (*ya'nî Hayr-i kesîr'in*), Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm'*a ve O'nun şahsında bütün ümmetlerine verildiğinin ifâde buyurulması, buna karşılık Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm'* ın ve ümmetlerinin, bu ni'metleri veren Allâhü Teâlâ'ya şukr ve teşekkürde bulunmasının istenmesi de böyle bir îmân'ın hakîkatlerini ifâde eder ki,

فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ.

"O halde Rabb'in için namaz kıl, kurban kes".

âyet-i kerîmesi,

فَاشْكُرْ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ.

"O halde Rabb'in için şukr et, kurban kes".

diye tefsir edildiğinden Allâhü Teâlâ'ya karşı yapılacak şükr ve teşekkür, ancak O'nun varlığını, birliğini ve noksan sıfatlardan münezzeh olup kemâl sıfatları ile muttasıf bulunduğunu kabul edip O'na kalb ile ta'zîm, dil ile senâ', beden ile ve mal ile ibâdet etmek sûretiyle olur. Bu üç ana esâs ise, murâd-ı ilâhî'ye uygun hakîkî bir îmân'ın şartlarını ve gereğini ifâde eder.

İşte böyle bir îmâna sâhib olan ve bu îmânın gerektirdiği bütün dînî görevleri hakkıyle yapmaya çalışan bir kimseye, **"Mü'min"** ve **"Müslümân"** denir. Böyle bir kimse, gerek inanç yönünden, gerekse amel, ahlâk ve muâmelât yönünden, İslâm dışı her hangi bir şey'e, kalbinde en ufak bir yer vermediği gibi, onlara meyl ve iltifat da etmez. Çünkü böyle bir davranışın, îmânına ve ameline zarar vereceğini bilir.

Şu halde bütün samîmiyyeti ile,

لآ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللهِ.

"Lâ ilâhe ille'llâh, Muhammedü'r-Rasûlü'llâh : Allâh'dan başka hiç bir ilâh *-hiç bir tanrı, hiç bir ma'bûd-* yokdur, ancak **O** vardır; Muhammed *-aleyhi's-selâm-* O'nun Rasûl'üdür**"**

diyen bir kimse, Allâhü Teâlâ'nın varlığına, birliğine ve noksan sıfatlardan münezzeh olup kemâl sıfatları ile muttasıf bulunduğuna, Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm'*ın O'nun Rasûl'ü olduğuna, hakkıyle îmân etmiş ve İslâm'ın *-gerek inanç yönünden gerekse amel, ahlâk ve muâmelât yönünden-* bütün gerçeklerini kabûl etmiş olur. Bunun netîcesinde de Rabb'ine

yönelip O'nun himâyesine giren ve O'na teslim olan iyi bir kul olur.

Bu bakımdan *-her iki ruknü birden kasd ederek-* böyle bir anlayış ve teslîmiyyet ile Rabb'ine yönelip **"Lâ ilâhe İlle'llâh"** diyen bir kimse, ne kadar günahkâr olursa olsun *-günahlarının cezâsını çekdikden sonra-* Cehennem'den çıkar ve ebedî olarak Cehennem'de kalmaz. Çünkü Enes *radıye'llâhü anh'*den rivâyet edilen bir hadîs-i şerîfde, şöyle buyurulmuşdur:

يَخْرُجُ مِنَ النَّارِ مَنْ قَالَ لآ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَفِي قَلْبِهِ وَزْنُ شَعِيرَةٍ مِنْ خَيْرٍ.

وَيَخْرُجُ مِنَ النَّارِ مَنْ قَالَ لآ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَفِي قَلْبِهِ وَزْنُ بُرَّةٍ مِنْ خَيْرٍ.

وَيَخْرُجُ مِنَ النَّارِ مَنْ قَالَ لآ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَفِي قَلْبِهِ وَزْنُ ذَرَّةٍ مِنْ خَيْرٍ.

"-Lâ ilâhe ille'llâh- *deyib de kalbinde bir arpa ağırlığınca hayır (îmân) bulunan kimse, Cehennem'den çıkar".*

"-Lâ ilâhe ille'llâh- *deyib de kalbinde bir buğday ağırlığınca hayır (îmân) bulunan kimse, Cehennem'den çıkar"*

"-Lâ ilâhe ille'llâh- *deyib de kalbinde bir zerre ağırlığınca hayır (îmân) bulunan kimse, Cehennem'den çıkar".*[34]

Burada dikkât edilmesi ve iyi anlaşılması lâzım gelen en mühim iki nokta vardır ki bunları hiç bir zaman hatırdan çıkarmamak lâzımdır. Çünkü **"Tevhîd"** ve **"Tenzîh"** i ifâde eden bu iki ana esâs bir arada bulunmazsa **"Tevhîd"** tam olmaz.

Bunlardan birincisi olan **"Tevhîd",**

[34] -Sahîhu'l-Buhârî, Kitâbü'l-îmân, C.1.ss.18.
Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarih Tercemesi, C.1.ss.52.
(41 nolu hadîs-i şerîf). Ahmed Naim.

“Lâ ilâhe ille’llâh”, (لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ)

cümlesi (*ya’nî ruknü*) dir ki bu cümle ancak,

“Muhammedü’r-Rasûlü’llâh”, (مُحَمَّدٌ رَسوُلُ اللهِ)

cümlesi (*ya’nî ruknü*) ile tamam olur. Bu bakımdan

“Lâ ilâhe ille’llâh”,

cümlesi, her iki cümlenin (*her iki ruknün*) ikisine birden alem gibi (*has isim gibi*) olduğundan her iki cümleyi birlikde ifâde eder. Bunun için hadîs-i şerîfde birinci ruknün (*birinci cümlenin*) söylenmesi ile iktifâ’ edilmişdir. Zîrâ Hazreti Muhammed *aleyhi’s-selâm*’ın Risâlet’ini kabûl edip tasdîk etmeden Cehennem’den necât (*kurtuluş*) olamıyacağı hakkında *-gerek âyet-i kerîmelerde, gerekse hadîs-i şerîflerde-* bir çok kat’î nass (*kat’î huküm*) vardır.[35]

İkincisi olan **“Tenzîh”** ise, varlığını ve birliğini kabûl ve tasdîk etmiş olduğumuz Allâhü Teâlâ’yı, noksan sıfatlardan münezzeh (*uzak*) kılıp kemâl sıfatları ile muttasıf kılmakdır. Bu esâsı da, kalbimizde iyice yerleştirip kabûl etmezsek, yine **“Tevhîd”** tam olmuş olmaz. Tevhîd tam olmayınca da, nass karşısında veyâ emr-i ilâhî karşısında kendi aklına göre re’y ve kıyâs’da bulunarak isyân eden *“İblîs”* gibi hareket etmiş olacağımızdan gizli veyâ açık bir şirk içine düşmüş oluruz. Böyle bir hâlin netîcesi de *-İblîs gibi-* ebedî bir azâb ve lânete uğramakdır ki Cenâb-ı Hakk, böyle bir hâle düşmekden bizleri muhâfaza buyursun. Âmîn.

[35] -Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarih Tercemesi, C.1.ss 52. Ahmed Naim.

Bu bakımdan Allâhü Teâlâ'yı tesbîh ve tenzîh ederek O'nun emir ve yasaklarına tam bir teslîmiyyet ile teslîm olmak, O'nun her emrinin ve nehyinin mutlakâ doğru olduğuna, her zaman ve her yerde geçerli bulunduğuna inanmak, -*İslâmî hukümler zamânın îcâblarına cevâb vermez, onların tatbîkâtı bu zamanda mümkün değildir, bu hukümler şöyle şöyle olsa daha iyi olurdu*- gibi bir takım aldatıcı fikir ve düşüncelere kapılarak İslâmî esâslar dışındaki fikir, sistem, düzen ve görüşleri benimseyip onların peşinden koşmamak, kendi hevâ ve hevesine veyâ başkalarının hevâ ve hevesine uyarak -*nass karşısında veyâ emr-i ilâhî karşısında kendi aklına göre re'y ve kıyâs'da bulunarak isyân eden, bunun netîcesi olarak da ebedî bir azâb ve lânete dûçar olan İblîs gibi*- te'vîl ve tefsîr'de, re'y ve kıyâs'da bulunmamak, bu sûretle de bilerek veyâ bilmeyerek bir isyân içine girmemek, gizli veyâ açık bir şirk içine düşmemek lâzımdır. Çünkü bütün yaratılmışların en efdali, en üstünü, en mükerremi, en muazzezi ve en muhteremi olan insanın, -*gerek Yaratan'a karşı ve gerekse yaratılmışlara karşı*- şerefini ve üstünlüğünü koruyup dünyevî ve uhrevî mutluluğa nâil olması, ancak böyle bir tevhîd, böyle bir teslîmiyyet, böyle bir ihlâs ve böyle bir takvâ ile mümkündür.

Bunun için ehl-i şirk olan bir kimse, böyle bir anlayış ve inanış ile **"Lâ ilâhe ille'llâh"** derse, onun Müslümân olduğuna hukm olunur ve o kimse Müslümân'dır, denilir. Ölünceye kadar da bu hâl üzere Müslümân olarak yaşarsa, Cennet'e girer.

Tevhîd-i Bârî'yi -*ya'nî yaratıcı hakkındaki Tevhîd'i*-, bu sûretle kabul ve tasdîk eden bir kimse, Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm*'ın nübüvvetini (*peygamberliğini*) inkâr ederse veyâ -Hazreti muhammed *aleyh's-selâm* yalnız Arab kavmine

(*Arab topluluğuna*) peygamber gönderilmiş, başka toplumlara peygamber gönderilmemiş- gibi bir fikre sâhib olursa, onun yalnız **"Lâ ilâhe ille'llâh"** demesi ile Müslümân olduğuna hukm edilemez ve o kimse Müslümân'dır, denilemez. Bunun için **"Muhammedü'r-Rasûlü'llâh"** şehâdet cümlesini de, şeksiz şübhesiz kabûl etdiğini ve buna inandığını da söylemesi lâzımdır.

Hattâ Cumhûru'l-ulemâ',

لآ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللهِ.

"Lâ ilâhe ille'llâh, Muhammedü'r-Rasûlü'llâh"

Kelime-i Tevhîd'indeki iki şehâdet cümlesini kabûl edip söyleyen bir Müslümân'ın, -İslâm Dîni'nden başka bütün dinleri (*fikir, sistem ve düzenleri*) terk etdim ve onlardan uzaklaştım- demesini de şart koşmuşlardır. Bununla berâber Kelime-i Tevhîd'i, bütün özellikleri ile kabûl edip inandığını söyleyen bir Müslümân'ın, her hangi bir nedenle İslâmî hukümleri yerine getiremeden ölmesi hâlinde, cezâsını çekdikden sonra Cehennem'den çıkıp Cennet'e dâhil olacağını da ifâde etmişlerdir.[36]

Çünkü Allâhü Teâlâ, kendisine şirk (*eş*) koşanların şirklerinin cezâsını aslâ afv etmiyeceğini, fakat şirkden ve küfürden başka, tevbe edip samîmiyyetle kendisine yönelmesi hâlinde, küçük ve büyük günahları -*dilediği kulları için*- afv ve mağfiret edeceğini, muhtelif âyet-i kerîmelerde beyân edip açıklamışdır.

[36] -Umdetü'l-Kârî, C.4.ss.3.
Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarih Tercemesi, C.4.ss.267. Kâmil Miras.

إِنَّ اللهَ لاَ يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ ج وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللهِ فَقَدِ افْتَرَى إِثْماً عَظِيماً

"Muhakkak ki Allâhü Teâlâ, kendisine şirk (ortak, eş) **koşulmasını aslâ mağfiret etmez** (bağışlamaz). **Bundan başkasını (**şirkden başka olan günahları**), dilediği kimseler için (**kendisinde hayır gördüğü kimseler için**) mağfiret eder** (bağışlar)**. Kim Allâh'a şirk koşarsa, muhakkak çok büyük bir günah ile iftirâ' etmiş olur".**[37]

Âyet-i kerîmesinde ifâde buyurulduğuna göre, Cenâb-ı Hakk, menhiyyâtı (*dînen yapılması yasak olan şey'leri*) iki kısma ayırmışdır ki bunlardan birincisi olan **şirk'**in afv olunmasının aslâ mümkün olamıyacağı husûsu; diğeri de şirk'den başka olan büyük ve küçük bütün günahların -*ister tevbeli, ister tevbesiz olsun*- afvinin mümkün olabileceği husûsudur.

Bunun için bir çok ilim ehli, *"Bu âyet-i kerîme, tevbeye mukârin olmayan günah-ı kebîre'nin afvinin câiz olabileceğine delâlet eder. Çünkü Allâhü Teâlâ, şirk'den başka günahları, -dilerse- mağfiret edeceğini beyân ederken bunu tevbe ile kayıtlandırmamışdır"* derler. Bununla berâber mutlakâ afv etmek, Allâhü Teâlâ'ya vâcib değildir. Bu husûs, Allâhü Teâlâ'nın meşiyyet'ine (*irâdesine*) kalmışdır. Cenâb-ı Hakk, isterse kulun günâhını afv eder ve doğru Cennet'e kor. İsterse afv etmez, günâhı miktârı Cehennem'de azâb etdikden sonra Cennet'e idhâl eder. Bunun hıkmeti de, her halde bizim bilemediğimiz ve göremediğimiz bir hayrı, Cenâb-ı Hakk'ın, o

[37] -Nisâ', 48.

kulunda görmesi veyâ görmemesi vasfına bağlı olsa gerekdir. Allâhü a'lem.[38]

Bütün bunlar, **"Kelime-i Tevhîd"** in her şartını ve her vasfını, şeksiz ve şübhesiz kabûl edip sahih bir îmân ile âhirete intikâl eden bir kimsenin, uhrevî mükâfâtının Cennet'e girmekden ibâret olduğunu ifâde etmekde ve tepeden tırnağa günâhına rağmen zerre miktârı bir îmân'ı da olsa, cezâsını çekdikden sonra Cehennem'den çıkıp Cennet'e gireceğini beyân etmektedir.

Son nefesinde -*Tevhîd'in her iki rüknünü kasd ederek*- son sözü **"Lâ ilâhe ille'llâh"** demek olan mü'min'in hâli hakkındaki şu hadîs-i şerîfler de, bu hakîkati açık bir şekilde belirtmektedir.

عَنْ اَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلىَّ اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَتَانِي آتٍ مِنْ رَبِّي فَاَخْبَرَنِي أَوْ قَالَ بَشَّرَنِي أَنَّهُ مَنْ مَاتَ مِنْ أُمَّتِي لاَ يُشْرِكُ بِاللهِ شَيْئاً دَخَلَ الْجَنَّةَ قُلْتُ وَإِنْ زَنَى وَإِنْ سَرَقَ قَالَ وَإِنْ زَنَى وَإِنْ سَرَقَ.

Ebû Zerr-i Gıfârî *radıye'llâhü anh,* ***Rasûlü'llâh*** *salle'llâhü aleyhi ve sellem,*

"Bana Rabb'im tarafından (sefâretle) gelen Cibrîl, ümmetimden her kim Allâhü Teâlâ'ya hiç bir şey'i -ulûhiyyet'de ve havass-ı rubûbiyyet'de (*tanrılıkda ve tanrılık vasıflarında)- ortak tanımıyarak ölürse, o kimse Cennet'e girer,*

diye haber verdi, buyurdu.

[38] -Hulâsatü'l-Beyân fî Tefsîr'l-Kur'ân, C.3.ss..942. Mehmed Vehbi. Sahîh-i Müslim Terceme ve Şerhi, C.1.ss.389. Ahmed Davudoğlu.

Ben de -Yâ Rasûle'llâh- o adam zinâ etdiği ve sirkat eylediği (hırsızlık etdiği) halde (yine Cennet'e girer) mi? diye sordum.

***Rasûl-i ekrem** de, (Evet) zinâ etdiği ve sirkat eylediği halde de (Cennet'e girer),*

diye cevâb verdi".[39]

Bu hadîs-i şerîfin, Buhârî'de, Ebû Zerr-i Gıfârî *radıye'llâhü anh'*den rivâyet edilen iki rivâyet şekli daha vardır ki Allâhü Teâlâ'ya, hiç bir şekilde şirk koşmadan ölen bir kimsenin Cennet'e gireceğini daha açık bir şekilde ifâde etmektedir.

قَالَ النَّبِيُّ صَلىَّ اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ آتَانِي جِبْرِيلُ فَبَشَّرَنِي أَنَّهُ مَنْ مَاتَ لاَ يُشْرِكُ بِاللهِ شَيْئاً دَخَلَ الْجَنَّةَ قُلْتُ وَإِنْ سَرَقَ وَإِنْ زَنىَ قَالَ وَإِنْ سَرَقَ وَإِنْ زَنىَ.

"Rasûl-i ekrem *salle'llâhü aleyhi ve sellem,*

Bana Cibrîl geldi ve müjde verdi ki, her kim Allâh'a şirk etmeden ölürse, Cennet'e dâhil olur. Cibrîl'e -Sirkat etse de, zinâ etse de mi?- dedim. (Evet) sirkat etse de, zinâ etse de, diye cevâb verdi, buyurdu".[40]

قَالَ اَبُوْ ذَرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ اَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلىَّ اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعَلَيْهِ ثَوْبٌ اَبْيَضُ وَهُوَ نَائِمٌ. ثُمَّ اَتَيْتُهُ وَقَدِ اسْتَيْقَظَ فَقَالَ مَا مِنْ عَبْدٍ قَالَ لآ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ ثُمَّ مَاتَ عَلىَ ذَلِكَ إِلاَّ دَخَلَ الْجَنَّةَ. فَقُلْتُ وَ إِنْ زَنىَ وَإِنْ سَرَقَ قَالَ وَإِنْ زَنىَ وَإِنْ سَرَقَ قُلْتُ وإِنْ زَنىَ وَإِنْ سَرَقَ قَالَ وَإِنْ زَنىَ وَإِنْ سَرَقَ. قُلْتُ وَإِنْ زَنىَ وَإِنْ سَرَقَ قَالَ وَإِنْ زَنىَ

[39] -Sahîhu'l-Buhârî, Kitâbü'l-cenâiz, Cüz'.2.ss.85.
Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarih Tercemesi, C.4.ss.263.
(617 nolu hadîs-i şerîf). Kâmil Miras.

[40] -Sahîhu'l-Buhârî, Kitâbü't-Tevhîd, Cüz'.9.ss.174.

وَإِنْ سَرَقَ عَلىَ رَغْمِ اَنْفِ اَبِي ذَرٍّ (وَكَانَ اَبُوْ ذَرٍّ إِذَا حَدَّثَ بِهَذَا قَالَ وَإِنْ رَغِمَ اَنْفُ اَبِي ذَرٍّ).

"Ebû Zerr-i Gıfârî *radıye'llâhü anh, -Bir kere Nebî sall'llâhü aleyhi ve sellem'i ziyârete varmışdım. Kendisini beyaz bir elbîse içinde uyur buldum. Bir müddet sonra geldim. Bu def'a uyanmışlardı.* ***Rasûl-i ekrem*** *buyurdu ki,*

-(Tevhîd'in her iki ruknünü kasd ederek), hiç bir kul yokdur ki ***(Lâ ilâhe ille'llâh****) desin, sonra bu tevhîd akîdesi üzerine ölsün de Cennet'e girmesin, muhakkak Cennet'e girer, buyurdu. Ben,*

-Zinâ etse de, sirkat etse de mi? diye sordum. ***Rasûl-i ekrem***

-Zinâ etse de, sirkat etse de girer, buyurdu. Ben tekrar,

-Zinâ etse de, sirkat etse de girer mi? diye sordum. ***Rasûl-i ekrem,***

-(Evet) zinâ etse de, sirkat etse de girer, buyurdu. Ben tekrar,

-(Yâ Rasûle'llâh), zinâ etse de, sirkat etse de mi? dedim. ***Rasûl-i ekrem,***

-(Evet), Ebû Zerr'in horluğuna, hakirliğine rağmen o kul zinâ etse de, sirkat etse de muhakkak Cennet'e girer, diye cevâb verdi.

Ebû Zerr'in burnu kırılsa da, izzet ve gurûru ezilse de (horlansa da), ***Rasûl-i ekrem*** *böyle isrâr ile tebşîr buyurdu, demişdir".*[41]

[41] -Sahîhu'l-Buhârî, Kitâbü'l-libâs, Cüz'.7.ss.192.
Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarih Tercemesi,C.4.ss.268.Kâmil Miras.

İmâm Buhârî *rahmetü'llâhi aleyh,* **Rasûlü'llâh** *salle'llâhü aleyhi ve sellem'* in, uyku hâlinde iken, Cibrîl *aleyhi's-selâm* ile rü'yâ'-i sâdıka hâlinde vukû' bulan bu telâkî ve tebşîri, bu suâl ve cevâbı, ihtivâ eden bu hadîs-i şerîfi, rivâyet etdikden sonra kendi içtihâdını bildirerek şöyle diyor:

قَالَ اَبُوُ عَبْدِ اللهِ هَذَا عِنْدَ الْمَوْتِ أَوْ قَبْلَهُ إِذَا تَابَ وَنَدِمَ وَقَالَ لآ اِلَهَ إِلاَّ اللهُ غُفِرَ لَهُ.

*"**-Lâ ilâhe ille'llâh-** diyen bir kimse, bu Kelime-i Tevhîd'i, ister ölürken söylemiş olsun -**"îmân-ı ye's"** hâli hâriç-; ister daha evvel söylemiş ve bu tevhîd akîdesi üzerine devam etmiş olsun, müsâvîdir. Böyle bir mü'min'in günahlarından tevbe ve nedâmet edib de **-Lâ ilâhe ille'llâh-** demesi, kendisi için mağfiret vesîlesi olur".*[42]

Bu bakımdan bu hadîs-i şerîf, -*"Büyük günah işleyenlerin Cehennem'lik oldukları kestirilemez. Cehennem'e girseler bile cezâlarını çekdikden sonra oradan çıkarılarak, ebedî kalmak üzere, Cennet'e girerler"*- diyen Ehl-i Sünnet'e, delîl olmuşdur.[43]

Bununla berâber Ebû Zerr *radıye'llâhü anh'*ın, bu ilâhî mağfiretin, erinde gecinde vukû' bulması hakkındaki tereddüd ve süâli, şu hadîs-i şerîfin ifâde etdiği menfî hukmün, zihnini durmadan meşkul etmesindendir.

عَنْ اَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلىَّ اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لآ يَزْنِي الزَّانِي حِينَ يَزْنِي وَهُوَ مُؤْمِنٌ وَلآ يَشْرَبُ الْخَمْرَ حِينَ يَشْرَبُهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ وَلآ يَسْرِقُ السَارِقُ حِينَ يَسْرِقُ وَهُوَ مُؤْمِنٌ.

[42] -Sahîhu'l-Buhârî, Kitâbü'l-libâs, Cüz'.7.ss.192.
[43] -Sahîh-i Müslim Terceme ve Şerhi, C.1.ss.392. Ahmed Davudoğlu.

"Ebû Hurayra *radıye'llâhü anh'*den rivâyete göre, Nebî *salle'llâhü aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuşdur*:*

Zinâkâr (mü'min) kişi, zinâ etdiği sıra (tam ve kâmil bir) mü'min olduğu halde zinâ etmez. Hırsız da sirkat etdiği sıra (kâmil bir) mü'min olduğu halde sirkat edemez. İçki içen de içki içtiği zamanda (kâmil bir) mü'min olarak içki içemez".[44]

وَلاَ يَنْتَهِبُ نُهْبَةً ذَاتَ شَرَفٍ يَرْفَعُ النَّاسُ إِلَيهِ اَبْصَارَهُمْ فِيهَا حِينَ يَنْتَهِبُهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ.

"Halkın gözü önünde yağmacılık eden yüksek mevki' sâhibi (zâlim kişi), yağmacılık etdiği zaman mü'min olarak çapulculuk edemez".[45]

Bir birine zıt gibi görünen bu iki hadîs-i şerîf'in arasını te'lîf etmek güç gibi görülürse de -*Ehl-i sünnet ve cemâat ulemâ'sına göre*- birinci hadîs-i şerîf ile îmân'ın esâsı kasd edilmiş, ikinci hâdîs-i şerîf ile de îmân'ın kemâlinin ortadan kaldırılmış olacağı belirtilmişdir.[46]

Aynı zamanda zinâ ile Allâh'ın hakkına, hırsızlık ile de kulların hakkına, veyâ zinâ evli bir kadınla olursa hem Allâh hakkına, hem de kul hakkı olan kocanın hakkına işâret edilmişdir ki afv edilmek sûretiyle veyâ cezâsını çekdikden sonra Cennet'e girer, demekdir.[47]

---

[44] -Sahîhu'l-Buhârî, Kitâbü'l-eşribe, Cüz'.7.ss. 135-136.
Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarih Tercemesi, C.12.ss.40.

[45] -Sahîhu'l-Buhârî, Kitâbü'l-Hudûd, Cüz'.6.ss.196.
Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarih Tercemesi, C.12.ss.41.
(1890 nolu hadîs-i şerîf). Kâmil Miras.

[46] -Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarih Tercemesi, C.4.ss.269. Kâmil Miras.

[47] -Sahîh-i Müslim Terceme ve Şerhi, C.1.ss.391. Ahmed Davudoğlu.

Bunun için diğer bir hadîs-i şerîfde de -*buna işâretle*- şöyle buyurulmuşdur:

بَا أُمَّةَ مُحَمَّدٍ وَاللهِ مَا مِنْ اَحَدٍ اَغْيَرُ مِنَ اللهِ أَنْ يَزْنِي عَبْدَهُ أَوْ تَزْنِي اَمَتَهُ.

"Ey ümmet-i Muhammed, Allâhâ kasem olsun ki kulunun veyâ câriyesinin zinâ edişinden dolayı Allâhü Teâlâ kadar kıskanç bir kimse yokdur".[48]

Buradaki kıskançlık ile terceme edilen **(Gayret)** den murad, lâzım-ı gayretdir, (*ya'nî azîz ve kutsal olan bir şey'e tecâvüz edildiğini görmekden doğan ve vaz geçilmesi mümkün olmayan asil ve temiz bir duygudur*). Bunun için ailesini, nâmûsunu kıskanan bir kimse, ona tecâvüz edenin cezâsını nasıl bir tertîb üzere vermeye çalışırsa, Allâhü Teâlâ da muharremâtı (*dînen haram ve yasak olan şey'leri*) yapanlara, ukûbet-i şedîde (*şiddetli azâb ve cezâ'*) hazırlamışdır.

Nitekim Sahîhayn ve Tirmizî'de rivâyet edilen bir hadîs-i şerîfde şöyle buyurulmuşdur:

لآ اَحَدٌ اَغْيَرَ مِنَ اللهِ وَلِذَلِكَ حَرَّمَ الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ.

"Allâhü Teâlâ Hazretleri'nden daha kıskanç bir kimse yokdur. Açık ve gizli fevâhişi, (fuhşiyyât, kötü söz ve kötü işden ibâret olan çirkin huyları), haram buyurması da işte bundandır".[49]

---

[48] -Sahîhu'l-Buhârî, Kitâbü'n-nikâh, Cüz'.7.ss.45.
Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd- Sarih Tecemesi, C.3.ss.329-33l.
(548 nolu hadîs-i şerîf). Ahmed Naim.

[49] -Sahîhu'l-Buhârî, Kitâbü'n-nikâh, Cüz'. 7.ss.45.
Et-Tâcü'l-Câmiu li'l-Usûl fi Ehâdîsi'r-Rasûl s.a.v. C.2.ss.332.
Eş-Şeyh Mansûr Ali Nâsıf.
Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd- Sarih Tercemesi, C.3.ss.333-334.
(Dip not).Ahmed Naim.

Bunun için gayretin (*kıskançlığın*) konuşulduğu bir meclide bulunan Sa'd ibn-i Ubâde *radıye'llâhü anh,*

قَالَ سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ لَوْ رَأَيْتُ رَجُلاً مَعَ امْرَأَتِي لَضَرَبْتُهُ بِالسَّيْفِ غَيْرَ مُصْفِحٍ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلىَّ اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اَتَعْجَبُونَ مِنْ غَيْرَةِ سَعْدٍ. لاَنَا اَغْيَرُ مِنْهُ وَاللهُ اَغْيَرُ مِنِّي.

"Karım ile berâber bir erkek görürsem hiç aman vermeden onu kılıcımın keskin ağzı ile vurur tepelerim" demişdi.

Bunun üzerine **Nebî** *salle'llâhü aleyhi ve sellem* de, orada bulunanlara,

"Sa'd'ın bu kıskançlığına şaşıyor musunuz? Emîn olunuz ki ben ondan daha kıskancım. Allâh da, muhakkak benden ziyâde kıskançdır" buyurmuşdur.[50]

Bu bakımdan yukarıda zikri geçen hadîs-i şerîfin belirtdiği *"Gayretü'llâh"* dan dolayı uğranılacak azâba işâretle, aynı hadîs-i şerîfin sonunda, -*gaflet ve isyân hâlinde geçirilecek bir ömür netîcesinde kazanılacak ilâhî azâbın şiddeti ve olanca genişliğine rağmen kaybedilecek ilâhî mağfiretin, lûtfun ve ihsânın kaybi hakkında*- da şöyle buyurulmuşdur:

يَا اُمَّةَ مُحَمَّدٍ وَاللهِ لَوْ تَعْلَمُونَ مَا اَعْلَمُ لَضَحِكْتُمْ قَلِيلاً وَلَبَكَيْتُمْ كَثِيراً.

"Ey Muhammed ümmeti, Allâhâ kasem olsun ki benim bildiğimi bilseydiniz, az güler çok ağlardınız, (gülmeye hiç mecâliniz kalmazdı)".[51]

---

[50] -Sahîhu'l-Buhârî, Kitâbü'n-nikâh, Cüz'.7.ss.45.
Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarih Tercemesi,C.11.ss.287. Kâmil Miras.

[51] -Sahîhu'l-Buhârî, Kitâbü'n-nikâh, Cüz'.7.ss.45. Bâbü'l-gayret.
Et-Tâcü'l-Câmiu li'l-Usûl fî Ehâdîsi'r-Rasûl,s.a.v. C.2.ss.231-234.
Eş-Şeyh Mansûr Ali Nâsıf.

Aynı konu, Kur'ân-ı Kerîm'de de şöyle ifâde buyurulmuşdur:

فَلْيَضْحَكُوا قَلِيلاً وَلْيَبْكُوا كَثِيراً ج جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ.

"Artık kazanmakda oldukları (günahın) **cezâsı olmak üzere az gülsünler, çok ağlasınlar".**[52]

Bu âyet-i kerîme ve hadîs-i şerîflerde belirtilen ilâhî îkaz ve tehdîd, (*eğer ilâhî azametin ne olduğunu, emr-i ilâhî'ye uymayarak isyân eden, suç işleyen günahkârların uğrayacakları ilâhî intikâmın şiddetini, kıyâmet hallerini, Cehennem azâbının dehşetini*) bilmiş olsaydınız, uğrayacağınız azâba ve ni'metlerden mahrûmiyyetinize; veyâ (*Allâhü Teâlâ'nın rahmetinin genişliğini, hılminin, afvinin, lûtfunun, kereminin ve ihsânının derecesini*) bilmiş olsaydınız, gaflet içinde ihmâle uğratdığınız mesûbâtın (*mükâfât ve sevâbların*) elinizden gitmesine, hiç durmadan ağlar, gülmeye vakit bulamazdınız, ma'nâsınadır.[53]

Hulâsa, bütün bunların netîcesine ve Ehl-i sünnet ve cemâat i'tikâd'ına göre, bu âyet-i kerîme ve hadîs-i şerîfler ve bunlara benzeyen diğer âyet-i kerîme ve hadîs-i şerîfler, Ehl-i Cennet Cennet'e, Ehl-i nâr da Cehennem'e girdikden sonra kalbinde, -*şirk'den uzak*- hardal tânesi kadar bir îmân'ı bulunan günahkâr ve isyânkâr mü'min'lerin, cezâlarını çekdikden sonra Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm'*ın ve diğer şefâat sâhibi kimselerin şefâati ile, en sonunda da Allâhü Teâlâ'nın izni (*şefâati*) ile Cehennem'den çıkarılacakları husûsu, açıkca beyân edilip tebşîr edilmişdir ki şu hadîs-i şerîf de bunu ifâde etmektedir.

---

[52] -Tevbe, 82.
[53] -Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarih Tercemesi, C.3.ss.334. Ahmed Naim.

عَنْ اَبِي سَعِيدٍ نِ الْخُدْرِي رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ يَدْخُلُ اَهْلُ الْجَنَّةِ الْجَنَّةَ وَاَهْلُ النَّارِ النَّارَ. ثُمَّ يَقُولُ اللهُ تَعَالىَ اَخْرِجُوا مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ مِنْ اِيمَانٍ.

*"*Ebû Saîd-i Hudrî *radıye'llâhü anh*'den rivâyet edildiğine göre, **Nebiyy-i ekrem** *salle'llâhü aleyhi ve sellem,* şöyle buyurmuşdur*:*

*Ehl-i Cennet Cennet'e, Ehl-i nâr da Cehennem'e girdikden sonra Allâhü Teâlâ -**Kimin kalbinde bir hardal tânesi ağırlığınca îmân varsa** (onu ateşden) **çıkarınız-** diye fermân buyuracakdır".*[54]

Mü'min'lerin günahkârları bu şekilde Cehennem'den çıkarıldıkdan sonra geriye *-zerre miktârı da olsa-* îmân'ı olmayan küfür ehli kimseler kalacak. Bu sûretle de bunlar, ebedî olarak Cehennem'in yârânı olacaklardır.

Üzerlerine, Allâhü Teâlâ'nın göndereceği melekler tarafından Cehennem'in kapıları kapatılacak, üzerlerine ateşden hezenler, direkler uzatılıp bastırılmak sûretiyle Cehennem'in her tarafı sımsıkı kapatılacak, bu sûretle de artık oraya ne bir rûh girecek ve ne de bir gam çıkacak. Kendileri de hiç bir yardım talebinde bulunamıyacaklar. Bulunsalar bile onların sözleri ve feryâdları, ancak bir ***zefîr-u şehîk'***den (*bir nefes alıp vermeden*) ibâret olacakdır. Cebbâr olan Allâhü Teâlâ da *-gûyâ onları unutmuş gibi-* Cehennem ile baş başa bırakacakdır ki

[54] -48-Sahîhu'l-Buhâî, Kitâbü'l-îmân, Cüz'.1.ss.l3.
Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarih Tercemesi, C.2.ss.36.
(21 nolu hadîs-i şerif).Ahmed Naim.

Hümeze ve Beled sûrelerinin sonundaki şu âyet-i kerîmeler, bunu açıkca ifâde etmektedir:

إِنَّهَا عَلَيْهِمْ مُؤْصَدَةٌ ۙ. فِي عَمَدٍ مُمَدَّدَةٍ.

"Muhakkak o ateş (Cehennem), **onların üzerlerine bastırılıp kapıları kapanacakdır** (kapatılmışdır). **Uzatılmış direkler** (dayaklar, dikmeler) **içinde olarak.** (Veyâ -kendileri- uzatılmış -ateşden- sütunlara -bağlı olarak-)".[55]

عَلَيْهِمْ نَارٌ مُؤْ صَدَةٌ.

"(Onların) **cezâsı, üzerlerine kapıları sımsıkı kapatılmış bir ateşdir".[56]**

İşte hakîki bir tevhîd inancına sâhib olan ve olmayan bir kimsenin hâli ve ibret alınması lâzım gelen netîcesi…

Bütün bu tebşîrâtın (*müjdelerin*) ve tehdîdlerin her birinde, Kelime-i Tevhîd'in birinci ruknü olan **"Lâ ilâhe ille'llâh"** cümlesi ifâde edilmiş ise de, sâdece birinci ruknün söylenmesi ile Kelime-i Tevhîd'in tam olamıyacağı, ikinci rukün olan **"Muhammedü'r-Rasûlü'llâh"** cümlesinin de buna ilâve edilerek söylenmiş olması ve varlığını, birliğini -*şirk'den uzak olarak*- kabûl ve tasdîk etdiğimiz Allâhü Teâlâ'yı noksan sıfatlardan münezzeh kılıp kemâl sıfatları ile muttasıf kılmak sûretiyle bütün noksanlıklardan tenzih edilmesi gerektiğini, daha önceki bahislerde, belirtmiş idik. Bir çok âyet-i kerîme ve hadîs-i şerîfler, bu mühim esâsı, îzah edip açıklar. Nitekim şu hadîs-i şerîf de, bunlardan birisidir.

---

[55] -Hümeze Sûresi, âyet 8-9.

[56] -Beled Sûresi, âyet 20.

مَا مِنْ اَحَدٍ يَشْهَدُ أَنْ لآ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَأَنَّ مُحَمَّداً رَسُولُ اللهِ صِدْقاً مِنْ قَلْبِهِ إِلاَّ حَرَّمَهُ اللهُ عَلىَ النَّارِ.

"Hiç bir kimse yokdur ki kalben tasdîk ederek Allâh'dan başka hiç bir ilâh -hiç bir tanrı, hiç bir ma'bûd- olmadığına ve Muhammed -aleyhi's-selâm- ın Allâh'ın Rasûl'ü olduğuna şehâdet etsin de Allâh onu Cehennem'e haram etmesin, (her halde haram eder)".[57]

Bunun için Kelime-i Tevhîd'in birinci ruknü olan **"Lâ ilâhe ille'llâh"** cümlesinin söylenmesi ile, ikinci rukün olan **"Muhammedü'r-Rasûlü'llâh"** cümlesinin ve diğer şartlarının da söylenmiş olacağı açıkca belirtilmiş olduğundan, bir çok yerde sâdece birinci rukün olan **" Lâ ilâhe ille'llâh"** cümlesinin söylenmesi ile iktifâ' edilmişdir.

Sekerât-ı mevt dediğimiz ölümün en sıkıntılı hallerinde hayâtının son demlerini yaşayan her Müslümân'ın, ölümün en şiddetli sadmelerinden (*insanı şaşırtan sıkıntılarından*) ve Şeytan'ın tesvîlâtından (*kötü şey'leri güzel bir şey' imiş gibi gösterip telkin etme çabalarından*), kendini kurtarıp hakk ve hakîkate yönelebilmesi için, bir saâdet ve mutluluk anahtarı olan Kelime-i Tevhîd'in telkin ve ta'lîm edilmesi, böylece bir din kardeşine en mühim bir zamanda en mühim bir yardımda bulunulması, Rasûlü'llâh *salle'llâhü aleyhi ve sellem* tarafından tavsiye edilerek şöyle buyurulmuşdur:

لَقِّنُوا مَوْتَاكُمْ لآ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ .

[57] -Sahîhu'l-Buhârî, Kitâbü'l-ilim, Cüz'.1.ss.43.
Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarih Tercemesi, C.4.ss.271. Kâmil .Miras.

"Ölülerinize (ölmek üzere olan din kardeşlerinize, -**Lâ ilâhe ille'llâh-** *demelerini telkin edib iyice öğretiniz*"

إِذَا حَضَرْتُمُ الْمَرِيضَ أَوِ الْمَيِّتَ فَقُوْلُوْا خَيْراً فَإِنَّ الْمَلآئِكَةَ يُؤَمِّنُونَ عَلىَ مَا تَقُولُوْنَ.

"Hastanın veyâ ölen bir kimsenin (ölmek üzere olan bir kimsenin) yanında bulunursanız, hayır söyleyin. Zîrâ melekler, sizin söylediklerinize -Âmîn- derler".[58]

Bunun için -*her turlü şirk şekillerinden uzak olmak şartı ile*- sahîh ve kâmil bir îmân'a sâhib olan bir kimse ile böyle bir îmân'a sâhib olmayan şirk sâhibi müşrik bir kimse hakkında, Câbir *radıye'llâhü anh*'den rivâyet edilen bir hadîs-i şerîfde de şöyle buyurulmuşdur:

مَنْ مَاتَ لاَ يُشْرِكُ بِاللهِ شَيْئاً دَخَلَ الْجَنَّةَ وَمَنْ مَاتَ يُشْرِكُ بِاللهِ شَيْئاً دَخَلَ النَّارَ.

"Her hangi bir şey'i Allâh'a şirk koşmadan ölen bir kimse Cennet'e girer. Her hangi bir şey'i Allâh'a şirk koşmuş bir halde ölen kimse de Cehennem'e girer".[59]

Bütün bu âyet-i kerîme ve hadîs-i şerîflerde belirtilen husûslar, Allâhü Teâlâ'ya şirk koşarak ölenlerin Cehennem'e gireceklerine ve orada ebedî kalacaklarına, Allâhü Teâlâ'ya şirk koşmayarak ölenlerin de Cennet'e gireceklerine ve orada ebedî kalacaklarına delâlet etmektedir ki bu husûsda bütün Ehl-i Sünnet ve cemâat ulemâ'sı müttefikdirler. Kur'ân-ı Kerîm'in bir

---

[58] -Sahîh-i Müslim Terceme ve Şerhi, Kitâbü'l-cenâiz, C.5.ss.106 ve 113. Ahmed Davudoğlu.
Bu husâsda, Kirmânî *rahmetü'llâhi aleyh* de, şöyle demişdir:
"Kelime-i şehâdetden murat, (**Lâ ilâhe illa'llâh**) ile birlikde onun tamâmı olan (**Muhammedün Rasûlü'llâh**) ı da söylemekdir".

[59] -Sahîh-i Müslim Terceme ve Şerhi, Kitâbü'l-îmân, C.1.ss.385. (151 nolu hadîs-i şerîf). Ahmed Davudoğlu.

çok âyet-i kerîmeleri de bu husûsu açıkca te'yîd edip ifâde etmektedir ki şu âyet-i kerîmeler, bunlardan ba'zılarıdır:

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ اَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا ط اوُلَئِكَ هُمْ شَرُّ الْبَرِيَّةِ ط.

إِنَّ الَّذِينَ آمَنوُا وَعَمِلوُا الصَّالِحَاتِ لا اوُلَئِكَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِيَّةِ ط. جَزَاؤُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتُ عَدْنٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا ٱلاَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا اَبَداً ط رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ط ذَلِكَ لِمَنْ خَشِيَ رَبَّهُ.

"Ehl-i kitâb ve müşrik'lerden (İslâm'ı kabûl etmeyen) **münkir'ler, ebedî olarak ateşe girerler. İşte onlar halkın** (yaratılanların) **en şerlileridir".**

"îmân edib de sâlih amel işleyenlere gelice, hiç şübhe yok ki onlar, halkın (yaratılanların) **en hayırlısıdır".**

"Onların Rabb'leri nezdindeki mükâfâtı, altlarında ırmaklar akmakda olan Adn cennetleridir. Hepsi de, içlerinde ebedî olarak dâimî kalıcıdırlar. Allâh bunlardan râzı (hoşnûd) **olmuşdur. Onlar da Allâh'dan râzı** (hoşnûd) **olmuşlardır. İşte bu** (söylenen mutluluk), **Rabb'inin** (ikâb'ından, azâbından) **korkanlara ve** (günahlardan kaçınanlara) **mahsusdur".**[60]

وَمَنْ يُؤْمِنْ بِاللهِ وَيَعْمَلْ صَالِحاً يُكَفِّرْ عَنْهُ سَيِّئَاتِهِ وَيُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا ٱلاَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا اَبَداً ط ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ.

"Kim Allâh'a îmân eder, iyi amel (ve hareket) **de de bulunursa, Allâh onun kötülüklerini örter ve onu, içinde**

[60] -Beyyine, 6-7-8.

ebedî kalacakları altlarından ırmaklar akan Cennet'lere sokar. İşte büyük kurtuluş ve seâdet budur".[61]

وَمَنْ يُؤْمِنْ بِاللهِ وَيَعْمَلْ صَالِحاً يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا ٱلاَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا اَبَداً ط قَدْ اَحْسَنَ اللهُ لَهُ رِزْقاً.

"Kim Allâh'a îmân eder, iyi amel (ve hareketler) **de de bulunursa, Allâh onu, altlarından ırmaklar akan içinde ebedî kalacakları Cennet'lere sokar. Allâh, böylesine gerçekden ne güzel bir rızık ve sevâb vermişdir".**[62]

وَمَنْ يَعْصِ اللهَ وَ رَسُولَهُ فَإِنَّ لَهُ نَارَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا اَبَداً.

"Kim Allâh'a ve Peygamber'ine isyân ederse, şübhesiz onun için, içinde ebedî kalacakları Cehennem ateşi vardır".[63]

İşte bütün bu esâslardan dolayıdır ki **"Lâ ilâhe ille'llâh, Muhammedü'r-Rasûlü'llâh"** ma'nâsında,

مَنْ قَالَ لآ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ دَخَلَ الْجَنَّةَ.

"-Lâ ilâhe ille'llâh- diyen bir kimse Cennet'e girer**"**,

ve **"-Lâ ilâhe ille'llâh-** diyen bir kimse kalmayınca kıyâmet kopar**"**, denilmişdir.

Bu konu ile ilgili olarak merhûm ve mağfûr Kâmil Miras,

مِنْ شِرَارِ النَّاسِ مَنْ تُدْرِكُهُمُ السَّاعَةُ وَهُمْ اَحْيَاءٌ.

"Kendileri hayatda bulunup da kıyâmetin koptuğu zamâna erişen kimseler, insanların şerlilerindendir".[64]

---

[61] -Teğâbün, 9.
[62] -Talâk, 11.
[63] -Cin, 23.
[64] -Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarih Tercemesi, C.12.ss.295. (2114 nolu hadîs-i şerîf). Kâmil Miras.

hadîs-i şerîfinin îzâhında, şöyle demektedir:

"Müslim'in de Abdu'llâh ibn-i Mes'ûd'dan rivâyetine göre, Rasûl-i Ekrem:

-Kıyâmet ancak nâs'ın (insanların) şerlileri üzerine kopacakdır- buyurmuşdur

Ebû Hurayra'den bir rivâyete göre de,

-Lâ ilâhe ille'llâh, *diyen hiç bir kişiye kıyâmet kopmıyacakdır-* buyurulmuşdur.

Bu rivâyetlerin delâletine göre, kıyâmet ancak kâfirler, münâfıklar, şerîrler üzerine kopacakdır. Sâlih mü'min'ler tamâmiyle ölmüş bulunacakdır.

Ebû Hurayra'den diğer bir rivâyete göre de,

-Kıyâmetin tekarrubu zamânında Allâhü Teâlâ lâtif bir rüzgâr gönderecek ve gönlünde zerre kadar îmân'ı olan hiç bir kimseyi bırakmayıp rûhunu kabz edecek" buyurulmuşdur ki, bu da yukarıdaki rivâyetlerin bir te'yîdidir. Rasûl-i Ekrem,

لاَ تَزَالُ طَائِفَةٌ مِنْ أُمَّتِي ظَاهِرِينَ عَلىَ الْحَقِّ لاَ يَضُرُّهُمْ مَنْ خَالَفَهُمْ.

-Ümmetimden dâimâ hakk üzere gâlib ve zâhir, muhâliflerinden kendilerine zarar gelmez bir tâife (kıyâmete kadar) hiç eksik olmayacakdır- buyurmuşdur.[65]

Bu haber, kıyâmet koparken bir kısım mü'min'lerin hayatda bulunacaklarını ifâde ederse de, umûm ifâde eden bu haber tahsîs edilmekle *-Kıyâmet koparken halkın çoğu müşrik, münâfık olacakdır. Mü'min az bulunacakdır-* ma'nâsına olur**"**.[66]

[65] -Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarih Tercemesi, C.1.ss.78. Ahmed Naim.
[66] -S.Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarih Tercemesi,C.12.ss.295.(2114 nolu hadîs-i şerîf ve îzâhı). K.M.

Bu bakımdan -**"Lâ ilâhe ille'llâh"** diyen bir kimse Cennet'e girer ve **"Lâ ilâhe ille'llâh"** diyen bir kimse kalmayınca kıyâmet kopar- denilmesi, ***Kelime-i Tevhîd'*** in her ruknünün ve -*Allâhü Teâlâ'yı her türlü noksanlıklardan tenzîh edip kemâl sıfatları ile muttasıf kılmak gibi*- her şartının eksiksiz olarak -*hem lâfzı, hem de ifâde etdiği bütün İslâmî ma'nâları ile birlikde*- kalb ile tasdîk edilip dil ile ikrâr edildiğini ifâde eder ki böyle bir îmân, bir çok yerde sâdece **"Lâ ilâhe ille'llâh"** cümlesinin (*ruknünün*) söylenmesi ile kısaltılarak, iktifâ' edilmişdir. Böyle bir ifâde ise, hiç şübhe yok ki **"Lâ ilâhe ille'llâh, Muhammedü'r-Rasûlü'llâh"** cümlelerinin (*rukünlerinin*) eksiksiz olarak kabûl edilip söylenmesi ve Allâhü Teâlâ'yı noksan sıfatlardan münezzeh kılıp kemâl sıfatları ile muttasıf kılmak (*Tesbih etmek*) anlamındadır.[67]

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللهِ وَرسُولِهِ.

"Mü'min'ler ancak onlardır ki Allâh'a ve Rasûl'üne hakîkaten îmân etmişlerdir".[68]

Âyet-i kerîmesi ve buna bezeyen bir çok âyet-i kerîmeler de bu hakîkati te'yîd eder.

Ayrıca Kur'ân-ı kerîm'in bir çok yerinde ve bir çok hadîs-i şerîfde, sahih bir **"Tevhîd"**in esâsları gâyet açık bir şekilde ifâde buyurulup belirtilmişdir ki bunların en kısa ve en şumüllüsü **"İhlâs Sûresi"** dir.

---

[67] -**Tesbih:** Allâhü Teâlâ'yı bütün noksanlıklardan tenzîh etmek (uzak kılmak) dır. **Sübhâne** lâfzı ise, tenzîh ma'nâsına tesbîh'dir. Hulâsatü'l-Beyân fî Tefsîri'l-Kur'ân. C.8.ss.2938. Mehmed Vehbi.

[68] -Nûr, 62.

Çünkü dört kısa âyet-i kerîmeden ibâret olan bu küçük sûre, Allâhü Teâlâ'nın bütün Esmâ' ve Sıfat'larında birliğini ve bütün tevhîd delîllerini açıkca beyân edip belirtir. Bu bakımdan bu sûreye **"Tevhîd Sûresi"** de denir. Ayrıca İslâm Dîni'nin i'tikâd esâslarını ve tevhîd akîdesini (*tevhîd inancını*), en saf ve en hâlis bir şekilde ifâde etmiş olması yönünden de, şerâfet ile (*şereflilik ile*) tavsif edilerek **"İhlâs-ı Şerîf"** denir. Bunun için tekrar tekrar okunmasında büyük ecir ve sevâb vardır. Çünkü Rasûlü'llâh *salle'llâhü aleyhi ve sellem,* bu husûsda, şöyle buyurmuşdur:

وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنَّهَا لَتَعْدِلُ ثُلُثَ الْقُرْآنِ.

"Hayâtım yed-i kudretinde olan Allâh'a yemîn ederim ki bu sûreyi okumak, bütün Kur'ân'ın üçde birisine muâdildir".[69]

Kezâ, Ashâb-ı Kirâm'dan "**İhlâs Sûresi"**ni çok okuyan birisine, niçin bu kadar çok okuduğu sorulunca,

*"-**Kul hüve'llâhü ehad**- sûresi, Rahmân olan Allâh'ın sıfatıdır. (Allâh'ın bütün Esmâ' ve sıfatı bu sûrededir) .Onun için bu sûreyi okumayı severim".*

cevâbını vermişdir. Bunu haber alan Rasûlü'llâh *salle'llâhü aleyhi ve sellem* de o kimse hakkında,

اَخْبِرُوهُ أَنَّ اللهَ تَعَالَى يُحِبُّهُ.

"*Ona müjde veriniz. Muhakkak Allâh da onu sever".*[70]

---

[69] -Sahîhu'l-Buhârî, Kitâbü'l-Fedâili'l-Kur'ân, Cüz'.6.ss.233.
Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarih Tercemesi, C.11.ss.234
(1770 nolu hadîs-i şerîf). Kâmil Miras.

[70] -Sahîhu'l-Buhârî, Kitâbü't-tevhîd, Cüz'. 9.ss.141.
Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarîh Tercemesi, C.12.ss.415.
(2179 nolu Hadîs-i şerîf). Kâmil Miras.

buyurmuşdur ki bu Sûre-i celîle ve meâli şöyledir:

قُلْ هُوَ اللهُ اَحَدٌ ج. اَللهُ الصَّمَدُ ج. لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ لا. وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُواً اَحَدٌ.

"De ki: O, Allâh'dır, O birdir (ve tekdir). **Allâh** (ulu) **dur. Samed'dir** (zevâl bulmayan bir Bâkî'dir. Hiç bir şey'e muhtaç değildir. Fakat her şey' ve herkes doğrudan doğruya O'na muhtaçdır). **O, doğurmadı ve doğurulmadı. Hiç bir şey', O'nun dengi, eşi, ortağı ve benzeri değildir".**

Aynı şekilde **"Kâfirûn"** veyâ **"Kul yâ eyyühe'l-kâfirûn"** veyâ lisânımızdaki ma'rûf adıyle **"Kul yâ"** sûresi de, tüm ibâdetlerin rûhu olan ***"Tevhîd"*** *ve* ***"İhlâs***"ı ifâde eder.

Bunun için Sa'd ibn-i Ebî Vakkâs *radıye'llâhü anh'*den rivâyet edilen bir hadîs-i şerîfde, şöyle buyurulmuşdur:

"Bu sûre, Kur'ân'ın dörtde birine muâdildir".

Başka bir hadîs-i şerîfde de, bu sûreyi okuyanların Allâhü Teâlâ'ya şirk koşmakdan korunacakları ifâde edilmişdir.[71]

Bundan dolayı da bu sûreye **"İbâdet sûresi"** veyâ **"İhlâs sûresi"** denilmişdir ki bu sûre ve meâli şöyledir:

قُلْ يَا اَيُّهَا الْكَافِرُونَ. لآ اَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ لا. وَلآ اَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا اَعْبُدُ ج. وَلآ أَنَا عَابِدٌ مَا عَبَدْتُمْ لا. وَلآ اَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا اَعْبُدُ ط. لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِيَ دِينِ.

"(Yâ Muhammed) **de ki: Ey kâfirler, ben sizin tapmakda olduklarınıza tapmam. Siz de benim ibâdet etdiğime kulluk ediciler değilsiniz. Ben** (zâten) **sizin taptıklarınıza** (hiç bir zaman) **tapmış değilim. Siz de benim kulluk etmekde**

[71] -Et-Tâcü'l-câmiu li'l-Usûl fî Ehâdîsi'r-Rasûl s.a.v. Kitâbü Fedâili'l- Kur'ân. C.4.ss.24. Eş-Şeyh Mansûr Ali Nâsıf.

olduğuma (hiç bir zaman) **kulluk ediciler değilsiniz. Sizin dîniniz size, benim dînim bana".**

Bu özellikleri ile Tevhîd ve İhlâs'ı en güzel bir şekilde ifâde eden ve **"İhlâsayn"** denilen bu iki sûreyi, Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm,* sabah ve akşam namazlarının sünnetlerinde bir çok zamanlar okumuşdur ki düşünmesini bilenlere güzel bir ibret levhasıdır.[72]

Şu halde sahîh ve hakîkî bir Tevhîd'e sâhib olup Allâh'a kulluk ve ibâdet etmek en iyi bir yol, O'na isyankâr davranarak akılsızca ömür tüketmek kütü bir yoldur. Bunun için -*imkân ve fırsatlar elde iken*- şu âyet-i kerîmelerden ibret alarak hayâtımıza güzel bir yön vermek, akıllı bir insana yaraşan en iyi bir hayat tarzıdır.

يَا اَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمُ الرَّسُولُ بِالْحَقِّ مِنْ رَبِّكُمْ فَآمِنُوا خَيْراً لَكُمْ ط وَإِنْ تَكْفُرُوا فَإِنَّ لِلّٰهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْاَرْضِ ط وَكَانَ اللّٰهُ عَلِيماً حَكِيماً.

"Ey insanlar, hiç şübhesiz, Rabb'inizden size hakk bir Peygamber gelmişdir. O halde kendi hayrınıza olarak (O'na) **îmân edin. Eğer inkâr edib kâfir olursanız** (biliniz ki) **göklerde ve yerde ne varsa hepsi Allâh'ındır. Allâh hakkıyle bilicidir, yegâne huküm ve hıkmet sâhibidir".[73]**

وَ اللّٰهُ اَعْلَمُ بِاَعْدَائِكُمْ ط وَكَفَى بِاللّٰهِ وَلِياً وَكَفَى بِاللّٰهِ نَصِيراً.

"Allâh, sizin düşmanlarınızı çok iyi bilendir. Gerçek bir dost olarak Allâh elverir, hakîkî yardımcı olarak da Allâh yeter".[74]

---

[72] -Bak: Hak Dîni Kur'ân Dili Türkçe Tefsir. C.9 ss. 6215-6216. Elmalılı Hamdi Yazır.
[73] -Nisâ', 170.
[74] -Nisâ', 45.

إِنَّ اللهَ لاَ يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ ج وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللهِ فَقَدِ افْتَرَى اِثْماً عَظِيماً

"Şübhesiz ki Allâh, kendisine eş tanınmasını mağfiret etmez. Ondan başkasını, dilediği kimseler için mağfiret eder. Kim Allâh'a eş tutarsa muhakkak pek büyük bir günah ile iftirâ' etmiş olur".[75]

أُولَئِكَ الَّذِينَ لَعَنَهُمُ اللهُ ط وَمَنْ يَلْعَنِ اللهُ فَلَنْ تَجِدَ لَهُ نَصِيراً.

"Bunlar, Allâh'ın kendilerine lâ'net etdiği (rahmet'inden uzak kıldığı) **kimselerdir. Allâh kime lâ'net ederse artık ona hakîkî hiç bir yardımcı bulamazsın".**[76]

وَاعْبُدُ اللهَ وَلاَ تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئاً.

"Allâh'a ibâdet (ve kulluk) **edin. O'na hiç bir şey'i eş** (ortak) **tutmayın".**[77]

وَاللهُ يَدْعُوا إِلَىَ الْجَنَّةِ وَالْمَغْفِرَةِ بِاِذْنِهِ ج وَيُبَيِّنُ آيَاتِهِ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ.

"Allâh, kendi irâdesi ile, Cennet'e ve mağfiret'e çağırır. O, insanlara âyetlerini ap-açık söyler. Tâki iyice düşünüp ibret alsınlar".[78]

لَيْسَ عَلَيْكَ هُدَيهُمْ وَلَكِنَّ اللهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ ط.

"(Habîbim) **onları** (insanları) **hidâyete erdirmek senin üstüne borç değil. Ancak Allâh hidâyeti kime dilerse ona nasîb eder".**[79]

---

[75] -Nisâ', 48.
[76] -Nisâ', 52.
[77] -Nisâ', 36.
[78] -Bakara, 221.
[79] -Bakara, 272.

وَمَا عَلَيْنَا إِلاَّ الْبَلاَ غُ الْمُبِينُ.

"Bizim üzerimize (düşen vazîfe) **ap-açık bir teblîğ'den başka** (bir şey') **değildir".**[80]

İşte bu ve benzeri âyet-i kerîmelerden ibret almasını bilen ve Allâhü Teâlâ'nın sayısız ni'metlerine sâhib olan akıllı bir insan, dâimâ şöyle söylemeli ve ona göre hayâtına yön vermelidir:

هَذَا مِنْ فَضْلِ رَبِّي ۖ لِيَبْلُوَنِي ءَ اَشْكُرُ أَمْ اَكْفُرُ ۖ وَمَنْ شَكَرَ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ ۚ وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ رَبِّي غَنِيٌّ كَرِيمٌ.

"Bu, Rabb'imin fazlındandır. Şükür mü edeceğim, yoksa (nankörlük edip) **küfrân-ı ni'metde mi bulunacağım. Bu, beni imtihân etdiği içindir".**

"Kim şükr ederse kendi nefsi lehine (kendi fâidesine) **dir. Kim de küfr ederse şübhe yok ki Rabb'im** (onun şükründen) **müstağnidir.** (Hem O), **hakkıyle kerem sâhibidir".**[81]

وَلَقَدْ مَكَّنَّاكُمْ فِي ٱلاَرْضِ وَجَعَلْنَا لَكُمْ فِيهَا مَعَايِشَ ۗ قَلِيلاً مَا تَشْكُرُونَ. ع

"And olsun, sizi yer (yüzün) **de yerleştirmişiz. Size orada bir çok geçim vâsıtaları yaratmışızdır. Ne az şükr edersiniz".**[82]

ثُمَّ لَتُسْئَلُنَّ يَوْمَئِذٍ عَنِ النَّعِيمِ.

"Sonra, and olsun, o gün elbet ve elbet ni'net (ler) **den Sorulacaksınız".**[83]

---

[80] -Yâsîn, 17.
[81] -Neml, 40.
[82] -A'râf, 10.
[83] -Tekâsür, 8.

Ebû Hurayra *radıye'llâhü anh*'den rivâyet edilen bir Hadîs-i şerîf'de de şöyle buyurulmuşdur:

"Kıyâmet günü kula yöneltilecek ilk süâl (dünyâda sâhib olduğu) ni'met olacakdır. Ona şöyle denilecek: Vücûdüne sağlık vermedik mi? Seni soğuk su ile kandırmadık mı?".[84]

Bunun için ben mü'minim ve müslüman'ım diyen herkes, her an, Allâhü Teâlâ'nın vermiş olduğu ni'metlere şükr etmeli ve O'na hamd-ü senâ'da bulunmalıdır.

وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ.

Ve'l-hamdü li'llâhi Rabb'i-l-âlemîn: *Her türlü hamd-ü senâ', âlemlarin Rabbi olan Allâh'adır.*

❋

❋ ❋

[84] -Kur'ân-ı Hakîm ve Meâl-i Kerîm.C.3.ss.1192. Hasan Basri Çantay. Tirmizî'den.

Kelime-i Tevhîd

لآ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللهِ.

“Lâ ilâhe ille’llâh, Muhammedü’r-Rasûlü’llâh”

“Allâh’dan başka hiç bir ilâh (*hiç bir tanrı, hiç bir ma’bûd*) yokdur, ancak **O** vardır; Muhammed *-aleyhi’s-selâm-* O’nun Rasûl’üdür**”**

Kelime-i Şehâdet

اَشْهَدُ أَنْ لآ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَ رَسُولُهُ.

“**Eşhedü en-lâ ilâhe illâ’llâh ve eşhedü enne Muhammeden abdühû ve rasûlüh”**

"Ben şâhidlik ederim ki (*şübhesiz bilirim ve bildiririm ki*) Allâhü Teâlâ’dan başka hiçbir ilâh (*hiçbir tanrı, hiçbir ma’bûd*) yokdur. Yine ben şâhidlik ederim ki (*şübhesiz bilirim ve bildirim ki*) Hazreti Muhammed *aleyhi’s-selâm* Allâhü Teâlâ’nın kulu ve rasûlüdür".

❋
❋ ❋

Î m â n

Lügatde, bir şey'i mutlak tasdîk etmek, bir şey'e tereddüdsüz ve kesin olarak içten ve yürekden inanmak, bir hukmü tasdîk edip onun doğruluğuna inanmak, bir şey'i haber verenin doğru söylediğine inanmakdır.

İstılâhda (*şerîatde*) ise, Allâhü Teâlâ'nın varlığına, birliğine ve noksan sıfatlardan münezzeh olduğuna -(*cümle kuvvet, kudret ve kemâlin sâhibi olup bütün kemâl sıfatları ile muttasıf bulunduğuna*)-, kesin olarak inanmak ve Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm'*ın Allâhü Teâlâ'nın Peygamberi olduğuna tereddütsüz îmân etmekdir.

Çünkü, Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm,* Ashâb-ı kirâm'ın da hâzır bulunduğu bir toplulukda, dînin esâslarını öğretmek maksâdı ile gelip **"İslâm"** ve **"Îmân"** ın ne demek olduğunu soran Cebrâil *aleyhi's-selâm'*a, şöyle cevâb vermişdir:

اَلْاِسْلاَمُ أَنْ تَشْهَدَ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَأَنَّ مُحَمَّداً رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَتُقِيمَ الصَّلاَةَ وَتُؤْتِيَ الزَّكَاةَ وَتَصُومَ رَمَضَانَ وَتَحُجَّ الْبَيْتَ إِنِ اسْتَطَعْتَ إِلَيْهِ سَبِيلاً.

اَلْاِيمَانُ أَنْ تُؤْمِنَ بِاللهِ وَمَلاَئِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَتُؤْمِنَ بِالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ.

*"**İslâm,** Allâh'dan başka ilâh olmadığına, Muhammed salle'llâhü aleyhi ve sellem'in Allâh'ın -kulu ve- Rasûl'ü olduğuna şehâdet etmen, namazı dosdoğru kılman, zekâtı*

vermen, ramazan orucunu tutman ve yol -külfetleri- cihetine gücün yeterse Beyt'i hacc etmendir".

***"Îmân** ise, Allâh'a, Allâh'ın meleklerine, kitâblarına, peygamberlerine ve âhiret gününe inanman, bir de kadere (hayrına ve şerrine), inanmandır".*[85]

Aynı esâslar ile ilgili diğer bir süâl karşısında da şöyle cevâb vererek "**Îmân"**ın ve **"İslâm"**ın esâslarını ta'rîf edip açıklamışdır

اَلْإِيمَانُ أَنْ تُؤْمِنَ بِاللهِ وَمَلآئِكَتِهِ (وَكُتُبِهِ) وَبِلِقَائِهِ وَرُسُلِهِ وَتُؤْمِنَ بِالْبَعْثِ.

أَ لْإِسْلاَمُ أَنْ تَعْبُدَ اللهَ وَلاَ تُشْرِكَ بِهِ (شَيْئاً) وَتُقِيمَ الصَّلاَةَ وَتُؤْتِيَ (وَتُؤَدِّيَ) الزَّكَاةَ الْمَفْرُوضَةَ وَتَصُومَ رَمَضَانَ.

***"Îmân,** Allâh'a, meleklerine, (kitâblarına), Allâh'a mülâkî olmaya -(ya'nî rü'yetü'llâh'a)-, peygamberlerine, bir de (öldükden sonra) dirilmeye, inanmandır".*

*"**İslâm** ise, Allâh'a ibâdet edib -(hiç bir şey'i)- O'na şerîk (ortak) koşmaman, namazı kılman, farz olan zekâtı vermen ve Ramazan ayında oruç tutmandır".*

Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm'*dan bu cevâbları alan Cebrâil *aleyhi's-selâm* da *-Doğru söyledin-* diyerek söylenilenleri tasdîk edip oradan ayrılıp gitmişdir.[86]

Abdu'llâh ibn-i Ömer *radıye'llâhü anhümâ'*dan rivâyet edilen bir hadîs-i şerifde de, şöyle buyurulmuşdur:

---

[85] -Sahîhu'l-Müslim, Kitâbü'l-îmân.
Sahîh-i Müslim Terceme ve Şerhi, C.1.ss.104-107. Ahmed Davudoğlu.

[86] -Sahîhu'l-Buhârî, Kitâbü'l-îmân, Cüz'.1.ss.20.
Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarih Tercemesi, C.2.ss.57-58.
(47 nolu Hadîs-i şerif). Ahmed Naim.

أُمِرْتُ أَنْ أُقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَشْهَدُوا أَنْ لآ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَأَنَّ مُحَمَّداً رَسُولُ اللهِ وَيُقِيمُوا الصَّلاَةَ وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ.

"İnsanlar ***-Lâ ilâhe ille'llâh, Muhammedü'r-Rasûlü'llâh-*** *diye şehâdet ederek namaz kılıp zekât verene kadar, halk ile mukâteleye me'mûrum".*[87]

Bu Hadîs-i şerif'lerden de anlaşıldığına göre bu Hadîs-i şerif'ler, **Kelime-i Tevhîd'**in her ruknünü bütün ma'nâları ile birlikde ifâde etmekde ve iki rukünden yalnız bir ruknün söylenmesi ile **Kelime-i Tevhîd**'in tam olamıyacağını açık bir şekilde belirtmektedir. Bununla berâber bir çok yerlerde, sâdece ihtisar için, birinci ruknün söylenmesi ile iktifâ' edilmiş olmasına rağmen her iki rukün birden kasd edilerek söylenmişdir.

اَسْعَدُ النَّاسِ بِشَفَاعَتِي يَوْمَ الْقِيَمَةِ مَنْ قَالَ لآ إِلَه إِلاَّ اللهُ خَالِصاً مِنْ قَلْبِهِ أَوْ نَفْسِهِ.

"Kıyâmet gününde halk içinde şefaatime en ziyâde mazhar olacak kimse, kalbinden -(yâhûd içinden)- hâlis olarak ***-Lâ ilâhe ille'llâh-*** *diyendir"*[88].

Hadîs-i şerîfinde de **"Muhammedü'r-Rasûlü'llâh"** ibâresi, bu Kelime-i tayyibenin tetimmesi (*tamamlayıcısı*) dır. İkisinin birbirinden ayrılması mümkün değildir.

---

[87] -Aynî. C.4.ss.271.
Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarih Tercemesi, C.5.ss.23-24. Kâmil Miras.

[88] -Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarih Tecemesi, C.2.ss.97.
(85 nolu Hadîs-i şerif). Ahmed Naim.

Bunun içindir ki onüç senelik Mekke devrinde nâzil olan âyetlerin ekseriyyeti ***îmân*** ile, on senelik Medîne devrinde nâzil olan âyetlerin ekseriyyeti de ***şer'î huküm***'ler ile ilgilidir.

❋
❋ ❋

Bu esâslara göre
îmân'ın farzları ve şartları şunlardır

1-Âmentü bi'llâhi,
2-ve melâiketihi,
3-ve kütübihi,
4-ve rusulihi,
5-ve'l-yevmi'l-âhiri,
6-ve bi'l-kaderi hayrihi ve şerrihi mine'llâhi Teâlâ, (*ve'l-ba'sü ba'de'l-mevt*).

Ya'nî

1-Allâhü Teâlâ'nın var ve bir olduğuna ve noksan sıfatlardan münezzeh (*uzak*) olup kemâl sıfatları ile muttasıf bulunduğuna,
2-Meleklerine,
3-Kitâblarına,
4-Peygamberlerine
5-Âhiret gününe,
6-Kadere, hayır ve şerrin Allâhü Teâlâ'dan olduğuna, îmân etdim, (*ve öldükden sonra dirilmeye de inandım*).

❋
❋ ❋

İ s l â m

Lügatde, ihlâs (*samîmî olmak*), inkıyâd (*boyun eğip teslim olmak*) ve mutâvaat (*itâat etmek*) ma'nâlarınadır.

Şerîatde (*istılâhda*) ise, Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm'*ın teblîğ etmiş olduğu dînî hukümlerin tamâmını her vechile beğenip kabûl etdiğini, doğru ve güzel bulup takdîr etdiğini ifâde ederek Cenâb-ı Hakk'a itâat ve inkıyâd etmekdir.

Bu bakımdan "**îmân**" ile "**islâm**" lâfızları, lügat ma'nâları bakımından birbirinden farklı ise de, şer'î hukümleri i'tibâriyle aynı ma'nâyı ifâde ederler. Bunun için her mü'min müslim'dir ve her müslim de mü'min'dir.

İslâm lâfzı, ***"Dîn"*** ma'nâsında kullanıldığı gibi, ***"Şerîat"*** ve ***"Millet"*** ma'nâsında da kullanılır.

Ayrıca îmân'ın alâmeti olan ve gereği bulunan -*namaz, oruç, zekât ve hacc gibi*- sâlih ameller anlamında da kullanılır.

Bu bakımdan İslâm Dîni'nin bütün esâslarını bi'z-zât yaşayıp teblîğ etmekle görevli bulunan Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm* hakkındaki şu âyet-i kerîme de, bizim ihlâs ve takvâ sâhibi bir Müslümân olarak nasıl yaşayacağımıza güzel bir ışık tutmakda ve Allâhü Teâlâ'nın bizlerden ne istediğini açıkca beyân edip belirtmektedir:

قُلْ إِنَّمَا أُمِرْتُ أَنْ اَعْبُدَ اللهَ وَلآ أُشْرِكَ بِهِ ط إِلَيْهِ اَدْعُوا وَإِلَيْهِ مَآبِ.

"De ki: Ben ancak Allâh'a kulluk edip O'na ortak koşmamam ile emr olundum. Ben ancak O'na da'vet ederim. Dönüşüm de yalnız O'nadır".[89]

İslâm'ın şartları

1-Kelime-i şehâdet getirmek,[90]
2-Namaz kılmak (salât),
3-Oruç tutmak (savm),
4-Zekât vermek (zekât),
5-Hacca gitmek (hacc) dir.

❋

❋ ❋

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي هَدَانَا لِلْإِيمَانِ وَالْإِسْلاَمِ.

وَاللّٰهُ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ.

"Bizi, îmâna ve (fıtrat dîni olan) İslâm'a hidâyet eden Allâh'a hamd olsun".

"Allâh kimi dilerse onu, *(kendisinde hayır gördüğü kimseleri)* ***doğru yola iletir".***[91]

❋

❋ ❋

---

[89] -Ra'd Sûresi, âyet 36.

[90]-Kelime-i şehâdet:

اَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللّٰهُ وَ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَ رَسُولُهُ.

*"**Eşhedü en-lâ ilâhe illâ'llâh ve eşhedü enne Muhammeden abdühû ve rasûlüh"**:*

*"Ben şâhidlik ederim ki (*şübhesiz bilirim ve bildiririm ki*) Allâhü Teâlâ'dan başka hiçbir ilâh (*hiçbir tanrı, hiçbir ma'bûd *) yoldur. Yine ben şâhidlik ederim ki (*şübhesiz bilirim ve bildirim ki*) Hazreti Muhammed* aleyhi's-selâm *Allâhü Teâlâ'nın kulu ve rasûlüdür".*

ifâdesidir.

[91] -Bakara Sûresi, âyet 213.

îmân'ın sahih ve makbûl olmasının şartları

Îmân'ın sahih ve makbûl olması için başlıca üç ana esâs vardır ki bunlardan birinin veyâ birkaçının eksik olması hâlinde, o îmân sahih ve makbûl olmaz.

1-îmân, ye's hâlinde *-ya'nî korku ve ümidsizlik hâlinde-* olmamalıdır.

Bu bakımdan küfür hâlinde yaşayan bir kimse, ölüm ânında Melekü'l-mevt'i (Ölüm meleğini, Azrâil aleyhi's-selâm'ı) görünce ve âhiretde göreceği azâb-ı ilâhî gözlerinin önüne getirilince, her ümîdinin kesildiği, elindeki imkânların gitdiği bu sırada îmân etmesi makbûl değildir.

Fir'avn'in îmân etmesi gibi ki Cenâb-ı Hakk, bu husûs ile ilgili olarak, Kur'ân-ı Kerîm'inde şöyle buyurmaktadır:

وَجَاوَزْنَا بِبَنِي اِسْرَائِيلَ الْبَحْرَ فَاَتْبَعَهُمْ فِرْعَوْنُ وَجُنُودُهُ بَغْياً وَعَدْواً ط حَتَّى إِذَا اَدْرَكَهُ الْغَرَقُ لا قَالَ آمَنْتُ أَنَّهُ لآ إِلَهَ إِلاَّ الَّذِي آمَنَتْ بِهِ بَنُوا اِسْرَائِيلَ وَأَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ.

آلْئَنَ وَقَدْ عَصَيْتَ قَبْلُ وَكُنْتَ مِنَ الْمُفْسِدِينَ.

فَالْيَوْمَ نُنَجِّيكَ بِبَدَنِكَ لِتَكُونَ لِمَنْ خَلْفَكَ آيَةً ط وَإِنَّ كَثِيراً مِنَ النَّاسِ عَنْ آيَاتِنَا لَغَافِلُونَ.

"Biz, İsrâil Oğulları'nı denizden (selâmetle) **geçirdik. Ama Fir'avn ve askerleri, zulm etmek ve saldırmak üzere arkalarından yetişdi. Nihâyet su onu boğmaya başlayınca**

(şöyle) **dedi: *-İnandım, îmân etdim. Gerçekden İsrâil Oğullar'ının îmân etdiğinden başka tanrı yokmuş. Ben de Müslümân'lardanım-*".**

"Şimdi mi (îmân ediyorsun?)**. Halbuki sen bundan evvel** (ömrün boyunca) **isyân etmiş ve dâimâ fesadcılardan** (sapıklardan ve saptırıcılardan) **olmuş idin".**

"Biz de bu gün seni (cansız bir) **beden olarak** (herkesin tanıyabileceği çıplak, miskin, zelîl ve perîşan bir şekilde deniz sâhilinde, karada yüksek bir yere) **atacağız ki arkandan geleceklere bir ibret olsun.** (Bununla berâber) **insanlardan bir çoğu, bizim âyetlerimizden cidden gâfildirler".**[92]

Bu vesîle ile burada şu kısa bilgiyi de hatırlatmak yerinde bir hizmet olur.

Çünkü bu âyet-i kerîmede zikri geçen ve âlemlere ibret olması tavsiye edilen Fir'avn, suda boğulmadan kırk yıl kadar önce Mısır'da tanrılığını i'lân etmiş ve *"Ey cemâat, ben sizin için kendimden başka bir tanrı bilmiyorum. Ben sizin en yüce rabbinizim"* diyerek kendisinden başka bir tanrı olmadığını türlü vesîleler ile dile getirmiş, etrâfındakilere büyük bir korku ve dehşet saçarak kendisini tanrı olarak kabûl etmeyenleri

[92] -Yûnüs Sûresi, âyet 90-91-92.

Bak: Hulâsatü'l-Beyân fî Tefsîri'l-Kur'ân. C.6.ss.2256-2260. Mehmed Vehbi.

Son zamanlarda İngiliz araştırmacıları tarafından Kızıldeniz sâhillerindeki Cebele mevkîinde bulunup Londra'ya götürülen ve meşhur British Müzes'inin Mumyalar bölümünde, cam bir mekân içerisinde, çıplak olarak, bütün bedeni ile secde hâlinde teşhir edilen cesed, eğer bu Fir'avn'in cesedi ise, hâdise, bu âyet-i kerîmede ifâde buyurulan vasıflara uygundur. Çünkü âyet-i kerîme'de, Fir'avn'in bedeninin -**kıyâmete kadar bir ibret olmak üzere herkesin tanıyacağı bir şekilde**- denizden dışarı atıldığı beyân edilip ifâde buyurulmuşdur.

zindanlara atmış, türlü işkenceler ile öldürtmüş, bu sûretle de halkı dikdatörce idâre etmeye başlamışdır. Hattâ gördüğü bir rü'yâ'nın kâhinlerce yapılan yorumunda *-İsrâil Oğulları'ndan doğacak bir çocuk, Fir'avn hânedânını ortadan kaldıracakdır"-* denilmesi üzerine,

وَإِذْ نَجَّيْنَاكُمْ مِنْ آلِ فِرْعَوْنَ يَسُومُونَكُمْ سُوءَ الْعَذَابِ يُذَبِّحُونَ اَبْنَاءَكُمْ وَيَسْتَحْيُونَ نِسَاءَكُمْ ط وَفِي ذَلِكُمْ بَلآءٌ مِنْ رَبِّكُمْ عَظِيمٌ.

"Hatırlayın o zamânı ki, size azâbın en kötüsünü revâ gören Fir'avn hânedânından sizi kurtardık. Çünkü onlar (sizin yeni doğan) **oğullarınızı boğazlıyorlar** (öldürüyorlar)**, kızlarınızı da sağ bırakıyorlardı. Bunda** (bu azâbda ve kurtarmada) **sizin için, Rabb'inizden** (gelen) **büyük bir imtihân vardı".**[93]

âyet-i kerîmesinde de belirtildiği gibi, tahtının elden gitmesi korkusu ile İsrâil Oğulları'nı ağır işkencelere tâbi' tutmuş, onların yeni doğan bütün erkek çocuklarını öldürtmüş, kız çocuklarını bırakmışdır.[94]

Fakat bu mezâlim hiç bir fâide te'min etmemiş, en sonunda o çocuk yine doğmuş, Fir'avn'in kendi sarayında ve kendi kucağında kendisine büyüttürülmek sûretiyle **Mûsâ** *aleyhi's-selâm* yine hayat bulmuş, yıllar sonra Peygamber olarak gönderilmiş, Hakk'a ve hakîkate da'vet edilmiş ve ilâhî takdîr yerini bulmuşdur.

---

[93] -Bakara Sûresi, âyet 49.
A'râf Sûresi, âyet 141.
İbrâhim Sûresi, âyet 6.

[94] -Hulâsatü'l-Beyân fî Tefsîri'l-Kur'ân, C.1.ss.122. Mehmed Vehbi.
Hak Dîni Kur'ân Dili Türkçe Tefsir,C.1.ss.346-348. Elmalılı M. Hamdi Yazır.

Elbetde ki Allâhü Teâlâ'nın takdîrine galebe etmek isteyenler, erinde gecinde muhakkak mağlûb ve perîşan olacaklardır. Mukadder olan bu hakîkat, Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm*'ın -*Vedâ' Haccı'ndan sonra*- irtihâline yakın bir zamanda Mescid-i Nebî'de okuduğu son hutbelerindeki şu sözlerinin ifâde etdiği gerçeklere de tamâmen uygundur:

"Ey insanlar, bu âlemde olan işler, Allâh'ın kazâ' ve kader'ine tâbi'dir. Her şey' vaktini bekler. Allâh acele etmez. Takdîr'e galebe etmek isteyenler mağlûb ve mahcûb, Allâh'a hîle etmek isteyenler perîşan olur".

Şu âyet-i kerîmeler de bu hakîkati ayrıca te'yîd edip açık bir ibret levhası olarak gözler önüne serer:

وَاللّٰهُ غَالِبٌ عَلٰى اَمْرِهٖ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لاَ يَعْلَمُونَ.

"Allâh emrinde (hâkim ve) **gâlib'dir. Fakat insanların bir çoğu** (bunu) **bilmezler".**[95]

وَمَكَرُوا وَمَكَرَ اللّٰهُ ط وَاللّٰهُ خَيْرُ الْمَاكِرِينَ.ع

"(Onlar gizli) **hıyleye saptılar, Allâh da onların o hıylekârlıklarına mukâbele etdi. Allâh, bütün hıylekârları hakkıyle bilendir".** (Yâhud, Allâh hıylekârlığa, kötülüğe karşı cezâ' verenlerin en hayırlısıdır)".[96]

Allâhü Teâlâ, Mûsâ *aleyhi's-selâm*'ı, bu isyankâr hâline devam eden Fir'avn'i, hidâyete (*kurtuluşa*) da'vet etmek için gönderdiği zaman Mûsâ *aleyhi's-selâm* o'na giderek hakk ve hakîkati anlatmış ve mu'cizelerini göstermiş, fakat o yine

[95] -Yûsüf Sûresi, âyet 21.
[96] -Âl-i İmrân Sûresi, âyet 54.

tanrılık iddiâsından vaz geçmeyerek kendisini hidâyete da'vet eden Mûsâ *aleyhi's-selâm'*a,

قَالَ لَئِنِ اتَّخَذْتَ اِلٰهاً غَيْرِي لاَجْعَلَنَّكَ مِنَ الْمَسْجُونِينَ.

"Eğer benden başkasını tanrı edinirsen, and olsun ki seni zidana kapatılmışlardan ederim".[97]

وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَا اَيُّهَا الْمَلَاُ مَا عَلِمْتُ لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرِي ج فَاَوْقِدْلِي يَا هَامَانُ عَلَى الطِّينِ فَاجْعَلْ لِي صَرْحاً لَعَلِّي اَطَّلِعُ إِلَى إِلَهِ مُوسى لا وَإِنِّيَ لاَظُنُّهُ مِنَ الْكَاذِبِينَ.

"Ey ileri gelenler, ben sizin benden başka bir tanrınız olduğunu bilmiyorum. Ey Hâman, haydi benim için çamurun üzerinde ateş yak (ve tuğla yap) **da bana büyük bir kule yap. Belki ben Mûsâ'nın tanrısına tırmanıp çıkarım. Bununla berâber ben O'nu mutlakâ yalancılardan sanıyorum".[98]**

diyerek da'vetini kabûl etmedi. Bununla da kalmayarak Mûsâ *aleyhi's-selâm*, bu sûretle hakk'ı getirip teblîğ edince O'nu yalancılıkla; mu'cizelerini gösterince de sihirbazlıkla ithâm edip şu âyet-i kerîmelerde ifâde buyurulan söz ve davranışlarda bulundu:

وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا مُوسىَ بِآيَاتِنَا وَسُلْطَانٍ مُبِينٍ. لا إِلىَ فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَقَارُونَ فَقَالُوا سَاحِرٌ كَذَّابٌ. فَلَمَّا جَاءَهُمْ بِالْحَقِّ مِنْ عِنْدِنَا قَالُوا اقْتُلُوا اَبْنَاءَ الَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ وَاسْتَحْيُوا نِسَاءَكُمْ ط وَمَا كَيْدُ الْكَافِرِينَ إِلاَّ فِي ضَلاَلٍ. وَقَالَ فِرْعَوْنُ ذَرُونِي اَقْتُلْ مُوسىَ وَلْيَدْعُ رَبَّهُ ج إِنِّي اَخَافُ أَنْ يُبَدِّلَ دِينَكُمْ أَوْ أَنْ يُظْهِرَ فِي ٱلاَرْضِ الْفَسَادَ.

---

[97] -Şuarâ' Sûresi, âyet 29.

[98] -Kasas Sûresi, âyet 38.

"And olsun ki biz Mûsâ'yı mu'cizelerimizle ve ap-açık huccet ile Fir'avn'e, Hâmân'a ve Kârûn'a gönderdik de (O'na) **-*Çok yalancı bir sihirbaz*- dediler".**

"İşte O, tarafımızdan kendilerine hakk'ı getirince, -*O'nunla berâber îmân edenlerin oğullarını öldürün.* *(Yalnız) kadınlarını diri bırakın-* dediler. Kâfir'lerin düzeni heder olmakdan başka (bir şey'e mahkûm)) **değildir".**

"Fir'avn, -*Bırakın beni, dedi. Mûsâ'yı öldüreyim.* *(Varsın) Rabb'ine yalvarsın. Çünkü ben O'nun, dîninizi değiştireceğinden* *(sizi bana ve putlara ibâdetden ayıracağından),* *yâhud yer yüzünde fesad çıkaracağından korkuyorum-*".[99]

Bundan sonra da Mûsâ *aleyhi's-selâm*'ın mu'cizelerini ve teblîğ etdiği husûsları yalanlıyarak isyânına devam etdi ve tuzak kurmak için geri dönerek adamlarına şöyle dedi:

فَحَشَرَ فَنَادَى ۙ فَقَالَ أَنَا رَبُّكُمُ ٱلْأَعْلَىٰ. ۙ فَأَخَذَهُ ٱللَّهُ نَكَالَ ٱلْآخِرَةِ وَٱلْأُولَىٰ. ۖ
إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَعِبْرَةً لِّمَن يَخْشَىٰ. ۖ

"Nihâyet (sihirbazlarını yâhud adamlarını ve ordularını) **topladı da onlara bağırdı** (ve)**",**

"-*Ben sizin en yüce rabbinizim*- dedi".

"Bunun üzerine Allâh da o'nu hem âhiret (Cehennem), **hem de dünyâ** (suda boğmak) **azâbı ile yakaladı".**

"Şübhe yok ki (Allâh'dan) **korkacak kimseler için bunda kat'î bir ibret vardır".[100]**

---

[99] -Mü'min Sûresi, âyet 23-24-25-26.
[100] -Nâziât Sûresi, âyet 23-24-25-26.

Bütün bunların netîcesinde Mûsâ *aleyhi's-selâm*'ın göstermiş olduğu mu'cizeleri, sihir zann eden Fir'avn ve adamları, bütün sihirbazlarını ve sihirlerini toplayıp Mûsâ *aleyhi's-selâm* ile mücâdele etmeye karar verdiler ve büyük bir meydanda sihirlerini ortaya koydular. Sıra Mûsâ *aleyhi's-selâm*'a gelince, O da *-Allâhü Teâlâ'nın emri ile-* elindeki asâ'sını yere bırakdı. O da onların hepsini yutmaya başladı. Bunu gören sihirbazlar da derhal îmân edip secdeye kapandılar.

Bundan sonra da şu âyet-i kerîmelerde ifâde buyurulan ibretli sahneler vukû' buldu:

فَأُلْقِيَ السَّحَرَةُ سُجَّداً قَالُوا آمَنَّا بِرَبِّ هَرُونَ وَمُوسىَ. قَالَ آمَنْتُمْ لَهُ قَبْلَ أَنْ آذَنَ لَكُمْ ط إِنَّهُ لَكَبِيرُكُمُ الَّذِي عَلَّمَكُمُ السِّحْرَ ج فَلَأُقَطِّعَنَّ اَيْدِيَكُمْ وَاَرْجُلَكُمْ مِنْ خِلاَفٍ وَ لأُصَلِّبَنَّكُمْ فِي جُذُوعِ النَّخْلِ ط وَلَتَعْلَمُنَّ اَيُّنَا اَشَدُّ عَذَاباً وَاَبْقىَ. قَالُوا لَنْ نُؤْثِرَكَ عَلىَ مَا جَاءَنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ وَالَّذِي فَطَرَنَا فَاقْضِ مَا اَنْتَ قَاضٍ ط إِنَّمَا تَقْضِي هَذِهِ الْحَيَةَ الدُّنْيَا.ط إِنَّا آمَنَّا بِرَبِّنَا لِيَغْفِرَ لَنَا خَطَايَانَا وَمَا اَكْرَهْتَنَا عَلَيْهِ مِنَ السِحْرِ ط وَاللهُ خَيْرٌ وَاَبْقىَ.

"Netîcede bütün sihirbazlar secdeye kapandı.-*Hârûn ile Mûsâ'nın Rabb'ine îmân etdik-* dediler".

"(Fir'avn) **dedi: Ben size izin vermeden O'na îmân mı etdiniz? Şübhe yok ki O, size sihri öğreten büyüğünüzdür. Öyleyse ben de elbetde sizin ellerinizi ve ayaklarınızı çaprazlama keseceğim. Sizi muhakkak hurma dallarına asacağım. Siz de hangimizin azâbı daha çetin ve sürekli olduğunu elbet bileceksiniz".**

"(Sihirbazlar da) ***-Seni bize gelen*** *(şu)* ***ap-açık mu'cizelere,*** *(hakîkatde ise)* ***bizi yaratana kat'iyyen tercih edemeyiz. Artık neye hâkim isen hukmünü ver. Sen hukmünü ancak bu dünyâ hayâtında geçirebilirsin-".***

"-Biz günahlarımızı ve bizi zorladığın sihri mağfiret etmesi için Rabb'imize gerçek îmân etdik. Allâh *(ın sevâbı seninkinden)* ***daha hayırlı,*** *(azâbı da seninkinden)* ***daha süreklidir-".***[101]

Fir'avn'in karısı Âsiye de, Mûsâ *aleyhi's-selâm*'a îmân edenlerden idi. Bunun için kocası Fir'avn, O'nu ellerinden ve ayaklarından dört kazığa bağlayarak göğsüne kocaman bir taş koymuş ve öylece yakıcı güneşe karşı bırakmışdı. O da, Cenâb-ı Hakk'a duâ ederek şöyle demişdi:

قَالَتْ رَبِّ ابْنِ لِي عِنْدَكَ بَيْتاً فِي الْجَنَّةِ وَنَجِّنِي مِنْ فِرْعَوْنَ وَعَمَلِهِ وَنَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ.[لا]

"Ey Rabb'im, bana nezdinde, Cennet'in içinde bir ev yap. Beni Fir'avn'den ve onun (fenâ) **amel** (ve hareket) **inden kurtar. Beni o zâlimler gürûhundan selâmete çıkar".**[102]

O'nun bu duâsını kabûl eden Allâhü Teâlâ da, O'nun rûhunu kabz ederek bu işkencenin acısını tattırmamışdır.

En sonunda Fir'avn ve adamları, gizli gizli konuşup Mûsâ *aleyhi's-selâm*'ı ve O'na inananları öldürmeye karar verdiler. Allâhü Teâlâ da durumu Mûsâ *aleyhi's-selâm*'a bildirerek deniz sâhiline doğru gitmelerini vahy etdi. Bunların gitdiğini gören Fir'avn ve orduları da, onları ta'kîb etmeye başladı.

---

[101] -Tâ Hâ Sûresi, âyet 70-71-72-73.
[102] -Tahrîm Sûresi, âyet 11.

Şu âyet-i kerîmeler de bu durumları ve netîceyi, açık bir şekilde ifâde etmektedir:

وَلَقَدْ اَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ أَنْ اَسْرِ بِعِبَادِي فَاضْرِبْ لَهُمْ طَرِيقاً فِي الْبَحْرِ يَبَساً ج لاَ تَخَافُ دَرَكاً وَلاَ تَخْشَىٰ. فَاَتْبَعَهُمْ فِرْعَوْنُ بِجُنُودِهِ فَغَشِيَهُمْ مِنْ الْيَمِّ مَا غَشِيَهُمْ.ط وَاَضَلَّ فِرْعَوْنُ قَوْمَهُ وَمَا هَدَىٰ.

"And olsun ki biz Mûsâ'ya, -*Kullarım ile geceleyin yola çık da, (düşmanların) yetişmesinden korkmayarak, (buğulmanızdan da) endîşe etmeyerek, onlara, denizde kuru bir yol aç*- diye vahy etdik".

"Derken (Fir'avn), **orduları ile arkalarına düşdü. Deniz de, kendilerini nasıl kapladıysa öylece kaplayıverdi** (de hepsi birden boğulup helâk oldular)**".**

"(Böylece) **Fir'avn, kavmini saptırdığı** (gibi onları) **doğru yola da iletemedi".**[103]

Aynı konuları ifâde eden âyet-i kerîmeler, Kur'ân-ı Kerîm'in bir çok yerlerinde, bi'l-hâssa A'râf sûresi'nin (120-128), Şuarâ' sûresi'nin (60-67) nci âyet-i kerîmelerinde ve Kasas sûresinde, değişik ifâdeler ile anlatılarak insanların ibret almaları tavsiye edilir.

İşte, **"îmân-ı ye's"** hâlindeki bir îmân'ın makbûl olamıyacağı hakkındaki ibretli kıssalardan birisi, kısaca böyledir.

Aynı şekilde şu âyet-i kerîmeler de, yine **îmân-ı ye's** hâlindeki bir îmân'ın makbûl olamıyacağını kesin bir ifâde ile belirtmektedir:

[103] -Tâ Hâ Sûresi, âyet 77-78-79.

فَلَمَّا رَاَوْا بَاْسَنَا قَالُوا آمَنَّا بِاللهِ وَحْدَهُ وَكَفَرْنَا بِمَا كُنَّا بِهِ مُشْرِكِينَ. فَلَمْ يَكُ يَنْفَعُهُمْ اِيمَانُهُمْ لَمَّا رَاَوْا بَاْسَنَا ط سُنَّتَ اللهِ الَّتِي قَدْ خَلَتْ فِي عِبَادِهِ ج وَخَسِرَ هُنَالِكَ الْكَافِرُونَ.

"Artık o çetin azâbımızı gördükleri zaman, -*Allâh'a bir olarak inandık ve O'na ortak koştuğumuz şey'leri inkâr etdik*- dediler".

"Fakat azâbımızı gördükleri zaman, (bu) **îmân'ları kendilerine fayda vermeyecekdir. Allâh'ın, kulları hakkında cârî olagelen âdeti budur. İşte kâfirler, burada hüsrâna uğramışlardır".**[104]

يَوْمَ يَاْتِي بَعْضُ آيَاتِ رَبِّكَ لاَ يَنْفَعُ نَفْساً اِيمَانُهَا لَمْ تَكُنْ آمَنَتْ مِنْ قَبْلُ أَوْ كَسَبَتْ فِي اِيمَانِهَا خَيْراً. ط

"Rabb'inin âyetlerinden ba'zıları zuhûr etdiği gün, daha evvel îmân etmemiş veyâ îmân'ında bir hayır kazanmamış,[105] **hiç bir nefsin îmân'ı** (o gün) **aslâ bir fâide vermez".**[106]

Halbuki aklı başında bir insanın vasfı ve kendisine her husûsda üstünlük veren şiârı,

اَلَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ.

"O takvâ sâhibleri ki gaybe (Allâh'a, âhiret gününe ve meleklere) **inanırlar".**[107]

---

[104] -Mü'min Sûresi, âyet 84-85,
[105] -Bu ilâhî kayd, amelsiz îmân'ın mu'teber olmayacağını söyleyenlerin delîlidir. (Beyzâvî). Kur'ân-ı Hakîm ve Meâl-i Kerîm, C.1.ss.212. Hasan Basri Çantay.
[106] -En'âm Sûresi, âyet 158.
[107] -Bakara Sûresi, âyet 3.

âyet-i kerîmesine göre, kâmil bir îmân sâhibi olmak, olmalıdır ki en tehlikeli ve en sıkışık zamanlarda, bu îmân'ı kendisini kurtarıp mutlu olsun.

2-Mü'min olan bir kimse, inkâr ve tekzîbe alâmet olan şey'lerden birini yapmamalıdır.

Meselâ, Allâhü Teâlâ'yı ve bütün peygamberleri kabûl edip tasdîk etdiği halde yalnız Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm*'ın peygamberliğini kabûl etmeyen veyâ farz olduğu kesin olarak belli olan şer'î bir hukme inanmayan veyâ kendi görüşüne göre bir menfaat umarak *-puta tapmak, bir kimseyi kutsal tanımak gibi-* İslâm dışı şey'leri *-kendi ihtiyârı ile-* benimseyip yapan veyâ İslâm dışı fikir, sistem, düzen ve kuralları kabûl edip *-insanların ve zamânın ihtiyaçlarına daha iyi cevâb verir-* düşüncesi ile onları müdâfaa edip benimseyen bir kimseye, mü'min nazarı ile bakılmaz. Çünkü böyle kimseler, bu şekildeki inanış ve davranışları ile, dînî esâsları tekzîb etmiş veyâ beğenmemiş veyâ kifâyetsiz bulmuş olduklarından ve Cenâb-ı Hakk'a ***cehil*** isnâd etdiklerinden *-îmân tecezzî (bölünme) kabûl etmeyeceği için-* küfre gitmiş olurlar.[108]

3-Bir kimse namaz, oruç, zekât ve hacc gibi şer'î bir hukmü, müstahsen görmese (*beğenmese, güzel görmese, faydalı bulmasa*), İblîs gibi şöyle veyâ böyle olsa daha iyi olur dese veyâ Allâhü Teâlâ'nın emrine muhâlefet etmek maksâdı ile şer'î bir hukmü terk etse veyâ aksini yapsa veyâ haram (*yasak*) olan bir şey'i *-haram olduğunu bildiği halde-* inadına yapsa, böyle bir kimseye de, mü'min nazarı ile bakılmaz. Çünkü böyle

[108] -Muvazzah İlm-i Kelâm,ss.77-78. Ömer Nasûhi Bilmen.

kimseler, artık îmân'larını kayb etmiş sayılırlar veyâ -*İblîs gibi hakk ve hakîkati bildiği halde*- lâ'nete uğrarlar.

Bunun için Allâhü Teâlâ'nın her emr'inin ve her nehy'inin mutlakâ doğru ve güzel olduğuna kayıtsız şartsız inanmak, ona teslîm olmak ve gereğini yerine getirmek, sahih ve makbûl bir îmân'ın kaçınılmaz bir esâsıdır.

İşte bundan dolayıdır ki samîmî olarak îmân eden ve bu îmânın gereğini -*emr edildiği şekilde*- yerine getirmeye çalışan böyle kimseler hakkında da, şöyle buyurulmuştur:

أُولَئِكَ عَلَىٰ هُدًى مِنْ رَبِّهِمْ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ.

"İşte onlar Rabb'lerinden (gelen) **Hidâyetin, tam üzerindedirler. Asıl felâh bulanlar** (muradlarına kavuşanlar) **da, ancak onlardır".**[109]

❋❋❋

قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ

"Küfrün ve şirkin her çeşidinden sakınarak Tevhîd'in şartlarını noksansız yerine getirmeye çalışan, bu suretle de nefsini tezkiye eden (tertemiz yapan) **Mü'min'ler, muhakkak felâh bulmuşdur,** (korkluklarından emîn, umduklarına nâil olmuşlardır**".**[110]

❋❋❋

[109] -Bakara Sûresi, âyet 5.
[110] -Mü'minûn Sûresi, âyet 1.

Îmân'ın korunması

Îmân, insanı, dünyâda ve âhiretde çök büyük şeref, ni'met ve mutluluğa erdiren en güzel bir vasıf olduğundan onu son nefese kadar bütün özellikleri ile korumak gerekdir. Bunun için onu yok edecek, insanı ümidsiz bir hâle getirecek, sebeb ve davranışlardan şiddetle sakınmak lâzımdır. Bu bakımdan îmân'ı muhâfaza etmek, onu kazanıp ona sâhib olmakdan daha zordur.

Kur'ân-ı Kerîm'e, şer'î hukümlere, dînî esâslardan her hangi bir şey'e karşı gelmek, ihânet etmek, helâl olan bir şey'i haram kabûl etmek, haram olan bir şey'i helâl kabûl etmek, dînî esâslardan her hangi bir şey' ile alay etmek, onu hafife almak, zamânın ve zemînin îcâblarına göre onları kifâyetsiz görmek,[111] böyle bir görüşe veyâ inanca sâhib olmak, bir Mü'min'in dînine ve îmânına küfr etmek gibi şey'ler, îmân'ı yok eden sebeblerden olup küfürdür. Bunların hepsi, îmân'a aykırı olduğu için îmân ile bir arada bulunması mümkün değildir. Biri gelince öbürü gider. Bunun için îmân'ın muhâfazasına ve son nefese kadar devâmına son derece ihtimâm göstermeli ve onu elden kaçırmamaya çalışmalıdır.

Buna rağmen bir kimse îmân'ına aykırı bir davranışda bulunursa, hemen vakit geçirmeden îmân'ını yenilemeli, tevbe etmeli ve Allâhü Teâlâ'dan afv ve mağfiret dilemelidir. Bunun için her zaman korku ve ümid arasında bulunmalı ve Allâhü Teâlâ'nın himâyesine sığınarak O'ndan yardım dilemelidir.

---

[111] -Böyle bir inanca veyâ görüşe sâhib olmak, Cenâb-ı Hakk'a cehil isnâd etmek demek olacağından küfürdür.

Bunun için şu âyet-i kerîmelerde ifâde buyurulan hakîkatlere *-akıllı bir şekilde-* iyice kulak verip her türlü açık ve gizli şirk şekillerinden uzak kalarak temiz, saf ve kâmil bir îmân ile Allâhü Teâlâ'nın huzûruna varmak, en mutlu ve en kârli bir âkıbetdir. Ne mutlu böyle bir âkıbete sâhib olanlara...

يَا اَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلّٰهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ ۚ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللّٰهَ يَحُولُ بَيْنَ الْمَرْءِ وَقَلْبِهِ وَأَنَّهُ إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ.

"Ey îmân edenler, sizi, size hayât verecek şey'lere (dînî akîde ve esâslara) **da'vet etdiği zaman Allâh'a ve Rasûl'üne icâbet edin. Bilin ki şübhesiz Allâh, kişi ile kalbi arasına girer** (ve ne yaptığını, ne düşündüğünü ve neye inandığını çok iyi bilir). **Ve siz, hakîkaten O'na dönüp** (O'nun huzûrunda) **toplanacaksınızdır".**[112]

وَلَقَدْ خَلَقْنَا ٱلْاِنْسَانَ وَنَعْلَمُ مَا تُوَسْوِسُ بِهِ نَفْسُهُ ۚ وَنَحْنُ اَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ. إِذْ يَتَلَقَّى الْمُتَلَقِّيَانِ عَنِ الْيَمِينِ وَعَنِ الشِّمَالِ قَعِيدٌ. مَا يَلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ إِلاَّ لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ. وَجَاءَتْ سَكْرَةُ الْمَوْتِ بِالْحَقِّ ۖ ذَلِكَ مَا كُنْتَ مِنْهُ تَحِيدُ.

"And olsun, insanı biz yaratdık. Nefsinin ona ne vesveseler vermekde olduğunu da biz biliriz. (Çünkü) **biz ona şah damarından daha yakınız".**

"Hatırla ki (insanın) **sağında, solunda oturan, onun amellerini tesbit etmekde olan iki de** (melek) **vardır".**

"O, bir söz atmaya dursun, mutlak yanında hâzır bir gözcü vardır".

---

[112] -Enfâl Sûresi, âyet 24.

"(Bir gün bakarsın ki) **ölüm baygınlığı, gerçek olarak gelmiş, *-İşte bu, senin kaçıp durduğun şey'-* dir** (denilmiş) **dir".**[113]

إِنَّ رَبَّكَ لَبِالْمِرْصَادِ.ط

"Çünkü Rabb'in şübhesiz ki rasad yerindedir (her an gözetleyicidir, her şey'i bilen ve görendir).[114]

قُلْ إِنَّمَا اُمِرْتُ أَنْ اَعْبُدَ اللهَ وَلآ اُشْرِكَ بِهِ ط إِلَيْهِ اَدْعُوا وَإِلَيْهِ مآبِ.

"De ki: Ben ancak Allâh'a kulluk edip O'na ortak koşmamam ile emr olundum. Ben ancak O'na da'vet ederim. Dönüşüm de yalnız O'nadır".[115]

قَدْ اَفْلَحَ الْمُؤْمِنُوْنَ.لا

"(Küfrün ve şirkin her çeşidinden sakınarak Tevhîd'in şartlarını noksansız yerine getirmeye çalışan, bu sûretle de nefsini tezkiye eden *-tertemiz yapan-*) **Mü'minler, muhakkak felâh bulmuşdur,** (korkduklarından emîn, umduklarına nâil olmuşlardır)**".**[116]

[113] -Kâf Sûresi, âyet 16-17-18-19.
[114] -Fecr Sûresi, âyet 14.
[115] -Ra'd Sûresi, âyet 36.
[116] -Mü'minûn Sûresi, âyet 1.

فَلاَ تَدْعُ مَعَ اللهِ إِلَهاً آخِرَ فَتَكُونَ مِنَ الْمُعَذَّبِينَ.ج

"Sakın Allâh ile berâber başka bir Tanrı daha çağırma. (Sonra) **azâba uğrayanlardan olursun".**[117]

❋❋❋

إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَهْدِي لِلَّتِي هِيَ اَقْوَمُ وَيُبَشِّرُ الْمُؤْمِنِينَ الَّذِين يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ اَجْراً كَبِيراً.لا وَأَنَّ الَّذِينَ لاَ يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ اَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَاباً اَلِيماً.ع

"Şübhesiz ki bu Kur'ân, (insanları) **en doğru yola götürür. Güzel güzel amel** (ve hareket) **lerde bulunan Mümin'lere, kendileri için büyük bir ecir** (mükâfât) **olduğunu müjdeler; Âhirete inanmayanlara gelince: Onlar için de elemli bir azâb hazırladığımızı** (bildirir)**".**[118]

❋
❋ ❋

[117] -Şuarâ' Sûresi, âyet 213.

T e s b î h (اَلتَّسْبِيحُ)

Lügat'de, Allâhü Teâlâ'yı paklik ile yâd etmek, anmak, tesbîh etmek ve (سُبْحَانَ الله **: Sübhâne'llâh)** lâfzını söyleyerek Allâhü Teâlâ'ya ta'zîm etmek ma'nâlarınadır.

İstılâhda ise, Allâhü Teâlâ'yı her türlü noksanlıklardan *-gerek i'tikâden, gerek kavlen, gerek amelen ve gerekse kalben-* tenzîh etmek ve lâyık olmayan her türlü şâibe'den (*kusur ve noksanlıklardan*) uzak tutmakdır.

Takdîs (اَلتَّقْدِيسُ) de böyledir ki lügatde, paklik etmek, pak sıfatlar ile sıfatlandırmak, kutsallaştırmak ve kutsal kılmak ma'nâlarınadır.

İstılâhda ise, Allâhü Teâlâ'yı her türlü kusur ve noksanlıklardan pak kılarak kemâl sıfatları ile sıfatlandırmak, O'na şukr etmek, O'nu ululamak ve O'na büyük saygı göstermekdir.[119]

(Sübhâne'llâh) demek ise, *-Allâhü Teâlâ'yı her türlü kusur ve ârızalardan, ayıp ve eksikliklerden tenzîh ederim*, *uzak kılarım-*, demekdir.

سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ.

"Senin kuvvet, kudret ve şeref sâhibi Rabb'in, onların (müşriklerin ve kâfirlerin) **isnâd etmekde oldukları vasıflardan münezzeh'dir".**[120]

---

[118] -İsrâ' Sûresi, âyet 9-10.
[119] -Hak Dîni Kur'ân Dili Turkçe Tefsir, C.7.ss.4729.Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır.
[120] -Sâffât Sûresi, âyet 180.

Âyet-i kerîmesi, bunu açık bir şekilde ifâde eder. Çünkü âyet-i kerîmedeki **(Sübhâne)** lâfzı, Allâhü Teâlâ'nın her türlü kusur ve noksanlıklardan münezzeh olduğuna, **(Rabb'i'l-ızzeti)** lâfzı da bütün kemâl sıfatları ile muttasıf bulunduğuna delâlet eder. Böyle olunca da O'nun şerîk ve nazîri olmadığı, kendiliğinden ifâde edilmiş olur.

Diğer bir ma'nâya göre **"Tesbîh",** vâcibü'l-vücûd olan Allâhü Teâlâ'nın **Sıfât-ı selbiyye'**sine (*ya'nî Vücûd, Kıdem*, *Bekâ', Vahdâniyyet, Muhâlefet'ün li'l-havâdis -Sonradan olanlara benzememek-, Kıyâm bi-nefsihî sıfatlarına*) işâret etmekdir ki bunlar **"Celâl"** sıfatlarıdır.

"Tahmîd" ise, **Sıfât-ı sübûtiyye'**sine (*ya'nî Hayât, İlim, Semi', Basar, İrâde, Kudret, Kelâm, Tekvîn sıfatlarına*) işâret etmek demekdir ki bunlar da **"İkrâm"** sıfatlarıdır. Bunun için **"Tesbîh"** ile **"Tahmîd"** in bir arada cem' edilerek söylenmesi, **"** ذُو الْجَلاَلِ وَالْإِكْرَامِ **:Zü'l-Celâli ve'l-İkrâm:** *Azamet ve İkram sâhibi***"** isminin hukmüne göre**, Celâl** ve **İkrâm** sıfatlarının isbât ve izhârı, demek olur.

Allâhü Teâlâ'nın **"Celâl"** ve **"İkrâm"** sıfatlarının tecelliyâtı ise, hiç bir zaman münkatı' olmadığından (*kesilmediğinden*) her zaman O'nu tesbih etmek ve O'na hamd etmek, kaçınılmaz bir vazîfe olur ki bu vazîfe, ni'mete vâsıl olunca da olmayınca da aynı şekilde yapılması gerekir. Şu kadar ki birine karşı yapılan hamd, diğerine karşı -*şukür ma'nâsında*- hamd olur.

Bu bakımdan **hamd,** ihtiyârî yapılan bir ihsâna, o ihsânın sâhibine karşı ifâde edilmesi gereken güzel bir zikir, güzel bir cevâb ve güzel bir teşekkür olduğundan, mutlakâ bir ihsândan

sonra yapılır. Fakat o ihsânın, hamd edene mutlakâ vâsıl olması şart değildir. Her zaman yapılır ve yapılması da lâzım gelir.[121]

Şukr ise, vâsıl olmuş bir ihsâna, bir ni'mete, kavlen veyâ fiilen veyâ amelen veyâ kalben, o ihsânı yapana, o ni'meti verene ta'zîm ile mukâbele etmek, minnettarlık göstermek ve teşekkürde bulunmakdır. Bundan dolayı da *"Allâhü Teâlâ verirse şukr ederiz, vermezse hamd ederiz"* sözü şöhret bulmuşdur.

Bununla berâber **Tesbîh** ve **Tahmîd**'in hakîkati, Allâhü Teâlâ'ya mahsûs olduğundan her kim olursa olsun *-ilâhî bir ahlâk ile ahlânmış olsa da veyâ olmaya çalışsa da-* yine mahlûkun kusur ve noksanları, nefsî arzu ve iştihâ'ları, kibir ve gurûru, mutlakâ vardır. Bu bakımdan,

لِيَغْفِرَ لَكَ اللهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ وَيُتِمَّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ وَيَهْدِيَكَ صِرَاطاً مُسْتَقِيماً.

"Geçmiş ve gelecek günahlarını Allâh'ın bağışlaması, senin üzerindeki ni'met'ini tamamlaması, seni doğru yola iletmesi içindir".[122]

âyet-i kerîmesinde belirtildiği üzere, geçmiş ve gelecek günahları mağfiret edilip bağışlanmış olan Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm'*dan bile zelle sâdır olmasının *(küçük günah ve hatâ'ların vukû' bulmasının)* câiz olması da bundandır. Bunun için bu husûsu örtecek, bu eksikliği giderecek olan da yine ancak Allâhü Teâlâ'nın mağfiretidir. Çünkü Allâhü Teâlâ

[121] -Hak Dîni Kur'ân Dili Türkçe Tefsir, C.9.ss.6242.Elmalılı M. Hamdi Yazır. Hulâsatü'l-Beyân fî Tefsîri'l-Kur'ân, C.15.ss.6603. Mehmed Vehbi.
[122] -Fetih Sûresi, âyet 2.

minnetini (*lûtuf ve ihsânını*), mağfiretine sebeb kılmışdır. Esâsında minneti de, gufrânı da kendisindendir. O'ndan başka hiç bir ilâh,-*hiç bir tanrı, hiç bir ma'bûd*- yokdur. Bundan dolayı da hem Rasûlü'llâh *aleyhi's-selâm,* hem de O'nun şahsında bütün ümmetleri, tevbe ve istiğfâr ile emr olunmuşlardır.

Allâhü Teâlâ'nın, sevgili Habîbi Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm* üzerindeki minneti (*lûtuf ve ihsânı*) ve fazlı, nâmütenâhî olmasına rağmen, "**Tesbîh"** ve **"Tahmîd"**deki kifâyetsizliğini ifade buyuran Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm,* bu noksanlığını telâfî etmek için,

لآ أُحْصِي ثَنَاءً عَلَيْكَ أَنْتَ كَمَا اَثْنَيْتَ عَلىَ نَفْسِكَ.

"Ben sana, senâ'yı sayıp tüketemem. Sen kendini senâ' etdiğin gibisin".[123]

buyurmuşdur.

Yânî,

"Yâ Rabb'i, ben sana ne kadar senâ' etsem yine lâyık olduğun senâ'yı yapmaya kudretim yetmez".

diyerek senâ'nın adet ve miktârını ta'yîn etmeye gücünün yetmiyeceği i'tirâfında bulunmuş ve tafsîlâtını, ilmi her şey'i kuşatmış olan Allâhü Teâlâ'ya havâle etmişdir. Çünkü Allâhü

[123] -Sahîhu'l-Müslim, Kitâbü's-salât.
Sahîh-i Müslim Terceme ve Şerhi, C.3.ss.1468. (222 nolu hadîs-i şerif).
Ahmed Davudoğlu.
Hak Dîni Kur'ân Dili Türkçe Tefsir, C.9.ss.6245. Elmalılı Hamdi Yazır.
Kur'ân-ı Hakîm ve Meâl-i Kerîm, C.3.ss.914. Hasan Basri Çantay.
Et-Tâcü'l-Câmiu li'l-Usûl fî Ehâdîsi'r-Rasûl s.a.v. C.1.ss.194.
Eş-Şeyh Mansûr Ali Nâsıf.

Teâlâ'nın sıfatlarının sonu olmadığı gibi O'na senâ'nın da sonu yokdur.

Ayrıca, senâ', Allâhü Teâlâ'nın sıfatlarına tâbi'dir. Bu bakımdan kul, ne kadar hamd ve senâ'da bulunursa bulunsun, bu husûsda ne kadar gayret sarf ederse etsin, yine kulun senâ'sı, Allâhü Teâlâ'nın azameti, şânı, sıfatları, fadl ve ihsânı karşısında bir hiç kalır. Bunun için Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm'*ın,

"Ben sana, senâ'yı sayıp tüketemem. Sen kendini senâ' etdiğin gibisin".

diyerek büyük bir hakîkâti dile getirmesi, geçmiş ve gelecek günahları afv edilip bağışlanmış olmasına rağmen bütün günahlarının azını çoğunu, öncesini sonrasını, açığını gizlisini tasrih ederek afv edilmesini istemesi, O'nun kulluğunun kemâline (*kemâl-i ubûdiyyetine*) delâlet etmek ve her zaman Allâhü Teâlâ'ya muhtaç olduğunu i'tirâf etmek kabîlindendir ki O'nun bu şekildeki kulluk ve davranış şekilleri, bizler için büyük bir ibret ve irşâd kaynağıdır.

İşte bunun içindir ki **"Tesbîh"** ve **"Tahmîd",** her türlü kusurlara, noksanlıklara ve kifâyetsizliklere rağmen, bütün hilkâtin (*yaratılmışların*) gâyesi olmuşdur. Çünkü Allâhü Teâlâ,

دَعْوَيهُمْ فِيهَا سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَتَحِيَّتُهُمْ فِيهَا سَلاَمٌ ج وَآخِرُ دَعْوَيهُمْ أَنِ الْحَمْدُ لِلّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ.

"Onların (Cennet'deki kulların) **oradaki** (Cennet'deki) **duâları, -*Sübhâneke'llâhümme:*** *Yâ Allâh, seni tesbîh ve tenzîh ederiz-* **sözüdür. Orada onların biribirlerine tehıyyet'leri** (sağlık dilekleri ve iltifatları), **selâm'dır. Onların duâlarının**

sonu da *-El-Hamdü li'llâhi Rabb'i'l-âlemîn:* *Hamd olsun âlemlerin Rabb'i olan Allâh'a-* **demekdir".**[124]

âyet-i kerîmesinde, Ehl-i Cennet'in, Cennet'de de, evvel ve âhir duâlarının **"Tesbîh"** ve **"Tahmîd"** olduğunu ifâde eder.

Kezâ,

وَنَحْنُ نُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ وَنُقَدِّسُ لَكَ.

"Biz seni, -(*Sübhâne'llâhi ve bi-hamdihî) diyerek)-* hamdinle tesbîh ve takdîs edip duruyoruz".[125]

âyet-i kerîmesinde, meleklerin işinin de, Allâhü Teâlâ'yı tesbîh ve tahmîd olduğunu, ifâde buyurmaktadır.

Kezâ,

تُسَبِّحُ لَهُ السَّمَوَاتُ السَّبْعُ وَالْاَرْضُ وَ مَنْ فِيهِنَّ ط وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلاَّ يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ وَلَكِنْ لاَ تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ ط إِنَّهُ كَانَ حَلِيماً غَفُوراً.

"Yedi gök ile yer ve bunların içinde bulunanlar (melekler, cinler, insanlar ve her şey'), **O'nu tesbîh** (ve tenzîh) **ederler. Hiç bir şey' hâriç değil, hepsi O'nu hamd ile tesbîh eder. Fakat siz onların tesbîh'lerini iyi anlayamazsınız. O, hakîkaten Halîm'dir** (yânî gafletinize ve şirkinize rağmen ukûbetde *-cezâ'da-* acele etmez). (İçinizden tevbe edenleri) **gerçekden mağfiret edicidir".**[126]

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللهَ يُسَبِّحُ لَهُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْاَرْضِ وَ الطَّيْرُ صَافَّاتٍ ط كُلٌّ قَدْ عَلِمَ صَلاَتَهُ وَتَسْبِيحَهُ ط وَاللهُ عَلِيمٌ بِمَا يَفْعَلُونَ.

---

[124] -Yûnüs Sûresi, âyet 10.
[125] -Bakara Sûresi, âyet 30.
[126] -İsrâ' Sûresi, âyet 44.

"Görmedin mi? Göklerde ve yerde bulunanlar, havada kanatlarını çarpa çarpa uçan kuşlar, hakîkatde Allâh'ı tesbîh (ve tenzîh) **ediyorlar. Her biri duâ'sını da, tesbîh'ini de muhakkak bilmişdir. Allâh onların yapmakda olduklarını hakkıyle bilendir".**[127]

âyet-i kerîmelerinde de, semâvât ve arzda bulunan her şey'in, *-kendi özelliklerine göre-* **Yaratan**'a hamd ile tesbîh etmekde olduğunu ve O'nu her türlü noksanlıklardan tenzîh etmekde bulunduğunu ifâde buyurmaktadır.

Bu bakımdan Allâhü Teâlâ'yı hamd ile tesbîh etmek, bütün hilkâtin (*bütün yaratılmışların*) tek gâyesi olmuşdur.

Bunun için Kevser sûresinde, Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm*'a ve O'nun şahsında bütün ümmetlerine, Kevser'i (*dünyânın ve âhiretin her türlü ni'metlerini*) verdiğini beyân buyuran Allâhü Teâlâ, bu ni'metlerin karşılığı olarak,

فَاشْكُرْ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ.

"O halde Rabb'in için şukr et ve kurban kes" ma'nâsında,

فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ.

"O halde Rabb'in için namaz kıl ve kurban kes",

buyurarak -Rasûlü'llâh *salle'llâhü aleyhi ve sellem'*e olan bir emir, ümmetlerine de emir demek olduğundan- hem Rasûlü'llâh *aleyhi's-selâm*'dan, hem de ümmetlerinden (*kalb ile ta'zîm, dil ile senâ', beden ile ve mal ile ibâdet etmek sûretiyle)* ***şukür'de*** bulunmaları emr edilmişdir.

---

[127] -Nûr Sûresi, âyet 41.

Aynı şekilde **Nasr** sûresinde de,

فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَاسْتَغْفِرْهُ.

"Artık Rabb'ini, hamd ile tesbîh (ve tenzîh) **et. O'nun mağfiretini iste,** (ümmetlerini mağfiret etmesini dile)**".**

âyet-i kerîmesi ile de, Kevser'i verip düşmanlarını ebter kılan (*soyu, sopu, ünü kalmamış yapan*), bundan sonra da feth-u zafer ihsân eden Allâhü Teâlâ'ya, büyük ihsânından ve sayısız ni'met'lerinden dolayı O'na lâyık her türlü övgü ve ta'zîmât ile hamd edilmesi, O'nu her vech ile -(*zâtında, sıfâtında, ef'âlinde ve esmâ'sında*)- şânına yakışmayan eksiklik ve kusurlardan uzak kılarak tenzîh ve takdîse devam edilmesi, bu tesbîh ve tenzîh hakkındaki eksiklik ve kusurların giderilip ikmâl edilmesi için de, hem kendisi hem de ümmetleri için, istiğfâr edilmesi emr olunmuşdur.[128]

Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm* da, böyle bir emirden sonra, ismet sâhibi (*günahdan korunmuş*) bir peygamber olduğu halde (*geçmiş ve gelecek günahları afv edilmiş bulunduğu bildirilmiş olduğu halde*), âhirete irtihâl edinceye kadar, bütün ümmetlerine bir ibret ve örnek olması için,

سُبْحَانَ اللهِ وَبِحَمْدِهِ اَسْتَغْفِرُ اللهَ وَاَتُوبُ إِلَيْهِ.

"Sübhâne'llâhi ve bi-hamdihî estağfiru'llâhe ve etûbü ileyh : *Yâ Rabb'i, seni tesbîh ve tenzîh eder, sana hamd eder, senden mağfiret diler ve sana tevbe ederim. İlâhî beni afv et".*

şeklindeki tesbîh, tahmîd, istiğfâr ve tevbe duâsına devam etmişdir. Bunun için bize düşen görev de böyle olmakdır.

[128] -Hak Dîni Kur'ân Dili Türkçe Tefsir, C.9.ss.6241. Elmalılı Hamdi Yazır.

Burada zikri geçen **istiğfâr**, Allâhü Teâlâ'dan günahların bağışlanmasını istemek demek olduğundan,

"(رَبَّنَا اغْفِرْ لِي: **Rabbena'ğfir lî :** *Yâ Rabb, bana mağfiret et* **),**

"(رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا: **Rabbena'ğfir lenâ :** *Yâ Rabb, bize mağfiret buyur* **),**

"(اَللَّهُمَّ إِنِّيْ اَسْتَغْفِرُكَ: **Allâhümme innî estağfiruke :** *Yâ Rabb, mağfiretini niyâz ederim* **),**

gibi bir duâ ve niyâz ile mağfiret (*bağışlanmak*) istemek, ma'nâsınadır.

Tevbe ise, işlenen bir günâha pişmanlık duyarak ve bir daha yapmamaya azm ederek o günâhdan rücû' edip Allâhü Teâlâ'ya teslîm olmakdır.

Bu bakımdan bir kimse, başka bir kimse nâmına tevbe edemez. Fakat o kimsenin mağfiretini (*bağışlanmasını*) isteyebilir. Bunun için Allâhü Teâlâ tarafından,

فَاعْلَمْ أَنَّهُ لآ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ وَ لِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ ط

"O halde (fırsat elde iken**) şu: -*Allâh'dan başka hiç bir tanrı yokdur*-, hakîkatini iyi bil. Hem kendinin, hem de erkek mü'min'ler ile kadın mü'min'lerin günâhının mağfiretini (**bağışlanmasını**) iste".**[129]

âyet-i kerîmesi ile, Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm*'ın, hem kendisi, hem de ümmetleri için istiğfârda bulunması emr edilmiş, O da öyle yapmışdır.

[129] -Muhammed Sûresi, âyet 19.

Bu bakıman şer'ân en makbûl olan istiğfâr, tevbe ile birlikde tevbe ma'nâsına olan istiğfârdır. Bu bakımdan kul, hiç bir zaman kusur ve noksanlıklardan hâlî olamıyacağı için, **namaz, oruç, zekât, hacc** gibi, bir çok ibâdet ve tâatlerden sonra istiğfâr etmek, meşrû' kılınmışdır.

❋
❋ ❋

Bunun için kul, gerek yaratılışının gâyesi, gerek kusur ve hatâ'larının afvi, gerekse verilen ni'metlerin şukrü için, hiç bir zaman kendini müstağnî görmeyerek (*hiç bir şey'e ihtiyâcım yok zannına kapılmayarak*), gurûr ve kibîre düşmeyerek, **Yaratan**'ına yönelmeli, O'na teslîm olmalı ve **tesbîh, tahmîd, istiğfâr** ve **tevbe**'yi elden bırakmamalıdır. Bu sûretle de çok şukr edenlerden olmaya çalışmalıdır. Çünkü Allâhü Teâlâ,

اِعْمَلُوا آلَ دَاوُدَ شُكْراً ط وَقَلِيلٌ مِنْ عِبَادِيَ الشَّكُورُ.

"Ey Dâvud hânedânı, siz (Allâh'a) **şukr için çalışın. Kullarımdan** (hakkıyle) **şukr eden azdır".**[130]

وَلَقَدْ مَكَّنَّاكُمْ فِي ٱلْأَرْضِ وَجَعَلْنَا لَكُمْ فِيهَا مَعَايِشَ ط قَلِيلاً مَا تَشْكُرُونَ. ع

"And olsun, sizi yer (yüzün) **de yerleşdirmişiz; size orada bir çok geçim vâsıtaları yaratmışızdır. Ne az şukr edersiniz".**[131]

âyet-i kerîmelerinde beyân buyurulduğu üzere, hem kalbimiz, hem dilimiz, hem de a'zâlarımız ile *-hem i'tikâd, hem i'tirâf, hem de çalışmak sûretiyle-* her zaman şukr ile meşkûl

[130] -Sebe' Sûresi, âyet 13.
[131] -A'râf Sûresi, âyet 10.

bulunmamızı, bu sûretle de hakkıyle şukr edenlerden olmamızı emr etmektedir. Bunun için de,

وَمَنْ شَكَرَ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ ۚ وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ رَبِّي غَنِيٌّ كَرِيمٌ.

"Kim şükr ederse kendi fâidesinedir. Kim de nankörlük ederse şübhe yok ki Rabb'im (onun şukründen) **müstağnîdir;** (Hem o) **hakkıyle kerem sâhibidir".**[132]

وَمَنْ يَشْكُرْ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ ۚ وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللهَ غَنِيٌّ حَمِيدٌ.

"Her kim şukr ederse ancak kendi lehine şukr etmiş olur. Her kim de küfr ederse -*ni'met'i Allâh'dan bilmeyip kendisinden veyâ başkasından bilirse-* **kendi aleyhine çalışmış olur. Hiç şübhe yok ki Allâh, ganî'dir** (müstağnî'dir). **Her hamd'e de ancak o lâyıkdır".**[133]

buyurmaktadır.

Bu bakımdan *-çok şukr eden, bütün güç ve kuvvetini şukre sarf eden-* ma'nâsını ifâde eden **"şekûr"** lâfzının ***ilmî*** değeri, her ni'meti, Allâhü Teâlâ'dan bilerek ve O'nun bir vergisi, bir ihsânı olduğunu kabullenerek Allâhü Teâlâ'yı **"Şirk"** den ve her türlü şirk şâibelerinden tenzîh etmekdir. ***Amelî*** değeri de, her hareketinde, her davranışında, her yaptığı veyâ yapmadığı işde, ta'kîb etdiği gâye ve maksâdı, kendi hevâ ve hevesi veyâ başkalarının hevâ ve hevesi için değil, yalnız Allâhü Teâlâ'nın rızâsını kazanmak için yapmakdır.

Bunun için tesbîh ve takdîs, tam bir teslîmiyyet ile samîmî bir şekilde, -hem kalb, hem dil, hem de amel (*fiil*) ile-

---

[132] -Neml Sûresi, âyet 40.
[133] -Lukmân Sûresi, âyet 12.

yapılmalıdır ki Allâhü Teâlâ nazarında makbûl olsun. Yalnız lisan ile yapılan bir tesbîh, Allâhü Teâlâ nazarında makbûl değildir. Çünkü Allâhü Teâlâ,

وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَئِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي ٱلْأَرْضِ خَلِيفَةً ۖ قَالُوا أَتَجْعَلُ فِيهَا مَنْ يُفْسِدُ فِيهَا وَيَسْفِكُ الدِّمَاءَ ۚ وَنَحْنُ نُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ وَنُقَدِّسُ لَكَ ۖ قَالَ إِنِّي أَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُونَ.

"Hani Rabb'in meleklere: -*Muhakkak ben yer yüzünde* *(benim emirlerimi teblîğ ve infâza me'mûr)* ***bir halîfe* *(bir insan, âdem)* ***yaratacağım-*** **demişdi.** (Melekler) **de: -*Biz seni hamdinle tesbîh ve takdîs*** *(ayıblardan, eksiklerden, eş koşmakdan tenzîh)* ***edib dururken orada*** *(yerde)* ***bozgunculuk edecek, kanlar dökecek kimse mi yaratacaksın-*** **demişlerdi. Allâh** (da)**: -*Sizin bilmeyeceğinizi her halde ben bilirim-* demişdi".[134]**

وَعَلَّمَ آدَمَ ٱلْأَسْمَاءَ كُلَّهَا ثُمَّ عَرَضَهُمْ عَلَى الْمَلَئِكَةِ فَقَالَ أَنْبِئُونِي بِأَسْمَاءِ هَؤُلَاءِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ.

"(Âdem) **e bütün isimleri öğretmişdi. Sonra onları** (onların delâlet etdikleri âlemleri, eşyâyı) **meleklere gösterib : -*Doğrucular iseniz*** *(her şey'in iç yüzünü biliyorsanız)* ***bunları adları ile bana haber verin-*** **demişdi".[135]**

âyet-i kerîmesinde belirtilen süâl, cevâb ve îkâzdan sonra bütün melekler ve cinlerden oluğu halde onlar arasında bulunan ve ibâdeti sâyesinde üstün bir dereceye yükselen İblîs, [136]

[134] -Bakara Sûresi, âyet 30.
[135] -Bakara Sûresi, âyet 31.

قَالُوا سُبْحَانَكَ لاَ عِلْمَ لَنَا إِلاَّ مَا عَلَّمْتَنَا ط إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ.

"Seni tenzîh ederiz. Senin bize öğretdiğinden başka bizim hiç bir bilgimiz yok. Çünkü (her şey'i) **hakkıyle bilen, huküm ve hıkmet sâhibi olan ancak Sensin Sen".**[137]

diyerek Allâhü Teâlâ'yı tesbîh ve takdîs etdiklerini söylemişlerdi. Fakat bu sözlerinde samîmî olup olmadıkları belli değildi. Bunun için gizlediklerimizi de açığa vurduklarımızı da çok iyi bilen Allâhü Teâlâ,

قَالَ يَا آدَمُ أَنْبِئْهُمْ بِأَسْمَائِهِمْ ج فَلَمَّا أَنْبَأَهُمْ بِأَسْمَائِهِمْ لا قَالَ أَلَمْ أَقُلْ لَكُمْ إِنِّي أَعْلَمُ غَيْبَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَأَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ وَمَا كُنْتُمْ تَكْتُمُونَ.

---

[136] -"**İblis**, melâike cinsinden olmadığı hâlde onlardan sayılacak kadar aralarında bulunuyordu. Bunun için tağlîb sûretiyle (*bir ilişik ve ilgiden dolayı bir kelimeyi, başka bir ma'nâyı da içine alacak şekilde kullanma sûretiyle*) melâikeden istisnâ edilmiş ve hâli ayrıca beyân olunmuşdur".

Hak Dîni Kur'ân Dili Türkce Tefsir, C.1.ss.317. El. Hamdi Yazır.

"Bu bakımdan melekler derhâl secde etdikleri hâlde İblis dayatdı, kibrine yediremedi. Zâten o, kâfirlerden idi. Çünkü âkıbetin böyle olacağını, Allâhü Teâlâ, ilm-i ilâhîsinde biliyordu. Bunun için kaderde, kâfirler defterinde mukayyed bulunuyordu. Âdem'e secde emrine kadar, küfrü, fiilen meydana çıkmamışdı. Zâten imtihân-ı ilâhînin hıkmeti de, îmân veyâ küfrü açığa çıkarıp isbât etmekdir".

"Fakat bir kimse, Allâhü Teâlâ böyle bildiği için mü'min veyâ kâfir olmaz. O kimse, kendi fiil-i ihtiyârîsi ile mü'min veyâ kâfir olacağı için, Allâhü Teâlâ da onu öyle biliyordu. Bunun için de öyle takdîr etmişdi. İblis de, nefsinde *-mümkün olduğu hâlde-* itâati ihtiyar etmedi, isyân yolunu tercih etdi. O zaman da bi'l-fiil kâfir oldu. Böyle bir durumda ise İblis, Allâhü Teâlâ'yı inkâr etdiği için değil, O'nun emrine itâat etmediği ve O'nun emrini beğenmediği için kâfir olmuşdur".

Hak Dîni Kur'ân Dili Türkce Tefsir, C.1.ss.318. El. Hamdi Yazır.

"İblis, melekler ile ibâdet ve ülfet ve ünsiyet etdiğinden ve *-ba'zı rivâyete nazaran-* bir çok zaman meleklere muallimlikde bulunduğundan, sıfatı i'tibâriyle, meleklerden ma'dûd olarak (*sayılarak*) istisnâ olunmuşdur. Çünkü melekler ile berâber secdeye me'mûr olup muhâlefet etdiğinden istisnâ olundu".

Hulasatü'l-Beyân fî Tefsîri'l-Kur'ân, C.1.ss.98. Mehmed Vehbi.

[137] -Bakara Sûresi, âyet 32.

"-*Ey Âdem, onları adları ile kendilerine haber ver-* deyib de o da onları isimleri ile söyleyiverince şöyle dedi : -*Size demedim mi ki göklerin ve yerin ğayıblarını şübhesiz ben bilirim. Neyi açıklarsanız, neyi de gizlemişseniz hepsini elbetde ben biliyorum".*[138]

buyurarak onların samîmî olup olmadıklarını imtihân etmek için *-(kendi amellerine kendilerinin şâhid olması için)-* hepsine birden ***"Âdem için** (Allâh'a) **secde edin"*** emrini verdi. Bunun üzerine bütün melekler derhal secdeye vardı, fakat **İblîs** secde etmedi. Bu sûretle de içindeki küfrü, kibri ve samîmîyyetsizliği açığa vurarak ilâhî imtihanı kayb etdi. Bunun netîcesinde de Allâhü Teâlâ'nın rahmetinden ve mağfiretinden uzak kalarak ebedî lâ'nete uğramış oldu ki şu âyet-i kerîme de, bu hakîkati açık bir şekilde ifâde etmektedir:

وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَئِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلاَّ اِبْلِيسَ ط اَبَىٰ وَاسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ.

"Hani meleklere: *-Âdem için (Allâh'a) **secde edin-* demişdik de** (şeytanların reîsi olan) **İblîs'den başkası hemen secde etmişlerdi. O ise dayatmış, kibirlenmek istemişdi.** (Zâten de) **o, kâfirlerden idi".**[139]

İşte Allâhü Teâlâ'yı, samîmî bir şekilde tesbîh ve takdîs etmenin veyâ etmemenin netîcesi böyledir. Bu bakımdan,

فَلْيَضْحَكُوا قَلِيلاً وَلْيَبْكُوا كَثِيراً ج جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ.

---

[138] -Bakara Sûresi, âyet 33.
[139] -Bakara Sûresi, âyet 34.

"Artık kazanmakda oldukları (günâhın) **cezâsı olmak üzere az gülsünler, çok ağlasınlar".**[140]

âyet-i kerîmesinde ifâde buyurulan hakîkate çok iyi kulak vermek lâzımdır.

Bunun için bize düşen görev, *-İblis gibi kibir ve gurûra kapılmadan-* melekler gibi, samîmî bir şekilde tam bir teslîmiyyetle hem kalbimiz, hem dilimiz, hem de ibâdetlerimiz (*fiillerimiz*) ile Rabb'imiz olan Allâhü Teâlâ'yı tesbîh ve takdîs ederek O'nu, noksan sıfatlardan tenzîh edip kemâl sıfatları ile muttasıf kılmak ve varlığını, birliğini şeksiz ve şübhesiz kabûl etmek ve O'na eş (*ortak*) koşarak müşrik bir kimse durumuna düşmemekdir. Ne mutlu bu görevi gereği gibi yapanlara ve yapmaya çalışanlara...

❋
❋ ❋

تِلْكَ الدَّارُ ٱلآخِرَةُ نَجْعَلُهَا لِلَّذِينَ لاَ يُرِيدُونَ عُلُوّاً فِي ٱلأَرْضِ وَلاَفَسَاداً ط

وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ.

"İşte âhiret yurdu! Biz onu yer yüzünde büyüklük ve fesad arzûsuna düşmeyeceklere veririz. (En güzel) **âkıbet müttekî'lerin** (takvâ sâhiblerinin) **dir".**[141]

❋
❋ ❋

[140] -Tevbe Sûresi, âyet 82.
[141] -Kasas, 83.

Ş i r k (اَلشِّرْكُ)

Lügatde, ortaklık, imtizac (*ya'nî iki veyâ daha fazla şey'leri birbirine uygun hâle getirerek tek bir şey' imiş gibi yapma*), ihtilât (*ya'nî birden fazla şey'leri birbirine karıştırıp tek bir şey' imiş gibi yapma*), ma'nâlarınadır.

Şerîk (اَلشَّرِيكُ **)** de ***"ortak"*** ma'nâsınadır ki cem'i **Şürekâ'** (اَلشُّرَكَاءُ) ve İşrâk (اَلْاِشْرَاكُ) gelir**.**

İstılâhda ise, Allâhü Teâlâ'ya ortak koşma, Allâhü Teâlâ'dan başka ilâh -*tanrı*, *ma'bûd*- tanıma veyâ onlara inanma, ma'nâsınadır ki çeşitleri çokdur.

Allâhü Teâlâ'ya ortak koşulan şey'ler, her hangi bir varlık olabildiği gibi bir melek, bir insan, bir peygamber veyâ kutsal ve kurtarıcı sayılan her hangi bir şey' olabilir. Bir kimse böyle bir şey'e inanır ve bu inancına göre yaşamaya veyâ ibâdet etmeye başlarsa, o kimseye **"müşrik"** denir.

Böyle bir kimse Hakk din'lerin gösterdiği doğru yola yönelmiyerek ölünceye kadar bu bâtıl hâl üzerinde yaşar ve öyle ölürse, o kimse müşrik olarak ölür ve ebedî Cehennem'de kalır. Bu bakımdan aklı başında olan bir insanın yapacağı ve yapmaya çalışacağı tek şey', insanı, Allâhü Teâlâ'nın rahmetinden ve mağfiretinden uzak bırakıp ebedî Cehennem'lik

yapan gizli ve açık şirk'in, her çeşidinden şiddetle kaçınmak olmalıdır.[142]

---

[142] -Burada, şirkin kaynağını daha iyi anlayabilmek için, **"Hakk dîn"** ve **"Bâtıl dîn"** ta'birlerinin ifâde etdikleri anlamları, şu şekilde özetliyebiliriz:

Umûmî ma'nada din, insanların, kendilerinden üstün buldukları insan üstü bir kudret ve kuvvetin varlığına inanmaları demekdir. İnsan ile insan üstü tanınan bu kudret ve kuvvet arasındaki münâsebetler, îmânın akîdeleri, ibâdetler ve türlü ahlâkî duygular şeklinde kendini gösterir. İnsan, kendisinden üstün gördüğü bu varlığın ya ***celâl'*** inden *(kuvvet, kudret ve azametinden)* korkar veyâ ***cemâl'*** ine *(güzelliğine)* karşı büyük bir hayranlık duyar. İşte bu duygular karşısında kalan insan, kendi hareketlerini, bu varlığın memnûn olacağı bir şekilde yapmaya çalışır. İnsanda *-doğuştan mevcûd bulunan-* bu arzûnun zarûrî bir netîcesi olarak da *-umûmî ma'nâda-* dîn denilen şey'in esâsları doğmuş olur.

Bu bakımdan bu iki özellik, ya'nî insana ümit veren şey'lerin kaynağı ile korku veren şey'lerin kaynağı, -Mecûsî'lerin *Hayır* ve *Şerr* ilâhında olduğu gibi- ayrı ayrı merkezlerde mütâlea edilirse şirk ve küfür yollarına gidilmiş ve dalâlet yollarına sapılmış olur. Ama tek bir merkezde mütâlea edilirse o zaman da ***Tevhîd-i ilâhî'*** ye yönenilmiş ve yaratana teslîm olunmuş olur. Bunun netîcesi olarak da kalb, istediğini bulup yaratılış gâyesine ulaşmış ve hâlikına kavuşmuş bulunur.

Târih boyunca gelip geçmiş insan topluluklarının yaşayış tarzlarını, bilgi ve inançlarını tetkîk edecek olursak, hiç bir insanın, hiç bir topluluğun, kendisinden üstün gördüğü her hangi bir şey'e inanmamış olduğunu göremeyiz. Mutlakâ bir şey'e inandığını ve türlü şekillerde ona ibâdet etdiğini görürüz. Bu, türlü şekillerdeki inanış ve ibâdetler ise, ancak Allâhü Teâlâ'nın göndermiş olduğu Peygamberlere inanmayan ve onların bildirmiş oldukları esâsları kabûl etmeyen insan topluluklarında görülür ki böyle bir inanış, şirkin ve küfrün kendisi olup insanı dünyevî ve uhrevî felâketlere sürükleyen bâtıl bir inanışdır.

Bu bakımdan hakîkî ma'nada dîn, Allâhü Teâlâ tarafından vaz' olunmuş ilâhî bir kânûndur. İnsanlara saâdet yollarını gösterir. Onların saâdete erişmelerine vesîle olur. İnsanların yaratılışlarındaki gâye ve hedefi, Allâhü Teâlâ'ya ne şekild ibâdet ve kulluk yapılacağını bildirir. Kendi arzûları ile Allâhü Teâlâ'nın dînini kabûl eden akıllı insanları, dâimâ hayırlı işlere sevk ederek kötü işlerden men' eder. Cenâb-ı Hakk, dîn denilen bu ilâhî kânûnlarını, vahy sûretiyle, en sevgili kulları olan Peygamberlerine bildirmiş, onlar da ümmetlerine teblîğ etmişlerdir.

Bu bakımdan İslâm ulemâ'sı, dînleri, sâhib oldukları ma'nevî kıymete göre değerlendirerek "*Hakk dînler*" ve "*Bâtıl dînler*" diye iki kısma ayırmışlardır.

Bütün Peygamberlerin teblîğ etmiş oldukları Hakk dînlerin esâsı, ***Tevhîd-i ilâhî*** olduğundan -Kur'ân-ı Kerîm'in teblîğ ve ta'lîm eylediği usûl-i dîn ve i'tikâd ne ise-, onlarda da aynıdır. Bir değişiklik ve tekâmül yokdur. Fakat her Peygamberin, *-dînin*

Şirk'in en gizlisi, kibir ve gurûrdur ki İblîs bu yüzden helâk olmuşdur. Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî Hazretleri'nin,

"Kibirsiz olmakla övünme, Çünkü kibir ve gurûr, karanlık bir gecede kara taşın üzerinde yürüyen siyah karıncanın izinden bile gizlidir".

sözleri, bizim *-şirk'in her çeşidinden kaçınmamız-* için, güzel bir ibret kaynağıdır.

Bu bakımdan,

وَمَا يُؤْمِنُ اَكْثَرُهُمْ بِااللهِ إِلاَّ وَهُمْ مُشْرِكُونَ.

"Onların çoğu, Allâh'a ortak tutmaksızın îmân etmez, (şirk koşmaksızın îmân etmez)".[143]

---

aslından olan i'tikâdî konular dışında-, ümmetlerine teblîğ etmiş olduğu şer'î hukümlerin ba'zılarında -o ümmetlerin isti'dâdlarına, zaman ve mekânın şartlarına ve ictimâî *(toplumsal)* ihtiyaçlara göre- ba'zı değişiklikler vardır. Bu bakımdan bu değişiklikler, dînin aslında değil, ba'zı şer'î hukümlerdedir ki şu âyet-i kerîme, bunun açık bir ifâdesidir:

وَاَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقاً لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ الْكِتَابِ وَمُهَيْمِناً عَلَيْهِ فَاحْكُمْ بَيْنَهُمْ بِمَا اَنْزَلَ اللهُ وَلاَ تَتَّبِعْ اَهْوآءَهُمْ عَمَّا جَاءَكَ مِنَ الْحَقِّ ط لِكُلٍّ جَعَلْنَا مِنْكُمْ شِرْعَةً وَمِنْهَاجاً ط وَلَوْ شَاءَ اللهُ لَجَعَلَكُمْ اُمَّةً وَاحِدَةً وَلَكِنْ لِيَبْلُوَكُمْ فِي مَا آتَيكُمْ فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ ط إِلَى اللهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعاً فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ.لا

"(Habîbim), **Sana da, hakk olarak, -daha önceki kitâb** (lar)**ı doğrulayıcı ve tasdîk edici olarak ve ona karşı bir şâhid olmak üzere- kitâbı** (Kur'ân'ı) **gönderdik. Artık aralarında Allâh'ın indirdiği ile hukm et; sana gelen gerçeği bırakıp da onların arzûlarına uyma.** (Ey ümmetler), **Her birinize bir şerîat ve bir yol verdik. Allâh dileseydi sizleri bir tek ümmet yapardı; fakat size verdiği** (yol ve şerîatlerde) **sizi imtihân etmek için** (böyle yapdı). **Öyle ise iyi işlerde birbiriniz ile yarışın. Hepinizin dönüşü Allâh'adır. Artık O, hakkında ihtilâf etmekde olduğunuz şey'leri** (n gerçek tarafını) **size** (orada) **haber verecekdir".** (Mâide, 48).

[143] -Yûsüf Sûresi, âyet 106.

قُلْ إِنَّمَا أُمِرْتُ أَنْ اَعْبُدَ اللهَ وَلاَ أُشْرِكَ بِهِ ط إِلَيْهِ اَدْعُوا وَإِلَيْهِ مَآبِ.

"De ki: Ben ancak Allâh'a kulluk edip O'na ortak koşmamam ile emr olundum. Ben ancak O'na da'vet ederim. Dönüşüm de yalnız O'nadır".[144]

âyet-i kerîmeleri, şirk konusunda bizlere büyük bir ışık tutmakda ve güzel bir yol göstermektedir.

❋
❋ ❋

يَا اَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْمُشْرِكِينَ نَجَسٌ فَلاَ يَقْرَبُوا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ بَعْدَ عَامِهِمْ هَذَا ج

"Ey îmân edenler, müşrikler ancak bir necisdir. O halde bu yıllarından sonra onları Mescid-i Haram'a yaklaşdırmayın".[145]

❋
❋ ❋

---

[144] -Ra'd Sûresi, âyet 36.

[145] -133-Tevbe Sûresi, âyet 28.

Kâfirler, putlara tapanlar, İslâm Dînini kabûl etmeyenler, içlerindeki habis inançlarından dolayı ma'nen temiz değildirler. Onlar abdest almazlar, cenâbetden yıkanmazlar, şarap ve benzeri içkileri içerler, dînen temiz olmayan şey'leri kullanırlar. Bu bakımdan bunlar ma'nen pis olan şey'ler mâhiyetindedirler.

Bununla berâber cismen pis sayılmadıklarından elleri ile temas etdikleri bir şey' pis olmuş sayılmaz..

İmâm A'zâma göre müşrikler, yalnız ziyâret için Mescid-i Haram'a ve diğer mescidlere girmekden men' edilmezler.

İmâm şâfî'ye göre yalnız Mescid-i Haram'a girmekden men' edilirler.

İmâm Mâlik'e göre de, tüm İslâm ma'betlerine girmekden men' edilirler.

Kur'ân-ı Kerîm'in Meâl-i Âlîsi ve Tefsîri, C.3.ss.1249. Ömer Nasûhi Bilmen.

Ş i r k ' i n M e n ş e i

İnsanın dünyevî ve uhrevî hayâtı için tehlikeli bir netîce doğuran **"Şirk"** in menşe'i (*kaynağı*), korku ve ümîdin, tek bir merkezden, vâcibü'l-vücûd olan tek bir ma'bûd'dan, kaynaklanmaması veyâ O'nda birleşmemesidir. Çünkü gönüller ve zihinler, fânî olan şey'lere bağlandığı zaman, ümîd veren şey'lerin kaynağı ile korku veren şey'lerin kaynağını, ayrı ayrı şey'lerde görür. Bunun netîcesi olarak da bir tarafda gâyet güzel ve câzib görülen şehvet, sevgi, dilber ve hırs ma'bûdları, diğer tarafda da gâyet çirkin ve zararlı görülen korku ve endîşe ma'bûdları, karşısına dikilmiş olur.

Bu sûretle her ikisi arasında kalan zavallı insan kalbi, iki tarafa da kendini sevdirip korkusunu def' etmek ve ümîdine ermek için çırpınır durur. Bir takım heyecanlar ile, akla hayâle gelmedik zillet ve ta'zîmât ile, ona tapmaya, onu ma'bûd edinmeye başlar ve onu kendi fikrince, kendi gönlünce bir ibâdet sayar. Ne yazık ki bu perîşan hâli ile kendisine ümîd veren şey' başka, korku veren şey' başka olduğundan bunları bir merkezde birleştirecek, bir mebde'e (*bir kaynağa*) yöneltecek inanca sâhib değildir. Bunlar olmayınca da bu iki zıd kuvvetin nizâ' etdikleri, birbiri ile çekişdikleri münâkaşalı bir ortamda bocalayıp durarak ne yaptığını ve ne yapacağını bilemez. Bunun netîcesi olarak da kendisinde ne bir sekînet (*gönül rahatlığı*) ve ne de bir itminan (*o şey'den emîn olma*) ihtimâli bulunur. Kul tatmin olup sükûna kavuşmayınca da, istenilen hedefe ulaşılmış olmaz.

Bunun için korku ve ümîd, bir mebde'den gelen ve yine onda birleşen müsbet veyâ menfî' bir te'sîr şeklinde duyulmalıdır ki birinin yerine diğerini ikâme edip geçirmek mümkün olabilsin. Bu mümkün olunca da kalb, istediğini bulup yaratılış gâyesine ulaşmış olacağından tatmin olur ve hayâtını onunla devam ettirip mutlu olur. Bu sûretle de her türlü fikir, görüş, inanç, hevâ ve heves tefrîkalarından uzaklaşarak tek bir vahdet'de bütünleşmiş bulunur ki,

اَلَّذِينَ آمَنُوا وَتَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُم بِذِكْرِ اللهِ ط اَلآ بِذِكْرِ اللهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ ط.

"Bunlar, îmân edenlerdir. Allâh'ın zikri ile gönül'leri (vicdan'ları) **huzûr ve sükûn'a kavuşanlardır. Haberiniz olsun ki kalb'ler, ancak Allâh'ın zikri** (zikru'llâh) **ile sükûnet bulur** (tatmin olur, yaratılış gâyesine ulaşır)**".**[146]

âyet-i kerîmesi, bunun en açık ve en ibretli bir delîlidir.

İşte böyle bir vasıf ile, kibir-ve gurûrdan, her türlü tefrîka, fikir, inanç ve görüş şekillerinden kendisini kurtarıp uzak kılan bir kimse, zâtında, sıfâtında, ef'âlinde ve esmâ'sında tek bir ma'bûd olan Allâhü Teâlâ'ya yönelerek, şirk'in her çeşidinden uzaklaşmış bir kimse olarak, şöyle söylemeye başlar. Onunla yaşar, onunla ölür ve onunla haşr olup Cennet'e gider.

***"**Âlemde ben Allâhü Teâlâ'dan başkasına irâde ve hürriyyetimi veremem, ancak O'na yönelir ve O'nun emrine teslîm olurum. Tâati sever, isyândan nefret ederim. Hayr'a koşar, şerr'den kaçınırım. Hayr'in başını Hakk'a yönelmekde bilirim. Allâhü Teâlâ'nın emrine uymayan, O'nun rızâsı için yapılmayan hiç bir şey'e gönül verip baş eğmem. Çünkü ben*

[146] -Ra'd Sûresi, âyet 28.

yok idim, O beni var etdi. Terbiye edip bana hürriyyet verdi. Bu can, bu vicdan ve bu hürriyyet bende O'nun emânet'idir. Bunları yapan, isterse nâmütenâhî kerreler daha yapabilir. Buna kudreti ziyâdesi ile kâfîdir. Bunun için O'nun yolunda her şey'i fedâ' ederim. Dilediği zaman alacağı canımı da fedâ' ederim. İstediği zaman yıkıp istediği zaman yapabileceği dünyâları da fedâ' ederim. Bu uğurda elemlere katlanır, hayır ile haksızlıklara göğüs gererim. Katlanamaz, geremezsem ölürüm. Ölüm, zâten O'nun emridir. O'nun için böyle bir îmân ve böyle bir sadâkat ile ölürüm. Bu sûretle de evvelim Hakk, âhirim Hakk olur. Hâlik'den gelir Hakk'a giderim. İşte ben, Allâhü Teâlâ'nın böyle bir kuluyum. Kendime kalırsam bir hiçim, ama O'na intisâb edersem her şey'im".[147]

İşte, Cenâb-ı Hakk'a yönelip O'na teslîm oldukdan sonra ölünceye kadar böyle bir inanç ve îmân'a sadâkat gösteren bir kimse, **"Ahsen-i takvîm"** üzere yaratılmış olduğunu isbât etmiş ve kendisini **"Esfel-i sâfilîn"** den (*nefsinin şehevî arzû ve isteklerinden, hevâ ve heveslerinden ve bunun netîcesi olarak da Cehennem'den*) kurtarmış olur. Çünkü Cenâb-ı Hakk, Kur'ân-ı Kerîm'inde şöyle buyurmaktadır:

لَقَدْ خَلَقْنَا ٱلْاِنْسَانَ فِي اَحْسَنِ تَقْوِيمٍ ۙ ثُمَّ رَدَدْنَاهُ اَسْفَلَ سَافِلِينَ. ۙ إِلاَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ اَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ. ۭ

"Biz insanı, Ahsen-i takvîm üzere (en güzel bir sûretde) **yaratdık. Sonra da onu, Esfel-i sâfilîn'e redd etdik,** (Cehennem'in en alt tabakalarına kadar götüren şehevî arzûlarına, hevâ ve hevesine düşkün bir nefis ile berâber kıldık

[147] -Hak Dîni Kur'ân Dili Türkçe Tefsir. C.1.ss.103. Elmalılı M. Hamdi Yazır.

ve onun arzûlarına meyyâl bir hâle çevirdik). **Îmân edip sâlih amel işleyenler başka. Onlar için bitip tükenmez ve başa kakılmaz mükâfât vardır".**[148]

Âl-i İmrân sûresinin (14) ncü âyet-i kerîmesi de, bu husûsu gâyet iyi bir şekilde açıklayıp îzah etmektedir ki şöyledir:

زُيِّنَ لِلنَّاسِ حُبُّ الشَّهَوَاتِ مِنَ النِّسَاءِ وَالْبَنِينَ وَالْقَنَاطِيرِ الْمُقَنْطَرَةِ مِنَ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ وَالْخَيْلِ الْمُسَوَّمَةِ وَالْأَنْعَامِ وَالْحَرْثِ ۗ ذَٰلِكَ مَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ۖ وَاللَّهُ عِنْدَهُ حُسْنُ الْمَآبِ.

"Kadınlara, oğullara, yığın yığın biriktirilmiş altın ve gümüşe, salma ve güzel atlara (çeşitli binek vâsıtalarına), (deve, sığır, koyun, keçi gibi) **hayvanlara, hars'e** (ekinlere ve elinizin emeği olan her şey'e) **karşı olan ihtiraskarâne sevgi** (şiddetli arzû ve istek), **insanlar için bezenip süslenmişdir. Bunlar dünyâ hayâtının** (geçici) **birer fâidesidir. Allâh'**(a gelince) **nihâyet dönüp varılacak yerin** (Cennet'in) **güzelliği O'nun nezdindedir".**[149]

Lehimizdeki veyâ aleyhimizdeki hakîkatler ve hukümler, bu nokta etrâfında tecellî etdiğine göre, kendimizi dünyevî ve uhrevî felâketlerden kurtarıp mutluluğa sâhib olmamızın ilk şartı, **şirk'**in her çeşidinden uzaklaşarak nefsimizin arzûladığı İslâm dışı yanlış yollara değil, aklımızın ve îmân'ımızın gösterdiği en doğru yol olan **Sırât-ı müstekîm'**e yönelip o yolda yürümeye çalışmakdır.

Bunun için Allâhü Teâlâ, Kur'ân-ı Kerîm'inde,

---

[148] -Tîn Sûresi, âyet 4-5-6.
[149] -Âl-i İmrân Sûresi, âyet 14.

كَيْفَ تَكْفِرُونَ بِاللهِ.

"(Ey kâfirler, bütün bu hakîkatler karşınızda dururken) **Allâhü Teâlâ'yı nasıl inkâr ediyorsunuz?** (da ilmî ve amelî bir küfre, bir inkâra sapıyorsunuz?)**".**[150]

فَلاَ تَجْعَلُوا لِلهِ اَنْدَاداً وَاَنْتُمْ تَعْلَمُونَ.

"O halde siz, bunları (ve Allâh'dan başka bir ma'bûd olmadığını) **bilip dururken,** (var olan, bir olan, noksan sıfatlardan münezzeh olup kemâl sıfatları ile muttasıf bulunan) **Allâhü Teâlâ'ya karşı bir takım denkler** (emsâller, ortaklar) **uydurmaya kalkışmayın ve O'na eş koşmayın.** (O'ndan başka ümîd ve korku kapıları aramayın)".[151]

buyurarak bizleri îkâz etmekde, hakk ve gerçek olan **Sırât-ı müstekîm** yoluna da'vet buyurmakda ve mutluluğun bu yolda olduğunu belirtmektedir.

Bütün bu hakîkatleri dile getirmek isteyen Lukman Hekim, oğluna nasîhat ederken,

يَا بُنَيَّ لاَ تُشْرِكْ بِاللهِ ط إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ.

"Ey oğlum, Allâh'a şirk koşma. Çünkü şirk, en büyük bir zulümdür".[152]

diyerek **şirk'**in en büyük bir zulüm ve en büyük bir haksızlık olduğunu belirtmiş, Allâh'ın hakkını Allâh'dan başkasına vermenin, ahsen-i takvîm üzere yaratılıp diğer mahlûkâta tafdîl edilmiş olan insanın yaratılış şerefi ile bağdaşmayan bir davranış olduğunu ifâde etmiş, Allâhü

[150] -Bakara Sûresi, âyet 28.
[151] -Bakara Sûresi, âyet 22.

Teâlâ'ya şirk koşup O'ndan başkasına gönül vermenin, insanı tezlîl edip aşağılayacağını açıkca vurgulamışdır.

Aklı başında akl-ı selim sâhibi bir insanın, aşağıdaki âyet-i kerîmede belirtilen vasıf ve üstünlüğü düşünüp anlamaya çalışması, bize bunca ni'metleri verip âlemlere tafdîl eden Allâhü Teâlâ'nın hakkını başkalarına vermenin veyâ onlara lâyık görmenin en büyük bir haksızlık ve en büyük bir zulüm olduğunu ortaya çıkaracak ve böyle bir davranışdan, böyle bir şirk hâlinden şiddetle kaçınmak gerektiğini açıkca isbât edecekdir. Aksi takdirde kendi nefsine zulm eden en büyük bir zâlim durumuna düşmemiz, bu sûretle de dünyâda ve âhiretde horlanmamız, zelîl bir duruma düşmemiz ve aşağıların aşağısı olan Cehennem'in esfel-i sâfilîn'ine lâyık olmamız, kaçınılmaz bir netîce olacakdır.

وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ وَحَمَلْنَاهُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَىٰ كَثِيرٍ مِّمَّنْ خَلَقْنَا تَفْضِيلاً.

"And olsun ki biz Âdem oğullarını (insanı) **üstün bir ızzet ve şerefe mazhar kıldık. Onlara, karada, denizde taşıyacak** (vâsıtalar) **verdik. Onlara, güzel güzel tertemiz rızıklar verdik. Onları, yarattığımızın bir çoğundan** (hepsinden) **cidden üstün kıldık** (onlara tafdîl etdik)".[153]

Âyet-i kerîmesi, **"Hakku'llâh'**ın**:***Allâh'ın hakkı'*nın**"**, her şey'den önce gelmesinin ve hiç bir kimseye verilmemesinin lâzım geldiğinin en açık bir ifâdesidir.

---

[152] -Lukmân Sûresi, âyet 13.
[153] -İsrâ' Sûresi, âyet 70.

Bu bakımdan Allâh'ın hakkı'nın başka bir kimseye veyâ başka bir şey'e verilmesi ap-açık bir **şirk** olunca, O'nun emir ve nehiy'lerinin yerine, kendi hevâ ve hevesimizin veyâ başkalarının hevâ ve heveslerinin, büyük bir iştiyak ile arzûlayıp doğru sandığımız fikir, sistem, kural ve düzenlerin geçirilmesi de ap-açık bir **şirk** olur.

وَلاَ تَدْعُ مَعَ اللهِ إِلَهاً آخَرَ ۘ لاَ إِلَهَ إِلاَّ هُوَ ۗ كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلاَّ وَجْهَهُ ۥ لَهُ الْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ.

"Allâh ile birlikde diğer bir Tanrı daha (edinib de ona) **tapma. O'ndan başka hiç bir Tanrı yok. O'nun zâtından başka her şey' helâk olucudur. Huküm O'nundur ve siz ancak O'na döndürül** (üb götürül) **eceksiniz".**[154]

❋

❋ ❋

[154] -Kasas Sûresi, âyet 88.

Ş i r k menfaatlerinde örümcek misâli

Allâhü Teâlâ'dan başka bir takım tanrı, -*ilâh, ma'bûd*- kabûl edilen şey'leri veyâ O'nun emir ve nehiy'lerinden başka fikir, sistem, düzen, kural ve düşünceleri, -*kendi ihtiyaçlarına veyâ toplumun ihtiyaçlarına daha iyi cevâb verir, kendilerine yardım eder, menfaatlerini korur, işlerini görür, tehlikelerden kurtarır, dünyevî ihtiyaçlarımıza daha iyi cevâb verir düşüncesi ile*-, bir takım kimseleri velî (*veliyy*), sâhib, dost, hâmi ve kurtarıcı kabûl ederek onları ilâhlaştırmak veyâ bir ma'bûd hâline getirmek veyâ onlara bir üstünlük tanımak, açık bir **şirk** olduğundan, bunlardan elde edilecek dünyevî menfaatlerin, örümceğin mesel olmuş hâline benzediği, şu âyet-i kerîmelerde en açık bir ifâde ile beyân edilip ibret alınması tavsiye buyurulmuşdur:

مَثَلُ الَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللهِ اَوْلِيَاءَ كَمَثَلِ الْعَنْكَبُوتِ ج اِتَّخَذَتْ بَيْتاً ط وَإِنَّ اَوْهَنَ الْبُيُوتِ لَبَيْتُ الْعَنْكَبُوتِ ۘ لَوْكَانُوا يَعْلَمُونَ. إِنَّ اللهَ يَعْلَمُ مَا يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ ط وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ. وَتِلْكَ ٱلْاَمْثَالُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ ج وَمَا يَعْقِلُهَا إِلاَّ الْعَالِمُونَ.

"Allâh'dan başka velîler (dostlar, dayanaklar, putlar, kurtarıcılar) **edinenlerin sıfatı, kendine bir yuva yapan örümcek misâli gibidir. Halbuki bilmiş olsalar, evlerin en çürüğü her halde örümcek yuvasıdır".**

"Halbuki Allâh, kendinden başka neye tapıyorlarsa (neye değer veriyorlarsa) **şübhesiz ki biliyor. O mutlak gâlib, tam huküm ve hıkmet sâhibidir".**

"Hem bu misaller yok mu?, Biz onları insanlar için îrâd ediyoruz (söylüyoruz). **Bununla berâber onlara, âlim olanlardan başkasının aklı ermez".**[155]

Bu âyet-i kerîmelerde, ap-açık görülüyor ki Allâhü Teâlâ'dan başka velîler, dostlar, kurtarıcılar, hâmîler edinenler veyâ O'na şirk koşanlar, *-hiç bir şekilde dîni olmayanlar gibi-* büsbütün evsiz, dayanaksız değil, ancak bir sinek avlayıp ondan istifâde edebilecek kadar bir eve tutunmuş olan örümceğin hâli gibidir. Bunun için böyle bir ev, evlerin en çürüğüdür. Ne bir gölge yapar, ne bir fayda sağlar, ne de bir koruma yapar. En ufak bir rüzgâr ile veyâ dokunma ile târ-u mâr olup gider.

İşte Allâhü Teâlâ'dan başka ilâh, *-tanrı, ma'bûd-* arayanların hâli böyle olduğu gibi; O'nun,

اَلْيَوْمَ اَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَاَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ ٱلِاسْلاَمَ دِيناً ط

"Bu gün sizin dîninizi kemâle erdirdim, üzerinizdeki ni'metimi tamamladım ve size din olarak İslâm'ı beğenip seçtim ve ondan (ve onun îcâblarını yerie getirenlerden) **râzı oldum".**[156]

âyet-i kerîmesine göre bizler için beğenip seçtiği ve ondan ve onun îcablarını yerine getirenlerden râzı olduğu yüce İslâm dîni dışında bir din, fikir, sistem, düzen, kural ve kurtarıcı arayanların ve onların peşinden gidenlerin hâli de böyledir. En ufak bir sarsıntı ile dünyâları ve âhiretleri harâb olup gider.

Ayrıca âyet-i kerîmede **"âlihe:** ilâh'lar**"** denilmeyib de **"evliyâ:** velî'ler**"** denilmesi, yalnız açık bir şirk'i değil, gizli

[155] -143-Ankebût Sûresi, âyet 41-42-43.
[156] -Mâide Sûresi, âyet 3.

şirk'i de ibtâl etmeye işâretdir. Bunun için Allâhü Teâlâ'dan başkasına gösteriş yaparak, çalım satarak riyâ' ile yapılan ibâdetler de gizli şirk sayılırlar. Çünkü böyle kimseler, bu şekildeki davranışları ile, Allâh'dan başkasını velî veyâ dost veyâ kendisinden bir çıkar sağlanan kimse edinmiş olurlar.

❋ ❋ ❋

Kibir ve gurûr da aynı şekilde bir şirk'dir ki İblîs'in helâki ve Allâhü Teâlâ'nın lâ'netine uğraması da bundan olmuşdur.

İnsanı helâk eden ve rahmet-i ilâhî'den mahrum bırakan kibr-u gurûr hakkında, Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî Hazretleri de *-gizli ve açık şirk'in tehlikelerine işâretle-* şöyle buyurmuşdur:

"Kibirsiz olmakla övünme. Çünkü kibir ve gurûr, karanlık bir gecede kara taşın üzerinde yürüyen -siyah- karıncanın ayaklarının izinden bile gizlidir".

Bunun için Allâhü Teâlâ'dan başkalarını velî edinmekden, O'nun emir ve nehiy'lerinin dışına çıkmakdan, O'na gizli veyâ açık bir şekilde şirk koşmakdan şiddetle sakınmak lâzımdır.

Hazreti Ali *radıye'llâhü anh* da, takvâyı anlatırken, ifrat hâlinde yapılan her hangi bir ibâdetdeki kibir ve gurûra işaretle şöyle buyurmuşdur:

"Takvâ, ma'sıyetde isrâr etmemek, itâatde kibir ve gurûra kapılmamakdır".

Bunun için bu uyarılar karşısında bize düşen görev, *-ümit ve korku arasında-* şu âyet-i kerîmelerdeki emre uyup gereğini yerine getirmeye çalışmakdır:

اِتَّبِعُوا مَا أُنْزِلَ إِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ وَلاَ تَتَّبِعُوا مِنْ دُونِهِ اَوْلِيَاءَ ط قَلِيلاً مَا تَذَكَّرُونَ .

"Rabb'inizden size inen (Kur'ân-ı Kerîm) **e uyun. Ondan başka** (larını) **velî'ler** (edinib de onlar) **a uymayın. Ne kadar az öğüt tutuyorsunuz?".**[157]

وَإِلَهُكُم إِلَهٌ واحدٌ ج لآ إِلَهَ إِلاَّ هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ.ع

"Hepinizin Tanrısı (zâtında, sıfâtında, ef'âlinde ve esmâ'sında aslâ benzeri bulunmayan) **bir tek Tanrı'dır. O'ndan başka hiç bir tanrı yokdur. Rahmân ve Rahîm O'dur".**[158]

إِنَّمَا إِلَهُكُمُ اللهُ الَّذِي لآ إِلَهَ إِلاَّ هُوَ ط وَسِعَ كُلَّ سَيْءٍ عِلْماً.

"Sizin Tanrı'nız, ancak kendisinden başka hiç bir tanrı bulunmayan Allâh'dır.O'nun ilmi, her şey'i kuşatmışdır".[159]

فَسْئَلُوا اَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لآ تَعْلَمُونَ.

"Eğer bilmiyorsanız ehl-i zikr'e (Ehl-i kitâb'ın âlimlerine, Kur'ân'ı bilen mü'min'lere) **sorun".**[160]

وَمَا آتَيكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا ج وَاتَّقُوا اللهَ ط إِنَّ اللهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ.م

"Peygamber size ne verdi ise (ne emr etdi ise) **onu alın, size ne yasak etdi ise ondan da sakının. Allâh'dan korkun. Çünkü Allâh'(**ın) **azâbı çetindir".**[161]

---

[157] -Ra'd Sûresi, âyet 3.
[158] -Bakara Sûresi, âyet 163.
[159] -Tâ Hâ Sûresi, âyet 98.
[160] -Enbiyâ' Sûresi, âyet 7.
[161] -Haşr Sûresi, âyet 7.

وَادْعُوهُ خَوْفاً وَطَمَعاً ط إِنَّ رَحْمَتَ اللهِ قَرِيبٌ مِنَ الْمُحْسِنِينَ.

"O'na (Cenâb-ı Hakk'a)**, korkarak ve umarak, duâ edin. Şübhe yok ki iyi hareket edenlere, Allâh'ın rahmeti çok yakındır".**[162]

[162] -A'râf Sûresi, âyet 56.

Ş i r k ' i n Ç e ş i t l e r i

Allâhü Teâlâ'nın varlığına ve birliğine, hiç bir sûretle şerîki, ortağı ve benzeri olmadığına, noksan sıfatlardan münezzeh olup kemâl sıfatları ile muttasıf bulunduğuna inanmak, O'ndan başkasına ibâdet etmemek, boyun eğmemek, O'ndan başka bir şey'e tapınmamak, îmân'ın ve islâm'ın ana temelidir. Bu ana temelin dışına çıkmak veyâ her hangi bir şey'i O'na ortak yapmak veyâ İslâm dışı fikir, sistem, düzen ve kuralları benimseyip kabûl etmek, aslâ câiz değildir. Böyle bir davranış ve yaşayış, -*Allâhü Teâlâ'nın hakkını başkalarına vermek demek olduğundan*- insanı derhâl şirk'e ve küfr'e götürür ki bundan şiddetle sakınmak lâzımdır.

Bu bakımdan bir Müslümân için en tehlikeli konuların başında gelen ve insanı müşrik yapan **"ş i r k"** in her çeşidinden, bi'l-hâssa zamânımızdaki değişik şirk şekillerinden kaçınıp korunmak için, gizli ve açık şirk şekillerinin bilinmesi, öğrenilmesi, öğretilmesi ve açıklanıp bildirilmesi lâzımdır.

Allâhü Teâlâ'ya ve O'nun ni'metlerine karşı yapılan hamd ve şukrün zıddı olan küfür, Allâhü Teâlâ'yı ve O'nun verdiği ni'metleri inkâr edip kabûl etmiyerek sâhib olduğu ni'metleri kendisinden veyâ başkasından bilmek demek olduğu gibi, O'na ortak koşmak, O'nun emir ve nehiy'lerini beğenmemek veyâ kifâyetsiz görmek de bir şirk'dir. Bu bakımdan burada zikri geçen **"müşrik"** ta'biri, bu şekildeki fikir, görüş, ve inançlara sâhib olan Yahûdî, Hristiyân, Putperest ve diğer bütün kefereye âmm ve şâmildir ki başlıca şekilleri şöyledir:

1-Allâhü Teâlâ'nın birliğine îmân etmeyerek iki ilâh kabûl etmek, ap-açık bir şirk'dir. Mecûsî'lerin inançları bu şekildedir ki onlar, *hayır* ve *şerr* ilâhı diye iki ilâh kabûl ederler. Bunun için bunlara **"***Müşrik***"** denir.

2- Allâhü Teâlâ'nın var ve bir olduğunu kabûl etdikleri halde, kendilerini Allâhü Teâlâ'ya yaklaştırmak maksâdı ile veyâ Allâhü Teâlâ yanında şefâatci olur ümîdi ile veyâ şuursuz bir şekilde babalarının, dedelerinin, büyüklerinin yaptıklarına aynen uymak sûretiyle başka bir kimseyi veyâ başka bir şey'i aracı kabûl edip ona tapınmak ve onun yardımını beklemek de açık bir şirk'dir.

Meselâ, İslâmiyyet'den önce, başta Mekke müşrik'leri olmak üzere, Arabistan'ın bir çok yerlerinde yaşayan insanların ekseriyyeti, putları, tanrı olarak tanımazlardı. Fakat onları, Allâhü Teâlâ'ya yaklaştıran bir şefâatci olarak kabûl ederlerdi. İşte bunların bu halleri de açık bir şirk'dir ki bu hâl, şu âyet-i kerîmelerde açıkca ifâde edilip belirtilmişdir:

اَلآ لِلَّهِ الدِّينُ الْخَالِصُ ط وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ اَوْلِيَاءَ ۘ مَا نَعْبُدُهُمْ إِلاَّ لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللهِ زُلْفَى ط إِنَّ اللهَ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ فِي مَا هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ.ط إِنَّ اللهَ لاَ يَهْدِي مَنْ هُوَ كَاذِبٌ كَفَّارٌ.

"Dikkât et, hâlis din (Kelime-i şehâdet) **Allâh'ındır. O'nu bırakıb da kendilerine bir takım dost'lar edinenler, -*Biz bunlara, bizi Allâh'a daha fazla yaklaştırsınlar diye, kulluk edip tapıyoruz*- derler. Şübhe yok ki Allâh, onlarla** (mümin'ler) **arasında, ihtilâf edegeldikleri şey'ler hakkında, hukmünü verecekdir. Muhakkak ki Allâh,** (Allâh'a -hâşâ-

evlâd isnâd etmek sûretiyle) **yalan söyleyen o yalancı ve kâfir** (inkârcı) **olan kimseleri, doğru yola iletmez** (hidâyet etmez)".[163]

وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللهِ مَا لاَ يَضُرُّهُمْ وَلاَ يَنْفَعُهُمْ وَيَقُولُونَ هَؤُلاَءِ شُفَعَاؤُنَا عِنْدَ اللهِ ط قُلْ اَتُنَبِّؤُنَ اللهَ بِمَا لاَ يَعْلَمُ فِي السَّمَوَاتِ ولاَ فِي الاَرْضِ ط سُبْحَانَهُ وَتَعَالىَ عَمَّا يُشْرِكُونَ.

"Onlar Allâh'ı bırakıp, kendilerine ne bir zarar, ne de bir fâide vemeyecek olan şey'lere taparlar. Bir de -*Bunlar (bu putlar) Allâh yanında bizim şefâatcılarımızdır*- derler. De ki : -Siz, Allâh'a göklerde ve yerde bilmeyeceği bir şey' mi haber veriyorsunuz?- Hâşâ, O, o eş tuttukları her şey'den çok uzakdır, çok yücedır".[164]

لَوْ اَرَادَ اللهُ أَنْ يَتَّخِذَ وَلَداً لاَصْطَفىَ مِمَّا يَخْلُقُ ما يَشَاءُ لا سُبْحَانَهُ ط هُوَ اللهُ الْوَاحِدُ الْقَهَارُ.

"Eğer Allâh -bi'l-farz- bir evlât edinmek isteseydi, elbetde yaratacağından kimi dilerse seçebilirdi. O, (bundan) **münezzeh'dir, yücedir. O, gücü her şey'e yeten** (eşi, benzeri, ortağı olmayan) **tek Allâh'dır".[165]**

وَلَئِنْ سَاَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالاَرْضَ لَيَقُولُنَّ للهُ ط قُلِ الْحَمْدُ ِللهِ ط بَلْ اَكْثَرُهُمْ لاَ يَعْلَمُونَ.

"And olsun ki onlara -Gökleri ve yeri kimin yarattığını sorarsan muhakkak -*Allâh*- derler. Sen de -*El-hamdü li'llâh*

[163] -Zümer Sûresi, âyet 3.
[164] -Yûnüs Sûresi, âyet 18.
[165] -Zümer Sûresi, âyet 4.

:Hamd olsun Allâh'a- **de. Hayır, onların çoğu** (bu süâlin kendilerini ilzâm edeceğını) **bilmezler".**[166]

وَلَئِنْ سَاَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْاَرْضَ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ لَيَقُولُنَّ اللهُ ج فَأَنَّى يُؤْفَكُونَ.

"And olsun ki onlara -Gökleri ve yeri yaratan, güneşi ve ayı müsahhar kılan (buyruğu altında tutan) **kimdir?- diye sorarsan mutlakâ -*Allâh*- derler. O halde nasıl** (Hakk'dan) **çevrilip döndürülüyorlar".**[167]

وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّبِعُوا مَا اَنْزَلَ اللهُ قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ مَا اَلْفَيْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا ط أَوَلَوْ كَانَ آبَاؤُهُمْ لاَ يَعْقِلُونَ شَيْئاً وَلاَ يَهْتَدُونَ.

"Onlara (müşrik'lere)**, -Allâh'ın indirdiğine uyun- denildiği zaman onlar -*Hayır, biz atalarımızı üzerinde bulduğumuz şey'e uyarız*- dediler. Ya ataları bir şey' anlamamış, doğruyu da bulamamış idiyseler".**[168]

قُلْ لِمَنِ ٱلاَرْضُ وَمَنْ فِيهَا إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ. سَيَقُولُونَ ِللهِ ط قُلْ أَفَلاَ تَذَكَّرُونَ. قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَوَاتِ السَّبْعِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ. سَيَقُولُونَ ِ للهِ ط قُلْ أَفَلاَ تَتَّقُونَ. قُلْ مَنْ بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ يُجِيرُ وَلاَ يُجَارُ عَلَيْهِ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ. سَيَقُولُونَ ِ للهِ ط قُلْ فَأَنَّى تُسْحَرُونَ.

"(Sen, Habîbim, onlara) **de ki : -Kimindir o yer ve ondaki** (bütün mahlûk) **lar, biliyormusunuz?-".**

"-*Allâh'ındır*- diyecekler. -O halde iyiden iyi düşünüp de ibret almaz mısınız?- de".

---

[166] -Lukmân Sûresi, âyet 25.
[167] -Ankebût Sûresi, âyet 61.
[168] -Bakara Sûresi, âyet 170.

"(Yine) **de ki : -Kim o yedi göğün Rabb'i ve o büyük Arş'ın sâhibi?-".**

"(Yine) ***-Allâh'ındır-*** **diyecekler. Sen de** (şöyle) **de : Öyledir de** (Allâh'dan başkasına tapmakdan) **sakınmaz mısınız?-"**

"De ki: -Her şey'in mülk (-ü tasarruf) **u elinde bulunan kimdir, ki dâimâ O himâye ediyor** (da)**, kendisi aslâ himâyeye muhtaç olmuyor?.** (Haydi söyleyin) **biliyorsanız?-".**

"(Buna karşı da yine) *-(Hepsi) **Allâh'ındır***- **diyecekler. De ki:-O halde nasıl olub da böyle büyüleniyorsunuz?-** (aldanıyorsunuz, bâtıl şey'lerin, faydasız şey'lerin peşinde koşuyorsunuz?)".[169]

3- Te'sîri (*meydana gelen hâdiseleri*), yalnız görünen ve bilinen hâdiselere bağlamak ve tabiatın hakîkî bir müessir olduğuna inanmak da, açık bir şirk'dir. Çünkü **Tevhîd'**e aykırıdır. Bunun için te'sîri, tabiate bağlayanlar ve her şey'i tabiat yapıyor diyenler ile bunlara uyanlar da müşrik sayılırlar.

Bununla berâber her şey'in, sebeblerine bağlı olduğuna, sebebsiz hiç bir şey' olmamakla berâber sebebi de, müsebbibi de yaratan Allâh olduğuna inanmak, şirk değildir. Çünkü Allâhü Teâlâ, her şey'e bir sebeb, her şey'e bir kânun koymuşdur. Bunun için yerlerde ve göklerde vukû' bulan her şey', O'nun bilgisi ve kânunları dairesinde cereyan eder ve bunlarda hiç bir değişiklik olmaz.

Bu bakımdan Allâhü Teâlâ'nın, Kâinât'ı idâre etmekdeki kânunlarına, Allâhü Teâlâ'nın Sünnet'i (*âdeti*) denir ki en küçük

[169] -Mü'minûn Sûresi, âyet 84-85-86-87-88-89.

bir zerreden en büyük âlemlere kadar yerlerde ve göklerde olan her şey', *-O'nun sünneti, âdeti ve adâleti îcâbı olarak-* bir hısâb ve bir ölçü dâhilinde cereyan edip kendi görevlerini eksiksiz yaparlar. Bunların hiç birisinde en ufak bir değişiklik veyâ bozukluk veyâ hatâ' vukû' bulmaz ve böyle bir şey'in vukû'u da düşünülemez.

Şu âyet-i kerîmeler ve bunlara benzeyen diğer âyet-i kerîmeler, bunun en açık ve en sarih bir ifâdesidir:

اَلشَّمْسُ وَالْقَمَرُ بِحُسْبَانٍ ص. وَالنَّجْمُ وَالشَّجَرُ يَسْجُدَانِ. وَالسَّمَاءَ رَفَعَهَا وَوَضَعَ الْمِيزَانَ. لا اَلاَّ تَطْغَوْا فِي الْمِيزَانِ. وَاَقِيمُوا الْوَزْنَ بِالْقِسْطِ وَلاَ تُخْسِرُوا الْمِيزَانَ. وَالْاَرْضَ وَضَعَهَا لِلْاَنَامِ.

"Güneş de, ay da hısâb iledir".

"Nebât da, ağaç da (O'na) **secde ederler,** (O'nun emirlerine uyup vazifelerini -noksansız olarak- emr edildikleri veyâ nehy olundukları gibi yaparlar. Bu hudûdun ve hısâb'ın dışına çıkmazlar)".

"Göğü de O yükseltdi. Bir de mîzan (ölçü ve adâlet) **koydu".**

"Mîzân'da (ölçüde, tartıda, adâletde) **haksızlık etmeyin".**

"Mîzân'ı (ölçüyü) **adâlet ile yapın ve tartıları** (ölçüleri) **eksik ve noksan yapmayın, diye".**

"Arz'ı da İns-ü cinn'in (veyâ bütün mahlûkâtın) **fâidesi için bir hısâb ve ölçü dâhilinde** (bir muvâzene ve adâlet dâhilinde), **O vaz' etdi".**[170]

[170] -Rahmân Sûresi, âyet 5-10.

اَلَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَوَاتٍ طِبَاقاً ط مَا تَرَى فِي خَلْقِ الرَّحْمَنِ مِنْ تَفَاوُتٍ ط فَارْجِعِ الْبَصَرَ هَلْ تَرَى مِنْ فُطُورٍ.

"O, bir biri ile âhenkdâr yedi gök yaratmış olandır. Rahmân olan (inanan ve inanmayan bütün mahlûkâtı esigeyici olan) (Allâh'ın) **yarattığı şey'lerde, hiç bir nizamsızlık göremezsin. İşte, gözünü** (bir def'a daha göğe) **çevir** (bak, orada) **hiç bir çatlak görebilecek misin?".**[171]

سُنَّةَ اللهِ الَّتِي قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلُ ج وَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّةِ اللهِ تَبْدِيلاً.

"Allâh'ın, öteden beri cârî olagelen sünneti (âdeti budur). **Allâh'ın sünnetinde** (âdetinde) **aslâ değişiklik bulamazsın".**[172]

وَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّةِ اللهِ تَبْدِيلاً.

"Allâh'ın sünnetini (âdetini) **değiştirmeye aslâ** (imkân) **bulamazsın".**[173]

فَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّةِ اللهِ تَبْدِيلاً ج وَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّةِ اللهِ تَحْوِيلاً.

"Allâh'ın kânununda (sünnetinde, âdetinde) **aslâ bir değişiklik bulamazsın. Allâh'ın kânununda** (sünnetinde, âdetinde) **aslâ bir döneklik de bulamazsın".**[174]

وَعِنْدَهُ مَفَاتِحُ الْغَيْبِ لاَ يَعْلَمُهَا إِلاَّ هُوَ ط وَيَعْلَمُ مَا فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ ط وَمَا تَسْقُطُ مِنْ وَرَقَةٍ إِلاَّ يَعْلَمُهَا وَلاَ حَبَّةٍ فِي ظُلُمَاتِ الْاَرْضِ وَلاَ رَطْبٍ وَلاَ يَابِسٍ إِلاَّ فِي كِتَابٍ مُبِينٍ.

---

[171] -Mülk Sûresi, âyet 3
[172] -Fetih Sûresi, âyet 23.
[173] -Ahzâb Sûresi, âyet 62.
[174] -Fâtır Sûresi, âyet 43.

"Ğayb'in anahtarları O'nun yanındadır. Kendinden başkası bunları bilmez. Karada ve denizde ne varsa hepsini O bilir. O'nun ilmi dışında bir yaprak dahî düşmez. Yeryüzünün karanlıkları içindeki tek bir tâne, yaş ve kuru (her bir şey') **müstesnâ olmamak üzere hepsi ap-açık bir Kitâb'dadır,** (Levh-ı mahfûz'da veyâ İlm-i ilâhî'dedir".[175]

4-Hristiyân'larda olduğu gibi, **"Baba-oğul-Rûhu'l-Kudüs"** esâslarını Allâhü Teâlâ'ya isnâd ederek Allâhü Teâlâ'nın -*hâşâ*- böyle üç unsurdan meydana gelmiş olduğuna inanmak da, açık bir şirk'dir. Çünkü böyle bir inanış, Allâhü Teâlâ'nın **"Vahdâniyyet"** ine, -*ya'nî Allâhü Teâlâ'nın birliğine, zâtında, sıfâtında, ef'âlinde ve esmâ'sında tek olup eşi, benzeri ve ortağı olmadığına*-, aykırıdır.

Böyle bir inanışa sâhib olan Hristiyân'lar, tamâmen yanlış olan ve kendilerini küfre götüren, şöyle bir inanışı ileri sürmektedirler:

Teslis'deki esâsa göre, Baba ilâh, kendi ilâh'lığı cevherinden Oğul'a ve Rûhu'l-Kudüs'e birer cevher vermiş, bu sûretle her biri birer ilâh olan üç uknüm (*üç unsur*), ya'nî **Baba, Oğul ve Rûhu'l-Kudüs'**den meydana gelen zât, hem cevher'de, hem ilâh'lık vasfında birleşip bir ilâh olmuşdur. Daha doğrusu Allâhü Teâlâ'yı, bir cevher'den üç şahsa ayırmışlar, sonra da üç şahsı -*cevher'lerinin cinsi ile*- ilâh'lık sıfatında birleştirerek bir şahıs yapmışlar, bu sûretle de üç zât'ı hem cevher'de, hem de sıfat'da ortak yaparak (*birleştirerek*) üç şahsı bir şahıs, üç ilâh'ı bir ilâh yapmışlardır. Çünkü cevher'leri bir, sıfat'ları bir, demişlerdir. Bu sûretle de ap-açık bir şirk içine düşmüşlerdir.

[175] -En'âm Sûresi, âyet 59.

Kur'ân-ı Ker'im'deki bir çok âyet-i kerîmeler ile aşağıdaki âyet-i kerrîmeler, bu husûsu, gâyet iyi bir şekilde açıklayıp îzah etmektedir:

لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللهَ ثَالِثُ ثَلَثَةٍ ۘ وَمَا مِنْ إِلَهٍ إِلاَّ إِلَهٌ وَاحِدٌ ط وَإِنْ لَمْ يَنْتَهُوا عَمَّا يَقُولُونَ لَيَمَسَّنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ.

Allâh, -*hakîkaten üçün* *(üç tanrı'nın)* ***biridir-*****, diyenler** (ya'nî Allâhü Teâlâ'ya Meryem ve îsâ'yı da şerîk yaparak onları tanrı tanıyanlar), **and olsun, kâfir olmuşlardır. Halbuki bir tek Tanrı'dan başka hiç bir tanrı yokdur. Eğer söyledikleri** (bu sözden) **vaz geçmezlerse içlerinden o kâfir kalanlarına her halde pek acıklı bir azâb dokunacakdır".**[176]

يَا اَهْلَ الْكِتَابِ لاَ تَغْلُوا فِي دِينِكُمْ وَلاَ تَقُولُوا عَلَى اللهِ إِلاَّ الْحَقَّ ط إِنَّمَا الْمَسِيحُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ رَسُولُ اللهِ وَ كَلِمَتُهُ ج اَلْقَيهَا إِلَى مَرْيَمَ وَرُوحٌ مِنْهُ فَآمِنُوا بِاللهِ وَرُسُلِهِ ج وَلاَ تَقُولُوا ثَلَثَةٌ ط اِنْتَهُوا خَيْراً لَكُمْ ط إِنَّمَا اللهُ إِلَهٌ وَاحِدٌ ط سُبْحَانَهُ أَنْ يَكُونَ لَهُ وَلَدٌ ۘ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي ٱلاَرْضِ ط وَكَفَى بِاللهِ وَكِيلاً.ع

"Ey Ehl-i Kitâb, dîniniz husûsunda haddi aşmayın. Allâh'a karşı, hakk olandan başkasını söylemeyin. Meryem oğlu Mesih îsâ, yalnız Allâh'ın Peygamber'i ve Kelime'sidir ki O'nu Meryem'e bırakmışdır. O, Allâh tarafından (gelen) **bir Rûh'dur. Artık Allâh'a ve Peygamber'lerine inanın da** (Allâh) **üç** (dür) **demeyin. Kendiniz için hayırlı olmak üzere** (bundan) **vaz geçin. Allâh, ancak bir tek Tanrı'dır. O, her hangi bir çocuğu bulunmakdan münezzeh'dir. Göklerde ne var, yerde ne varsa hepsi O'nundur. Hakîkî vekil** (ve şâhid) **olmak bakımından da** (bi'z-zât) **Allâh yeter".**[177]

---

[176] -Mâide Sûresi, âyet 73.
[177] -Nisâ' Sûresi, âyet 171.

5-Bir veyâ bir çok kişiyi, ilâh'lık vasfında vahdet-i cinsiyye ve vahdet-i nev'iyye ile birleştirerek bir ilâh kabûl edenler de ap-açık bir şirk ve küfr içine dalmış olurlar.

Cenâb**-**ı Hakk'a evlâd ve ortak isnâd etmek sûretiyle,

"Uzeyr, Allâh'ın oğlu'dur. Allâh'ın eli bağlıdır. Allâh fakir biz zenginiz".

diyen Yahûdî'ler;

"*Mesih, Allâh'ın oğlu'dur. O, üçün üçüncüsüdür".*

diyen Hristiyân'lar;

"*Melekler, Allâh'ın kızları'dır. Putlar, O'nun ortaklarıdır".*
diyen Müşrik'ler;

Allâh'a ve Rasûl'üne, *-bu şekildeki söz ve isnâdları ile-* ezâ etdiklerinden büyük bir azâba dûçar olacakları bildirilmişdir ki şu âyet-i kerîmeler, bunu açık bir şekilde ifâde etmektedir:

إِنَّ الَّذِينَ يُؤْذُونَ اللهَ وَرَسُولَهُ لَعَنَهُمُ اللهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَاَعَدَّ لَهُمْ عَذَاباً مُهِيناً.

Hakîkat, Allâh'a ve Rasûl'üne (O'nu tekzîb etmek sûretiyle) **ezâ edenler** (yok mu?). **Allâh onları dünyâ'da da, âhiret'de de lâ'netleyip rahmet'inden koğmuş ve onlara horlayıcı bir azâb hazırlamışdır".**[178]

وَقُلِ الْحَمْدُ لِلهِ الَّذِي لَمْ يَتَّخِذْ وَلَداً وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ وَلِيٌّ مِنَ الذُّلِّ وَكَبِّرْهُ تَكْبِيراً.

"De ki : Evlâd edinmeyen, mülkünde hiç bir ortağı olmayan, züll (ve aciz) **den dolayı bir yardımcıya da ihtiyâcı**

[178] -Nisâ' Sûresi, âyet 171.

bulunmayan Allâh'a hamd olsun. O'nu büyük bil ve O'nu büyüklük ile an".[179]

6-Yaptığı ibâdetleri, Allâhü Teâlâ'nın emri olduğu için değil, şahsî ve dünyevî maksatlar için yapmak da bir çeşit şirk'dir.

Bu bakımdan Allâhü Teâlâ'dan başkasına gösteriş yaparak, çalım satarak riyâ' ile yapılan ibâdetler, gizli şirk sayılır. Çünkü bu şekilde ibâdet eden kimseler, bu şekildeki davranışları ile, Allâhü Teâlâ'dan başkasını velî veyâ dost veyâ kendisinden bir çıkar sağlanan kimse, edinmiş olurlar. Böyle bir davranış , böyle bir niyet ise,

اِيَّاكَ نَعْبُدُ وَاِيَّاكَ نَسْتَعِينُ.

"Yâ Rabb, biz yalnız sana kulluk eder ve yalnız senden yardım dileriz".[180]

âyet-i kerîmesinde ifâde buyurulan hakîkate hiç bir zaman uymadığından yalan söylenilmiş olur. Bunun netîcesi olarak da, şu âyet-i kerîmelerde belirtilen netîce, kendi nefsi hakkında tecellî etmiş bulunur.

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَقُولُ آمَنَّا بِاللهِ وَبِالْيَوْمِ ٱلآخِرِ وَمَا هُمْ بِمُؤْمِنِينَ. يُخَادِعُونَ اللهَ وَالَّذِينَ آمَنُوا ج وَمَا يَخْدَعُونَ إِلاَّ اَنْفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ. ط فِي قُلُوبِهِمْ مَرَ ضٌ لا فَزَادَهُمُ اللهُ مَرَضاً ج وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ بِمَا كَانُوا يَكْذِبُونَ.

"İnsanlardan kimi de, kendileri îmân etmiş olmadıkları halde, Allâh'a ve âhiret günü'ne inandık derler".

"Onlar, (bu şekildeki davranışları ile) **Allâh'ı da, îmân eden** (Müslümân'ları) **da** (gûyâ) **aldatırlar. Halbu ki onlar,**

---

[179] -İsrâ' Sûresi, âyet 111.
[180] -Fâtiha Sûresi, âyet 5.

kendi nefislerinden başkasını aldatamazlar da yine farkına varmazlar".

"Onların kalb'lerinde bir maraz (hastalık) **vardır. Allâh da onların marazlarını artırdı. Yalan söylemekde oldukları için de onlara acıklı bir azâb vardır".**[181]

7- Bir kimsenin başkasına karşı üstünlük taslaması veyâ sâhib olduğu ni'met'leri kendinden bilerek kibir ve gurûra kapılması da bir şirk'dir.

Meselâ, bir kimsenin, şeytanın iğvâsına (*yanıltmalarına*) kapılarak veyâ kendi hevâ ve hevesine uyarak eline geçen bir ni'meti, kendisinden bilip kendisini müstağnî görerek (*hiç bir şey'e ihtiyâcım yok zann ederek*) güzel bir şey' buldum, hoş bir ni'mete sâhib oldum zannı ile keyiflenip gurûrlanması, başkalarına karşı üstünlük taslaması, benliğe kapılıp kibirlenmesi, sonra da bu ni'metler elden gitdikden ve onları kayb etdikden sonra aldandığının farkına varıp üzülmesi, elem duyup acı çekmesi, böyle bir şirk'dir.

Tevbe edip yaptığına pişman olarak bu hallerinden vaz geçmeyen böyle kimselerin ve *-gerek insan gerek cin-* şeytanlarını velî edinerek gitdikleri yolun doğru olduğuna mağrûr olanların, gidecekleri yer, *-şeytanlar ile birlikde-* Cehennem'dir. O'nunla berâber olan Cehennem'lik kimselerin (*müşrik'lerin*) durumu da aynı şekilde ebedî Cehennem'lik olmakdır.

Ancak tevbe etmek sûretiyle gitdikleri bu yanlış yoldan dönüp hakk ve hakîkate yönelen, pişman olup kendisini

[181] -Bakara Sûresi, âyet 8-9-10.

Rabb'inin mağfiretine nâil etmek isteyen kimseler, böyle bir duruma düşmekden uzaktırlar. Çünkü Allâhü Teâlâ, böyle hareket eden kullarını afv etdikden sonra hiç günah işlememiş gibi tertemiz yaparak afv ve mağfiret edeceğini, Cennet'liklerden kılacağını va'd buyurmaktadır.

Gurûr ve kibirleri yüzünden Allâhü Teâlâ'ya şirk koşarak müşrik olan şeytanların ve bu şekilde davranış gösteren insanların durumu ile ilgili olan şu âyet-i kerîme ve hadîs-i şerîfler de, bu halleri açık bir şekilde ifâde etmektedir:

قَالَ مَا مَنَعَكَ أَلاَّ تَسْجُدَ إِذْ اَمَرْتُكَ ط قَالَ اَنَا خَيْرٌ مِنْهُ ج خَلَقْتَنِي مِنْ نَارٍ وَخَلَقْتَهُ مِنْ طِينٍ. قَالَ فَاهْبِطْ مِنْهَا فَمَا يَكُونُ لَكَ أَنْ تَتَكَبَّرَ فِيهَا فَاخْرُجْ إِنَّكَ مِنَ الصَّاغِرِينَ.

"Allâhü Teâlâ (İblîs'e) **buyurdu ki,** (Âdem için Allâh'a secde edin diye) **emr etdiğim zaman seni secde etmekden men' eden ne idi? İblîs de -*Ben O'ndan daha hayırlıyım. Çünkü beni ateşden yaratdın. O'nu da bir çamurdan yaratdın*- dedi".**

"Allâhü Teâlâ da -*Öyle ise hemen in oradan. Artık senin orada kibir'lenmen, kafa tutman gerekmez. O halde çık git. Çünkü sen alçaklardansın*- buyurdu".[182]

إِنَ اللهَ لاَ يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَادُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ ط وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللهِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلاَلاً بَعِيداً. إِنْ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ إِلاَّ اِنَاثاً ج وَإِنْ يَدْعُونَ إِلاَّ شَيْطَاناً مَرِيداً. لَعَنَهُ اللهُ م وَقَالَ لاَتَّخِذَنَّ مِنْ عِبَادِكَ نَصِيباً مَفْرُوضاً. وَ لأُضِلَّنَّهُمْ وَ لأُمَنِّيَنَّهُمْ وَ لآمُرَنَّهُمْ فَلَيُبَتِّكُنَّ آذَانَ ٱلاَنْعَامِ وَ لآمُرَنَّهُمْ فَلَيُغَيِّرُنَّ خَلْقَ اللهِ ط

[182] -A'râf Sûresi, âyet 12-13.

وَمَنْ يَتَّخِذِ الشَّيْطَانَ وَلِيّاً مِنْ دُونِ اللهِ فَقَدْ خَسِرَ خُسْرَاناً مُبِيناً ط. يَعِدُهُمْ وَيُمَنِّيهِمْ ط وَمَا يَعِدُهُمُ الشَّيْطَانُ إِلاَّ غُرُوراً. أُوْلَئِكَ مَأْوَيهُمْ جَهَنَّمُ وَلاَ يَجِدُونَ عَنْهَا مَحِيصاً.

"Şübhesiz ki Allâh, kendisine eş (ortak) **koşulmasını elbetde bağışlamaz. Ondan başkasını** (ondan başka günahları) **dilediği kimse için** (tevbe eden kimse için) **bağışlar. Kim Allâh'a ortak koşarsa o, muhakkak** (doğru yoldan) **uzak bir sapıklık ile sapmışdır".**

"Onlar (müşrik'ler)**, Allâh'ı bırakırlar da yalnız dişilere** (dişi kabûl etdikleri putlara ve meleklere) **taparlar.** (Böylece) **o çok inadcı şeytan'dan başkasına tapmış olmazlar".**

"Allâhü Teâlâ da, ona (İblîs'e) **lâ'net etdi** (ve rahmet'inden kovdu). **O da** (İblîs de) -***Celâl'in hakkı için yemîn ederim ki:***

-Kullarından bir nasîb *(bir pay)* ***edineceğim,***

-Onları mutlakâ saptıracağım,

-Muhakkak onları boş kuruntulara *(olmayacak şey'lere)* ***boğacağım,***

-Kesin olarak onlara emr edeceğim de davarların *(hayvanların)* ***kulaklarını*** *(ibâdet ediyoruz zannı ile)* ***yaracaklar*** *(putlar için nişanlıyacaklar),*

-Onlara muhakkak emr edeceğim de Allâh'ın hilkâtini *(yaratdığını)* ***değiştirecekler-,*** **dedi".**

"(Allâhü Teâlâ da), -**Kim Allâh'ı bırakarak şeytanı yâr** (dost) **edinirse, şübhesiz o, açıkdan açığa büyük bir hüsrâna** (ziyana) **düşmüşdür-** (buyurdu)".

"(Şeytan) **onlara** (insanlara) **va'd eder** (söz verir), **onları ümîdlendirir** (olmayacak kuruntulara düşürür)**. Halbuki şeytan'ın onlara va'd etdiği** (söz verdiği**) bütün şey'ler, bir gurûr'dan** (bir aldatmadan) **başka bir şey' değildir**".

"**İşte onlar** (böyle). **Onların yurtları Cehennem'dir. Onlar, oradan kaçacak bir yer de bulamayacaklardır".**[183]

Bu âyet-i kerîmelerde belirtildiği üzere, kâinât içinde insanların en büyük düşmanı olan ve insanların kalbine nüfûz ederek onların aklını şaşırtan, onları hakk ve hayır yollarından saptıran ve Allâh'ın emrine ilk isyân eden İblîs'in, hâlen ve kâlen yeminle söylediği ve insanlar üzerinde gerçekleştirmeye çalıştığı **beş söz,** insanlık için *şirk* 'in ve *dalâlet* 'in kaynağı olmuşdur.

Merhûm ve mağfûr büyük müfessir Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır, İblîs'in yeminle söylediği beş sözünden ***"Onlara muhakkak emr edeceğim de Allâh'ın hilkât'ini değiştirecekler"*** sözünü, şöyle tefsîr etmektedir ki zamânımızda büyük bir ibretle okunması tavsiye olunur:

"*İblîs'in iğvâ'sına kapılan ve onun telkin etdiği şey'leri doğru bir davranış zann eden insanlar, yaratılışın sûretini veyâ sıfatını değiştirerek şeklini bozacaklar, yaratılışı kemâline götürecekleri yerde bozup çığırından çıkaracaklar, tefsîr'lerde anlatılan misallere nazaran kadını erkek erkeği kadın yapmaya çalışacaklar, bıyıklarını sakallarını yolacaklar, kılıklarını değiştirecekler, suratlarını boyayacaklar, kulak burun kesip göz çıkaracaklar, erkekleri iğdiş edip hadım ağası yapacaklar,*

[183] -Nisâ' Sûresi, âyet 116-121.

organlarını yaratılış gâyelerinin dışında kullanmaya başlayacaklar, nikâh yerine sifah yapacaklar (nikâhsız yaşayacaklar), temiz olan şey'leri bırakıp pis olan şey'lere koşacaklar, faydalı olanları bırakıp zararlı olanları tercîh edecekler, vazîfeden kaçıp oyuna gidecekler, doğruluğu budalalık sayıp eğriliği hüner sayacaklar, haramı helâl, helâli haram, iyiye kötü, kötüye iyi diyecekler, hayır yerine şerr işleyecekler, i'mâr edilmesi lâzım gelen yerleri tahrîb edip tahrîb edilmesi lâzım gelen yerleri de i'mâr edecekler, rûhlarının fıtratındaki selâmet ve safvet duygularını bozacaklar, yaratılışlarındaki din duygusunu, hakk anlayışını, sırât-ı müstekîm inancını bırakacaklar, mahlûk'u Hâlik yerine koyacaklar, Tevhîd'den çıkıp bâtıl dinler, inançlar, fikirler arkasında koşacaklar, şuna buna kulluk etmeye başlayacaklar, Allâh'ın yaratdığını değiştirdiklerini bilmeyecekler, bilseler de tanımayacaklardır".[184]

Bütün bunlar, hakk ve hakîkatden ayrılıp câhilâne bir şekilde şeytana ve nefsinin arzûlarına uyan insanların ne kadar câhil ve ne kadar zâlim olduğunu ortaya koymaktadır. Böyle bir felâketden kurtuluşun tek çâresi, **Rahmân** ve **Rahîm** olan Allâh'a yönelip O'na teslîm olmak, Kur'ân'ın ve Peygamber'in gösterdiği doğru yolda yürümekdir ki şu âyet-i kerîmeler de, bizi, bu konuda uyarıp açık bir şekilde îkâz etmektedir:

وَمَنْ يَعْشُ عَنْ ذِكْرِ الرَّحْمَنِ نُقَيِّضْ لَهُ شَيْطَاناً فَهُوَ لُهُ قَرِينٌ. وَإِنَّهُمْ لَيَصُدُّونَهُمْ عَنِ السَّبِيلِ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ مُهْتَدُونَ. حَتَّى إِذَا جَاءَنَا قَالَ يَا لَيْتَ بَيْنِي وَبَيْنَكَ بُعْدَ الْمَشْرِقَيْنِ فَبِئْسَ الْقَرِينُ. وَلَنْ يَنْفَعَهُمُ الْيَوْمَ إِذْ ظَلَمْتُمْ أَنَّكُمْ فِي الْعَذَابِ مُشْتَرِكُونَ.

[184] -Hak Dîni Kur'ân Dili Türkçe Tefsir. C.3.ss.1473.Elmalılı M. Hamdi Yazır.

"Kim o Rahmân olan (çok esirgeyici olan) **Allâh'ın zikr'inden** (O'na kulluk etmekden) **yüz çevirirse, biz de ona şeytan'ı musallat ederiz. O da onun ayrılmaz bir arkadaşı olur".**

"Bu (şeytan'lar) **da onları yoldan çıkarırlar. Onlar da kendilerinin hidâyet'e erdirilmiş olduklarını** (doğru yolda olduklarını) **sanırlar".**

"En sonunda (onların bu arkadaşlıkları) **bize geldiği zamâna** (kıyâmet günü'ne) **kadar sürer.** (Yanılmış olduklarını anlayınca da) **keşki senin ile benim aramda gün doğusu ile gün batısı kadar uzaklık olsaydı** (da sen bana arkadaş olmasaydın). **Sen ne kötü bir arkadaş imişsin, derler".**

"(Bu temennîniz ve pişmanlığınız) **bu gün size aslâ bir fâide vermez. Çünkü hepiniz zulm etdiniz** (zulmü berâber yaptınız). **Muhakkak hepiniz de azâb'da berâbersiniz** (azâb'ı da müşterek olarak tadacaksınız".[185]

أَلَآ أُخْبِرُكُمْ بِاَهْلِ الْجَنَّةِ كُلُّ ضَعِيفٍ مُتَضَعَّفٍ لَوْ اَقْسَمَ عَلىَ اللهِ لاَبَرَّهُ. أَلَآ أُخْبِرُكُمْ بِاَهْلِ النَّارِ كُلُّ عُتُلٍّ جَوَّاظٍ مُسْتَكْبِرٍ.

"**Ashâb'ım, haberiniz olsun, size Ehl-i Cennet'i bildireyim: Her zayıf olan ve halk tarafından zayıf görülen* (mütevâzî) *her mü'min Cennet'likdir.* (Halbuki) *o Mü'min Allâh'a* (Allâh'ın kerem ve inâyetine) *yemîn etse, muhakak ki Allâh onu* (ihsân ve inâyet'i ile) *yemîninde gerçek çıkarır**".

***"**Ey Ashâb'ım, iyi dinleyiniz. Size Cehennem halkını da bildireyim: Onlar da katı yürekli, kibirli ve hîlekâr, ululuk taslayan kimselerdir**".**[186]*

---

[185] -Zuhrûf Sûresi, âyet 36-37-38-39.
[186] -Sahîhu'l-Buhârî, Kitâbü't-tefsir, Cüz'.6.ss.198.

مَن جَرَّ ثَوْبَهُ خُيَلآءَ لَمْ يَنْظُرِ اللهُ إِلَيْهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ.

"Kim ki giydiği libâs'ını kibirlenerek (yerde) *sürüklerse, Kıyâmet günü'nde Allâh ona rahmet nazarı ile bakmaz".*[187]

Bu ve bunlara benzeyen âyet-i kerîme ve hadîs-i şeriflerde ifâde buyurulduğuna göre, insanların aklını şaşırtan, büyüklük taslamalarına yönelten, kibir ve gurûra kapılmalarına sebeb olan İblîs, Allâhü Teâlâ tarafından lâ'netlenince ve ebedî olarak rahmet'inden mahrûm bırakılınca, kendisinin bu hâle düşmesine sebeb olarak gördüğü insanlara musallat olacağını,

إِلاَّ عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخْلَصِينَ.

"Ancak içlerinden ihlâs'a erdirilmiş (samîmî) **kulların müstesnâ".**[188]

âyet-i kerîmesine göre Allâhü Teâlâ'ya tam olarak yönelip O'na samîmî bir şekilde teslîm olan hakîkî mü'min'ler hâriç olmak üzere bütün insanları, Allâhü Teâlâ'ya kullukdan ve ibâdetden men' etmeye çalışacağını, kasem ile söyleyerek *-önceki bahislerde de geçtiği gibi-* şirk'in ve her türlü dalâlet'in kaynağı (*menşe'i*) olmuşdur. Çünkü şeytan,

إِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ لِلْإِنْسَانِ عَدُوّاً مُبِيناً.

"Şeytan, muhakkak insanın ap-açık bir düşmanıdır".[189]

Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarih Tercemesi, C.11.ss.211. (1752 nolu hadîs-i şerif). Kâmil Miras.

[187] -Sahîhu'l-Buhârî, Kitâbü'l-libâs, Cüz'.7.ss 182. Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarih Tercemesi, C.9.ss.337. (1489 nolu hadîs-i şerif). Kâmil Miras.

[188] -Hıcr Sûresi, âyet 40. Sâffât Sûresi, âyet 40. 74. 128.

[189] -İsrâ' Sûresi, âyet 53.

âyet-i kerîmesine göre, insanlığın en büyük bir düşmanı, insan üzerinde hakîkî bir nüfûz ve saltanatı olmayan bir hasmı, ancak Allâhü Teâlâ''ın *-insanları imtihân etmek için-* ona ba'zı imkânlar verdiği ve kendisinin yalan yanlış va'd ve telkinlerine inanıp peşinden gidenlerin velîsi yaptığı bir mel'ûn'dur ki şu âyet-i kerîmeler de, onun bu hallerini ifâde etmektedir:

وَلَقَدْ صَدَّقَ عَلَيْهِمْ اِبْلِيسُ ظَنَّهُ فَاتَّبَعُوهُ إِلاَّ فَرِيقاً مِنَ الْمُؤْمِنِينَ.

"And olsun İblîs, onlar aleyhindeki zannını (ya'nî,[190]

فَبِعِزَّتِكَ لأُغْوِيَنَّهُمْ اَجْمَعِينَ. لا إِلاَّ عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخْلَصِينَ.

"İzzet'ine -*mutlak kudretine, kahrına-* ***and ederim ki ben de artık onların hepsini muhakkak azdıracağım".***

"İçlerinden ihlâs'a erdirilmiş *-mü'min-* ***kulların müstesnâ".***[191]

قَالَ فَبِمَا اَغْوَيْتَنِي لاَقْعُدَنَّ لَهُمْ صِرَاطَكَ الْمُسْتَقِيمَ. لا

"(İblîs) **öyleyse dedi:** (mâdem ki) **Sen beni azgınlığa mahkûm etdin, ben de buna karşılık, and olsun ki, onlar** (ı sapdırmak) **için senin doğru yolunda** (pusu kurup) **oturacağım".**

ثُمَّ لَآتِيَنَّهُمْ مِنْ بَيْنِ اَيْدِيهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ وَعَنْ اَيْمَانِهِمْ وَعَنْ شَمَائِلِهِمْ ط وَلاَ تَجِدُ اَكْثَرَهُمْ شَاكِرِينَ.

"Sonra and olsun, onların önlerinden, arkalarından, sağlarından, sollarından geleceğim *-musallat olacağım-.* ***Sen de onların çoğunu, şükr edici*** *-kimse-* ***ler bulmayacaksın".***[192]

---

[190] -Sebe', 20
[191] -Sâd Sûresi, âyet 82-83.
[192] -A'râf Sûresi, âyet 16-17.

âyet-i kerîmelerinde ifâde buyurulan sözünü) **gerçekleştir mişdi de, îmân edenlerden bir zümre hâriç olmak üzere, -**tamâmen- **ona uymuşlardı".**

وَمَا كَانَ لَهُ عَلَيْهِمْ مِنْ سُلْطَانٍ إِلاَّ لِنَعْلَمَ مَنْ يُؤْمِنُ بِالْآخِرَةِ مِمَّنْ هُوَ مِنْهَا فِي شَكٍّ ط وَرَبُّكَ عَلىَ كُلِّ شَيْءٍ حَفِيظٌ.

"Halbuki onun bunlar üzerinde (önceden) **hiç bir nüfûzu, hiçbir saltanatı yokdu. Ancak biz, âhiret'e îmân eden kimse ile ondan şübhede bulunanı ayırd etmek için** (buna meydan vermişdik). **Senin Rabb'in her şey'in üstünde gerçek bir nigahbân** (gerçek bir gözcü, gerçek bir bekci) **dir".**[193]

إِنَّ كَيْدَ الشَّيْطَانِ كَانَ ضَعِيفاً.

"Şübhesiz ki şeytan'ın hîlekârlığı, zaif'dir".[194]

Âyet-i kerîmeleri de, şeytanın hîle ve desîselerinin çok zaif olduğunu, insan üzerinde büyük bir nüfûzunun olmadığını ifâde etmekde, bunun için de onun boş va'd ve kuruntularına aldanmamanın gerektiğini belirtmektedir.

Bu bakımdan insanları şirk ve dalâlet yollarına sevk etmeye çalışan, kâinât içinde insanların en büyük düşmanı olan, insanların kalblerine nüfûz ederek onları her türlü hakk ve hayır duygularından men' etmeye gayret sarf eden İblîs, Allâhü

---

[193] -Sebe' Sûresi, âyet 20-21.

[194] -Nisâ' Sûresi, âyet 76.

Görünmeyen varlıkların ve kuvvetlerin varlığını ve bunlardan **İblîs**'in, insanların kalbine yalan yanlış şey'leri ilkâ' ederek (*telkin ederek, bırakarak)* onları yanlış yollara sevk etmesi, bu sûretle de onlara arkadaş olup onları hakk yoldan çıkarması konusunu, bir cep telefonuna veyâ bir bilgisayara gönderilen mesajları ve benzerlerini düşünürsek daha iyi anlamış oluruz.

Teâlâ'nın emrine ilk isyân eden ve insanların aklını yanıltan bir mel'ûn olduğundan, Allâh'a eş koşan müşrik'ler, büyüklük taslayan kimseler, kibir ve gurûra kapılanlar, böyle bir şeytana tapınıp onun telkin etdiği yanlış yollardan gitmiş olmakdan başka bir şey' yapmış olmazlar. Böyle bir davranış, anlayış ve fikre sâhib olmak ise, Allâhü Teâlâ'nın hakkını, İblîs'e veyâ başkalarına vermek demek olacağından en büyük bir zulümdür. Bunun için Kur'ân-ı kerîmde şöyle buyurulmuşdur:

إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ.

"**Şirk, en büyük bir zulüm'dür".**[195]

إِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ لِلْإِنْسَانِ عَدُوّاً مُبِيناً.

"Şeytan, muhakkak insanın ap-açık bir düşmanıdır".[196]

إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا ط إِنَّمَا يَدْعُوا حِزْبَهُ لِيَكُونُوا مِنْ اَصْحَابِ السَّعِيرِ. ط

"Şeytan, sizin (eski) **bir düşmanınızdır. Onun için siz de onu bir düşman tutun. O,** (kendisine tâbi' olan) **gürûhu, ancak alevli Cehennem'in yarânından olsunlar diye da'vet eder".**[197]

Ayrıca şu âyet-i kerîmeler de, bizlerin şeytana karşı nasıl davranmamız lâzım geldiğini açık bir şekilde ifâde buyurmaktadır ki bu da **Rahmân** ve **Rahîm** olan Rabb'imizin bize olan büyük bir lûtfudur:

---

[195] -Lukmân Sûresi, âyet 13.
[196] -İsrâ' Sûresi, âyet 53.
[197] -Fâtır Sûresi, âyet 6.

يَا بَنِي آدَمَ لاَ يَفْتِنَنَّكُمُ الشَّيْطَانُ كَمَا اَخْرَجَ اَبَوَيْكُمْ مِنَ الْجَنَّةِ يَنْزِعُ عَنْهُمَا لِبَاسَهُمَا لِيُرِيَهُمَا سَوْآتِهِمَا ط إِنَّهُ يَرِيكُمْ هُوَ وَقَبِيلُهُ مِنْ حَيْثُ لاَ تَرَوْنَهُمْ ط إِنَّا جَعَلْنَا الشَّيَاطِينَ اَوْلِيَاءَ لِلَّذِينَ لاَ يُؤْمِنُونَ.

"Ey Âdem oğulları, şeytan ana ve babalarınızı, fenâ' yerlerini kendilerine göstermek için, elbîselerini soyarak nasıl Cennet'den çıkardı ise, sakın size de bir belâ' yapmasın. Çünkü o da, kabîlesinden olanlar da sizi, sizin kendilerini göremiyeceğiniz yerlerden muhakkak görürler. Biz şeytan'ları, îmân etmeyeceklerin velî'leri yapdık".[198]

لاَ تُشْرِكْ بِاللهِ ط إِنَّ الشِرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ.

"Allâh'a ortak koşma. Çünkü şirk, elbetde büyük bir zulümdür".[199]

يَا بَنِي آدَمَ أَنْ لاَ تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ ج إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ.

"Ey Âdem oğulları, şeytan'a tapmayın. Çünkü o, (sizi Rabb'inizden) **ayırıp uzaklaştıran ap-açık bir düşmandır".[200]**

وَلاَ يَصُدَّنَّكُمُ الشَيْطَانُ ط إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ.

"Sakın sizi şeytan, (Allâh'ın dîninden, Allâh'a yönelip O'na teslîm olmakdan) **çevirmesin. Çünkü o, hakîkat, sizin ap-âşikâr bir düşmanınızdır".[201]**

8- Allâhü Teâlâ'dan başka velîler, dostlar, kurtarıcılar ve hâmîler edinmek de bir şirk'dir. Çünkü böyle bir davranış, her şey'den önce,

---

198 -A'râf Sûresi, âyet 27.
199 -Lukmân Sûresi, âyet 13.
200 -Yâsîn Sûresi, âyet 60.
201 -Zuhrûf Sûresi, âyet 62.

اِيَّاكَ نَعْبُدُ وَاِيَّاكَ نَسْتَعِينُ.

"Yâ Rabb, biz yalnız sana kulluk eder ve yalnız senden yardım dileriz".[202]

âyet-i kerîmesine aykırıdır. Kendilerine her türlü ni'meti veren ve İblîs'den başka her şey'i insanın hizmetine âmâde kılan Allâhü Teâlâ'yı bırakıb da böyle yanlış bir yola sapanlar veyâ yanlış fikirlere sâhib olanlar, çok çürük bir ipe yapışmış olurlar ki,

مَثَلُ الَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللهِ اَوْلِيَاءَ كَمَثَلِ الْعَنْكَبُوتِ ج اِتَّخَذَتْ بَيْتاً ط وَاِنَّ اَوْهَنَ الْبُيُوتِ لَبَيْتُ الْعَنْكَبُوتِ ۘ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ.

"Allâh'dan başka velîler (dostlar, dayanaklar, putlar) **edinenlerin sıfatı, kendine bir yuva yapan örümcek misâli gibidir. Halbu ki bilmiş olsalar, evlerin en çürüğü her halde örümcek yuvasıdır".**[203]

âyet-i kerîmesi bunun en açık bir ifâdesidir. Bu âyet-i kerîmede **"Âlihe:** ilâh'lar**"** denilmeyib de **"Evliyâ':** Velî'ler**"** denilmesi hem açık bir şirk'i, hem de gizli bir şirk'i belirtmektedir.

Kezâ,

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللهِ اَنْدَاداً يُحِبُّوْنَهُمْ كَحُبِّ اللهِ ط وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبّاً لِلهِ ط

"İnsanlardan bir kısmı da vardır ki Allâh'a karşı ortaklar, denk'ler, nazîr'ler ve emsâl'ler tutarlar da onları

[202] -Fâtiha Sûresi, âyet 5.
[203] -Ankebût Sûresi, âyet 41.

Allâh sever gibi severler. (Allâh'a olan sevgileri gibi muhabbet beslerler. Onların emirlerine, nehiylerine, arzûlarına itâat ederler. Böyle yapmak sûretiyle de Allâh'a şirk, ortak koşarlar. Allâh'a karşı yapılacak şey'leri onlara yaparlar. Allâh'ın rızâsını düşünmeden onların rızâsını kazanmaya çalışırlar. Hattâ Allâh'a isyân olan şey'lerde bile onlara itâat ederler). **Halbuki îmân edenlerin Allâh'a karşı olan sevgi** (ve itâat) **leri ise, her şey'den ziyâdedir".**[204]

âyet-i kerîmesi de, Allâh'dan başka velîler, dostlar, kurtarıcılar ve hâmîler arayanların perîşan hallerini ve îmân edip Allâh'dan başkalarına gönül vermeyen mü'min'lerin güzel hallerini, en güzel bir şekilde beyân edip açıklamaktadır.

Bunun için deccâl-vârî, iblîs-vârî (*deccâl gibi, iblîs gibi*) bir takım kimselerin peşine düşerek onları âdetâ tanrılaştırıp etrâfında toplanmak, şîa şîa, fırka fırka, parça parça olup her biri bir reise, bir lidere tâbi' olmak, bu sûretle de Allâhü Teâlâ ile kendileri arasında, bunları şefâatci bir duruma getirmek, aslâ câiz değildir.

9-Allâhü Teâlâ'nın, Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm* vâsıtası ile insanlara teblîğ etdirmiş olduğu İslâm Dîni dışında bir din, fikir, sistem, düzen ve kurtarıcı aramak da bir şirk'dir.

Çünkü böyle bir davranış, *-İblîs gibi fikir yürüterek-* İslâm Dîni esâslarının, insanların her türlü ihtiyaçlarını karşılamaya kifâyetsiz bulunduğunu kabûl etmek demek olacağından, Cenâb-ı Hakk'a cehil isnâd etmek ve O'nun kânunlarını

[204] -Bakara Sûresi, âyet 165.
Hak Dîni Kur'ân Dili Türkçe Tefsir, C.1.ss.572. Elmalılı M. Hamdi Yazır.

beğenmemek olur. Böyle bir fikir ve inanca sâhib olmak ise, ap-açık bir şirk ve ap-açık bir küfür'dür.

إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللهِ ٱلْإِسْلاَمُ. ق ف

"Hakk din, Allâhü Teâlâ ındında İslâm'dır".[205]

وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ ٱلْإِسْلاَمِ دِيناً فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ ج وَهُوَ فِي ٱلآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ.

"Kim İslâm'dan başka bir din ararsa ondan (bu din, bu fikir, bu düzen, bu sistem) **aslâ kabûl olunmaz ve o, âhiret'de en büyük zarara uğrayanlardandır".**[206]

Âyet-i kerîmeleri ve bunlara benzeyen diğer âyet-i kerîme ve hadîs-i şerifler, bunun açık bir delîlidir ki kula kul olmak, kulun fikirleri, sistemleri, düzenleri ve kuralları etrâfında toplanıp onları kabullenmek, insanları dalâlete, hüsrâna, iflâsa, anarşi ve perîşanlığa düşürmekden başka bir netîce doğurmaz.

Her şey'i bir nizâm ve intizâm içinde yaratan Allâhü Teâlâ, yaratdığı insanın tabiat ve özelliklerine göre bir din göndermiş ve kânunlar koymuşdur. Bunları kabûl edip ona göre yaşamaya çalışan insanlar, hukûka riâyetkâr, medenî, kâmil, olgun ve mutlu insanlardır. Her türlü övgüye ve ödüle lâyıkdır. Kabûl edip uymayanlar ise, hem dünyâda hem de âhiretde perîşandırlar.

10-Yirminci asırda olduğu gibi bir takım kimselerin kendilerine göre fikir, sistem, düzen ve kurallar geliştirip bunları tatbîkat sâhasına koymaları ve insanları mutluluk terâneleri ile onun etrâfında toplamaya çalışmaları da, Allâh'a,

[205] -Âl-i İmrân Sûresi, âyet 19.
[206] -Âl-i İmrân Sûresi, âyet 85.

O'nun Peygamber'ine, O'nun kitâb'ına ve O'nun dîni'ne karşı alınan açık bir tavır olduğundan hem ap-açık bir şirk, hem de ap-açık bir küfür'dür.

Bunlar -*sol blok'da olduğu gibi*- ister Allâh'ı, Peygamber'i ve dîn'i tamâmen redd ederek yerine kendi fikir, sistem, düzen ve kurallarını koymak sûretiyle olsun, ister -*sağ blok'da olduğu gibi*- Allâh'ı, Peygamber'i ve O'nun dîni'nin bir kısmını kabûl edip diğer kısımlarını kabûl etmemek sûretiyle olsun, hep aynıdır. Hem şirk'dir, hem de küfür'dür. Çünkü,

ذِكْرُ مَالاَ يَتَجَزَّى كَذِكْرِ كُلِّهِ.

"*Mütecezzî olmayan bir şey'in ba'zısını zikr etmek küllünü zikr gibidir,*

*(ya'nî bölünme kabûl etmeyen bir şey'in bir kısmını bölmeye kalkışmak, o şey'in tamâmını parçalamakdır)****"****.*[207]

küllî kâidesine göre tecezzî ya'nî bölünme kabûl etmeyen bir şey'in ba'zısını kabûl edip ba'zısını kabûl etmemek, o şey'in tamâmını kabûl etmemek demekdir. Aynı zamanda böyle bir anlayış ve tatbîkat, **Kelime-i Tevhîd'**in esâsına da aykırıdır.

İslâm Dîni, bir bütündür. Aslâ tecezzî (*bölünme*) kabul etmez. Bir hukmünü kabûl etmemek veyâ kifâyetsiz görmek, tamâmını kabûl etmemek veyâ kifâyetsiz görmekdir. Onda bir değişiklik yapmak da aslâ câiz değildir. Çünkü onda bir değişiklik yapmak, sâdece ve sâdece yalnız Allâhü Teâlâ'nın hakkıdır ve O'nun yetkisi dâhilindedir. Hiç bir kimse böyle bir yetkiye sâhib olmadığı gibi Peygamber *aleyhi's-selâm*'ın bile

[207] -Hukûk-i İslâmiyye ve İstılâhât-ı Fıkhiyye Kâmûsu, C.1.ss.275. (Madde 63).Ömer Nasûhi Bilmen.

onda bir değişiklik yapması mümkün değildir. Böyle bir şey'e cür'et, derhal helâki mûcibdir ki, şu âyet-i kerîmeler bunun açık bir delîlidir:

وَلَوْ تَقَوَّلَ عَلَيْنَا بَعْضَ الاَقَاوِيلِ. لاَ لاَخَذْنَا مِنْهُ بِالْيَمِينِ. لاَ ثُمَّ لَقَطَعْنَا مِنْهُ الْوَتِينَ. فَمَا مِنْكُمْ مِنْ اَحَدٍ عَنْهُ حَاجِزِينَ.

"Eğer (Peygamber söylemediğimiz) **ba'zı sözleri bize karşı kendiliğinden uydurmuş olsaydı".**

"Elbetde O'nun sağ elini (kuvvet ve kudretini) **alıverirdik** (boynunu vururduk)".

"Sonra da, hiç şübhesiz, O'nun kalb damarını koparırdık (da yaşatmazdık)".

"O vakit sizden hiç biriniz buna (bu katlimize) **mâni' de olamazdınız".**[208]

وَالنَّجْمِ إِذَا هَوَى. لاَ مَا ضَلَّ صَاحِبُكُمْ وَمَا غَوَى. ج وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَى. ط إِنْ هُوَ إِلاَّ وَحْيٌ يُوحَى. لاَ عَلَّمَهُ شَدِيدُ الْقُوَى.

"Batdığı dem yıldıza andolsun ki",

"Sâhibiniz (Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm,* doğru yoldan) **sapmadı. Bâtıl'a da inanmadı".**

"O, kendi (re'y-ü) **hevâ'sından söylemez".**

"O, (O'nun sizlere teblîğ etdiği Kur'ân ve din nâmına söylediği her söz), **kendisine** (Allâh tarafından) **ilkâ' edile gelen bir vahy'den başka** (bir şey') **değildir".**

---

[208] -Hâkka Sûresi, âyet 44-45-46-47.

"Onu, müthiş kuvvetlere mâlik olan (Cebrâil *aleyhi's-selâm)* **öğretdi".**[209]

Bunun için İslâm Dîni'ni, batının demokrasî, lâiklik ve temeli olmayan bir özgürlük anlayışı ile parça parça ederek, hakk ile bâtılı birbirine karıştırarak ba'zı hukümlerini kabûl edip ba'zı hukümlerini kabûl etmemek, bu sûretle de dinlerini bir çok işlerinden ayırarak dilediği gibi hareket etmek, aslâ câiz değildir. Böyle bir sevdâya kapılanlar, elbetde ki ap-açık bir dalâlet ve hüsrân içine düşmüş olurlar.

Kezâ,

إِنَّ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيَعاً لَسْتَ مِنْهُمْ فِي شَيْءٍ ط إِنَّمَا اَمْرُهُمْ إِلَى اللهِ ثُمَّ يُنَبِّئُهُمْ بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ.

"Dinlerini (bir kısmına inanıp bir kısmını inkâr etmek sûretiyle) **parça parça edenler,** (dinde fırkalara ayrılıp gurup gurup olanlar, her biri ayrı bir reise, ayrı bir lidere, başka bir hiss-ü hevâ'ya taraftarlık ederek fırka fırka, parça parça, ekol ekol olup tefrîkaya düşenler, bu sûretle de dinlerini bir çok işlerinden ayıranlar), (yok mu?), **Sen hiç bir vechile onlardan değilsin. Onların işi** (cezâ'sı), **ancak Allâh'a âiddir. Sonra O,** (zamanı gelince) **ne yapıyorlardı, kendilerine haber verecekdir".**[210]

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَعْبُدُ اللهَ عَلَى حَرْفٍ ج فَإِنْ اَصَابَهُ خَيْرٌ نِ اطْمَاَنَّ بِهِ ج وَإِنْ اَصَابَتْهُ فِتْنَةٌ نِ انْقَلَبَ عَلَى وَجْهِهِ قف خَسِرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ ط ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ.

---

[209] -Necm Sûresi, âyet 1-2-3-4-5.
[210] -En'âm Sûresi, âyet 159.

يَدْعُوا مِنْ دُونِ اللهِ مَالاَ يَضُرُّهُ وَمَالاَ يَنْفَعُهُ ط ذَلِكَ هُوَ الضَّلاَلُ الْبَعِيدُ.

يَدْعُوا لِمَنْ ضَرُّهُ اَقْرَبُ مِنْ نَفْعِهِ ط لَبِئْسَ الْمَوْلىٰ وَلَبِئْسَ الْعَشِيرُ.

"İnsanlardan bir kısmı da vardır ki (cân-ü gönülden değil de işine gelen tarafından, bir kenarından, bir ucundan tutarak veyâ dil ucu ile müslümân olarak) **Allâh'a ibâdet eder. Eğer kendilerine bir hayır dokunursa ona yapışır, yatışır,**(fit olur). **Eğer bir fitne** (bir şerr, bir zarar) **isâbet ederse yüz üstü dönüverir** (de irtidâd eder). (İşte bu şekilde Allâh'a kulluk eden bir kimse), **dünyâ'da da, âhiret'de de hüsrâna uğramışdır. Bu ise, ap-açık bir ziyandır,** (ap-açık bir hüsrândır)".

"(Böyle kimseler) **Allâh'ı bırakıb da kendisine ne zarar, ne de fâide vermeyecek şey'lerin ardına düşerek** (onlara taparcasına onlara duâ eder ve onlardan menfaat beklerler). **Böyle bir davranış ise,** (Hakk'dan) **en uzak bir sapıklığın ta kendisidir".**

"(Evet) **o, zararı fâidesinden daha yakın olan şey'lere tapar,** (onların izinden gider). (Taptığı o şey'ler veyâ peşinden gidip korumaya çalıştığı o kimseler**), ne kötü yardımcı, ne fenâ' bir yoldaşdır".**[211]

وَمَا يُؤْمِنُ اَكْثَرُهُمْ بِاللهِ إِلاَّ وَهُمْ مُشْرِكُونَ.

"Onların çoğu (bu şekilde hareket edenlerin ekseriyyeti), **Allâh'a ortak tutmaksızın îmân etmez".**[212]

وَلاَ تَلْبِسوا الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَتَكْتُمُوا الْحَقَّ وَاَنْتُمْ تَعْلَمُونَ.

---

[211] -Hacc Sûresi, âyet 11-12-13.
[212] -Yûsüf Sûresi, âyet 106.

“Kendiniz bilib dururken, hakk’ı bâtıl’a karıştırıb da gerçeği gizlemeyin”.[213]

يَا اَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَلْبِسُونَ الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَتَكْتُمُونَ الْحَقَّ وَاَنْتُمْ تَعْلَمُونَ.

“Ey ehl-i kitâb, neden doğruyu eğriye (hakk’ı bâtıl’a) **karıştırıyor ve bile bile gerçeği gizliyorsunuz?”.**[214]

âyet-i kerîmeleri de aynı hakîkatleri ifâde etmekde ve İslâm Dîni’nin bölünmez bir bütün olduğunu açıkca belirtmektedir.

Nitekim bu şekildeki anlayış ve inanışların tatbîkâtı, içinde bulunduğumuz yirminci asır insanlarının çoğunu, telâfîsi çok güç, hattâ mümkün olmayan felâketlerin içine düşürmüş ve ondan ayrılamaz bir hâle getirmişdir. İlerideki felâketlerin ise, her türlü tasavvurların üstünde olması kuvvetle muhtemeldir.

İnanç ayrılıkları, ahlâk bozuklukları, özgürlük terâneleri, bir dayanağı olmayan hakk ve hukûk çığlıkları, fikir ve görüş ayrılıkları, fitne ve fesâd fırtınaları, toplumun birlik ve berâberliğinin bozulması, insanların biribirlerine karşı düşman bir hâle gelmesi, öldürme ve katil hâdiselerinin çoğalması, İslâmî olmayan görüş ve âdetlerin yeniden canlandırılarak yaygın hâle getirilmeye çalışılması, anarşik olayların her gün artması, zorbalıkların terör hâline getirilmesi, her türlü haksızlığın, hazursuzluğun ve taşkınlığın her yerde at oynatır hâle gelmesi, hep böyle bir anlayış ve inanışın şübhe götürmez bir netîcesidir. Âhiretde uğranılacak zarar ve ziyan ise, her türlü tasavvurların üstündedir.

---

[213] -Bakara Sûresi, âyet 42.
[214] -Âl-i İmrân Sûresi, âyet 71.

İnsanlığın başına gelen bu elîm âkıbetler ise, İblîs'in ve deccâl-vârî bir takım insanların fikir ve tahriklerine kapılarak onların peşinden gidilmesi ve kıyâmet alâmetleri hakkında bütün peygamberlerin ittifakla ifâde buyurdukları,

إِذَا لَمْ تَسْتَحْيِ فَافْعَلْ مَا شِئْتَ.

"*Utanmazsan dilediğini işle,* (vakti gelince cezâ'sını çekersin)".

إِذَا لَمْ تَسْتَحْيِ (لَمْ تَسْتَحِ) فَاصْنَعْ مَا شِئْتَ.

"Utanmazsan san'at nâmı altında dilediğini işle, (vakti gelince cezâ'sını çekersin)".[215]

hadîs-i şerîfinin ve

اِعْمَلُوْا مَا شِئْتُمْ ۙ إِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ.

"Siz (şimdilik) **dilediğinizi işleyin.** (Zamânı gelince Allâh cezâ'sını verir). **Çünkü O, ne yapıyorsanız,** (hepsini) **hakkıyle görendir".**[216]

âyet-i kerîmesinin ifâde etdiği hakîkatlerin tecellî etmeye başlaması hâlinden başka bir şey' değildir.

Sınırsız özgürlük terâneleri ve çağ atlama sevdâları ile lâik bir görüşe sâhib olmak ve o şekilde hareket etmek, nefsî arzûlarımıza, hevâ ve heveslerimize uygun görülebilir. Medenî bir görüş ve yaşayış kabûl edilebilir. Herkesin arzû etdiği bir sistem ve düzen olabilir. Fakat unutulmamalıdır ki bizleri

---

[215] -Sahîhu'l-Buhârî, Kitâbü'l-edeb, Cüz'.8.ss.35.
Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarih Tercemesi, C.9.ss.210. ve C.12.ss.151. (2002 nolu hadîs-i şerif). Kâmil Miras.

[216] -Fussılet Sûresi, âyet 40. Bu âyet-i kerîmedeki emir, **tehdîd** içindir.

yaratan Allâhü Teâlâ, yerlerdeki göklerdeki yaratılmışları bizlerin emrine (*hizmetine*) âmâde kılarak sonsuz ni'metler veren yüce Rabb'imiz, verdiği ni'metlerin karşılığı olarak bizlerden kulluk ve şukür istemekde, dünyâ hayâtında iken her istediğimizi yapmak husûsunda serbest olduğumuzu, fakat âhiretde serbest olmadığımızı, iğneden ipliğe bir gün hesâba çekileceğimizi, bunun için de bir imtihân hâlinde bulunduğumuzu önemle ifâde buyurmakda, bu sûretle de hakkı kabûl edip o şekilde yaşamak istemiyenlerin, hevâ ve heveslerine uyanların veyâ başkalarının hevâ ve heveslerine kapılanların, acıklı hallerini ve netîcelerini ibretle gözümüzün önüne sermekde, mağfiretini ve Cennet'ini kazanmak için âdetâ yarış yapmamızı önerip îkâz etmekde ve gaflet hâlinde bulunmamamızı önemle tenbih buyurmaktadır.

Böyle bir durum karşısında bize düşen görev, hakkı ve gerçeği kabûl edip kendimizin veyâ başkalarının hevâ ve heveslerine kapılmamak, İslâm dışı yollara gitmemek ve Allâhü Teâlâ'nın gösterdiği **sırât-ı müstekîm'**den (*en doğru yoldan*) ayrılmamakdır. Bunun netîcesi olarak da emr-i ilâhî karşısında, İblîs gibi fikir yürütüp isyân etmemek ve lâ'nete dûçar olmamakdır.

❋ ❋ ❋

Bunun için demokratik ve laîk sistemleri, sağ ve sol düzenleri, temeli olmayan hakk ve özgürlük da'vâlarını durmadan müdâfaa etmeye çalışanlar, şu âyet-i kerîmede ifâde buyurulan netîceye (*ilâhî azâba*) tahammül edebileceklerini akılları kesiyorsa, bu bâtıl da'vâlarına devam etsinler:

وَقُلِ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنْ شَاءَ فَلْيُؤْمِنْ وَ مَنْ شَاءَ فَلْيَكْفُرْ ۙ إِنَّا اَعْتَدْنَا لِلظَّالِمِينَ نَاراً ۙ اَحَاطَ بِهِمْ سُرَادِقُهَا ؕ وَإِنْ يَسْتَغِيثُوا يُغَاثُوا بِمَاءٍ كَالْمُهْلِ يَشْوِي الْوُجُوهُ ؕ بِئْسَ الشَّرَابُ ؕ وَسَاءَتْ مُرْتَفَقاً.

"De ki: (bu Kur'ân) **Rabb'inizden gelen bir hakk'dır. Artık dileyen O'na îmân etsin** (O'nun emir ve yasaklarına uysun), **dileyen de O'nu inkâr edip kabûl etmesin** (emir ve yasaklarına uymayarak dilediği gibi yaşasın). **Hakîkat şudur ki biz, zâlimlere** (kâfirlere) **öyle bir ateş hazırladık ki** (onun etrâfını saran) **duvarları, çepçevre kendilerini kuşatacakdır. Onlar** (orada susuzlukdan) **feryâd ve istimdâd etdikce** (kaynamış ve) **kalın bir mâyi'a** (zeytin yağı tortusuna) **benzeyen ve yüzleri kavuran bir su ile imdâd olunacaklardır. O, ne fenâ' bir içecekdir.** (O ateş de) **ne kötü bir dayanakdır".**[217]

Eğer akılları kesmiyorsa, böyle bir azâba dûçar olmak istemiyorlarsa fırsat elden gitmeden, kuş kafesden uçmadan, tevbe imkânı elden çıkmadan, hakkı kabûl edip Cennet'i ve mağfireti elde etmeye çalışmalıdırlar ve bu yola yönelmekde acele etmelidirler. Çünkü sonsuz rahmet ve mağfiret sâhibi Rabb'imiz, Kur'ân-ı Kerîm'inde şöyle buyurmaktadır:

قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ اَسْرَفُوا عَلىَ اَنْفُسِهِمْ لآ تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللهِ ؕ إِنَّ اللهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعاً ؕ إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ.

وَاَنِيبُوا إِلىَ رَبِّكُمْ وَ اَسْلِمُوا لَهُ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ ثُمَّ لآ تُنْصَرُونَ.

---

[217] -Kehf Sûresi, âyet 29.

وَاتَّبِعُوا اَحْسَنَ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ بَغْتَةً وَاَنْتُمْ لاَ تَشْعُرُونَ.

"(Yâ Muhammed, tarafımdan onlara) **de ki: Ey nefislerine karşı aşırı giden** (nefislerini israf etmiş olan günahkâr) **kullarım, Allâh'ın rahmet'inden ümîd kesmeyin.** (Eğer şirk'den sakınır ve günahlarınıza tevbe ederseniz) **Allâh bütün günahları bağışlar. Çünkü O, çok bağışlayıcı ve çok esirgeyicidir".**

"Size azâb gelib çatmadan Rabb'inize dönün ve O'na teslîm olun. Sonra size yardım edilmez".

"Ansızın ve hiç farkına varmadığınız bir sırada, size azâb gelmezden önce Rabb'inizden size indirilenin en güzeli (olan Kur'ân'a ve peygamberlerin en hayırlısı olan Hazreti Muhammed'e) **uyun".**[218]

وَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِي أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ.

وَاَطِيعُوا اللهَ وَالرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ.

وَسَارِعُوا إِلَىَ مَغْفِرَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا السَّمَوَاتُ وَالْاَرْضُ لا أُعِدَّتْ لِلْمُتَّقِينَ.

"Kâfirler için hazırlanmış olan o ateşden sakının".

"Allâh'a ve Peygamber'e itâat edin. Tâki rahmete kavuşdurulasınız".

"Rabb'inizin mağfiret'ine ve takvâ sâhibleri için hazırlanmış olan Cennet'e -ki eni göklerle yer (kadardır)**- koşuşun".**[219]

---

[218] -Zümer Sûresi, âyet 53-54-55.
[219] -Âl-i İmrân Sûresi, âyet 131-132-133.

Kezâ,

عَجِّلُوا بِالتَّوْبَةِ قَبْلَ الْمَوْتِ.

"Ölüm gelmeden önce tevbeye acele ediniz".

عَجِّلُوا بِالصَّلاَةِ قَبْلَ الْفَوْتِ.

"Namaz vakti geçmeden önce namazı kılmaya acele ediniz".

hadîs-i şerîflerinin ifâde buyurdukları hakîkatlere ve şu âyet-i kerîmede ifâde buyurulan gerçeklere, kulak vermelidirler:

إِنَّ الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِي آيَاتِنَا لاَ يَخْفَوْنَ عَلَيْنَا ط أَفَمَنْ يُلْقَى فِي النَّارِ خَيْرٌ أَمْ مَنْ يَأْتِي آمِناً يَوْمَ الْقِيمَةِ ط اِعْمَلُوا مَا شِئْتُمْ لا إِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ.

"Bizim âyet'lerimiz hakkında sapıklığa düşenler, şübhesiz bize gizli kalmazlar. O halde ateşin içine atılacak olan mı hayırlıdır, yoksa kıyâmet günü korkusuzca gelecek olan mı? Siz (şimdilik) **dilediğinizi işleyin.** (Zamânı gelince Allâh cezâ'sını verir). **Çünkü O, ne yapıyorsanız,** (hepsini) **hakkıyle görendir".**[220]

Bununla berâber İslâm'ı her şey'den üstün tutup iyi amel edenler ve onunla yaşayıp onunla ölenler hakkında da şöyle buyurulmuşdur:

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ إِنَّا لاَ نُضِيعُ اَجْرَ مَنْ اَحْسَنَ عَمَلاً. ج أُولَئِكَ لَهُمْ جَنَّاتُ عَدْنٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهُمُ ٱلْاَنْهَارُ يُحَلَّوْنَ فِيهَا مِنْ اَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ وَيَلْبَسُونَ ثِيَاباً خُضْراً مِنْ سُنْدُسٍ وَاِسْتَبْرَقٍ مُتَّكِئِينَ فِيهَا عَلَى ٱلاَرَائِكِ ط نِعْمَ الثَّوَابُ ط وَحَسُنَتْ مُرْتَفَقاً. ع

[220] -Fussılet Sûresi, âyet 40. Bu âyet-i kerîmedeki **emir, tehdîd** içindir.

"îmân edib de güzel güzel amel (ve hareket) **lerde bulunanlara** (gelince): **Biz, şübhe yok ki, iyi amel ve iyi hareket edenin mükâfâtını zâyi' etmeyiz".**

"Onlar (işte böyledir)**: Altından ırmaklar akar Adn Cennet'leri onlarındır. Orada tahtlar üzerinde kurularak, orada altın bileziklerle bezenecekler, ince dibâdan** (ipekden), **kalın dibâdan yeşil elbîseler giyeceklerdir. Ne güzel sevâb, ne güzel dayanak".**[221]

Bu bakımdan bu âyet-i kerîmede ve buna benzer diğer âyet-i kerîmelerde ifâde buyurulan bu güzel netîcelere nâil olabilmek için, İslâm dışı bütün bâtıl fikir, sistem, düzen ve kuralları bırakarak yalnız Allâh'a yönelmeli, yalnız O'na teslîm olmalı, yalnız O'nun dînine, emir ve yasaklarına kulak verip gönül bağlamalı ve İslâm Dîni'ni her şeyden üstün tutup müdâfaa etmelidir. Akıllı olan bir kimseye de yaraşan ancak budur. Allâhü Teâlâ'nın hakkı ve verdiği ni'metlerin şukrü, ancak bu sûretle yerine getirilebilir.

İşte bütün bunlar, her ne sûretle olursa olsun şirk'den, hattâ şirk'i andıran şey'lerden kaçınmanın, Allâh'ın varlığına, birliğine, noksan sıfatlardan münezzeh olup kemâl sıfatları ile muttasıf bulunduğuna, O'ndan başka yaratan, O'ndan başka ibâdete lâyık hiç bir tanrı, -*hiç bir ilâh, hiçbir ma'bûd*- olmadığına îmân etmenin farz olduğunu, kat'î olarak bildirmekde ve hakîkî **"Tevhîd"**in bu olduğunu göstermektedır.

Aynı zamanda

[221] -Kehf Sûresi, âyet 30-31.

إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللهِ ٱلإِسْلاَمُ قف وَمَا اخْتَلَفَ الَّذِينَ اوْتُوا الْكِتَابَ إِلاَّ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ بَغْياً بَيْنَهُمْ ط وَمَنْ يَكْفُرْ بِآيَاتِ اللهِ فَإِنَّ اللهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ.

"Hakk din, Allâh ındinde (ancak) **İslâm'dır.** (Kendilerine) **kitâb verilenler** (başka sûretle değil) **ancak kendilerine ilim geldikden** (dînin hakîkatleri bildirildikden) **sonra, aralarındaki ihtiras'dan dolayı, ihtilâf'a düştüler. Kim Allâh'ın âyet'lerini inkâr ederse** (kânunlarını beğenmezse) **şübhesiz ki Allâh hısâbı pek çabuk görücüdür".**[222]

وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ ٱلإِسْلاَمِ دِيناً فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ ج وَهُوَ فِي ٱلآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ.

"Kim İslâm'dan başka bir din ararsa ondan (bu din) **aslâ kabûl olunmaz ve o, âhiret'de de en büyük zarara uğrayanlardandır".**[223]

âyet-i kerîmeleri de, Allâhü Teâlâ yanında, İslâm Dîni'nden ve O'nun kurallarından başka her hangi bir din, fikir, sistem, düzen ve kuralın kabûl olunmayacağını açık bir şekilde ifâde etmekde, hattâ kısmen de olsa bile yine kabûl olunmayacağı husûsu, açık bir şekilde beyan edilerek şöyle buyurulmaktadır:

وَلاَ تَلْبِسُوا الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَتَكْتُمُوا الْحَقَّ وَاَنْتُمْ تَعْلَمُونَ.

"Kendiniz bilib dururken, hakk'ı bâtıl'a karıştırıb da gerçeği gizlemeyin".[224]

يَا اَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَلْبِسُونَ الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَتَكْتُمُونَ الْحَقَّ وَاَنْتُمْ تَعْلَمُونَ.ع

[222] -Âl-i İmrân Sûresi, âyet 19.
[223] -Âl-i İmrân Sûresi, âyet 85.
[224] -Bakara Sûresi, âyet 42.

"Ey Ehl-i kitâb, neden doğruyu eğriye (hakk'ı bâtıl'a) **karıştırıyor ve bile bile geçeği gizliyorsunuz?".** [225]

وَلَدَارُ ٱلآخِرَةِ خَيْرٌ ط وَلَنِعْمَ دَارُ الْمُتَّقِينَ.لا

"Âhiret evi elbet daha hayırlıdır. Takvâya erenlerin yurdu hakîkat ne güzel!".

جَنَّاتُ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا ٱلأَنْهَارُ لَهُمْ فِيهَا مَا يَشَاؤُنَ ط كَذَلِكَ يَجْزِي اللهُ الْمُتَّقِينَ لا.

"(O yurd) **Adn cennetleridir ki altlarından ırmaklar akan bu** (cennetlere) **gireceklerdir onlar. Orada ne dilerlerse hepsi onların. İşte Allâh, takvâ sâhiblerini böyle mükâfâtlandırır".**

اَلَّذِينَ تَتَوَفيهُمُ الْمَلَئِكَةُ طَيِّبِينَ لا يَقُولُونَ سَلاَمٌ عَلَيْكُمُ لا ادْخُلُوا الْجَنَّةَ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ.

"Ki bunlar, meleklerin pâk ve âsûde olarak canlarını alacakları kimselerdir. -*Selâm (ve selâmet) **size. İşlemekde devam etdiğiniz** (iyi hareketlerin, amellerin) **karşılığı olmak üzere girin cennete*- derler".** [226]

وَمَنْ تَكُونُ لَهُ عَاقِبَةُ الدَّارِ ط إِنَّهُ لآ يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ.

"Âkıbetü'd-dâr (Cennet yurdu) **artık kimin olacakdır?** (Elbetde ki bu şekilde hareket eden mü'min'lerin olacakdır). **Muhakkak ki zâlimler aslâ felâh bulamazlar".** [227]

❋ ❋ ❋

[225] -Âl-i İmran Sûresi, âyet 71.
[226] -Nahl Sûresi, âyet 30-31-32.
[227] -Kasas Sûresi, âyet 37.

Dînî esâsları hevâ ve hevese göre anlamak

Yukarıdaki âyet-i kerîmelerde de belirtildiği gibi, hakk ve gerçek olan dînî esâsları, hevâ ve hevese göre yorumlayıp bâtıl olan fikir, sistem, düzen, inanç ve kurallar ile karıştırıp içinden çıkılmaz bir hâle getirmek ve hakîkatleri -*şu veyâ bu nedenlerle*- gizleyip ört-bast etmek de aslâ câiz değildir. İnsanı ve toplumları, şirk'e götüren böyle bir anlayışın tatbîkâtı, -*bir müddet iyi ve faydalı gibi görünürse de*- zamanla fertlerin ve toplumların helâkine sebeb olmakdan başka bir netîce doğurması mümkün değildir.

Büyük müfessirlerden merhûm ve mağfûr Konya'lı Mehmed Vehbi Efendi,

إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللهِ ٱلإِسْلاَمُ ۗ وَمَا اخْتَلَفَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ إِلاَّ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ بَغْياً بَيْنَهُمْ ۗ وَمَنْ يَكْفُرْ بِآيَاتِ اللهِ فَإِنَّ اللهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ.

"Hak din, Allâh ındında İslâm'dır. Kitâb verilenler (başka sûretle değil) **ancak kendilerine ilim geldikden** (dînin hakîkatleri kendilerine bildirildikden) **sonra aralarındaki ihtirasdan dolayı, ihtilâfa düştüler. Kim Allâh'ın âyet'lerini inkâr ederse, şübhesiz ki Allâh hısâbı pek çabuk görücüdür".**[228]

âyet- i kerîmesinin tefsîrinde, hakk ve gerçek olan kendi dîninin hukümlerini terk ederek veyâ değiştirerek veyâ çağın îcâbı olarak bir kısmını kabûl edip bir kısmını bırakarak veyâ

[228] -Âl-i İmrân Sûresi, âyet 19.

-din nâmına da olsa- dinde olmayan şey'leri dînî bir esâs imiş gibi halka telkîn edip yanlış yollara yönelterek, hevâ ve hevese uyanlar hakkında, şöyle söylemektedir:

"Tâbi' olduğu dînin ahkâmını terk ederek, hevâ ve hevesine uygun bir şekilde tahrîb eden milletlerin çeşitli belâ'lara mübtelâ olduğu ve vukû' bulan bu hâdiselerden ibret alıp mütenebbih olmadıkları hallerde, Allâhü Teâlâ, düşmanlarını musallat ederek helâk etdiği, âlemde her zaman görülen ahvâldendir".[229]

Kezâ,

إِذْ قَالَ اللهُ يَا عِيسىَ إِنِّي مُتَوَفِّيكَ وَرَافِعُكَ إِلَيَّ وَمُطَهِّرُكَ مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا وَجَاعِلُ الَّذِينَ اتَّبَعُوكَ فَوْقَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِلىَ يَوْمِ الْقِيَمَةِ ۚ ثُمَّ إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَاَحْكُمُ بَيْنَكُمْ فِيمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ.

"O zaman Allâh şöyle demişdi : Ey îsâ, şübhesiz ki seni öldürecek olan (onlar değil) **benim. Seni kendime yükseltip kaldıracak, seni küfr edenlerin içinden tertemiz kurtarıp çıkaracak ve sana tâbi' olanları kıyâmet günü'ne kadar küfr edenlerin üstünde tutacak da** (benim). **Sonra dönüşünüz** (de) **yalnız bana** (olacak) **dır. İşte o zaman aranızda, hakkında ihtilâf etmekde olduğunuz şey'lerin hukmünü ben vereceğim".**[230]

âyet-i kerîmesinin tefsîrinde de, yine aynı konuya işâratle**,** şöyle söylemektedir:

---

[229] -Hulâsatü'l-Beyân fî Tefsîri'l-Kur'ân, C.2.ss.564.Mehmed Vehbi.
[230] -Âl-i İmrân Sûresi, âyet 55.

"*Bu âyet-i kerîmede, kıyâmete kadar, îmân edenlerin gâlib, îmân etmeyenlerin mağlûb olacakları va'd olunmuşdur. İşte bu va'd-i ilâhî'nin eseri, o zamandan bu zamâna kadar görülmüş ve ilâ yevmi'l-kıyâme görüleceği de şübhesizdir''.*

"*Bu bakımdan Ehl-i İslâm, peygamberlerin hiç birisini birbirinden ayırmaksızın hepsine îmân etdikleri için, her zaman İslâmî hukûmetler bulunmakda ve ilâ yevmi'l-kıyâm da bulunacakdır. Ancak İslâmî hukûmetlerin ba'zan kavi ve ba'zan zayıf olması, her milletin hukûmetlerinde cârî olan hallerdendir****".***

"*İşte bu âyet-i kerîme dahî delâlet eder ki milletin îmân ve i'tikâdı, hukûmetin pâyidâr olmasına sebebdir. Çünkü, milletde îmân olmazsa fertleri bir noktaya toplamak mümkün olmaz. Zîrâ, insanları bir merkeze cem' eden her zaman din ve îmân'dır. Fertlerin bir noktaya ictimâı mümkün olmayınca, hukûmeti yaşatmak mümkün olmaz. Hukûmeti yaşatacak, milletin hey'et-i mecmuası olduğundan onları bir araya getirecek îmân ve i'tikâd lâzımdır. Binâen-aleyh, -****Hukûmete diyânet lâzım değildir****- diyenlerin ne kadar zayıf fikre mâlik olduklarını beyâna hâcet yokdur. Zîrâ, diyânet perver olan bir milletin başında dinsiz hukûmet nasıl yaşar ve kaç gün faydalı olabilir? Çünkü, cemâatin o hukûmete teveccühü olamaz ve irtibâtı çözülür. Gerçi muvakkat bir müddet bir hukûmet karaltısı görülürse de temeli olmadığı için elbetde bir gün yıkılır****".***

"*Hulâsa, hukûmeti yaşatmak diyânete sarılmakla ve halkın arzûsunu tatmin ve halkı hukûmete rabd etmekle olabilir. Ya'nî, halk bi't-tav-ı ve'r-rızâ (isteyerek ve râzı olarak) kendi ihtiyârı*

ile seve seve hukûmete kalbiyle, rûhuyla, dîniyle, îmânıyle merbût olmalıdır. Bu da diyânetle olur. Cemâatin cebren, kahren ve kerhen hukûmete bağlanmasına hakîkî bağlılık denilemez. Bir gün gelir, o bağı kırar, irtibat kalmaz. Hepsi de, halk da, hukûmet de muzmahıll olup (çöküntüye uğrayarak darmadağın olup) gider)".[231]

Nitekim şu âyet-i kerîmeler de, bu hakîkatleri açık bir şekilde te'yîd etmektedir ki gençlerimizi madden ve ma'nen öldürmeyi bir ma'rifet sayarak hakîkatleri göremez, işitemez ve anlayamaz bir hâle getirip helâke düşürmenin ne kadar mes'ûliyyetli bir davranış olduğunu, ortaya koymaktadır:

وَكَذَلِكَ زَيَّنَ لِكَثِيرٍ مِنَ الْمُشْرِكِينَ قَتْلَ اَوْلاَدِهِمْ شُرَكَاؤُهُمْ لِيُرْدُوهُمْ وَلِيَلْبِسُوا عَلَيْهِمْ دِينَهُمْ ط وَلَوْ شَاءَ اللهُ مَا فَعَلُوهُ فَذَرْهُمْ وَمَا يَفْتَرُونَ.

"Böylece onların (hem fikir olan) **ortakları,** (Allâh'a eş koşan) **müşrik'lerden çoğuna,**

*(1)**-hem onları helâke düşürmek,***

*(2)**hem de kendilerine karşı dinlerini karma karışık edip bozmak için-*,**

evlâtlarını öldürmeyi (doğru yoldan saptırıp dalâlet'de bırakmayı, hakîkatleri göremez, işitemez, anlayamaz bir hâle getirmeyi) **süslü** (güzel bir şey' imiş gibi) **gösterdi. Allâh dileseydi, bunu yapamazlardı. O halde onları, uydurdukları** (iftirâları) **ile baş başa bırak".**[232]

---

[231] -Hulâsatü'l-Beyân fî Tefsîri'l-Kur'ân, C.2.ss.615. Mehmed Vehbi.

[232] -En'âm Sûresi, âyet 137.

Fâsıklar, zâlimler, kâfirler, münâfıklar ve müşrikler istemese de, hukmü kıyâmete kadar devâm edecek olan Kur'ân-ı Kerîm'in bu âyet-i kerîmesinde zikri geçen **"Katl:**

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُعْجِبُكَ قَوْلُهُ فِي الْحَيَوةِ الدُّنْيَا وَيُشْهِدُ اللهَ عَلىَ مَا فِي قَلْبِهِ ۙ وَهُوَ اَلَدُّ الْخِصَامِ. وَإِذَا تَوَلَّى سَعىَ فِي ٱلأَرْضِ لِيُفْسِدَ فِيهَا وَيُهْلِكَ الْحَرْثَ وَالنَّسْلَ ط

Öldürme" lâfzı, *-Fıkıh Usûlü ilmindeki lâfız kurallarına göre-* **hakîkat** olarak alınırsa, maddî benliği yok etme *(öldürme)* ma'nâsı anlaşılır.

Bu manâya göre,

"İns ve cin şeytanları, müşriklerin çoğunu, akıllarını, fikirlerini, duygularını, bir takım kuruntular ile ifsâd etdiler. Onlara, fakirlik korkusu ile yetişmiş çocuklarını öldürmeyi, putlara kurban etmeyi, kızlarını diri diri mezara gömmeyi, iskât-ı cenîn etmeyi, bu sûretle de kendi nesillerini kendilerine kırdırmayı, bir iktisâd, bir akıl, bir nâmûs ve bir dîn işi gibi iyi bir şey' olarak telkîn etdiler ve bunuda iki maksad için yaptılar".

ma'nâsı anlaşılır. *(Elmalılı, C.3.ss.2063).*

Mecâz olarak alınırsa, ma'nevî benliği yok etme *(öldürme)* ma'nâsı anlaşılır ki bu ma'nâya göre de,

İns ve cin şeytanları, müşriklerden çoğuna,

"Hayır, gece gündüz (işiniz) **hilekârlık idi. Bize de Allâhı inkâr etmemizi, O'na ortaklar koşmamızı emr ediyordunuz".***(Sebe', 33).*

âyet-i kerîmesinin ifâdesine göre binbir türlü hîle ve desîse ile;

"Sakın şu Kur'ân'ı dinlemeyiniz. Okundukca gürültü ediniz. Belki gâlib gelirsiniz (sustursunuz)**".** *(Fussılet, 26).*

âyet-i kerîmesinin ve bunlar gibi diğer âyet-i kerîmelerin ifâdesine göre de, akla hayâle gelmedik baskılar ile,

"Beyinlerini yıkayarak hakk yoldan döndürüp kendi çocuklarını, kendi nesillerini helâke götürmeyi, onları Sırat-ı müstekîm'den, İslâm yolundan uzaklaştırmayı, boş ve faydasız şeyler ile meşkul edip hakîkatleri, göremez, işitemez, anlayamaz bir hâle getirmeyi, çağdaş medeniyet seviyesine ulaşmak için iyi bir şey' imiş gibi telkîn etdiler ve bunu da iki şey' için yaptılar".

ma'nâsı anlaşılır ki bu şekilde bir öldürme, maddî varlıklarını öldürmeden daha şedîddir. Çünkü birinci şekilde öldürülen evlatların cennetlik olma durumları vardır. İkinci şekilde öldürülen *(hakîkatleri göremez, işitemez, anlayamaz bir hâle getirilip şuursuz bir şekilde körü körüne İslâm düşmanlığı yapan, ins ve cin şeytanlarının istediği bir nesil hâline getirilen)* evlâtların ise, -hakk yola yönelip kendilerini kurtaramazlarsa- ebedî olarak cehennemlik olma durumu vardır.

İçinde yaşadığımız bu zamanda ise, her iki şekli de, her zaman ve her yerde, muhtelif şekillerde görmek mükündür. Bize düşen görev ise, İslâmî hakîkatleri, yapabildiğimiz kadar teblîğ edip gözler önüne sermekdir.

وَاللهُ لاَ يُحِبُّ الْفَسَادَ. وَإِذَا قِيلَ لَهُ اتَّقِ اللهَ اَخَذَتْهُ الْعِزَّةُ بِالْاِثْمِ فَحَسْبُهُ جَهَنَّمُ ط وَلَبِئْسَ الْمِهَادُ.

"İnsanlardan öylesi vardır ki onun (bu) **dünyâ hayâtına âid sözü hoşunuza gider** (de seni imrendirir). (Üstelik bu yetmiyomuş gibi) **kalbinde olana Allâh'ı şâhid tutar** (da seni kendisine inandırmaya çalışır). **Habuki o,** (İslâm) **düşmanlarının en yamanı, en gaddarıdır".**

"O, (senin yanından ayrılıp) **yer yüzünde bir iş başına geçti mi, orada fesâd çıkarmaya** (orayı fesâda vermeye), **hars'i** (elinizin emeği olarak çalışıp çabalayıp elde etdiğiniz her şey'i) **ve nesl'i** (göz bebeği yavrularınızı) **helâk etmeye** (kökünden kurutup yok etmeye) **koşar** (çalışır). **Allâh da fesâdı** (ve böyle fesâdcıları) **sevmez".**

"Ona -*Allâh'dan kork (da böyle yapma)*- denildiği zaman ızzet (i nefsi, câhilâne kibir ve gurûru onu tutar, onu onurlandırır da daha ziyâde) **günah işlemeye götürür. İşte, böylelerinin hakkından ancak Cehennem gelir. O, ne fenâ' yatakdır, ne kötü yatılacak bir yerdir".**[233]

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُجَادِلُ فِي اللهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَيَتَّبِعُ كُلَّ شَيْطَانٍ مَرِيدٍ. لا

"İnsanlardan kimi (de vardır ki nefsini ıslâha, i'tikâdını tashîhe, ahlâkını tanzîme çalışmaz da) **Allâh** (ın dîni) **hakkında bir bilgisi olmadığı halde münâkaşa eder durur ve** (bu husûsda insanlardan ve cinlerden olan) **her azgın şeytan'ın ardına düşer".**[234]

---

[233] -Bakara Sûresi, âyet 204-205-206.

[234] -Hacc Sûresi, âyet 3.

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُجَادِلُ فِي اللهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلاَ هُدىً وَلاَ كِتَابٍ مُنِيرٍ. ثَانِيَ عِطْفِهِ لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِ اللهِ ط لَهُ فِي الدُّنْيَا خِزْيٌ وَنُذِيقُهُ يَوْمَ الْقِيمَةِ عَذَابَ الْحَرِيقِ.

"İnsanlar içinde öylesi vardır ki ne bir bilgisi, ne istidlâl edeceği bir senedi (rehberi), **ne de aydınlatıcı bir kitâbı** (vahy ve ilhâm'ı) **olmaksızın** (sırf insanları) **Allâh yolundan saptırmak için** (kibir ve azametle) **yanını eğip bükerek, Allâh hakkında kavga** (münâkaşa) **eder durur. Dünyâ'da rüsvaylık O'nundur** (böylelerinindir). **Biz O'na kıyâmet günü'nde de Harîk** (yangın) **azâbını** (Cehennem azâbını) **tatdıracağız".**[235]

إِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَا اَنْزَلْنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ وَالْهُدَى مِنْ بَعْدِ مَا بَيَّنَاهُ لِلنَّاسِ فِي الْكِتَابِ لا أُولَئِكَ يَلْعَنُهُمُ اللهُ وَيَلْعَنُهُمُ اللاَّعِنُونَ.

إِلاَّ الَّذِينَ تَابُوا وَاَصْلَحُوا وَبَيَّنُوا فَاُولَئِكَ اَتُوبُ عَلَيْهِمْ ج وَأَنَا التَّوَابُ الرَّحِيمُ.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَمَاتُوا وَهُمْ كُفَّارٌ فَاُولَئِكَ عَلَيْهِمْ لَعْنَةُ اللهِ وَ الْمَلَئِكَةِ وَ النَّاسِ اَجْمَعِينَ.

خَالِدِينَ فِيهَا ج وَلاَ يُخَفَّفُ عَنْهُمُ الْعَذَابُ وَلاَهُمْ يُنْظَرُونَ.

"O kimseler ki, bizim inzâl etdiğimiz beyyine'leri ve (Allâh'ın emrine, hukümlerine, irşâdına ve bunlara îmân etmenin, ittibâ' etmenin vücûb'una delâlet eden ve ayn-ı hidâyet, mahz-ı hidâyet olan) **âyet ve delîl'leri, -biz bunu insanlar için Kitâb'da açık bir şekilde beyân etdikden sonra- ketm ederler** (gizlerler). **İşte onlar** (ın hâli): **Onlara, hem Allâh lâ'net eder, hem lâ'net etmek şânından olan** (melekler ve insanlar) **lâ'net eder".**

[235] -Hacc Sûresi, âyet 8-9.

"Ancak tevbe edenler, tevbe edib de islâh-ı hâl edenler, islâh-ı hâl edib de ketm etdiği hakîkatleri beyân edip neşr edenler (yok mu?), **işte ben de bunların tevbelerini kabûl ederim,** (ve kendilerini lâ'net'den istisnâ' ederim). (Çünkü) **Tevvâb olan da, Rahîm olan da ancak benim".**

"(Tevbe etmeyib de) **küfürlerinde sâbit olanlar ve bu hâl üzere ölenler** (yok mu?), **onlar kâfir'lerdir ki işte, Allâh'ın, meleklerin ve bütün insanların lâ'neti onların üstündedir".**

"(Onlar), **onun** (o lâ'net'in yâhud Cehennem'in) **içinde ebedî olarak kalırlar. Onlardan (**ile'l-ebed) **ne azâb hafifletilir, ne de kendilerinin yüzlerine bakılır,** (onlara hiç bir mühlet ve müsâade de verilmez)".[236]

❋

❋ ❋

[236] -Bakara Sûresi, âyet 159-162.

Ülü'l-emr'e itâatin keyfiyyeti

İslâm Dîni'nde **ülü'l-emr'**e itâat, meşrû' olup **vâcib**'dir. Bununla berâber ona itâat edeyim derken ma'siyet olan (*kendisinde günah ve itâatsizlik bulunan*) şey'lerde ona uymak câiz olmadığı gibi ona taparcasına bir vaziyet almak veyâ bir âdet edinmek de, şirk'i ifâde eden bir durum olur. Çünkü,

يَا اَيُّهَا الَّذِينَ آمَنوُا اَطِيعُوا اللهَ وَاَطِيعُوا الرَّسُولَ وَاُوْلِي ٱلاَمْرِ مِنْكُمْ ج فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَىَ اللهِ وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُوَن بِاللهِ وَالْيَوْمِ ٱلآخِرِ ط ذَلِكَ خَيْرٌ وَاَحْسَنُ تَأْوِيلاً.

"Ey îmân edenler, Allâh'a itâat edin. Rasûl'e (Muhammed aleyhi's-selâm'a) **itâat edin ve sizden olan emir sâhiblerine** (ülü'l-emr'e) **de itâat edin. Eğer** (dîne âid işlerinizden) **bir şey' hakkında ihtilâf ederseniz, hemen onu Allâh'a** (Allâhü Teâlâ'nın kitâbı Kur'ân'a) **ve Rasûl'üne** (Rasûl'ünün Sünnet'ine) **döndürün** (mürâceat edin). **Eğer Allâh'a ve âhiret günü'ne inanıyorsanız,** (bu mürâceat**,** sizin için) **hem hayırlı, hem netîce i'tibâriyle daha güzeldir** (daha iyidir)**".**[237]

---

[237] -Nisâ' Sûresi, âyet 59.

Merhûm ve mağfûr Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır, bu âyet-i kerimenin altındaki (60) ncı âyet-i kerîmede, Allâh'ın ve Rasûlünün hukmüne râzı olmayan münâfıkların durumuna işâretle,

"Bu emirleri tesbitden sonra evvel emirde adlî ve teşriî esâslar üzerinde cereyan eden itâati te'mîn etmek; mü'minlerin, *-adl ile hukme me'mûr oldukları hâlde-* adl ve hakk olan bir hukmün hılâfına tâlib olmamaları, muhâkeme mesâilinde tuğyankâr bir vaz'ıyyet almamaları, tâgutlar mahkemesine mürâceat etmemeleri lüzûmunu telkîn etmek; mü'min nâmı altında Peygambere itâatden hoşlanmayan ve O'nun hukmüne râzı

âyet-i kerîmesi, **Edille-i erbea**'nın ya'nî **Kitâb, Sünnet, İcmâu'l-ümmet** ve **Kıyâsü'l-fukahâ**'nın dışında her hangi bir şey'i kabûl edip ona tutunmanın ve ona taparcasına bir vaziyet almanın câiz olmadığına delâlet eder.

Ayrıca bu âyet-i kerîme ile Kitâb, Sünnet ve İcmâu'l-ümmet'in mensûs olduğu (*ya'nî nass ile -kat'î delîl ve huküm ile- sâbit bulunduğu*) belirtilmiş ve **"Eğer her hangi bir şey' hakkında nizâ' ederseniz hemen onu Allâh'a ve Rasûl'üne döndürün"** emr-i ilâhî'si ile de Kıyâsü'l-fukahâ'ya işâret edilmişdir. Bu bakımdan Edille-i erbea'dan *Kitâb, Sünnet* ve *İcmâu'l-ümmet* 'e itâat vâcib olduğu gibi, *Kıyâsü'l-fukahâ* 'ya itâat de vâcib'dir.[238]

Kezâ,

وَإِذَا جَاءَهُمْ اَمْرُ مِنَ ٱلاَمْنِ أَوِ الْخَوْفِ أَذَاعُوا بِهِ ط وَلَوْ رَدُّوهُ إِلَى الرَّسُولِ وَ إِلَىٰ أُولِي ٱلاَمْرِ مِنْهُمْ لَعَلِمَهُ الَّذِينَ يَسْتَنْبِطُونَهُ مِنْهُمْ.

"Onlara güven veyâ korku veren bir haber geldiği zaman (bir araştırma ve inceleme yapmadan hemen) **onu yayıverirler.** (Halbuki) **onu, Peygamber'e ve onlardan** (mü'min'lerden) **olan emir sâhiblerine -**selâhiyyet ve ihtisâsı olan kimselere (şerîat âlimlerine)- **döndürüp** (mürâceat edip)

---

olmayıb da başka mahkemelere mürâceat edenlerin münâfık olduğunu tefhîm etmek; bunun netîcesi olarak da Rasûlü'llâh *sall'llâhü aleyhi ve sellem'* e itâat etmeyi tahkîm etmek üzere, şöyle buyuruluyor..."

diyor ki ba'zı kimselerin, müslüman olduklarını söyledikleri hâlde -**İnsan hakları**-nâmı altındaki gayri müslim mahkemelerinden meded ummaları, ne derece doğru olabilir? Bilmem.

Hak Dîni Kur'ân Dili Türkce Tefsîr, C.2.ss.1379.Elmalılı M. Hamdi Yazır.

[238] -Hulâsatü'l-Beyân fî Tefsîri'l-Kur'ân, C.3.ss.957. Mehmed Vehbi.

danışsalardı, onu (o haberin doğru veyâ yanlışlığını), **onlardan öğrenirlerdi".**[239]

âyet-i kerîmesi ile, dînî konularda **ülü'l-emr** olan din âlimleri, (*müctehid olan din âlimleri*), medh edilerek yol gösterilmiş,

فَاعْتَبِرُوا يَا أُولِي ٱلْأَبْصَارِ.

"İşte ey akıl ve basîret sâhibleri siz -bundan- **ibret alın** (ve Hakk'a yönelin)**".**[240]

âyet-i kerîmesi ile de, **Kıyâsü'l-fukahâ**'ya müsâade edilmiş ve i'tibarlı kılınmişdır.

Ayrıca âyet-i kerîmedeki **(İtâat ediniz)** emri, Allâhü Teâlâ ve Rasûl'ü hakkında ayrı ayrı ifâde buyurulmuş olduğu halde, ülü'l-emr hakkında tekrar edilmeyip Rasûl'e atıf yapılarak ülü'l-emr'e itâat edilmesi emr olunmuşdur. Bu sûretle de ülü'l-emr'e itâatin hem mutlak olduğu, hem de isyân hallerinin bu itâat hukmünden hâriç bırakılmış bulunduğu beyân edilmişdir.

Bunun için başka bir âyet-i kerîmede de,

وَلَآ تُطِيعُوا اَمْرَ الْمُسْرِفِينَ. ۙ اَلَّذِينَ يُفْسِدُونَ فِي ٱلْأَرْضِ وَلَآ يُصْلِحُونَ.

"Müfrit'lerin (müşrik'lerin, ma'siyet ile emr edenlerin) **emrine boyun eğmeyin. Onlar yer yüzünü fesâda verir, islâh etmez kimselerdir".**[241]

buyurulmuş ve aşağıdaki hadîs-i şerîflerde de, şöyle buyurulmuşdur:

---

[239] -Nisâ' Sûresi, âyet 83.
[240] -Haşr Sûresi, âyet 2.
[241] -Şuarâ' Sûresi, âyet 151-152.

لاَ طَاعَةَ لِمَخْلُوقٍ عِنْدَ مَعْصِيَةِ الْخَالِقِ.

"*Hâlik'a ma'siyet hâlinde, mahlûka itâat yokdur".*

إِنَّمَا الطَاعَةُ فِي الْمَعْرُوفِ.

"Ma'rûf'da itâat vâcib'dir -(küfürde itâat olunmaz)-".[242]

Aynı zamanda ülü'l-emr için mutlak olan itâat emri, **(Sizden olan emir sâhiblerine)** lâfzı ile kayıtlandırılmışdır. Bunun için mü'min'lerden olmayan ülü'l-emr'e itâat etmek, dînen vâcib değildir. Ancak itâat yerine, **bir ahde** riâyet etmek konusu mevzûu bahs olur.

Bununla berâber itâat vâcib değildir demek, isyân vâcib demek de değildir. Çünkü itâatin vâcib olmaması, isyânın vâcib olmasını îcâb ettirmez. Böyle olunca da itâat mecbûriyyetinde bulunmamakla, isyân mecbûriyyetinde bulunmak ayrı ayrı şey'ler. olur. Ya'nî isyân hakkı başka, isyân vazîfesi başka olur.

Bunun için mü'min ve müslümân olmayan yerlerde ve İslâm esâsları ile idâre edilmeyen memleketlerde bulunan mü'min'lerin, *-bir ahde veyâ bir andlaşmaya göre hareket etmek mecbûriyyeti olduğundan-*, şuna buna isyankâr bir vaziyetde bulunmaları, ihtilâfcı ve ihtilâlci bir şekilde davranmaları câiz olmaz.

Bizim memleketimizde bulunan Müslümân'ların İslâmî olmayan hukümlere riâyet etmek mecbûriyyetinde oluşları da, Türkiye Cumhûriyeti Devleti ile onu meydana getiren vatandaşlar arasında yapılan bir ahidleşmenin netîcesidir. Çünkü iktidârı elinde bulunduranlar, *-inkilapçı bir zihniyetle*

[242] -Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i sarih Tercemesi, C.12.ss.294. Kâmil Miras.

hazırlamış oldukları beşerî bir Anayasa'da ta'rîf edildiğine göre-Türkiye Cumhûriyeti Devleti'nin kurucusu Gâzi Mustafa Kemâl Atatürk'ün belirlediği milliyetcilik anlayışı, O'nun inkilâp ve ilkeleri doğrultusunda Atatürkcü, lâiklik ilkesine bağlı, insan haklarına saygılı, parlementer, domokratik, lâik, çağdaş ve hukûkun üstünlüğünü tanıyan sosyal bir hukûk devleti kurmuş olduklarından, bu esâslar çerçevesinde, *-İslâmî olmayan beşerî bir sistem olarak-* hazırlanan Anayasa hukümlerine göre *-İslâm'a ve müslümân'lara baskıcı bir tavırla-* herkese eşit şartlar altında bir vatandaşlık hakkı tanımış, bu sûretle de her inanca ve her düşünceye sâhib vatandaşları ile bir ahidleşme yapmış, onlar da ister istemez *-cebren, kahren ve kerhen de olsa-* kabullenmek mecbûriyyetinde kalmışlardır.

Ayrıca vatandaşlarının dînî görevlerini de her inanç sâhibinin kendi kuruluşuna bırakmış ve özellikle nüfûsun büyük bir çuğunluğunu teşkil eden Müslümân'ların dînî ihtiyaçlarını karşılamak görevini de özel bir kânun ile kurulan Diyânet İşleri Başkanlığı teşkîlâtına devr etmiş ve zaman zaman da kendi kontrolü altında tutarak sisteme ters düşmeyecek ve onu sarsmayacak tedbirleri almışdır ki hâlen de öyledir. Bunun için durup dururken İslâmî olmayan huzursuzluklara yol açmak doğru bir davranış değildir.

Halbuki İslâm'da, *"fî sebîli'llâh"* harbin gâyesi, maddî ve ma'nevî değerlerimizi tehdîd eden düşmanlardan intikam almak, adam öldürmek, dinlerini ve inançlarını değiştirip zorla İslâm Dîni'ne girmelerini te'mîn etmek değil, karşımızdaki hasmımızı mağlûb etmek sûretiyle bize karşı olan kuvvet ve kudretini yok etmek, üzerimizdeki baskısını kaldırmak, kendi din ve inançlarında serbest bırakıp Hakk'ın hukmünü geçerli

kılmak, İslâm'ın ve Müslümân'ların idârî ve hukûkî otoritesi altında toplumun içindeki huzûr ve refâhı sağlamakdır.

İşte asıl ***"i'lâ-i kelimetü'llâh:*** *İslâm Dîni'ni ve Tevhîd akîdesi'ni şânına lâyık bir şekilde yüceltip yayma"*, budur.

Bunun içindir ki Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm*, Mekke Fethi'nde, umûmî bir afv i'lân etdikden sonra,

"İsteyen İslâm Dîni'ni kabûl edip Müslümân olsun, isteyen de eski bâtıl dîninde kalsın".

diyerek İslâm'a girmek isteyenler hakkında bir zorlamada bulunmamışdır.

Bu bakımdan bu ma'nâda bir cihâd, bu ma'nâda bir mücâdele ve mücâhede, Müslümân'lar üzerine farz olup -*İslâmî esâslar dâhilinde*- lüzumlu ve zarûrîdir ki bu sâyede hem bizim, hem de hasımlarımızın huzûr ve sükûnu te'mîn edilmiş olsun

"*Bizim da'vâmız cihangirlik da'vâsı değildir,* ***i'lâ-i kelimetü' llâh*** *da'vâsıdır****"****.*

diyen ve bu esâslara göre hareket eden Fâtih Sultan Mehmed de ömrü boyunca bu esâslar dâhilinde hareket etmiş ve kendisinden sonra gelecek olanlara güzel bir örnek olmuşdur.

İşte, İslâmî bir idârede gâye ve hedef bu olunca, İslâmî esâslara göre yapılan "*fî sebîli'llâh bir cihâd'da,* (*Allâh rızâsı için Allâh yolunda yapılan bir mücâdele ve mücâhede'de*)**"**, İslâm'ı teklîf ve teblîğ edip hakk ve bâtılı belirtdikden, İslâm'ın ve Müslümân'ların gâlibiyyet ve hâkimiyyeti tehakkuk etdikden sonra, bir kimseyi zorla İslâm Dîni'ne girmeye zorlama yokdur. Ancak yapılan bir muâhede ve andlaşma netîcesinde cizye ve haraç nâmı altında bir vergi vermeyi kabullenmekle -*ba'zı hakk*

ve hukûklarının korunması karşılığında- cizye ve haraç vermekle yükümlü tutularak kendi inanç ve ibâdetlerinde serbest bırakılırlar, icbâr edilmezler. Bununla berâber kim olursa olsun ahdinde durmayanlar olursa, onların da cazâ'ları, suçlarına göre verilir.

Bu bakımdan Allâhü Teâlâ'ya yönelip O'na teslim olmak sûretiyle O'nun emir ve nehiy'lerinin gereğini yerine getirerek îmân edip Mü'min ve Müslümân olmak ayrı bir şey'; daha medenî olma hevâ ve hevesine kapılarak inkilapcı, lâik ve demokratik bir anlayışla meydana getirilen ve yukarıda özellikleri belirtilen T.C. Anayasası'nın ve kânunlarının gereğini *-bir ahde uyarak-* yerine getirmek sûretiyle böyle bir beşerî sistemin bir vatandaşı olmak ayrı bir şey'dir.

Bunlardan birisi ilâhî kânunların gereği olup **aslî** ve **İslâmî** bir sıfatdır ki bu sıfatı kabûl etmeyenler veyâ kifâyetsiz görenler *-inanç durumlarına göre-* **fâsık** veyâ **zâlim** veyâ **müşrik** veyâ **münâfık** veyâ **kâfir** olurlar.

Diğeri ise, hevâ ve hevese uygun beşerî kânunların gereği olup **ârizî** *(geçici)* bir sıfatdır ki bu sıfatı kabûl etmeyenler de, başka bir devletin veyâ beşerî bir sistemin vatandaşı olmak veyâ inandığı değerlere göre *-Anayasa dışı örgütler gibi-* isyankâr bir vaziyet almak durumundadırlar. Bunun için bize düşen görev,

وَلاَ تَلْبِسُوا الحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَتَكْتُمُوا الْحَقَّ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ.

"Kendiniz bilib dururken hakk'ı bâtıl'a karıştırıb da gerçeği gizlemeyin".[243]

âyet-i kerîmesine göre *-her hangi bir ta'vîzde bulunmadan-*,

[243] -Bakara Sûresi, âyet 42.

لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِيَ دِينِ.

"Sizin dîniniz size, benim dînim de bana".[244]

diyerek bunları birbirine karıştırmamakdır.

Bununla berâber Mü'min'lerin, her nerede bulunurlarsa bulunsunlar, Allâh'a ve Rasûl'üne karşı ma'siyet olan davranışlardan kaçınmaları, günah olan şey'leri yapmamaları, kendilerinden olan ülü'l-emr'e itâat etmeleri ve tâğutlara (*tanrılaştırılıp kutsallaştırılan şey'lere*) boyun eğmemeleri ve onları âdet hâline getirmemeleri lâzımdır.

Aynı zamanda aşağıdaki âyet-i kerîmeleri de göz önünde bulundurmaları ve ona göre hareket etmeleri gerekdir.

وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَا اَنْزَلَ اللهُ فَاوُلَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ.

"Kim Allâh'ın indirdiği ile hukm etmezse işte onlar kâfir'lerdir".[245]

وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَا اَنْزَلَ اللهُ فَاوُلَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ.

"Kim Allâh'ın indirdiği ile hukm etmezse işte onlar zâlim'lerdir".[246]

وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَا اَنْزَلَ اللهُ ۟ فَاوُلَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ.

"Kim Allâh'ın indirdiği ile hukm etmezse işte onlar fâsık'lardır".[247]

Bütün bu hakîkatlerin ışığında, amme velâyetini (*kamû işlerini*) ve milletin nüfûz ve kudretini temsil eden devlet

[244] -Kâfirûn Sûresi, âyet 6.
[245] -Mâide Sûresi, âyet 44
[246] -Mâide Sûresi, âyet 45.
[247] -Mâide Sûresi, âyet 47.

adamlarını iş başına getirirken, aslında İslâmî bir esâs olan ve büyük bir mes'ûliyyeti îcâb ettiren **seçim usûlü** konusu üzerinde dikkâtle ve ibretle durmak ve emânetleri ehline vermek gerekdir.

Çünkü zikri geçen âyet-i kerîme'de,

" اوُلِي ٱلاَمْرِ مِنْكُمْ **: Sizden olan emir sâhiblerine** (kendi re'y ve oylarınız ile ellerine millî nüfûz ve kudret verdiğiniz kimselere) **de itâat ediniz".**

buyurulması, **"emânet"** lerin ehline verilmesini açık bir şekilde ifâde eder.

Ayrıca bu âyet-i kerîmeden bir önceki âyet-i kerîmede de,

إِنَّ اللهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا ٱلاَمَانَاتِ إِلىَ اَهْلِهَا ۙ وَإِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ أَنْ تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ ۚ إِن اللهَ نِعِمَّا يَعِظُكُمْ بِهِ ۚ إِنَّ اللهَ كَانَ سَمِيعاً بَصِيراً.

"Şübhesiz Allâh size emânet'leri (amme hizmetlerini) **ehil** (ve erbâb) **ına vermenizi, insanlar arasında hukm etdiğiniz zaman adâletle hukm eylemenizi emr eder. Allâh bununla size, gerçek, ne güzel öğüt veriyor. Şübhe yok ki Allâh** (sözlerinizi, hukümlerinizi) **hakkıyle işitici,** (bütün yaptıklarınızı) **hakkıyle görücüdür".**[248]

buyurulması, emânet'lerin ehline verilmesini ve ehil olmayan kimselere verilmemesini açık bir şekilde emr etmektedir.

Bu bakımdan yapılan hatâlı işlerde, *-**tevhîd**'i ve **şirk**'i gereği gibi anlamaya çalışmayıp birlik ve berâberliklerini kaybeden ve*

[248] -Nisâ' Sûresi, âyet 58.

Rasûlü'llâh aleyhi's-selâm ile Ashâb'ının yolundan ayrılarak ***ifrat*** *veyâ* ***tefrîd*** *yollarından birine sapmayı bir ma'rifet sayan-*Müslümân'ların da büyük bir payı vardır. Çünkü Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm,* Vedâ' Hacc'ındaki o meşhûr hutbesinde, şöyle buyurmaktadır:

"*Bundan sonra sizin bir daha putperestliğe döneceğinizden endîşe etmiyorum. Endîşe etdiğim şey', sizin dünyâ işlerine dalarak ve servet peşinde koşarak birbirinizin kanını dökmenizdir. İhtiras ile nefsâniyyet güdüp didişmenizdir. İşte o zaman siz de sizden evvelki milletler gibi helâk olursunuz. Çünkü ihtiras, ni'met'den mahrûmiyete sebeb olur****".*

"*Siz iyi olursanız âmirleriniz de iyi olur. Kötülerin başına kötü geçerse kimin kimde hakkı varsa helâllaşsın. Zîrâ âhiretde cezâ'ya uğramak, dünyâda mahcûb olmakdan kötüdür****".***

Merhûm ve mağfûr Prof. Kâmil Miras da,

إِنَّكُمْ سَتَحْرِصُونَ عَلَىٰ ٱلْإِمَارَةِ وَسَتَكُونُ نَدَامَةً يَوْمَ الْقِيَمَةِ فَنِعْمَ الْمُرْضِعَةُ وَبِئْسَتِ الْفَاطِمَةُ.

"Muhakkak ki siz, emâret'e *(emir'liğe, devlet hizmetinde bulunup makam sâhibi olmaya)* ***çok hırslısınız. Halbuki*** *(fenâ' idâreciler için)* ***emâret, kıyâmet gününde nedâmet olacakdır. O emâret*** *(câh ve mansıb)* ***ne güzel bir süt anadır,*** *(emmekle doyulmaz).* ***Fakat*** *(o makam ve yetkiden azil de),* ***o memeden fenâ' bir ayrılıştır*** *(ki hüznü ve kederi çekilmez)****".***[249]

hadîs-i şerîfinin şerhinde şöyle demektedir:

[249] -Sahîhu'l-Buhârî, Kitâbü'l-ahkâm, Cüz'.9.ss.79.
Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarih Tercemesi, C.12.ss.315.
(2125 nolu hadîs-i şerif). Kâmil Miras.

"Me'mûriyet, nefsü'l-emirde millî bir vazîfe olmak i'tibâriyle, hüsn-ü hizmet şartı ile çok iyidir. Hadîs-i şerifde zemm olunan, (me'mûriyet ihtirâsı) dır ve bu ihtiras ile câh ve mansıb talebinde bulunmakdır.

Buhârî'nin bu bâbındaki bir rivâyete göre, Ebû Mûsâ'l-Eş'arî radıye'llâhü anh der ki:

Ben bir kere Rasûlü'llâh'ın huzûruna girdim. Hemşehrilerimden iki kişi de benimle berâber Huzûr-i Risâlet'e girmişlerdi. Bunlardan birisi -Yâ Rasûle'llâh, beni bir me'mûriyete ta'yîn et- *dedi. Öbürüsü de bunun gibi me'mûriyet istemişdi. Rasûl-i Ekrem de,*

إِنَّا لاَ نُوَلِّيِ هَذَا مَنْ سَأَلَهُ وَلاَ مَنْ حَرَصَ عَلَيْهِ.

-Biz, me'mûriyet isteyen kimseye ve me'mûriyete haris olana vazîfe vermeyiz-".[250]

buyurdu.

Buhârî'nin yine bu bâbındaki bir rivâyete göre, Abdü'r-Rahmân ibn-i Semüre radıye'llâhü anh der ki : Rasûlü'llâh bana,

لاَ تَسْأَلِ ٱلإِمَارَةَ فَإِنْ أُعْطِيتَهَا عَنْ مَسْئَلَةٍ وُكِلْتَ إِلَيْهَا. وَإِنْ أُعْطِيتَهَا عَنْ غَيْرِ مَسْئَلَةٍ أُعِنْتَ عَلَيْهَا.

-Yâ Abde'r-Rahmân, emâret talebinde bulunma. Eğer senin istemenle emâret verilirse, o vazîfede Allâh'ın inâyetine mazhar olamazsın. Eğer sen istemeksizin tevcih olunursa, vazîfende Allâh'ın inâyetine mazhar olursun-.[251]

---

[250] -Sahîhu'l-Buhârî, Kitâbü'l-ahkâm, Cüz'.9.ss.80.
[251] -Sahîhu'l-Buhârî, Kitâbü'l-ahkâm, Cüz'.9.ss.79.

buyurdu".[252]

Bununla berâber yukarıdaki âyet-i kerîmede ifâde buyurulan **"Emânet",** başlıca üç ana esâsı ihtivâ' eder:

1-Bizleri ve her şey'i yokdan var edip sonsuz ni'metler veren Allâhü Teâlâ'nın hakkını vermekdir ki bunun en başında, O'na şirk koşmamak şartıyle, emir ve nehiy'lerine teslim olmak gelir.

2-Allâhü Teâlâ'nın kullarının hakkını tam bir adâletle yerine getirmekdir ki bu da ancak O'nun emir ve nehiy'lerine uymakla mümkün olur.

3-İnsanın kendi nefsine karşı olan vazîfelerini yapmasıdır ki bu da yine Allâhü Teâlâ'nın emir ve yasaklarına uymakla yerine getirilmiş olur.

Yine merhûm ve mağfûr Prof. Kâmil Miras, yukarıda (*Nisâ' 58 de*) zikri geçen âyet-i kerîmenin meâlini,

"Ey İslâm ümmeti, Allâh size emânet'leri (millet işlerini) **ehline** (kudretli ve emniyyetli kimselere) **tevdi' etmenizi ehemmiyetle emr ediyor. Ey emir sâhibleri** (devlet adamları), **sizin de halk arasında huküm ve icrâ'-i hukûmet ederken adâletle hukm ve idâre etmeğe ihtimâm etmenizi diliyor. Ey Mü'min'ler, bakınız Allâh size ne güzel va'z veriyor,** (ne adâletli bir cem'ıyyet nizâmı kuruyor)".

şeklinde ifâde etdikden sonra şöyle diyor:

"Görülüyor ki bu iki âyet-i kerîmede, devlet kurumunun ve İslâm idâre hukûkunun en esâslı hükümlerine işâret olunmuşdur

[252] -Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarih Tercemesi, C.12.ss.315- 316. (2125 nolu hadîs-i şerif). ve C.7.ss.24. (1027 nolu hadîs-i şerif). Kâmil Miras.

ki İslâm ümmetinin ilk ve en önemli vazîfesi, kendisine ehliyetli ve kudretli bir devlet reisi seçmesi ve bu sûretle bir devlet idâresi kurmasıdır. Bu millî ve mühim vazîfenin ehemmiyetini tebârüz ettirmek için Peygamber'imiz aleyhi's-selâm şöyle buyurmuşdur:

إِذَا وُسِّدَ ٱلْأَمْرُ إِلَىٰ غَيْرِ اَهْلِهِ فَانْتَظِرِ السَّاعَةَ.

Devlet makâmı, millet tarafından ehli olmayan kimseye saltanat tahtı yapılıp oturtuldu mu, o millet felâketi gözlemelidir.[253]

Diğer tarafdan, devlet idâresi kendilerine birer vedîa (birer emânet) olarak verilen devlet adamlarına da millet üzerinde adâletle tasarruf etmeleri emr olunmuşdur ki bu da, idâre adamlarının en esâslı ve mütekâbil vazîfesi bulunuyor".[254]

Âyet-i kerîmede ifâde buyurulan **(Sizden olan Emir sâhiblerine)** ibâresinden maksad ise, Allâh'a ve Rasûl'üne itâat eden, onların gösterdiği yoldan giden, hakk ve adâlet ile hareket eden bütün emir sâhibleri, halîfeler, kâdîler, âlimler, hâkimler, kumandanlar ve merci'-i umûr olan kimseler (*bir iş için kendisine baş vurulacak kimseler*) dir.

Diğer bir ifâde ile,

a-Hulefâ'-i Râşidîn ile onların yolundan giden âdil vâliler ve hakk ile emr eden emir sâhibleri,

b-Askerî kumandanlar,

c-Kur'ân-ı kerîm ve hadîs-i şerîflerden ahkâm istinbâtına muktedir olan Fıkıh İlmi ehli ile bunların yolundan giden ilim adamları (*şerîat âlimleri*) dir.

---

[253] -Sahîhu'l-Buhârî, Kitâbü'l-ilm, Cüz'.1.ss.23.
[254] -Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i sarih Tercemesi C.12.ss.313.Kâmil Miras.

Çünkü her hangi bir emir, ya askerî ve icrâî sâhada (*yürütme konularında*) olur veyâ kazâî ve teşrîî sâhada (*yargı ve yasama konularında*) olur. Bu bakımdan hakk ve adâlet ile hareket eden bu emir sâhiblerine itâat etmek vâcib'dir.

Ayrıca şu âyet-i kerîmede de, ulü'l-emr'den maksâdın, şerîat âlimleri olduğu açık bir şekilde ifâde buyurulmuşdur. Çünkü âlimler, erbâb-ı şerîat olduklarından her Müslümân'ın, hattâ hukûmet ve devlet adamlarının bile din işlerinde âlimlere itâati vâcib'dir.[255]

وَلَوْ رَدُّوهُ إِلَىَ الرَّسُولِ وَاوُلِي ٱلاَمْرِ مِنْهُمْ لَعَلِمَهُ الَّذِينَ يَسْتَنْبِطُونَهُ مِنْهُمْ.ط

"Onu, Peygamber'e ve onlardan (mü'min'lerden) **olan emir sâhiblerine** (şerîat âlimlerine) **döndürmüş** (mürâceat etmiş) **olsalardı, o** (şey'i) **arayanlar, onu muhakkak ki onlardan öğrenirlerdi".[256]**

Mısır seferinden dönüşde, İbn-i Kemâl'in atının ayağından sıçrayan çamurlar, Sultan Selim'in elbisesine dokununca, Pâdişah'a karşı bir dikkâtsizlikde bulunduğunun mahcûbiyyetine kapılan İbn-i Kemâl'e,

"*Ulemâ'nın atı ayağından sıçrayan çamur, benim için zînet ve mefharete medardır. Bu elbîsem vefâtımdan sonra sandukamın üzerine konulsun"*

diyen Sultan Selim'in davranışı, -*Allâh korkusu ile, bir pâdişah'ın bir din âlimine, bir din âliminin de bir devlet başkanına karşı itâati konusunda*-, eşine pek az rastlanan ve büyük bir ibretle üzerinde durulması lâzım gelen güzel bir

[255] -Hulâsatü'l-Beyân fî Tefsîri'l-Kur'ân, C.3.ss.956. Mehmed Vehbi.
[256] -Nisâ' Sûresi, âyet 83.

örnekdir. Allâhü Teâlâ her ikisinden ve İslâm'ı onlar gibi anlayıp tatbik edenlerden râzı olsun. Âmin.

❋ ❋ ❋

Ulü'l-emr'e itâat hakkında, Hazreti Muammed *aleyhi's-selâm*'dan bir çok hadîs-i şerif rivâyet olunmuşdur ki onlardan ba'zıları şöyledir:

مَنْ اَطَاعَنِي فَقَدْ اَطَاعَ اللهَ وَمَنْ عَصَانِي فَقَدْ عَصىَ اللهَ وَمَنْ يُطِعِ ٱلاَمِيرَ (وَمَنْ اَطَاعَ اَمِيرِي) فَقَدْ اَطَاعَنِي وَمَنْ يَعْصِ ٱلاَمِيرَ (وَمَنْ عَصَى اَمِيرِي) فَقَدْ عَصَانِي. وَإِنَّمَا ٱلاِمَامُ جُنَّةٌ يُقَاتَلُ مِنْ وَرَائِهِ وَيُتَّقىَ بِهِ فَإِنْ اَمَرَ بِتَقْوَى اللهِ وَعَدَلَ فَإِنَّ لَهُ بِذَلِكَ اَجْراً وَإِنْ قَالَ بِغَيْرِهِ فَإِنَّ عَلَيْهِ مِنْهُ.

"*Bir kimse bana itâat ederse, Allâh'a itâat etmiş olur. Bir kimse bana isyân ederse, Allâh'a isyân etmiş olur. Bir kimse emîre (benim emîrime) itâat ederse, bana itâat etmiş olur. Bir kimse emîre (benim emîrime) isyân ederse, bana isyân etmiş olur***".**

"*İyi bilinmelidir ki, devlet reisi (millet için) bir siperdir. O'nun önünde, o'nun kumandasında, harb olunur. O'nunla (düşmandan) korunulur. Eğer o, (millete) takvâ ile emr ederse, adâlet ile hareket ederse, bu emriyle, bu adâletiyle me'cûr olur. Eğer takvâ ve adâlet'den başkası ile emr ve hukm ederse, bundan hâsıl olan günah. kendisine râci' olur***".**[257]

اَلسَّمْعُ وَالطَّاعَةُ حَقٌّ مَا لَمْ يُؤْمَرْ بِمَعْصِيَةٍ فَإِذَا أُمِرَ بِمَعْصِيَةٍ فَلاَ سَمْعَ وَلاَ طَاعَةَ.

"*(Devlet âmirlerinin emirlerini) dinlemek ve ma'sıyet ile emr olunmadıkca itâat ve icâbet etmek vâcib'dir. Ma'sıyet ile*

[257] -Sahîhu'l-Buhârî, Kitâbü'l-ahkâm, Cüz'.9.ss.77.
Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarih Tercemesi, C.8.ss.348.
(1240 nolu hadîs-i şerif). Kâmil Miras.

emr olunduğu zaman da onları dinlemek ve boyun eğmek yokdur".[258]

اَلسَّمْعُ وَالطَّاعَةُ عَلىَ الْمَرْءِ الْمُسْلِمِ فِيهَا اَحَبَّ أَوْ كَرِهَ مَا لَمْ يُؤْمَرْ بِمَعْصِيَةٍ فَإِذَا أُمِرَ بِمَعْصِيَةٍ فَلاَ سَمْعَ وَلاَ طَاعَةَ.

"Müslim bir kimsenin -ma'sıyet ile emr etmedikce- emîrini dinlemesi ve ona itâat etmesi vâcib'dir. Velev ki, emîrin veyâ kendisinin hoşuna gitsin veyâ gitmesin. Eğer emir, ma'sıyet ile emr ederse, o zaman ona onu dinlemek ve itâat etmek lâzım gelmez".[259]

اِسْمَعُوا وَاَطِيعُوا وَإِنِ اسْتُعْمِلَ عَلَيْكُمْ عَبْدٌ حَبَشِيٌّ (وَإِنِ اسْتَعْمَلَ عَلَيْكُمْ عَبْداً حَبَشِيّاً) كَأَنَّ رَأْسَهُ زَبِيبَةٌ.

"(Ey Ashâb'ım, vâlilerinizin, kumandanlarınızın, âmirlerinizin emirlerini) dinleyiniz ve onlara itâat ediniz. Üzerinize ta'yin olunan (vâli, kumandan, âmir), başı, siyah kuru üzüm gibi saçlı Habeşî bir köle olsa bile".[260]

لاَ طَاعَةَ فِي مَعْصِيَةٍ إِنَّمَا الطَاعَةُ فِي الْمَعْرُوفِ.

"Ma'sıyet'de, itâat câiz değildir. Ancak itâat ma'rûf'dadır".[261]

❋ ❋ ❋

[258] -Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarih Tercemesi, C,8.ss.348. (1239 nolu hadîs-i şerif). Kâmil Miras.
[259] -Sahîhu'l-Buhârî, Kitâbü'l-ahkâm, Cüz'.9.ss.78.
[260] -Sahîhu'l-Buhârî, Kitâbü'l-ahkâm, Cüz'.9.ss.78. Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i sarih Tercemesi, C.12.ss.314. (2124 nolu hadîs-i şerif). Kâmil Miras.
[261] -Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarih Tercemesi, C.12.ss.294. Kâmil Miras.

"Bununla berâber Dâvûdî'nin beyânına göre, ümerâ-i sü' (*zâlim ve kötü âmirler*) hakkında, ulemâ'nın re'y ve ictihâd'ı şöyledir:

Bir fitne ve fesâda, bir cevr ve zulme sebeb olmadan azil ve iskâtı mümkün olursa def' etmek, mümkün olmazsa -vâcib olan- sabr etmek ve kalben onun küfür ve ma'sıyetini inkâr etmekdir.

Ba'zılarına göre de,

Fâsık kişiye başlangıçda âmme velâyeti akd olunmamalıdır. Şâyet âdil olarak akd olunup bîat edildikden sonra zulme, cevre başlarsa, bir küfrü iltizâm etmedikce, ona karşı hurûc (ayaklanma) ve ihtilâl sahih değildir. Eğer bir küfrü iltizâm ederse, hurûc ve ihtilâl vâcib olur.[262]

İşte bütün bu hakîkatler, ulü'l-emr denilen kimseler karşısında *-şirk'i ifâde eden bir duruma düşmemek için-* nasıl hareket edileceğini, onların emirlerinin hangi konularda geçerli olup olmadığını, itâat ve isyânın nasıl olması lâzım geleceğini, beyân edip açıklamaktadır ki şu hadîs-i şerif de, bunun en güzel bir ifâdesidir:

سَيَلِيكُمْ بَعْدِي وُلاَةٌ فَاسْمَعُوا وَاَطِيعُوا فِيمَا وَافَقَ الْحَقَّ وَصَلُّوا وَرَاءَهُمْ. فَإِنْ اَحْسَنُوا فَلَهُمْ وَإِنْ اَسَاؤُا فَعَلَيْهِمْ.

"Benden sonra size bir takım vâliler velâyet edecek (işlerinizde, iyiler iyiliği ile, fâcirler de fücûru ile, velâyet edecek). Onların kakka uygun olan husûslardaki sözlerini dinleyiniz ve itâat ediniz. Arkalarında da namaz kılınız. Eğer

[262] -Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarih Tercemesi, C.12.ss.294. Kâmil Miras.

iyilik yaparlarsa hem sizin hem onların lehinedir. Eğer kötülük yaparlarsa sizin lehinize, onların aleyhlerinedir".[263]

Bununla berâber bir kimsenin, inanmadığı ve kabûl etmediği hâlde, ba'zı zarûretler ve zorlamalar karşısında *-ikrâh hâli gibi-* ba'zı şey'leri yapması câiz olduğundan, kişi bunları yapmakla bir şirk içine düşmüş olmaz. Çünkü bu gibi hâllerde ***"Azîmet"*** hâlini tercih etmek efdâl olduğu hâlde ***"Ruhsat"*** hâlini tercih etmek de câizdir.[264]

Bütün bu uyarılara rağmen *-kötü bir düşünce ve kötü bir niyet ile-* insanların i'timâd ve güvenini kazanıp bir iş başına geçtikden sonra, hiç bir îkâz ve uyarmaya aldırmadan kötü işler yapmaya devam edenler hakkında da şöyle buyurulmuşdur:

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُعْجِبُكَ قَوْلُهُ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَيُشْهِدُ اللهَ عَلٰى مَا فِي قَلْبِهِ ۙ وَهُوَ اَلَدُّ الْخِصَامِ. وَإِذَا تَوَلّٰى سَعٰى فِي الْاَرْضِ لِيُفْسِدَ فِيهَا وَيُهْلِكَ الْحَرْثَ وَالنَّسْلَ ؕ وَاللهُ لَا يُحِبُّ الْفَسَادَ. وَإِذَا قِيلَ لَهُ اتَّقِ اللهَ اَخَذَتْهُ الْعِزَّةُ بِالْاِثْمِ فَحَسْبُهُ جَهَنَّمُ ؕ وَلَبِئْسَ الْمِهَادُ.

"İnsanlardan öylesi vardır ki, onun (bu) **dünyâ hayâtı hakkındaki sözü hoşunuza gider** (de sizi imrendirir) **ve o, kalbinde olana Allâh'ı şâhid getirir** (de sizi kendisine inandırmaya çalışır). **Halbuki o,** (İslâm) **düşmanlarının en yamanı** (en gaddarı) **dır".**

---

[263] -Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i sarih Tercemesi, C.2.ss.670.
Ahmed Naim. (Sünen-i Dârekutnî. Ebû Hurayra r.a.) den.

[264]-**"Kalbi îmân üzere** (sâbit ve) **mutmain olduğu hâlde (**cebr-u**) ikrâh'a uğratılanlar müstesnâ olmak üzere, kim îmânından sonra Allâh'ı tanımaz, fakat küfre sîne (-i** kabûl**) açarsa, işte Allâh'ın gazâbı, o gibilerin başınadır. Onların hakkı en büyük bir azâb'dır".** (Nahl, 106).
âyet-i kerîmesi, bunun açık bir delîlidir.

"O, yer yüzünde (bir) **iş başına geçdi mi orada fesâd çıkarmaya, hars'i** (elinizin emeği olan her şey'i) **ve nesl'i, kökünden kurutup yok etmeye** (helâk etmeye) **koşar** (çalışır). **Allâh fesâdı sevmez** (ve fesâd çıkaranları da sevmez)".

"Ona: -*Allâh'dan kork* *(da böyle hareket etme-* **denildiği zaman, izzet** (-i nefsi, câhilâne gurûr ve kibir) **i onu (**tutar, onurlandırır da daha ziyâde) **günah işlemeye götürür. İşte böylelerinin hakkından ancak Cehennem gelir. O ne fenâ' yatakdır** (ve ne kötü yatılacak bir yerdir)**".**[265]

Bu bakımdan ben Müslümân'ım diyen herkesin en mühim vazîfelerinden birisi de, *-her hangi bir gurup, cemâat, tarîkat ve parti taassubuna kapılmadan-* Allâhü Teâlâ'nın emir ve yasakları dairesinde, kendilerini idâre edecek ve işlerini yapacak devlet ve idâre adamlarına her hangi bir iş verirken veyâ onları seçip bir iş başına getirirken, büyük bir titizlik ve tarafsızlıkla hareket etmeleri, ehil olan ve yaptığı ve yapacağı işlerin hesâbını bir gün Allâh'a vereceğini düşünüp O'na inanan kimseleri tercih edip seçmesi ve bu husûsda kendisinin de sorumlu olacağını hesâba katması lâzım ve zarûrîdir.

❋ ❋ ❋

Bunun için İslâm esâslarını terk edip küfür, şirk, nifak ve fesad yollarını tecih ederek İslâm dışı sistem ve doktirinleri benimseyip onlardan meded uman kimselerin, Kur'ân karşısındaki tutum ve davranışları,

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لاَ تَسْمَعُوا لِهَذَا الْقُرْآنِ وَالْغَوْا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَغْلِبونَ.

[265] -Bakara Sûresi, âyet 204-205-206.

"O küfr edenler (şöyle) **dedi** (ler)**: Bu Kur'ân'ı dinlemeyin. O'nun hakkında ma'nâsız yaygaralar** (gürültüler) **yapın. Belki galebe edersiniz** (susdurursunuz)**".**[266]

şeklinde ifâde edildikden sonra, onların bu nankörlüklerine karşı, Müslümân'ların nasıl bir tutum sergilemeleri gerekdiği husûsu da şöyle ifâde buyurularak İslâm'ın dışına çıkılmaması emr olunmaktadır.

فَلِذَلِكَ فَادْعُ وَاسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتَ ۚ وَلَآ تَتَّبِعْ اَهْوَاءَ هُمْ ۚ

"İşte bunun için (Habîbim)**, Sen** (onları Tevhîd'e) **da'vet et. Emr olunduğun şekilde dosdoğru hareketde sebât et. Onların hevâ** (ve heves) **lerine uyma".**[267]

فَاسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتَ وَمَنْ تَابَ مَعَكَ وَلَآ تَطْغَوْا ۚ إِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ.

"O halde sen, maıyyetindeki tevbe edenler ile berâber, emr olunduğun şekilde dosdoğru hareket et. Aşırı gitmeyin. Çünkü O, ne yaparsanız (hepsini) **hakkıyle görücüdür)".**[268]

وَالسَّلَآمُ عَلَىٰ مَنِ اتَّبَعَ الْهُدَى.

"Selâm (ve selâmet), **doğruya tâbi' olanlaradır".**[269]

❋
❋ ❋

[266] -Fussılet Sûresi, âyet 26.
[267] -Şûrâ Sûresi, âyet 15.
[268] -Hûd Suresi, âyet 112.
Bu âyet-i kerîme, Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm* 'ın **"Beni, Hûd sûresi kocaltdı"** dediği âyet-i kerîmedir.
[269] -Tâ-Hâ Sûresi, âyet 47.

❋

❋ ❋

تِلْكَ الدَّارُ ٱلآخِرَةُ نَجْعَلُهاَ لِلَّذِينَ لآ يُرِيدُونَ عُلُوّاً فِي ٱلآرْضِ وَلآفَسَاداً ط

وَالْعاَقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ.

"İşte âhiret yurdu! Biz onu yer yüzünde büyüklük ve fesad arzûsuna düşmeyeceklere veririz. (En güzel) **âkıbet müttekî'lerin** (takvâ sâhiblerinin) **dir".**[270]

❋

❋ ❋

[270] **-Kasas, 83.**

İslâm Dîni ve Demokrasi

İslâm Dîni, Allâhü Teâlâ tarafından rahmetinin bir eseri olarak insanların dünyevî ve uhrevî mutluluğunu te'min etmek maksâdı ile vaz' olunmuş ve Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm* vâsıtası ile insanlara teblîğ ettirilmiş ilâhî kânunlar sistemidir. Bu sistemde, insanların bir katkısı olmadığı gibi her hangi bir husûsunu değiştirmek veyâ kaldırmak yetkisi de yokdur. Böyle bir şey'i yaparken veyâ yapmaya cür'et ederken takınılacak tavır, doğrudan doğruya Allâhü Teâlâ'ya bir isyân olduğundan, böyle bir davranış şiddetle yasak edilmiş, buna rağmen böyle bir şey'i yapmaya cür'et edenlerin çok şiddetli bir azâba uğratılacakları husûsu, önemle belirtilmişdir. Çünkü bu husûsdaki her türlü yetki, ancak Allâhü Teâlâ'ya âid bir konudur.

Demokrasi ise, ilk çağlarda ve Eski Yunan'lılarda zaman zaman tatbik edilen bir halk idâresi şeklidir ki onsekizinci yüzyılda vukû' bulan Amerikan ihtilâlinden sonra daha da geliştirilmişdir.

Bu bakımdan demokrasi, bundan ikiyüz yıl kadar önce Amerika'nın geliştirip tatbik etdiği, daha sonra da bir çok dünyâ devletleri tarafından benimsenip tatbik edilen beşerî bir sistemdir ki İslâm Dîni ile uzakdan yakından hiç bir ilgisi ve benzerliği yokdur. Çünkü birisi ilâhî bir kânun, diğeri beşerî bir sistemdir. Son zamanlarda bizde de beğenilip tatbik edilmeye başlanılan bu sistem, Türkiye Cumhûriyeti Anayasası'nın belirlediği diğer ilkeler ile birlikde tatbik edimeye başlanmışdır ki hâlen de öyledir.

Bunun için İslâm Dîni esâsları ile demokrasi ve demokratik ve lâik sistemler arasında hiç bir ilişki yokdur. Böyle olduğu için de, demokrasi denilen sistem ve onun îcâbları, tamâmiyle İslâm Dîni dışında bir sistemdir. Onunla bir benzerliği yokdur. Bu bakımdan ba'zı kimselerin -*Demokrasi, İslâm'dan başka bir şey' değildir. Bunun Arabça'sı şerîat, Latince'si demokrasidir*- gibi bir ifâde kullanmaları da tamâmen yanlışdır ki böyle bir zanna kapılmak, büyük bir bilgisizliğin ve cehâletin netîcesinden başka bir şey' değildir.

Ayrıca İslâm Dîni'nde, sınırsız bir özgürlük ve mesnedi olmaya bir hakk iddiâsında bulunmak; herkesin kendi gönlüne göre bir yaşam tarzı seçmesi, dilediğine inanıp dilediğini kabûl etmemesi, işine geldiği şekilde bir Müslümân'lık iddiâsında bulunması, mümkün değildir. Çünkü bu konuların hepsinde muhayyer olmadıkları gibi ilâhî emir ve yasakları aynen yerine getirmek mecbûriyyeti vardır.

Bunun için Cenâb-ı Hakk, Kur'ân-ı Kerîm'inde, dilediği gibi yaşama arzûsunda olanları veyâ İslâm'ın emir ve nehiy'lerini kendi keyf ve isteklerine göre te'lif ve tefsir edenleri veyâ İslâm dışı sistemlere göre hareket etmeyi bir ma'rifet sayanları, açık bir dalâlet ve şirk olarak bildirmiş ve -*aşağıdaki âyet-i kerîmelerde belirtildiği gibi*- gerekli îkâzları yapmışdır.

وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلاَ مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَىَ اللهُ وَرَسُولُهُ اَمْراً أَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ اَمْرِهِمْ ط وَمَنْ يَعْصِ اللهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلاَلاً مُبِيناً.

"Allâh ve Peygamber'i bir işe hukm etdiği zaman, mü'min olan bir erkek ile mü'min olan bir kadın için (ona

aykırı) **işlerinde kendilerine** (bir) **muhayyerlik yokdur,** (Allâh'ın ve Rasûl'ünün emri hilâfına hareket ve ihtiyâr câiz değildir). **Kim Allâh'a ve Rasûl'üne isyân ederse muhakkak ki o, ap-açık bir sapıklıkla yolunu sapıtmışdır".**[271]

فَلاَ وَرَبِّكَ لاَ يُؤْمِنُونَ حَتىَّ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لاَ يَجِدُوا فِي اَنْفُسِهِمْ حَرَجاً مِمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيماً.

"Hayır, öyle değil, Rabb'ine and olsun ki onlar aralarında kimi oraya, kimi buraya çekdikleri (kavga etdikleri) **şey'lerde seni hakem yapıp sonra da verdiğin hukümden yürekleri hiç bir sıkıntı duymadan tam bir teslîmiyyetle teslim olmadıkca îmân etmiş olmazlar".**[272]

إِنَّمَا كَانَ قَوْلَ الْمُؤْمِنِينَ إِذَا دُعُوا إِلَىَ اللهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ أَنْ يَقُولُوا سَمِعْنَا وَاَطَعْنَا ط وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ.

"Mü'min'lerin sözü (ve inancı)**, aralarında hukm etmesi için Allâh'a ve Rasûl'üne da'vet olundukları vakit -*Dinledik ve itâat etdik*- demeleri** (olmalı) **dır. İşte asıl felâh bulmuş olanlar bunlardır".**[273]

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَعْبُدُ اللهَ عَلىَ حَرْفٍ ج فَإِنْ اَصَابَهُ خَيْرٌ نِ اطْمَاَنَّ بِهِ ج وَإِنْ اَصَابَتْهُ فِتْنَةٌ نِ انْقَلَبَ عَلىَ وَجْهِهِ قف خَسِرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ ط ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ.

"İnsanlardan bir kısmı da (vardır ki) **Allâh'a** (cân-ü gönülden değil de) **bir tarafından, bir kenarından** (tutarak,

[271] -Ahzâb Sûresi, âyet 36.
[272] -Nisâ' Sûresi, âyet 65.
[273] -Nûr Sûresi, âyet 51.

işine geldiği şekilde veyâ dil ucu ile müslümân olarak) **ibâdet eder. Eğer kendisine bir hayır dokunursa ona yapışır** (fit olur). **Eğer bir fitne** (bir şerr, bir belâ) **isâbet ederse yüzü üstü döner** (de irtidâd bile eder). (Böyle kimseler), **dünyâ'da da, âhiret'de de hüsrâna uğramışdır. Bu ise, ap-açık bir ziyan, ap-açık bir hüsrandır".**[274]

وَمَا يُؤْمِنُ اَكْثَرُهُمْ بِاللهِ إِلاَّ وَهُمْ مُشْرِكُونَ.

"Onların (böylelerinin) **çoğu, Allâh'a ortak koşmaksızın îmân etmez".**[275]

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللهِ اَنْدَاداً يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللهِ ط وَالَّذِينَ آمَنُوا اَشَدُّ حُبّاً للهِ.ط

"İnsanlardan bir kısmı da vardır ki Allâh'a karşı ortaklar, denk'ler, nazîr'ler ve emsâl'ler tutarlar da onları Allâh sever gibi severler. (Allâh'a olan sevgileri gibi muhabbet beslerler. Onların emirlerine, nehiylerine, arzûlarına itâat ederler. Böyle yapmak sûretiyle de Allâh'a şirk, ortak koşarlar. Allâh'a karşı yapılacak şey'leri onlara yaparlar. Allâh'ın rızâsını düşünmeden onların rızâsını kazanmaya çalışırlar. Hattâ Allâh'a isyân olan şey'lerde bile onlara itâat ederler). **Halbuki îmân edenlerin Allâh'a karşı olan sevgi** (ve itâat) **leri ise, her şey'den ziyâdedir".**[276]

وَلاَ تَلْبِسُوا الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَتَكْتُمُوا الْحَقَّ وَاَنْتُمْ تَعْلَمُونَ.

---

[274] -Hacc Sûresi, âyet 11.
[275] -Yûsüf Sûresi, âyet 105.
[276] -Bakara Sûresi, âyet 165.
Hak Dîni Kur'ân Dili Türkçe Tefsir, C.1.ss.572. Elmalılı M. Hamdi Yazır.

“Kendiniz bilib dururken hakk’ı bâtıl’a karıştırıb da gerçeği gizlemeyin”.[277]

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا ثُمَّ آمَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا ثُمَ ازْدَادُوا كُفْراً لَمْ يَكُنِ اللهِ لِيَغْفِرَ لَهُمْ وَلاَ لِيَهْدِيَهُمْ سَبِيلاً.ط

“Hakîkat, îmân edib de sonra küfre sapanlar, sonra yine îmân ederek küfre dönenler, sonra da küfürlerinde ileri gidenler (yok mu?). **Allâh onları mağfiret edecek değildir. Onları** (doğru) **bir yola iletecek de değildir”.**[278]

يَا اَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اُدْخُلُوا فِي السِّلْمِ كَافَّةً ص وَلاَ تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ ط إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ. فَإِنْ زَلَلْتُمْ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْكُمُ الْبَيِّنَاتُ فَاعْلَمُوا أَنَّ اللهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ.

“Ey îmân edenler, hep birden silm’e (sulh’a ve İslâm’a) **girin, (**kâmil olgun birer müslümân olun). **Şeytan’ın adımları ardına düşmeyin,** (insanları yoldan çıkaran küfür ve dalâlet ehlinin sözlerine ve fiillerine uymayın). **Çünkü o, sizin ap-açık bir düşmanınızdır”.**

“Size bunca açık delîller geldikden sonra yine kusur ederseniz (silm’e girmekden kaçarsanız), **iyi bilin ki muhakkak Allâh, Azîz’dir** (mutlak gâlibdir, hukmüne karşı gelinmez, dilediğini yapar ve emrini infâz eder) **ve Hakîm’dir** (her yaptığını bir hıkmetle yapar)**”.** [279]

وَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ جَعَلْنَا بَيْنَكَ وَبَيْنَ الَّذِينَ لاَ يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ حِجَاباً مَسْتُوراً.لا

[277] -Bakara Sûresi, âyet 42.
[278] -Nisâ’ Sûresi, âyet 137.
[279] -Bakara Sûresi, âyet 208-209.

وَجَعَلْنَا عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ أَكِنَّةً أَنْ يَفْقَهُوهُ وَفِي آذَانِهِمْ وَقْراً ۖ وَإِذَا ذَكَرْتَ رَبَّكَ فِي الْقُرْآنِ وَحْدَهُ وَلَّوْا عَلَىٰ أَدْبَارِهِمْ نُفُوراً.

"Sen Kur'ân'ı okuduğun zaman seninle âhirete inanmazların arasına gizli bir perde çekeriz (de kendilerine okuduğunu idrâk etmezler)**".**

"Onların kalbleri üzerine, onu (Kur'ân'ı) **iyice anlamalarına** (engel) **perdeler gerer, kulaklarına bir ağırlık veririz. Sen, Kur'ân'da Rabbini bir tek olarak andığın vakit onlar ürkek ürkek arkalarını çevirirler".**[280]

Demokrasi'lerde ise, mesnedi olmayan bir hakk, sınırsız bir özgürlük iddiâsı olduğundan herkes dilediği gibi bir yaşam tarzı seçmekde ve bu şekildeki davranışlarında maddî veyâ ma'nevî her hangi bir sakınca görmemektedir. Bunun için de aklına gelen her şey'i yapma sevdâsı peşinde koşmakda, bunları elde etmek ve tatbîkata geçirmek için de hiç bir sınır tanımayarak bir takım fikir ve düşünceleri ileri sürmekde ve insanları onun etrâfında toplamaya, mutluluk terâneleri atıp onları aldatmaya çalışmaktadır.

Zâten her asırda, çağdaş ve medenî olma sevdâları ile insanların ve toplumun huzûrunu bozmaya çalışan ve onları *-kendi görüş ve inanışına göre, islâh ediyorum ve mutluluğa götürüyorum zannı ile-* dünyevî ve uhrevî felâketlere sürüklemeyi bir ma'rifet ve bir başarı kabûl eden, Allâhü Teâlâ'nın emir ve nehiy'lerine uymayı geri kalmışlık sayan, deccâl-vârî insanlar hiç bir zaman eksik olmamışdır. Böyle kimselere *-dînî ta'biri ile-* **deccâl** denilmesi de bundandır.

[280] -İsrâ' Sûresi, âyet 45-46.

İçinde yaşadığımız şu zamanda, Demokrasî ve özgürlük nâmı altında, kendi çıkarlarını ve mel'un emellerini gerçekleştirmek masâdı ile *"Orta Doğu Projesi*" gibi bir fitne, fesad, şirk ve küfrün öncülüğünü yaparak kendilerine karşı koymaya çalışan Müslümân'ları terörist damgası ile,

"Teröristler, Ortadoğu'da Demokrasî'nin gelişmesini istemiyorlar".

"Özgürlüğün ilerlemesini durdurmaya çalışıyorlar".

diyerek feryâd eden Deccâl-vârî insanların çalışmaları da, ancak **Deccâl**'lerin yapacağı bir çalışmadır.

Bunun için **Tevhîd** esâslarına doğru bir şekilde inanan ve hayâtında onun îcâblarını yerine getirmeye çalışan bir Müslüman'ın, İslâm Dîni esâslarından başka bir sistemi ve onun gereklerini kabûl etmesi veyâ onun bir kısmını kabûl edip bir kısmını kabûl etmemesi veyâ hem Müslümân'lığı hem de diğer sistemleri birbirine katıp kendine göre bir İslâm anlayışı içinde yaşaması, mümkün değildir. Aynı zamanda -*Ben sağcı Müslümân'ım, solcu Müslümân'ım, sosyalist Müslümân'ım, kapitalist Müslümâ'ım, yenilikci Müslümân'ım gibi bir ta'bir kullanarak*- tefrîka ve anarşîye meydan verecek her hangi bir davranışda bulunması da aslâ câiz değildir.

Çünkü **Tevhîd** esâslarına doğru bir şekilde inanan bir Müslümân, Allâhü Teâlâ'nın,

وَلَآ تَكُونُوا كَالَّذِينَ تَفَرَّقُوا وَاخْتَلَفُوا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ ط وَأُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ.لا

"Siz, kendilerine ap-açık delîl'ler, âyet'ler geldikden sonra parçalanıp ayrılanlar gibi ve ihtilâf'a düşenler gibi, olmayın. İşte onlar (ın hâli): **En büyük azâb, onlarındır".**[281]

emrini çok iyi bilir ve yaşayışını, sözlerini, fikirlerini ve inançlarını ona göre ayarlar. Bunun netîcesi olarak da, İslâm dışı bir davranışda bulunmamaya gayret sarf eder.

İşte bunların hepsi, ap-açık bir şirk olduğundan Allâhü Teâlâ'ya ortak koşmakdan, O'nun emir ve nehiy'lerine riâyet etmemekden, küfür ve şirk'in ne demek olduğunu bilmemekden veyâ inâdî olarak bu şekilde davranmakdan başka bir şey' değildir.

Bunun için Allâhü Teâlâ, böyleleri hakkında Kur'ân-ı Kerîm'in daha ilk sayfasında şöyle buyurmakda ve bu şekilde hareket edenlerin hallerini, düşünce ve inançlarını şu şekilde gözler önüne sererek ibret alınmasını tavsiye buyurmaktadır:

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ ءَاَنْذَرْتَهُمْ اَمْ لَمْ تُنْزِرْهُمْ لاَ يُؤْمِنُونَ. خَتَمَ اللهُ عَلَى قُلُوبِهِم وَعَلَى سَمْعِهِمْ ط وَعَلَى اَبْصَارِهِمْ غِشَاوَةٌ ز وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ع.

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَقُولُ.آمَنَّا بِاللهِ وَبِالْيَوْمِ ٱلآخِرِ وَمَا هُمْ بِمُؤْمِنِينَ.ۘ..... إِنَّ اللهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ.ع

"Şu muhakkak ki küfr edenleri inzâr etsen de (âkıbetlerini bildirsen de) **onlarca bir, inzâr etmesen de** (âkıbetlerini bildirmesen de) **bir.** (Çünkü onlar) **inanmazlar".**

"Allâh (da) **onların kalbleri üstüne, kulakları üstüne mühür basmış, gözlerinin üzerine de bir perde çekmişdir.**

[281] -Âl-i İmrân Sûresi, âyet 105.

(Bunun için hakk ve hakîkati idrâk etmeleri, işitmeleri ve görmeleri mümkün değildir). **En büyük azâb onlarındır".**

"İnsanlardan ba'zıları da, kendileri îmân etmiş olmadıkları halde, -*Allâh'a ve âhiret günü'ne inandık*- der".

"(Böyle söylemekle) **Allâh'ı da, îmân edenleri de** (gûyâ) **aldatırlar. Halbuki onlar kendilerinden başkasını aldatmazlar da yine farkına varmazlar".**

"Onların kalblerinde bir maraz (hastalık) **vardır. Allâh da** (onların) **marazlarını artırdı. Yalan söylemekde oldukları için de, onlara acıklı bir azâb vardır".**

"Kendilerine,-*Yer (yüzün) de fesâd yapmayın*- denildiği zaman, -*Biz ancak islâh edicileriz*- derler".

"Gözünü aç. Onlar muhakkak ki fesâd'cıların ta kendileridir. Fakat farkında değildirler".

"Onlara -*insanların (müslümân'ların) inandığı gibi (siz de) inanın*- denilince -*Biz de mi o beyinsizlerin inandığı gibi inanacağız*- derler. Dikkât et ki (asıl) **beyinsizler hiç şübhesiz kendileridir. Fakat bilmezler".**

"Onlar îmân edenler ile buluştukları zaman -*Biz de (sizin gibi) inandık*- derler. Kendi şeytan'ları ile (hem fikir oldukları adamları ile) **buluştukları zaman** (onlarla başbaşa kaldıkları zaman) **da -*Emîn olun, biz sizinle berâberiz. Biz ancak (onlarla) istihzâ (alay) edicileriz*- derler".**

"Allâh da onlarla istihzâ' eder ve taşkınlıkları, azgınlıkları içinde serseri serseri dolaşmalarına mühlet verir".

"Onlar öyle kimselerdir ki hidâyeti vererek dalâlet'i (doğru yolu bırakıp sapıklığı) **satın almışlardır. Bu sûretle de onların alış-veriş'leri kendilerine bir kazanç sağlamamış ve hidâyet'i** (doğru yolu) **da bulamamışlardır".**

"Onların hâli, ateş yakan bir kimsenin hâli gibidir ki o (ateş) **çevresindekileri aydınlatmaya başlayınca Allâh** (da) **ışıklarını giderip** (söndürüp) **kendilerini karanlıklar içinde, görmez** (ve şaşkın) **bir şekilde, bırakı vermişdir".**

"(Onlar, bu halleri ile) **bir sürü sağırlar, bir sürü dilsizler, bir sürü körlerdir. Artık** (Hakk'a) **dönmezler".**

"Yâhud onların hâli, gökden boşanan yağmur (a tutulmuşun hâli) **gibidir ki onda** (o yağmurda) **karanlıklar, gök gürültüsü ve şimşek çakışı vardır. Ölüm korkusu ile yıldırımlardan** (korunmak için), **parmaklarını kulaklarına tıkarlar. Allâh kâfir'leri** (işte böyle) **çep-çevre kuşatandır".**

"O şimşek (nerdeyse) **hemen hemen gözlerini** (n nûrunu) **kapıp alıverecek. Onları aydınlatınca** (da onun ışığı) **içinde yürürler. Başlarına karanlık çökünce de** (bir odun kütüğü gibi) **dikilip kalırlar. Allâh dileseydi onların işitmelerini, gözlerini giderirdi** (de kulaklarını sağır, gözlerini kör ederdi. Bu sûretle de hiç bir şey'i işitemez ve göremez olurlardı ki bu da Allâh'ın rahmetinin ve lûtfunun münâfıklara tanıdığı bir fırsatdır. Bu fırsatdan faydalanıp kurtuluş imkânını da elden kaçırırlarsa vay onların hâline). **Şübhe yok ki Allâh, her şey'e hakkıyle kâdir'dir".**[282]

İşte bu ve bunlara benzeyen âyet-i kerîmeler karşısında, *-Ben akıllıyım-* diyen bir kimseye düşen görev, iyi düşünüp

[282] -Bakara Sûresi, âyet 6-20.

doğru yolu bulmaya çalışması, dalâlet yollarını bırakıp Allâh'ın hidâyetine mazhar olma yollarını elde etmeye koşmasıdır. Ne mutlu, Hakk'a yönelip O'na teslim olarak doğru yolu bulmasını bilenlere…

Bu güzel netîceyi elde etmek için de şu âyet-i kerîme'lerde belirtilen husûsları, hiçbir zaman hatırımızdan çıkarmayarak son nefesimize kadar büyük bir ümîd ve korku içinde yaşamımızı sürdürmeliyiz ki yüce Rabb'imizin sınırsız afvine, mağfiretine ve rızâsına kavuşmalıyız.

قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ اَسْرَفُوا عَلىٰ اَنْفُسِهِمْ لاَ تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللهِ ط إِنَّ اللهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعاً ط إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ. وَاَنِيبُوا إِلىٰ رَبِّكُمْ وَاَسْلِمُوا لَهُ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ ثُمَّ لاَ يُنْصَرُونَ. وَاتَّبِعُوا اَحْسَنَ مَا اُنْزِلَ إِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ بَغْتَةً وَاَنْتُمْ لاَ تَشْعُرُونَ.

"(Yâ Muhammed, tarafımdan onlara) **de ki : Ey nefislerine karşı aşırı giden** (günahkâr) **kullarım, Allâh'ın rahmet'inden ümid kesmeyin.** (Eğer şirk'den sakınır ve günahlarınıza tevbe ederseniz) **Allâh bütün günahları bağışlar. Çünkü O, çok bağışlayıcı, çok esirgeyicidir".**

"Size azâb gelip çatmadan Rabb'inize dönün ve O'na teslim olun. Sonra size yardım edilmez".

"Ansızın ve hiç farkına varmadığınız bir sırada, size azâb gelmezden önce Rabb'inizden size indirilenin en güzeli (olan Kur'ân'a ve peygamberlerin en hayırlısı olan Hazreti Muhammed'e) **uyun".**[283]

❋❋❋

[283] -Zümer Sûresi, âyet 53-54-55.

Îmân ile şirk'in i'tikâdî durumu

Îmân ile **şirk,** *i'tikâdî* ve *amelî* noktalardan incelendiği zaman, bunların nasıl olması lâzım geldiği daha iyi anlaşılmış olur.

a-İ'tikâdî noktadan

Îmân'ı tam, muvahhid bir mü'min,

لآ حَاكِمَ إِلاَّ الله.

"Allâh'dan başka hâkim yokdur, tek hâkim O'dur".

ve

لآ حُكْمَ إِلاَّ لِلّٰهِ.

"Allâh'ın hukmünden başka huküm yokdur, yalnız O'nun hukmü geçerlidir".

fıkhî ve İslâmî esâslarına binâen, Allâh'dan başka hâkim ve Allâh'ın hukmünden başka huküm tanımadığı için bütün davranışlarında yalnız Allâhü Teâlâ'nın rızâsını gözetir ve her işini ona göre yapar. Allâhü Teâla'dan başka bir kimsenin hukmü nâmına bir şey' yapmakdan şiddetle kaçınır. Bunun netîcesi olarak da her ümîdi O'ndan olur ve her korkusu da yine O'ndan olur. Bunun için böyle bir mü'min'in yaptığı her iş, sâdece ve sâdece hayır olur ve hem kendisine, hem de başkalarına fayda sağlar.

b-Amelî noktadan

İ'tikâdî noktadan böyle hareket eden Tevhîd sâhibi muvahhid bir mü'min, bu îmân ve i'tikâd'ını, amelî ve ahlâkî

noktadan da aynı şekilde tatbik edebilirse, bu şekilde inanıp yaşamaya çalışan bir kimse, elbetde ki tam bir Mü'min, kâmil ve olgun bir Müslümân olmuş olur. Zâten insanlığın bu dünyâdaki imtihân hayâtının gâyesi de, bu güzel ve mutlu netîceyi elde etmekdir. Bu netîceye ulaşınca da şu âyet-i kerîmede va'd olunan (عَاقِبَةُ الدّارِ **:Cennet yurdu),** artık onların hakkı olur:

وَمَنْ تَكُونُ لَهُ عَاقِبَةُ الدَّارِ ط إِنَّهُ لآ يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ.

"Âkıbetü'd-dâr (Cennet yurdu) **artık kimin olacakdır?** (Elbetde ki bu şekilde hareket eden mü'min'lerin olacakdır). **Muhakkak ki zâlimler aslâ felâh bulamazlar".**[284]

مَنْ تَكُونُ لَهُ عَاقِبَةُ الدَّارِ ط إِنَّهُ لآ يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ.

"Artık (dünyâ) **evinin sonu** (olan Cennet) **kimin olacakdır?** (Elbetde ki müttekî mü'min'lerin olacakdır, yakında bunu bileceksiniz). **Muhakkak ki zâlimler muradlarına eremezler** (felâh bulamazlar)".[285]

Böyle bir kimse, bu i'tikâd'ını ve inandığı hakîkatleri, amelî konularda tatbik etmez veyâ meşrû' bir ma'zeret olmadan tatbik edemezse, o zaman da i'tikâden mü'min olduğu halde amelen bir müşrik durumunda bulunur ve fâsık olur ki aşağıdaki ayet-i kerîme fâsıkların felâh bulamıyacağını açık bir şekilde ifâde etmektedir:

وَاللهُ لآ يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ. ع

"Allâh, fâsıklar gürûhuna hidâyet etmez".[286]

---

[284] -Kasas Sûresi, âyet 37.
[285] -En'âm Sûresi, âyet 135.
[286] -Tevbe Sûresi, âyet 80.

Bunun için müşrik'lerin idâresi altında bulunub da bir ahde riâyet etmek veyâ etmemek durumunda olanlar, onların hukümlerine, kânunlarına, düzenlerine ve amellerine itâat etmek ve iştirakde bulunmak mecbûriyyetinde bulunanlar, i'tikâdî ve amelî bir şirk'e sürüklenmekden uzak kalamazlar. Böyle bir durumda, kalben ve i'tikâden muhâlefet edilip amelî bakımdan muvafakat edilirse, böyle bir davranış amelî şirk'i, kalben ve i'tikâden muvafakat edilirse o zaman da i'tikâdî şirk'i îcâb ettirir. Bu bakımdan böyle bir durumda olan kimselerin, şu âyet-i kerîmelerin ifâde buyurduğu hakîkatlere kulak verip şirk'in her çeşidinden şiddetle uzak durup kendilerini kurtarmaya çalışmaları lâzımdır.

وَإِنْ تُطِعْ اَكْثَرَ مَنْ فِي ٱلاَرْضِ يُضِلُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللهِ ط إِنْ يَتَّبِعُونَ إِلاَّ الظَّنَّ وَإِنْ هُمْ إِلاَّ يَخْرُصُونَ.

"Eğer yer yüzünde bulunanların (kâfirlerin, müşriklerin, câhillerin hevâ ve heveslerinin) **çoğuna uyarsan onlar seni Allâh yolundan saptırırlar. Onlar zandan** (tereddüdden) **başka bir şey'e uymazlar. Onlar yalan söyleyen kimselerden başka bir şey' değildirler".[287]**

وَذَرُوا ظَاهِرَ ٱلاِثْمِ وَبَاطِنَهُ ط إِنَّ الَّذِينَ يَكْسِبُونَ ٱلاِثْمَ سَيُجْزَوْنَ بِمَا كَانُوا يَقْتَرِفُونَ.

"Günâhın açığa çıkanını da, gizli kalanını da bırakın. Çünkü günâhı irtikâb edenler, kazanmakda oldukları o günâh yüzünden cezâlandırılacaklardır".[288]

[287] -En'âm Sûresi, âyet 116.
[288] -En'âm Sûresi, âyet 120.

وَإِنَّ الشَّيَاطِينَ لَيُوحُونَ إِلَىٰ أَوْلِيَائِهِمْ لِيُجَادِلُوكُمْ ۚ وَإِنْ أَطَعْتُمُوهُمْ إِنَّكُمْ لَمُشْرِكُونَ.

"Muhakkak ki şeytan'lar (ve şeytan gibi olan insanlar), **sizinle mücâdele etmeleri için, kendi dostlarına** (ve hem fikir olan arkadaşlarına) **mutlakâ telkinde bulunurlar. Eğer onlara itâat ederseniz, şübhesiz ki sizler de Allâh'a eş tanıyıp şirk koşanlardan olursunuz".**[289]

Aynı zamanda ba'zı kimselerin kendi bâtıl fikir, düşünce, görüş ve kanaatlerini esâs kabûl etmek sûretiyle uydurup uydurdukları bir takım şey'leri, Allâhü Teâlâ'ya veyâ O'nun emir ve nehiy'lerine veyâ dîni'ne tercih etmeleri, Allâhü Teâlâ'nın kendilerine vermiş olduğu ni'met'leri -*Allâh için dedikleri halde*- boş ve faydasız yerlere sarf etmek sûretiyle helâk etmeleri, bu sûretle de -*Allâh rızâsı için dedikleri halde*- hayır nâmına bir şey' yapmamış olmaları, câhilâne, zâlimâne ve bâtıl bir huküm olduğundan ve tâlihsiz bir davranış bulunduğundan, kendilerini dünyevî ve uhrevî bir felâkete, bir helâke götüren bir şirk hukmünden başka bir şey' değildir.

Bunun için bunların hepsi, gizli veyâ açık şirk şekillerinin, kendilerine yüklediği hevâî, hayırsız, faydasız ve helâki mûcib olan harcamalar, israflar ve heder olmuş sorumluluklardır.

Zâten fertleri, aileleri ve toplumları helâk eden, yakıp yıkan, ezip kavuran, hayâtî ve ahlâkî buhranlara sürükleyen, ictimâî ızdırablar içerisinde kıvrandıran da bu şekildeki harcamalar ve masraflardır. Çünkü bu şekildeki harcama ve masraflar, Allâh için olmadığından ve O'nun koymuş olduğu ölçülere göre

[289] -En'âm Sûresi, âyet 121.

yapılmadığından, kendi uydurdukları ve huküm verdikleri şey'ler için olduğundan, soyulup helâk olmakdan başka bir netîce doğurmaz. Her şey'i, kendi uydurdukları ortaklar nâmına sarf etmek istediklerinden, iktisâdî felâkete uğramakdan ve onu artırmakdan başka bir netîce de doğurmaz.

Eğer ellerinde bulunan imkân ve ni'met'leri, hakîkî tevhîd sâhibi bir kimse olarak kullanmış olsalardı, her şey'i Allâh rızâsı için yapsalardı, her işde O'nun rızâsını ve koymuş olduğu ölçüleri gözetselerdi, muhakkak ki ne kendileri, ne idâre etdikleri ve ne de harcadıkları helâk olup gitmezdi. Bu sûretle de mutlu bir hayat, mes'ûd bir yaşayış ve güzel bir netîce elde etmiş olurlardı.

Demek ki gizli veyâ açık bir şekildeki şirk, bütün kötülüklerin anası, haksızlıkların ve ahlâkî olmayan süflî davranışların baş tâcı, Allâhü Teâlâ'dan, O'nun afvinden, mağfiretinden ve rahmetinden uzak kalmanın sebebi, bu sûretle de şeytanlara arkadaş ve kula kul olmanın felâketidir.

Bunun için bütün şirk şekillerinden uzaklaşarak Allâhü Teâlâ'nın hakkını vermeye çalışmak, O'na lâyık bir kul olmaya gayret sarf etmek ve vermiş olduğu ni'met'leri O'ndan bilerek bu ni'met'lerin şükrünü edâ' etmeye yönelmek, en doğru, en güzel ve en akıllı mutlu bir görevdir. Ne mutlu, aklını kullanıp böyle güzel netîcelere nâil olanlara...

Aşağıdaki âyet-i kerîmelerin, ve bunlara benzeyen diğer âyet-i kerîme ve hadîs-i şerîflerin gereğini yerine getirmeye çalışarak gerekli ibretleri almak da yine bize düşen büyük görevlerdendir.

لَنْ تَنَالُوا الْبِرَ حَتىَّ تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ ط وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ فَإِنَّ اللهَ بِهِ عَلِيمٌ.

"Siz, sevdiğiniz şey'lerden (Allâh yolunda) **harcayıncaya kadar aslâ iyiliğe ermiş** (birr-ü tâat etmiş) **olmazsınız. Her ne infâk ederseniz şübhesiz Allâh onu bilicidir".**[290]

يَا اَيُّهَا النَّاسُ كُلُوا مِمَّا فِي ٱلاَرْضِ حَلاَلاً طَيِّباً ز وَلاَ تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ ط إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ.

"Ey insanlar, yerdeki şey'lerden, helâl ve temiz olmak şartıyle, yeyin. Şeytan'ın adımlarına uymayın. Çünkü o, size hakîkaten ap-açık bir düşmandır".[291]

وَكُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللهُ حَلاَلاً طَيِّباً ص وَاتَّقُوا اللهَ الَّذِي أَنْتُمْ بِهِ مُؤْ مِنُونَ.

"Allâh'ın size rızık olmak üzere verdiği şey'lerden helâl ve tertemiz olarak yeyin. Kendisine îmân etmiş olduğunuz Allâh'dan korkun".[292]

يَا بَنِي آدَمَ خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلاَ تُسْرِفُوا إِنَّهُ لاَ يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ.

"Ey Âdem oğulları, her mescid huzûrunda ziynetinizi alın (giyin). **Yeyin, için, israf etmeyin. Çünkü O** (Allâh), **israf edenleri sevmez".**[293]

❋

❋ ❋

[290] -Âl-i İmrân Sûresi, âyet 92.
[291] -Bakara Sûresi, âyet 168.
[292] -Mâide Sûresi, âyet 88.
[293] -A'râf Sûresi, âyet 31.

Müdâhene ve ta'vîz ' de bulunmanın durumu

İslâm Dîni'nde, müdâhene ve ta'vîz'de bulunmak, aslâ câiz değildir. Bunun için dalkavukluk, koltukculuk, yağcılık etmek ve koltuk vermek ma'nâlarına gelen **(Müdâhene)** ile; bedel verme, karşılık olarak bir şey' verme ma'nâlarına gelen **(Ta'vîz)** in aslî ma'nâları, hakîkati setr etmek, örtüp gizlemek ve bir şey'in aksini ortaya koymak ma'nâsını ifâde etdiğinden bir nev'î hıyânetlik etmek demekdir.

Böyle bir davranış, ilim ehli olan kimselere ve İslâm ahlâkı ile ahlâklanmaya çalışan Müslümân'lara aslâ yakışmayan ve sâhib olduğu vasıf ile bağdaşmayan bir haldir. Bi'l-hâssa dînî ilimlerde yüce bir vasıf kazanmış bir din âliminin, Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm'*ın sîreti üzere bulunması lâzım ve zarûrî olduğundan ba'zı emir sâhibi ümerâ'nın arzûlarına uyarak dînî konularda müdâhene ve ta'vîz'de bulunması aslâ câiz değildir. Böyle bir davranışın ma'nevî mes'ûliyyeti çok büyükdür ki Allâh'ı ve Rasûl'ünü bırakıp kula kul olmak ma'nâsında bir nev'î şirk'dir. Çünkü,

وَلاَ تَلْبِسُوا الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَتَكْتُمُوا الْحَقَّ وَاَنْتُمْ تَعْلَمُونَ.

"Kendiniz bilib dururken hakk'ı bâtıl'a karıştırmayın ve hakk'ı (gerçeği) **gizlemeyin".**[294]

âyet-i kerîmesinde ve buna benzer diğer âyet-i kerîmelerde ifâde buyurulan ilâhî emirlere aykırıdır.

---

[294] -Bakara Sûresi, âyet 42.

Kezâ, Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm*'ın, Ashâb-ı Kirâm'ına, bir gün, kıyâmet alâmetlerinden bahs ederken,

"*Emr-i bi'l-ma'rûf ve nehy-i ani'l-münker -iyiliği emr etmek ve kötülükden vaz geçirmek-, terk edildiği zaman kıyâmeti bekleyin***"**.

buyurması, Ashâb-ı Kirâm'ın da,

يَا رَسُولَ اللهِ مَتَى يُتْرَكُ ٱلاَمْرُ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْيُ عَنِ الْمُنْكَرِ ؟

"*Yâ Rasûle'llâh, emr-i bi'l-ma'rûf ve nehy-i ani'l-münker ne zaman terk edilecekdir?***"**. süâline karşı,

إِذَا ظَهَرَتِ الْمُدَاهَنَةُ فِي خِيَارِكُمْ وَالْفَاحِشَةُ فِي شِرَارِكُمْ وَتَحَوَّلَ الْمُلْكُ فِي صِغَارِكُمْ وَالْفِقْهُ فِي اَرَازِلِكُمْ.

"*İçinizde bulunan hayırlı kimseler müdâheneye başladığı, şerîr kimseler şerlerini artırmaya başladığı, mülk (yetki, kudret ve idârî makamlar) ehli olmayan küçüklerinizin (rezil kimselerinizin) eline geçtiği (eline verildiği), dînî konular da ilmi ile amel etmeyen (şahsî re'y ve arzûları ile cevâb vererek hem halkı idlâl eden, hem de kendilerini dalâlet'de bırakan) rezil kimselerin eline geçtiği zaman, -iyiliği emr etmek ve kötülükden vaz geçirmek, terk edilecekdir-***"**.[295]

diye buyurmuş olması da, müdâhene ve ta'vîz'in câiz olmadığını açık bir şekilde ifâde eder.

Kezâ başka bir hadîs-i şerîflerinde de,

أُحْثُوا التُّرَابَ عَلَىَ وُجُوهِ الْمَدَّاحِينَ.

[295] -İhyâu Ulûmi'd-dîn, 1.kitâb.ss 99.

"*Meddâh, dalkavuk ve çığırtkan kimselerin yüzlerine toprak saçınız***".**[296]

إِذَا وُسِّدَ ٱلْأَمْرُ إِلَىٰ غَيْرِ اَهْلِهِ فَانْتَظِرِ السَّاعَةَ.

"Devlet makâmı millet tarafından ehli olmayan kimseye saltanat tahtı yapılıp oturtuldu mu, o millet felâketi gözlemelidir".[297]

buyurmuş olmaları, müdâhene ve ta'vîz'in câiz olmadığını açık bir şekilde te'yîd eder.

❋ ❋ ❋

Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm'*ı, nübüvvet da'vâsından vaz geçirmek için durmadan çalışan Mekke müşrikleri, türlü şekillerde iltifat ederek, yağ çekerek, müdâhenede bulunarak O'nun da iltifat etmesini, müdâhenede bulunmasını sağlamak maksâdı ile ba'zı tekliflerde bulundular. Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm* da,

فَلَآ تُطِعِ الْمُكَذِّبِينَ.

"(Seni tekzîb eden, kakîkati yalan sayan**) o mükezzib'lere itâat etme (**onların arzûlarını yerine getirme**)".**[298]

âyet-i kerîmesindeki emr-i ilâhî gereğince, onlara iltifat edip ta'vîz vermedi ve müdâhenede bulunmadı. Çünkü,

وَدُّوا لَوْ تُدْهِنُ فَيُدْهِنُونَ.

---

[296] -Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarih Tercemesi, C.12.ss.141. (1991 nolu hadîs-i şerîf). Kâmil Miras.

[297] -Sahîhu'l-Buhârî, Kitâbü'l-ilm, Cüz'.1.ss.23.
Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-Sarih Tercemesi,C.12.ss.313. Kâmil Miras.

[298] -Kalem Sûresi, âyet 8.

"Onlar isterler ki sen yumuşak davranasın da onlar da sana yumuşak davransınlar".[299]

âyet-i kerîmesine göre, Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm'*a bir takım teklifler ile gelen Mekke müşrik'leri, Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm'*ın kendilerine mülâyim davranması hâlinde kendileri de O'na yumuşak davranacaklar, tekliflerini kabûl etmesi hâlinde kendileri de O'nun tekliflerini kabûl edeceklerdi. Fakat bu ümidleri suya düşdü. Umdukları netîceyi elde edemediler ve Rasûlü'llâh *aleyhi's-selâm*'ı aldatarak istedikleri ta'vîz'i alamadılar.

Eğer O, müşrik'lerin iltifatlarına aldanarak onlara müdâhene etseydi, onları yağlasaydı, taptıklarına, haksızlıklarına ilişmeseydi, dediklerini yapsaydı, yalanlarına yağ sürseydi, onlar da O'na müdâhene edeceklerdi, yağ süreceklerdi. *-Ne büyük, ne akıllı bir adam-* diyerek dediğini yapacaklardı. Fakat O, müdâhene etmeyip hakkı ve gerçeği söyledi. Allâhü Teâlâ'nın emrini ve risâletini tebliğ etdi. Bunun için de umduklarını bulamadılar.

Allâhü Teâlâ da,

فَلاَ تُطِعِ الْمُكَذِّبِينَ.

"(Seni tekzîb eden, hakîkati yalan sayan**) o mükezzib'lere itâat etme (**onların arzûlarını yerine getirme**)".**[300]

âyet-i kerîmesindeki emr-i ilâhî'yi inzâl etdi.

İşte mekârim-i ahlâkın (*en güzel ve en yüce ahlâkın*) ilk umdesi (*dayanağı*) budur. Her hangi bir şey'i, lisan ile, kalem

[299] -Kalem Sûresi, âyet 9.
[300] -Kalem Sûresi, âyet 8.

ile, yemin ile de söylese, doğruyu söylemeyen ve söylemeye çalışmayan müdâhin diller, müdâhin kalemler ve onları dinleyip tasdîk edenler, güzel ahlâkdan, selîm bir akıldan tamâmen uzak olarak hakîkatleri kabûl etmeyen bedbahtlardır. Bunun için böyle kimselere itâat etmek aslâ câiz değildir.

Yine bir ara Mekke müşrik'lerinden Velid ibn-i Muğîre, Ebû Cehil, Ümeyye ibn-i Halef ve As ibn-i Vâil gibi kimseler, Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm*'a gelerek şöyle dediler:

"*Yâ Muhammed, bırak bu tuttuğun da'vâ'yı, biz sana istediğin kadar mal ve servet verelim, kızlarımızdan istediğin kız ile evlendirelim, seni üzerimize melik yapalım. Eğer bunları yapmazsan gel, bizim ilâhlarımıza tap, biz de senin ilâhına tapalım, müşterek olalım. Hayır ve güzellik hangisinde ise ona hepimiz nâil olalım".*

"Gel, biz senin taptığına tapalım. Sen de bizim taptıklarımıza tap. Biz ve sen emirde müşterek olalım. Eğer senin taptığın bizimkinden hayırlı ise biz ondan hazzımızı alırız. Eğer bizim taptıklarımız seninkinden hayırlı ise sen de ondan hazzını almış olursun".

"Gel, sen bizim dînimize tâbi' ol. Biz de senin dînine tâbi' olalım. Bir sene sen bizim taptıklarımıza ibâdet edersin, bir sene de biz senin ma'bûd'una ibâdet ederiz".

Mekke müşrik'lerinden bu teklifleri alan Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm* da, ***"Allâh korusun, Allâh'a şerîk koşmakdan"*** dedi. Onlar da *"Hiç olmazsa bizim ilâhlarımızdan ba'zılarına el sürüver de seni tasdîk edelim ve senin ilâhına ibâdet yapalım"* dediler. O da kabûl etmedi. Bunun üzerine

(قُلْ يَا اَيُّهَا الْكَافِرُونَ **:Kul, yâ eyyühe'l-kâfirûn)** sûresi nâzil oldu.

Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm* da, Kurayş'in ileri gelenlerine bu sûreyi, Haram-ı Şerif'de okudu. Onlar da ümidlerini kesip gitdiler ki bu sûrede, müşrik'lere karşı şöyle deniliyordu:

قُلْ يَا اَيُّهَا الْكَافِرُونَ. لاَ اَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ. وَلاَ اَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا اَعْبُدْ. ج وَلاَ أَنَا عَابِدٌ مَا عَبَدْتُمْ. لا وَلاَ اَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا اَعْبُدْ. لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِيَ دِينِ.

"(Yâ Muhammed) **de ki: Ey kâfirler, ben sizin tapmakda olduklarınıza tapmam. Siz de benim ibâdet etdiğime kulluk ediciler değilsiniz. Ben** (zâten) **sizin taptıklarınıza** (hiç bir zaman) **tapmış değilim. Siz de benim kulluk etmekde olduğuma** (hiç bir zaman) **kulluk ediciler değilsiniz. Sizin dîniniz size, benim dînim bana".**

Bu sûre-i celîlede de açıkca buyurulduğu gibi, karşı tarafa müdâhenede bulunarak, ta'vîz vererek onlara hoş görünmek, hakk ve gerçekle hiç bir zaman bağdaşması mümkün olmayan arzû ve isteklerini yerine getirerek bir uzlaşma yapmak, aslâ câiz değildir. Bunun için böyle bir davranış, -*kula kulluk olacağından*- bir nev'î şirk'dir ki böyle bir şirk'den -Rasûlü'llâh *aleyhi's-selâm*'ın sığındığı gibi- her zaman ve her yerde Allâhü Teâlâ'ya sığınmak ve O'nun korumasını istemek lâzımdır.

Bütün bunlara rağmen bi'l-farz Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm*, müşrik'lerin iltifatlarına aldanarak arzû ve isteklerini yerine getirmiş olsaydı, onlara müdâhene edip ta'vîz'de bulunsaydı, Allâhü Teâlâ'nın, kendisini derhal helâk edeceği husûsu da, şu âyet-i kerîmelerde açık bir şekilde beyân edilmiş ve ifâde buyurulmuşdur:

وَلَوْ تَقَوَّلَ عَلَيْنَا بَعْضَ ٱلْاَقَاوِيلِ ۙ لَاَخَذْنَا مِنْهُ بِالْيَمِينِ. ۙ ثُمَّ لَقَطَعْنَا مِنْهُ الْوَتِينَ.

فَمَا مِنْكُمْ مِنْ اَحَدٍ عِنْهُ حَاجِزِينَ.

"Eğer (Peygamber söylemediğimiz, vahy etmediğimiz) **ba'zı sözleri bize karşı kendiliğinden uydurmuş** (söylemiş) **olsaydı".**

"Elbetde O'nun sağ elini (kuvvet ve kudretini) **alıverirdik** (boynunu vururduk)".

"Sonra da, hiç şübhesiz, O'nun kalb damarını koparırdık (da yaşatmazdık)".

"O vakit sizden hiç biriniz buna (bu katlimize, bu helâkimize) **mâni' de olamazdınız".**[301]

❋ ❋ ❋

Bununla berâber bâtıl'ın, fısk-u fücûr'un ve İslâm düşmanlarının huküm sürdüğü yerlerde yapılacak iş, alınacak tedbir, Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm*'ın, Hudeybiye'de, Mekke müşrik'leri ile, diğer zaman ve yerlerde de ba'zı Yahûdî ve Arab toplulukları ile yaptığı ahid ve andlaşmalarda olduğu gibi, müdâhene ve ta'vîz'de bulunmamak şartı ile, onlarla yapılan ahid ve andlaşmalara riâyet etmek şartıyle, İslâm'ı ve gereklerini, bütün huküm ve özellikleri ile yaşamaya ve yaşatmaya çalışmakdır. Mümkün olan bütün teblîğ vazîfelerini de *-hiç bir şey'den çekinmeden-* aynı şekilde yapmaya ve yaptırmaya özen göstermelidir. Bunları yaparken de *-her hangi bir menfaati elden kaçırmamak için-* bulunulan yerin örf ve âdetlerine uyarak eriyip gitmemekdir.

[301] -Hâkka Sûresi, âyet 44-45-46-47.

Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm'*ın, Hicret'in dokuzuncu yılında etrâfa gönderdiği dîn da'vetçilerine (*elçi ve mürşidlere*) verdiği şu ta'lîmat da, bu husûsda bizlere gerekli bilgiyi vermekde ve hiç bir zaman hatırımızdan çıkmaması lâzım gelen uyarıyı yapmaktadır:

"Allâhü Teâlâ beni şefkâtli olmak ve hiç bir kimseye zarar vermemek için gönderdi. Bana bunları veriniz. Allâhü teâlâ da size rahmet eder. Benim üzerime, Meryem'in oğlu îsâ aleyhi's-selâm üzerine Havârî'lerin ihtilâf etdikleri gibi ihtilâf etmeyiniz".

Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm'*dan bu ta'lîmâtı alan Ashâb-ı Kirâm da,

"*Yâ Rasûle'llâh, Havârî'lerin ihtilâfları nasıl oldu?*

diye sordular. O da,

"*Benim şimdi topladığım iş için, Îsâ aleyhi's-selâm da Havârîyyûn'unu (yardımcılarını) çağırmışdı. Yakınında bulunanlar, O'nu sevdiler ve korudular. Uzağa gidenler ise O'ndan soğudular. Her biri gitdikleri yerlerdeki milletlerin arasına girip soysuzlaştılar, (âdetlerini benimseyip asıl görevlerini unutdular)".*

cevâbını verdi.

Şu hâlde geçici dünyâ mefaatleri karşılığında müdâhene ve ta'vîz'de bulunmak, aslâ câiz değildir. Bunun için,

فَلاَ تَجْعَلُوا لِلّهِ اَنْدَاداً وَاَنْتُمْ تَعْلَمُونَ.

"O hâlde, kendiniz bilib dururken (yaratılan şey'ler ile) **Allâh'a eşler koşmayın".**[302]

buyurulmuşdur. ❋❋❋

[302] -Bakara Sûresi, âyet 22.

Örf ve âdetin getirdikleri

Örf, insanlar arasında tanınmış, aklen ve şer'an güzel görülmüş, selim akıl sâhibleri tarafından redd ve inkâr edilmeden tekrar tekrar yapıla gelmiş şey'lerdir ki akıl sâhiblerinin şehâdetine istinâd eder.

Âdet ise, insanlar arasında alışıla gelen, aklen ve şer'an fâidesi herkes tarafından görülüp bilinen, akla ve şer'a muhâlif olmayan güzel ve iyi şey'lerdir ki tekerrür ede ede meydana gelir ve ma'rûfiyyet kazanır.

Bu bakımdan akla ve şer'a muhâlif olmayan örf ve âdet, her zaman ve her yerde geçerliliğini korumuş, uzun yıllar boyunca yapıla gelmiş ve yapılmakda da devam etmesinde bir sakınca görülmemişdir. Çünkü,

خُذِ الْعَفْوَ وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ الْجَاهِلِينَ.

"(Habîbim) **sen** (güçlüğü değil) **afv'i** (kolaylığı sağlayan yolu) **tut. Örfü** (ma'rûfu, iyiliği, şerîatin ve aklın beğenip güzel gördüğü şey'i) **emr et. Câhillerden yüz çevir,** (onlarla bir mücâdeleye girişme)**".**[303]

âyet-i kerîmesinde, Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm'*ın, afvi tercih edip öç ve intikâm alma arzûsundan sakınmaları, aklın ve şer'in takdir edip güzel gördüğü ma'rûf ile (*iyi ve güzel şey'ler ile*) emr etmeleri, münker olan (*kötü görülen*) şey'lerden sakınmaları ve câhillerden yüz çevirip onlarla bir mücâdeleye girişmemeleri, ta'lîm edilip emr olunmuşdur.

[303] -A'râf Sûresi, âyet 199.

Bu bakımdan âdet, -dînî esâslara aykırı olmamak şartı ile- güzel görülen bir şey' hakkında teessüs edebileceği gibi; bâtıl olan ve münker görülen kötü şey'ler hakkında da teessüs edebilir.

Örf de böyledir. Şu kadar ki örf, mutlak sûretde münker olan ve kötü görülen şey'ler karşıtı olarak kullanıldığından her örf müstahsen (*iyi ve güzel*) görülmüşdür. Teâmül *-ya'nî insanların akla ve şer'a aykırı olmayarak bir kânun gereği imiş gibi yapa geldikleri şey'ler-* de, böyledir.

Ancak zamânın ve zemînin değişmesi ile örf ve âdetin de değişebileceği fikrine yanlış olarak kapılan bir çok Müslümân'lar, hiç bir zaman dînen câiz olmayan ve dînî bir esâs ile bağdaşmayan ba'zı şey'leri, örf ve âdet hâline getirmekde bir sakınca görmemektedirler. Hattâ,

"*Zamânın îcâbıdır, gençliğin arzûsudur, san'atın ve çağın gereğidir gibi****"***

mesnedsiz iddiâlarla akla ve şer'a aykırı olan bir çok şey'leri, moda nâmı altında örf ve âdet hâline getirmeyi, *-kendilerine göre-* bir zarûret hâli görmekde ve ona göre hareket etmektedirler. Bunlar yetmiyormuş gibi bir de,

"Zamânın değişmesi ile ahkâm değişir".

küllî ve fıkhî kâidesini, kendi yanlış anlayışlarına mesned yaparak fetvâ vermekde ve bunda bir sakınca görmemektedirler.

Evet, İslâm Hukûku'nda böyle bir küllî ve fıkhî kâide vardır ama baş tarafında da onun şartı vardır. O şartı hiç kâle almadan, adını bile anmadan sonunu söylemek, her halde işlerine geliyor.

Halbuki İslâm Hukûku'ndaki bu küllî ve fikhî kâidenin aslı ve tamâmı şöyledir:

لاَ يُنْكَرُ تَغَيُّرُ اْلاَحْكَامِ بِتَغَيُّرِ اْلاَزْمَانِ بِشَرْطِ أَنْ لاَ يُخَالِفَ النَّصَّ وَالْقَوَاعِدَ الْكُلِّيَّةَ.

"Nass'a ve kavâid-i külliyye'ye aykırı olmamak şartı ile, zamânın değişmesi ile ahkâmın değişmesi inkâr olunamaz".[304]

Hakîkat böyle olduğu halde İslâm esâslarını hiçe sayarak dilediği gibi yorumlayıp haraket etmek isteyenlerin ellerine, hüsrândan başka bir şey' geçmeyeceğini, şu âyet-i kerîme, en güzel bir şekilde ifâde etmektedir:

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَعْبُدُ اللهَ عَلىَ حَرْفٍ ج فَإِنْ اَصَابَهُ خَيْرٌ نِ اطْمَاَنَّ بِهِ ج وَإِنْ اَصَابَتْهُ فِتْنَةٌ نِ انْقَلَبَ عَلىَ وَجْهِهِ قف خَسِرَ الدُّنْيَا وَاْلآخِرَةَ ط ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ.

"İnsanlardan bir kısmı da (vardır ki) **Allâh'a** (cân-ü gönülden değil de) **bir tarafından, bir kenarından** (tutarak, işine geldiği şekilde veyâ dil ucu ile müslümân olarak) **ibâdet eder. Eğer kendisine bir hayır dokunursa ona yapışır** (fit olur). **Eğer bir fitne** (bir şerr, bir belâ') **isâbet ederse yüzü üstü döner** (de irtidâd bile eder). (Böyle kimseler), **dünyâ'da da, âhiret'de de hüsrâna uğramışdır. Bu ise, ap-açık bir ziyan, ap-açık bir hüsrandır".**[305]

Bu bakımdan aslı esâsı olmayan bir takım gerekçelerle örf ve âdet hâline getirdiğimiz veyâ getirmeye çalıştığımız

---

[304] -Hukûk-i İslâmiyye ve İstılâhât-ı Fıkhiyye Kâmûsu, C.1.ss.267. (Madde 38). " Mecâmî " den. Ömer Nasûhi Bilmen.
Mecelle, (Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye).ss.11.(Madde 39). Ali Himmet Berki.

[305] -Hacc Sûresi, âyet 11.

şey'lerin, dînen de geçerli olabilmesi için, nass'a *-kat'î delîller ile sâbit olan dînî hukümlere-* ve küllî kâidelere aykırı olmaması lâzım ve zarûrîdir.

Abdu'llâh ibn-i mes'ûd *radıye'llâhü anhümâ*'dan rivâyet edilen,

مَا رَآهُ الْمُسْلِمُونَ (الْمُؤْمِنُونَ) حَسَناً فَهُوَ عِنْدَ اللهِ حَسَنٌ

"Müslümân'ların güzel gördüğü şey', Allâhü Teâlâ ındinde de güzeldir".[306]

hadîs-i şerîfinin ifâde etdiği huküm de, yine aynı esâsların, *-ya'nî nass'a ve kavâid-i külliyye'ye aykırı olmamak şartı ile esâsının-*, sınırları dâhilindedir ki,

وَالْعَادَةُ مُحَكَّمَةٌ.

"Âdet, muhakkem'dir, (ya'nî nizâ' zamânında âdete mürâceat olunur. Çünkü o bir delîl'dir ki üzerine huküm binâ' edilir)".[307]

küllî ve fıkhî kâidesinin aslı da bu hadîs-i şerîfe isnâd eder. Bunun için kendisinden daha kuvvetli bir delîl ile teâruz arz etmedikce (*zıddıyyet bulunmadıkca*) bu küllî ve fıkhî huküm ile ihticâc olunup delîl gösterilebilir.[308]

Bu bakımdan dînî esâsları kâle almayarak veyâ hafife alarak veyâ zamânın ve zemînin îcâblarına yeterli bulmayarak veyâ

---

[306] -Tefsir Târihi veyâ Mukaddeme-i İlm-i Tefsir, ss.31. Ömer Nasûhi Bilmen.
Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarîh Tercemesi,C.5.ss.116. Kâmil Miras.
Bu Hadîs-i şerîf'de zikri geçem **"Ümmet** ve **Müslümân"** dan maksat, Ehl-i sünnet yolunda olup dâimâ hakk ve gerçek üzere bulunan Müslümân'lardır.

[307] -Hukûk-ı İslâmiyye ve İstılâhât-ı Fıkhiyye Kâmûsu, C.1.ss.266.
(Madde 35). "Eşbah" dan. Ömer Nasûhi Bilmen
(Mecelle, (Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye), ss,11, (Madde 36). Ali Himmet Berki.

[308] -Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarih Tercemesi, C.5.ss.116. Kâmil Miras.

modanın gereği olarak dînen câiz olmayan şey'leri yapmak, örf ve âdet hâline getirmek veyâ getirmeye çalışmak da, zamânımızın en açık şirk şekillerinden biridir ki böyle bir halden şiddetle sakınmak lâzımdır.

Bununla berâber inanmadığı ve kabûl etmediği halde ba'zı zarûretler ve zorlamalar karşısında *-ikrâh hâli gibi-* ba'zı şey'leri yapmak câiz olduğundan, kişi bunları yapmakla bir şirk içerisine düşmüş olmaz. Çünkü bu gibi hallerde *"Azîmet"* hâlini tercih etmek daha efdâl olduğu halde *"Ruhsat"* hâlini tercih etmek de câizdir.[309]

مَنْ كَفَرَ بِاللهِ مِنْ بَعْدِ اِيمَانِهِ إِلاَّ مَنْ أُكْرِهَ وَقَلْبُهُ مُطْمَئِنٌّ بِالْاِيمَانِ وَلَكِنْ مَنْ شَرَحَ بِالْكُفْرِ صَدْراً فَعَلَيْهِمْ غَضَبٌ مِنَ اللهِ ج وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ.

"Kalbi îmân üzere (sâbit ve bununla) **mutmain** (ve müsterih) **olduğu halde** (cebr-u) **ikrâh'a uğratılanlar müstesnâ olmak üzere kim îmân'ından sonra Allâh'ı tanımaz, fakat küfre sîne** (-i kabûl) **açarsa işte Allâh'ın gazâbı o gibilerin başınadır. Onların hakkı en büyük bir azâb'dır".**[310]

âyet-i kerîmesi ve

اِنَّمَاَ ٱلاَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ وَاِنَّمَاَ لِكُلِّ امْرِىءٍ ماَ نَوَى

"Ameller (in hukümleri) niyetlere göredir. Herkesin niyet etdiği ne ise eline geçecek olan da ancak odur".[311]

hadîs-i şerîfi, bunun açık bir delîlidir.

---

[309] -**İkrah,** bir kimseye, tehdîd ile, istemediği ve kerih gördüğü bir şey'i zorla yaptırmakdır.

[310] -Nahl Sûresi, âyet 106.

[311] -Sahîhu'l-Buhârî, Cüz'.1.ss.4.
S.B.M. Tecrîd-i Sarîh Tercemesi, C.2.ss.1 (1 nolu H.Ş.) Ahmed Naim.

Kezâ, İslâm'ın kabûl etmediği örf ve âdetleri benimseyip yapmak sevdâsına düşerek batılılaşmak, medenîleşmek, çağdaşlaşmak, özgür olup dilediğini yapmak, demokratik olup dilediğini işlemek gibi hevâ ve hevesler de, en azından insanı insanlıkdan çıkaran, hayır ve saâdetden uzaklaştıran, İslâm ahlâkını bozup tahrif eden âdetlerdir ki bunlardan da şiddetle sakınmak lâzımdır. Çünkü Kur'ân-ı Kerrîm'de, bu husûs ile ilgili olarak şöyle buyurulmaktadır:

يَا اَيُّهَا الَّذِينَ آمَنوُا لاَ تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى اَوْلِيَاءَ ۘ بَعْضُهُمْ اَوْلِيَاءُ بَعْضٍ ۭ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ ۭ إِنَّ اللهَ لاَ يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ.

"Ey îmân edenler, Yahûdî'leri de, Hristiyan'ları da kendinize dost edinmeyin (âdetlerini benimsemeyin ve üstünüze hâkim bir duruma geçirmeyin). **Onlar** (ancak) **birbirinin dostudurlar** (birbirinin tarafını tutarlar). **İçinizden kim onları dost edinirse** (âdetlerini benimseyip onları hâkim bir duruma geçirirse), **o da onlardandır.** (onlara temessül etmiş, onlara benzemiş ve onların huyunu kapmış olur. O artık Hakk'a değil onlara ve hevâsına hizmet eder. Netîce i'tibâriyle de onlardan sayılır. Âhiretde de onlarla berâber haşr olur). **Şübhesiz ki Allâh, o zâlimler topluluğuna hidâyet etmez** (yol göstermez)**".**[312]

Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm* da, bu husûsa işâretle bu şekildeki davranışlar hakkında şöyle buyurmuşdur:

اَلرَّجُلُ عَلىَ دِينِ خَلِيلِهِ فَلْيَنْظُرْ اَحَدُكُمْ مَنْ يُخَالِلُ.

[312] -Mâide Sûresi, âyet 51.

"İnsan dostunun dînindendir. Binâen-aleyh sizden biriniz dost edineceği kimseye dikkât etsin".[313]

لَتَتَّبِعُنَّ سُنَنَ مَنْ قَبْلَكُمْ شِبْراً بِشِبْرٍ وَذِرَاعاً بِذِرَاعٍ حَتَّى لَوْ سَلَكُوا حُجْرَ ضَبٍّ لَسَلَكْتُمُوهُ. قُلْنَا يَا رَسُولَ اللهِ الْيَهُودُ وَالنَّصَارَى قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَمَنْ.

"Şübhesiz ki siz, kendinizden önce gelen milletlerin yoluna karışı karışına, arşını da arşınına tıpatıp muhakkak uyacaksınız. (Bir derecede ki) şâyet o kimseler (daracık) keler deliğine girseler, siz de muhakkak (onlara uyarak) oraya gir (meğe çalış) acaksınız.".

(Râvî Ebû Saîd der ki) biz,

-Yâ Rasûle'llâh, bu ümmetler Yahûdî'lerle Hıristiyan'lar mı? Diye sorduk. Rasûlü'llâh da,

"Onlardan başka ya kim olacak?"

buyurdu.[314]

لاَ تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تَأْخُذَ أُمَّتِي بِآخِذِ الْقُرُونِ قَبْلَهَا شِبْراً بِشِبْرٍ وَذِرَاعاً بِذِرَاعٍ فَقِيلَ يَارَسُولَ اللهِ كَفَارِسَ وَالرُّومِ فَقَالَ وَمَنِ النَّاسُ إِلاَّ اُوْلَئِكَ.

"Kıyâmet kopmaz, tâ ki ümmetim, kendisinden evvelki ümmetlerin yolunu karış karış, arşın arşın ta'kîb etmedikce".

Ashâb tarafından,

-Yâ Rasûle'llâh, (yollarında gidilen) Fars ve Rum gibi milletler midir? Diye soruldu. Rasûlü'llâh da,

---

[313] -Ebû Dâvud ve Tirmizî. Riyâzü's-sâlihîn, C.1.ss.309. (371 nolu hadîs-i şerif).
[314] -Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarih Tercemesi, C.9.ss.189. (1410 nolu hadîs-i şerif). Kâmil Miras.

"Onlardan başka insanlardan kim var ya?"

diye cevab verdi.[315]

خَالِفُوا الْمُشْرِكِينَ وَفِّرُوا اللِّحىَ وَاَحْفُوا الشَوَارِبَ.

"*Müşrik'lere (hal ve hareketinizde) muhâlefet ediniz (ve onlara benzemeyiniz). Sakallarınızı bırakınız, bıyıklarınızı da iyice ve derince kesiniz".*[316]

لَعَنَ النَبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَلْمُخَنِّثِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالْمُتَرَجِّلاَتِ مِنَ النِّسَاءِ وَقَالَ اَخْرِجُوهُمْ مِنْ بُيُوتِكُمْ.

"Nebî salle'llâhü aleyhi ve sellem, erkeklerden kadınlaşanlara, kadınlardan da erkekleşenlere lâ'net etdi (hayır ve seâdetden uzak olmalarını diledi) ve bu çeşit insanları evinizden kovunuz (onlara misâfir hürmeti göstermiyerek koğup çıkarınız) buyurdu".[317]

Hattâ dînî işlerde bile, dîne ve Müslümân'lara hizmet gâyesi ile de olsa, sonradan uydurulan şey'lerin birer bid'at ve dalâlet olduğu husûsu da, Câbir *radıye'llâhü anh*'den rivâyet edilen şu hadîs-i şerifde, açıkca ifâde buyurulmuşdur.

فَإِنَّ خَيْرَ الْحَدِيثِ كِتَابُ اللهِ وَخَيْرَ الْهَدْيِ هَدْيُ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَشَرَّ ٱلأُمُورِ مُحْدَثَاتُهَا وَكُلَّ بِدْعَةٍ ضَلاَلَةٌ.

"Sözlerin en hayırlısı, Allâhü Teâlâ'nın kitâbı Kur'ân-ı Kerîm'dir. En hayırlı hidâyet, Hazreti Muhammed aleyhi's-

---

[315] -Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarih Tercemesi, C.12.ss.408. (2175 nolu hadîs-i şerif). Kâmil Miras.

[316] -Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarih Tercemesi, C.12.ss.110. (1955 nolu hadîs-i şerif). Kâmil Miras.

[317] -Sahîhu'l-Buhârî, Kitâbü'l-libas, Cüz'.7.ss.205. Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarih Tercemesi, C.12.ss.109. (1954 nolu hadîs-i şerif). Kâmil Miras.

selâm'ın irşâd ve hidâyetidir. Din işlerinin en fenâları, sonradan uydurulan şey'lerdir. Ve her bid'at, dalâlet'dir".[318]

Örf ve âdete, en çok Tebe-i Tâbiîn devri dediğimiz üçüncü asırda mürâceat edilmişdir. Çünkü -*Mücтehidler asrı*- dediğimiz bu zamanda, İslâm imparatorluğunun sınırları, doğuda Türkistan topraklarına, güneyde Hind Okyanusu'na, batıda orta Afrika ve Atlas Okyanusu'na, kuzeyde de Kafkas sınırlarına kadar uzanmışdır. Bu kadar geniş topraklarda yaşayan ve İslâm Dîni'ni yeni kabûl etmiş bulunan muhtelif ırk ve inanıştaki insanların aralarında, umûmî ve husûsî bir takım örf ve âdetlerin bulunduğu muhakkakdır ki bunların bir kısmı nass'a ve kavâid-i külliyye'ye uygun olduğu halde diğer bir kısmı da aykırı idi. Bunun için bunların şer'î durumlarının ve hukümlerinin ta'yîn edilip belirtilmesi gerekiyordu. Bu bakımdan bu çalışmaların başında bulunan İmâm A'zam *rahmetü'llâhi aleyh,*

"Örf ve âdet, nass'a muhâlif olmazsa mu'teber olup kendisi ile amel olunur. Eğer nass'a muhâlif olursa, örf terk edilip nass ile amel olunur".

ictihâdında bulunmuş ve İmâm Muhammed *rahmetü'llâhi aleyh* de, kendisine muvâfakat etmişdir.

İmâm Yûsüf *rahmetü'llâhi aleyh* ise, ilk ictihâdında İmâm A'zam *rahmetü'llâhi aleyh*'e muvâfakat etmekle berâber sonraki ictihâdında bundan rücû' ederek,

"Örf ile nass, muârız (birbirine zıt) görüldüğünde, eğer nass, Asr-ı seâdet'de yürürlükde olan ve şöhret bulmuş bulunan bir adetin şer'î hukmünü ta'yîn etmiş ise, örf ile amel edilip

[318] -Müslim. Riyâzü's-sâlihîn, C.1.ss.164. (172 nolu hadîs-i şerif).

nass'ın ifâde etdiği huküm tahsîs edilir. Eğer nass, âdet ile ilgili olmayarak yeni bir hukmü ortaya koymuş ise, o zaman da nass ile amel edilip örf terk edilir".

İctihâdında bulunmuşdur.

Bunun için ictihâdî mes'elelerin bir çoğunda *-taklid devri başlayıncaya kadar-* bu esâsa riâyet edilerek bir çok mes'elelerin şer'î durumları ve hukümleri îzah edilip hâll edilmeye çalışılmışdır.

Meselâ, Hanefî imâmları, Kur'ân-ı Kerîm ve diğer dînî ilimlerin ta'lîm ve teallümü ile ezan ve imâmet için istîcârı (*ücretle bir kimseyi görevlendirmeyi*) ve ücret almayı ittifakla câiz görmedikleri halde, daha sonraki Hanefî fakihleri (*Müteahhirîn âlimleri*), bunu câiz görmüşlerdir. Çünkü İslâm'ın ilk zamanlarında, halk muallimlere yardım etdiği halde sonraki asırlarda bu yardımı yapmaz olmuşlar, bu sûretle de din mürşidleri, kendi ihtiyaçlarını ve aile, iâşe ve ibâta ihtiyaçlarını karşılamak için başka kazanç yollarına yönelmeye başlamışlardır. Bu durumu gören sonraki Hanafî fakihleri, böyle bir durumun devam etmesi hâlinde din ilimlerinin zarar görmesinden endîşe ederek dînî bir hizmet karşılığında ücret almayı tecvîz etmişlerdir.[319]

İşte, şer'a ve akla, nass'a ve küllî kâidelere aykırı olmayan örf ve âdet *-bu esâslar çerçevesinde-* her zaman geçerliliğini korumuş, uzun yıllar boyunca yapıla gelmiş ve bu şekilde yapılmakta da devam edecekdir. Yeter ki dînî esâsları tahrîfe, bid'ate, fesâda, tefrîkaya ve ihtilâfa meydan verecek münker bir

[319] -Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarih Tercemesi, C.5.ss. 115-125. Kâmil Miras.

durum, şer'an ve aklen kötü görülecek bir hâll arz etmesin. Aksi takdirde **şirk** yolunu açan açık bir davranış olur ki bundan şiddetle sakınmak lâzımdır.

Tevhîd ve İslâm Dîni karşısında İslâm dışı sistemlerin durumu

Onsekizinci asrın sonlarında (1789 da) vukû' bulan Fıransız İhtilâli ile insanlık âlemi yeni bir döneme girmiş, yeni yeni fikir, sistem, düzen ve doktrinler ortaya atılmış, ondokuzuncu asırda bunların tatbîkat sâhasına geçirilmesi gayretleri başlamış, bunun netîcesi olarak da içinde bulunulan zaman ve zemînin şartları, bir takım gelişmelerin ve devrimlerin yapılmasına yol açmışdır.

Böyle bir durumdan istifâde etmesini bilen ba'zı kimselerin, ellerinde bulunan yetki ve kurumları bu yönde kullanarak kendilerine göre geliştirip ortaya attıkları fikir, sistem, düzen, doktrin ve kuralları, yirminci asır başlarında tatbîkat sâhasına çıkararak insanları, çağ atlama, medenî olma ve mutluluk terâneleri ile, zorla veyâ kendi istekleri ile onun etrâfında toplamaya çalışmaları ve bunda başarıya ulaşmaları da, Allâhü Teâlâ'ya, O'nun Peygamber'ine, O'nun dîni'ne ve O'nun Kitâb'ına karşı alınan açık bir tavır olduğundan hem ap-açık bir şirk, hem de ap-açık bir küfür'dür.

Bunlar -*sol blokda olduğu gibi*- ister Allâh'ı, Peygamber'i, Dîni ve Kitâb'ı tamâmen redd ederek yerine kendi fikir, sistem, düzen, doktrin ve kurallarını koymak sûretiyle olsun; ister -*sağ blokda olduğu gibi*- Allâh'ı, Peygamber'i, Dîni ve Kitâb'ı kabul ederek O'nun dîni'nin bir kısmını kabûl edip diğer kısımlarını kabûl etmemek veyâ yetersiz bulmak sûretiyle olsun, hep aynıdır. Ya şirk'dir, ya küfür'dür. Çünkü,

ذِكْرُ مَالاَ يَتَجَزَّى كَذِكْرِ كُلِّهِ.

"*Mütecezzî olmayan bir şey'in ba'zısını zikr etmek küllünü zikr gibidir,*

*(ya'nî bölünme kabûl etmeyen bir şey'in bir kısmını bölmeye kalkışmak, o şey'in tamâmını parçalamakdır)****"****.*[320]

küllî ve fıkhî kâidesinde ifâde edildiği gibi, İslâm Dîni, bir bütündür, aslâ bölünme kabûl etmez. Bu bakımdan aşağıdaki âyet-i kerîmeler, bu konuların açık birer delîlidir.

شَهِدَ اللهُ أَنَّهُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ هُوَ ۙ وَالْمَلَئِكَةُ وَأُولُوا الْعِلْمِ قَائِماً بِالْقِسْطِ ؕ لاَ إِلَهَ إِلاَّ هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ.

"Allâhü Teâlâ, muhakkak *(Lâ ilâhe illâ hû)* olduğuna (kendisinden başka hiçbir tanrı, -hiçbir ilâh, hiçbir ma'bûd- olmadığına) **-delîl'leri ile, âyet'leri ile- bi'z-zât kendisi şehâdet etdi. Melek'ler de şehâdet etdi. Hakîkaten ilim sâhibi olan** (Peygamber'ler ve) **kâmil ilim sâhibleri de şehâdet etdi,**

(veyâ tüm melekler ve hakîkaten ilim sâhibi olan kâmil ilim sâhibleri de O'nun vahdâniyyet'ine -ya'nî O'nun *"Lâ ilâhe illâ hû*" olduğuna, O'ndan başka hiçbir ilâh, (*hiçbir tanrı, hiçbir ma'bûd*) olmadığına- îmân edip ikrâr etdi).

Öyle ki (قَائِماً بِالْقِسْطِ **: *Kâimen bi'l-kısd*** *: Adâletle kâim olarak*) **adâleti ayakda tutarak** (O'nun var ve bir olduğuna, noksan sıfatlardan münezzeh olup kemâl sıfatları ile muttasıf

[320] -Hukûk-i İslâmiyye ve İstılâhât-ı Fıkhiyye Kâmûsu, C.1.ss.275. (Madde 63).Ömer Nasûhi Bilmen.

bulunduğuna) **îmân edip ikrâr etmek sûretiyle, şehâdet etdiler.**

(Şu halde ey ins-ü cin, iyi bilin ki) **O'ndan başka hiç bir ilâh, (**hiç bir tanrı, hiç bir ma'bûd) **yokdur. Ancak O vardır, birdir ve noksan sıfatlardan münezzehdir. O, Azîz'dir,** (mutlak kuvvet ve kudret sâhibidir) **ve O, Hakîm'dir, (**yegâne huküm ve hıkmet sâhibidir**)".**[321]

Şu halde hakîkat bu olunca mes'eleler içinde "***Tevhîd***" den daha büyük bir mes'ele, Allâhü Teâlâ'dan daha büyük **şâhid** olmaz. Bu bakımdan bu üç şehâdetin her biri ile, aynı zamanda her üçü ile birlikde şeksiz ve şübhesiz sâbit olan Vahdâniyyet-i ilâhiyye'ye, bütün varlığımızla kalben inanıp îmân etmek *-farz ma'nâsında-* vâcib olduğu gibi, dilimiz ile ikrâr edip söylemek de vâcib olmuşdur ki hakîkî "***Tevhîd***", işte budur. Cenâb-ı Hakk, bu hakîkate inanıp onun gereğini yapmakdan hiç bir zaman bizleri ayırmasın. Âmin.

Hazreti Muhammed *aleyh's-selâm* zamânında, bu büyük hakîkati öğrenmek için, Şam Hıristiyan âlimlerinden iki kişi Medîne'ye geldiler. Medîne'yi görünce *"Bu kasaba, âhir zamanda çıkacak olan peygamberin kasabasına ne kadar benziyor"* dediler. Çünkü *-aslı tahrîf edilmemiş-* İncîl ve Tevrât'dan bu şehrin ve bu şehre hicret ederek gelecek olan son peygamberin özelliklerini gâyet iyi biliyorlardı. Bundan sonra Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm*'ı arayıp bularak huzûruna girdiler. O'nu görünce İncîl ve Tevrât'da haber verilen sıfatları ile tanıdılar ve O'na *"Sen Muhammed'sin"* dediler. O da *"Evet"* dedi. O'ndan bu cevâbı alınca da *"Hem de Ahmed'sin"*

[321] -Âl-i İmrân Sûresi, âyet 18.

dediler. O da *"Ben hem Muhammed'im ve hem de Ahmed'im"* dedi.

Bunun üzerine *"Sana bir şey' soracağız. Doğru haber verirsen sana inanıp îmân edeceğiz"* dediler. O da *"Sorunuz"* cevâbını verdi. Onlar da *"Bize Kitâbü'llâh'da, Allâh'ın vahdâniyyet'ine şehâdet eden en büyük şehâdeti haber ver"* dediler. Bunun üzerine *-onlara ve böyle bir konuya cevâb olarak-* bu âyet-i kerîme nâzil oldu. Onlar da istedikleri cevâbı alınca Müslümân olup geri döndüler.[322]

Şu halde vahdâniyyet'i (*varlığı ve birliği*), **-ilme'l-yakîn, ayne'l-yakîn, hakka'l-yakîn-** olarak sâbit olan, mutlak kuvvet ve kudret sâhibi bulunan Allâhü Teâlâ'dan başka ma'bûd, O'ndan başka tanrı, O'ndan başka ilâh, O'ndan başka kurtarıcı ve O'ndan başka kânun koyucu aramak, dalâletden, ahmaklıkdan, şirkden ve küfürden başka bir netîce doğurmaz.[323] Bu yanlış yollardan kendilerini kurtaramıyanlar, elbetde ki bir gün yanıldıklarının farkına varacaklardır, ama iş işden çokdan geçmiş olacakdır. Yâ Rabb'i, bizleri böyle bir yanılgıya düşürme. Âmin.

---

[322] -Hak Dîni Kur'ân Dili Türkçe Tafsir, C.2..ss.1060. Elmalılı M. Hamdi Yazır.

[323] -**Yakîn,** bir şey'i kat'î olarak bilmek, gözü ile görmüş gibi kabûl edip inanmak, ma'nâsınadır. Bunun için,
İlme'l-yakîn, bir şey' hakkında kat'î olarak edinilmiş bilgi,
Ayne'l-yakîn, bir şey'i gözü ile görüp o şey'in mâhiyetini bilme,
Hakka'l-yakîn de, bir şey'in gerçek olduğunda hiç şübhe olmayan bilgi, demekdir
Meselâ, her akıllı insan, emsâlinin ölümünden kendisinin de öleceğini şübhesiz olarak bilir ki buna, **ilmü'l-yakîn;**
ihtizar hâlinde (ölüm zamânında, can çekişme ânında) ölüm meleğini ap-açık görmesi ile ölümü bilir ki buna **aynü'l-yakîn;**
tam öldüğü andaki hakîkati görüp bilmesine de **hakku'l-yakîn,**
denir.

Vahdâniyyet-i ilâhiyye ve Tevhîd-i hakîkî bu olunca, elbetdeki kullarının dünyevî ve uhrevî seâdetini te'mîn edecek en iyi ve en mükemmel kânun ve kuralları koyacak olan da ancak Allâhü Teâlâ ve O'nun Rasûl'ü olacakdır. Bu bakımdan hakîkî ma'nâda Şâri' (*kanun koyucu*) Allâhü teâlâ, mecâzî ma'nâda Şâri' (*kânun koyucu*) da O'nun görevlendirdiği Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm'*dır. Bunun için bu husûsa işâretle, aynı âyet-i kerîmenin devâmında şöyle buyurulmaktadır:

إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللهِ الْإِسْلاَمُ قف وَمَا اخْتَلَفَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ إِلاَّ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَ هُمُ الْعِلْمُ بَغْياً بَيْنَهُمْ ط وَمَنْ يَكْفُرْ بِآيَاتِ اللهِ فَإِنَّ اللهَ سَرِيعُ الْحِسَابُ.

"Hakk din, Allâh ındinde (ancak) **İslâm'dır. Kendilerine kitâb verilenler** (başka sûretle değil) **ancak kendilerine ilim geldikden sonra, aralarındaki bağıy'den** (ihtiras'dan, azgınlıkdan) **dolayı, ihtilâf'a düştüler. Kim Allâh'ın âyet'lerini inkâr ederse, şübhe yok ki Allâh, hısâbı pek çabuk görücüdür".**[324]

وَمَا آتَيكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَيكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا ج وَاتَّقُوا اللهَ ط إِنَّ اللهَ شَدِيدُ الْعِقَابُ.

"Peygamber size ne verdi ise onu alın, size ne yasak etdiyse ondan da sakının. Allâh'dan korkun. Çünkü Allâh' (ın) **azâbı** (çok) **çetindir".**[325]

Bu âyet-i kerîmede zikri geçen **"Din"** lâfzının asıl anlamı **"cezâ' "** dır. Ya'nî -ister müsbet, ister menfî olsun- her amelimizin karşılığı olan huküm'dür. Bunun için hayâtımız boyunca yaptığımız olumlu veyâ olumsuz davranışlarımızın,

[324] -Âl-i İmrân Sûresi, âyet 19.
[325] -Haşr Sûresi, âyet 7.

sevâb veyâ günahlarımızın, her türlü hesâbının yapılacağı, bütün insanların *-en ufak bir haksızlığa uğratılmaksızın-* amellerinin karşılığı olarak Cennet'lik veyâ Cehennem'lik olarak ayrılacağı mahşer gününe,

“ يَوْمُ الدِّين **:Yevmü'd-dîn :*Din günü”*** veyâ

“ يَوْمُ الْفَصْل **:Yevmü'l-fasl:*Amellerin ayırt edileceği gün”,***

denilmişdir. Çünkü Allâhü Teâlâ'nın bizlere emr etmiş veyâ nehy etmiş olduğu şey'lerin tamâmı,*-müsbet veyâ menfî olarak-* bir cezâ'yı, bir hukmü îcâb etdirir.

"İslâm" ise, silm'e ya'nî İslâm'a, sulha, sükûna, selâmete girmek, selâmete çıkmak, hakk ve hakîkate itâat etmek, ibâdetlerini tam bir ihlâs ve samîmiyyet ile yaparak edâ' etmek ma'nâlarınadır. Bunun için her amelini, tam bir ihlâs ve samîmiyyet ile Allâh rızâsı için yapan, diğer bir deyimle nihâyetsiz kerem sâhibi Rabb'inin rızâsını kazanmak için yapan kimseye de ***“Müslim”*** denir.

Bu bakımdan örf ve şer'î'de, **îmân** ile **islâm** aynıdır. Her mü'min müslim'dir. Her müslim de mü'min'dir. Huküm'de aralarında bir fark yokdur.

Bununla berâber hakîkî ve samîmî bir **îmân**, kalbde iyice yerleşmedikce, *-yukarıda ifâde edildiği gibi-* teslîmiyyet ma'nâsını ifâde eden **İslâm** ile aynı ma'nâda olur ki şu âyet-i kerîme bunun açık bir ifâdesidir:

قَالَتِ ٱلۡاَعۡرَابُ آمَنَّا ؕ قُلۡ لَمۡ تُؤۡمِنُوا وَلَكِنۡ قُولُوا اَسۡلَمۡنَا وَلَمَّا يَدۡخُلِ ٱلۡاِيمَانُ فِي قُلُوبِكُمۡ ؕ

"Bedevî'ler *-îmân etdik* *(kalblerimizle tasdîk etdik)-* **dediler. De ki: *-Siz îmân etmediniz ammâ*** *(bâri)* ***müslümân olduk*** *(teslîm olduk)-* **deyin. Îmân henüz kalblerinize gir** (ib yerleş) **memişdir".**[326]

❋ ❋ ❋

İşte bütün hukümleri ile insanların *-gerek fert, gerek aile ve gerekse toplum hayatlarında-* dünyevî ve uhrevî seâdetlerini, huzûr ve refahlarını te'mîn edecek olan, sulh ve selâmet içerisinde yaşamalarını garanti altına alarak her türlü ihtilâfdan, tefrîkadan, ihtirâsdan, nizâ' ve anarşik hallerden kurtaracak olan kânun, sistem, düzen ve kuralların tamâmı, ancak ilâhî kânunlar sisteminin tamâmı olan ***"İslâm Dîni"*** dir. Böyle mükemmel bir dînin îcâblarının yerine getirilmesi ile, yalnız insanlar arasındaki sulh ve selâmet te'mîn edilmekle kalmaz, Allâhü Teâlâ ile kulları arasında da bir sulh ve selâmet akdi yapılmış ve O'nun hukümlerine riâyet edilmiş olur. Bunun sonucu olarak da kul, dilediği gibi bir ma'bûd, Allâhü Teâlâ da dilediği gibi bir kul bulmuş olur ki yaratana karşı ebedî bir vuslât iştiyâk'ı (*kavuşma arzûsu*), işte böyle bir hâlin netîcesinden başka bir şey' değildir. Ne mutlu böyle güzel bir netîceye koşanlara.

Bütün bunların netîcesinde de muhtelif irâde, fikir, görüş, ve anlayış sâhibi insanların irâdeleri, tek bir noktada, tek bir esâs üzerinde toplanmış, bu sûretle de arzû edilen mutluluk, refah, seâdet ve selâmet medeniyyetinin esâsları üzerinde yaşamaları te'mîn edilmiş olur. Bu sûretle de bütün insanlar, Allâhü Teâlâ'nın sonsuz ni'met'lerinden istifâde ederek dünyevî ve uhrevî sulh, sükûn, selâmet, felâh ve mutluluğa kavuşmuş olur

[326] -Hucurât Sûresi, âyet 14.

ki hilkatin (*yaratılışın*) gâyesi de ancak bu güzel netîceyi elde etmek için çalışmakdır.

Ama ilâhî vahdâniyyet'e inanılmayınca, Tevhîd'in gereği yapılmayınca ve İslâm Dîni'nin esâsları kabûl edilmeyince veyâ gereği gibi yerine getirilmeyince, bu güzel netîceyi elde etmek hiç bir zaman mümkün olmaz. Bunun netîcesi olarak da -*bir çok zamanlarda olduğu gibi*- zavallı beşeriyyet, bir takım deccal-vârî insanların elinde, rüzgarın önünde bir kuru yaprak gibi, oradan oraya, dalâletden dalâlete, perîşanlıkdan perîşanlığa sürüklenip durur.

Bunun için insanlığın dünyevî ve uhrevî seâdet ve mutluluğunu te'mîn edecek din ve sistem, böyle bir vahdâniyyet anlayışında ve böyle bir Tevhîd dairesinde, ancak *"İslâm"* dır. Bunun içindir ki Allâhü Teâlâ, Kur'ân-ı Kerîm'inde şöyle buyurmaktadır:

اَلْيَوْمَ اَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَاَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ ٱلْاِسْلاَمَ دِيناً ط

"Bu gün sizin dîninizi kemâle erdirdim. Üzerinizdeki ni'metimi tamamladım ve size din olarak Müslümân'lığı beğenip seçtim ve ondan (ve onun îcâblarını yerine getirenlerden) **râzı oldum".**[327]

Bu âyet-i kerîmenin ifâdesine göre de, Allâhü Teâlâ'nın beğenip seçtiği ve ondan râzı olduğu tek din ***"İslâm"*** dır. Meleklerin, Peygamberlerin ve yüksek ilim sâhibi kimselerin dîni de, budur. Bunun için ilimde, bundan başka hakk bir din yokdur. Bu dinden başka bir din aramak veyâ yeni bir sistem, yeni bir düzen kurmak, -hâşâ- ya Allâhü Teâlâ'nın fevkine

[327] -Mâide Sûresi, âyet 3.

çıkmaya çalışmak veyâ Allâhü Teâlâ'dan başkasına teslim olup o yolda gitmekdir ki her ikisi de dinsizlikdir, küfürdür, şirkdir, isyândır, tefrîkadır ve netîce i'tibâriyle büyük bir felâketdir.

Bunun içindir ki tâbi' olduğu İslâm Dîni'nin hukümlerini terk ederek kendi hevâ ve hevesine veyâ başkalarının hevâ ve hevesine uyup kendi kendilerini tahrîb eden milletlerin çeşitli belâlara mübtelâ oldukları, bu belâlardan ibret alıp hallerini ve gidişatlarını düzeltemedikleri için de -*ilâhî intikam netîcesinde*- helâk olup gitdikleri, her zaman ve her yerde görülen hâdiselerdendir ki aşağıdaki âyet-i kerîmeler ve bunlara benzeyen diğer âyet-i kerîme ve hadîs-i şerîfler, bu hakîkati, gâyet açık bir şekilde -*ibret alınması için*- insanlığın gözleri önüne serer.

قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِكُمْ سُنَنٌ فَسِيرُوا فِي ٱلاَرْضِ فَانْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ.

"Sizden evvel bir çok vak'alar, şerîat'ler gelip geçmişdir. Onun için yer yüzünde gezin, dolaşın da (peygamberleri) **yalan sayanların âkıbeti nice oldu görün".**[328]

قُلْ سِيرُوا فِي ٱلاَرْضِ ثُمَّ انْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ.

"De ki : Yer yüzünde gezip dolaşın, sonra da bakın ki (peygamberleri) **yalanlıyanların sonu nice olmuşdur".**[329]

وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولاً أَنِ اعْبُدُوا اللهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ ج فَمِنْهُمْ مَنْ هَدَى اللهُ وَمِنْهُمْ مَنْ حَقَّتْ عَلَيْهِ الضَّلاَلَةُ ط فَسِيرُوا فِي ٱلاَرْضِ فَانْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ.

---

[328] -Âl-i İmrân Sûresi, âyet 137.
[329] -En'âm Sûresi, âyet 11.

"And olsun ki biz her ümmete -*Allâh'a kulluk edin*, *putlar (a tapmak) dan kaçının*- diye (teblîğat yapması için) **bir peygamber gödermişizdir. Sonra Allâh içlerinden kimine hidâyet vermiş, kiminin üzerine de sapıklık hakk olmuşdur. Şimdi yer yüzünde gezinin de** (peygamberlerini) **tekzîb edenlerin sonu nice oldu, bir görün".[330]**

قُلْ سِيرُوا فِي ٱلاَرْضِ فَانْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُجْرِمِينَ.

"De ki : Yerde gezin (dolaşın) **da günahkârların sonu nice olmuşdur, bir görün".[331]**

قُلْ سِيرُوا فِي ٱلاَرْضِ فَانْظُرُوا كَيْفَ بَدَاَ الْخَلْقَ ثُمَّ اللهُ يُنْشِيءُ النَّشْاَةَ ٱلآخِرَةَ ط إِنَّ اللهَ عَلىَ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ.

"De ki : Yer yüzünde bir gezib dolaşın da (Allâh'ın) **hilkate** (yaratışa) **nasıl başladığını görün. Allâh yeni bir âhiret hayâtını da tekrar yaratacakdır. Çünkü Allâh her şey'e kâdir'dir".[332]**

قُلْ سِيرُوا فِي ٱلاَرْضِ فَانْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلُ ط كَانَ اَكْثَرُهُمْ مُشْرِكِينَ.

"De ki : Arz'da gezib dolaşın da daha evvel geçenlerin âkıbeti nice oldu, bir görün. Onların çoğu müşrik'ler idi".[333]

وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِينَ حَتَّى نَبْعَثَ رَسُولاً. وَ إِذَا اَرَدْنَا أَنْ نُهْلِكَ قَرْيَةً اَمَرْنَا مُتْرَفِيهَا فَفَسَقُوا فِيهَا فَحَقَّ عَلَيْهَا الْقَوْلُ فَدَمَّرْنَاهَا تَدْمِيراً. وَكَمْ اَهْلَكْنَا مِنَ الْقُرُونِ مِنْ بَعْدِ نُوحٍ ط...

[330] -Nahl Sûresi, âyet 36.
[331] -Neml Sûresi, âyet 69.
[332] -Ankebût Sûresi, âyet 20.
[333] -Rûm Sûresi, âyet 42.

"Biz (huccetleri açıklamak, dînin emirlerini teblîğ edip yaymak için) **bir Rasûl** (Peygamber) **göndermedikce** (hiç bir kimseye ve hiç bir topluma) **azâb ediciler değiliz".**

"Biz bir memleketi helâk etmek istediğimiz vakit, onun ni'met ve refah'dan, huzûr ve saltanat'dan şımarmış elebaşılarına, ileri gelenlerine (Allâh'a, Peygamber'e ve Kur'ân'a itâati) **emr ederiz** (teblîğ etdiririz) **de onlar, orada** (bu emrimize rağmen) **itâat'den çıkarlar.** (Emirlerimizi dinlemeyerek isyanlarını, fısklarını artırırlar da kendi hevâ ve heveslerine uyarlar). (Bu durumda) **artık o** (memlekete) **karşı azâb hakk olmuşdur. İşte biz, onu** (böyle davrananları) **kökünden helâk etmişizdir".**

"Nûh (*aleyhi's-selâm* devrin) **den sonra nice asırların** (halkını) **helâk etdik** (helâk etdiğimiz gibi)".[334]

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ ط وَ اللهُ عَزِيزٌ ذُوانْتِقَامٍ.

"(Hakk ile bâtıl, ap-açık gözlerinin önüne serildiği halde) **Allâh'ın âyet'lerine küfr eden kâfir'ler için pek çetin bir azâb vardır. Allâhü Teâlâ, öyle bir gâlib-i mutlak'dır ki** (vahdâniyyet'ini kabûl edip hukmüne boyun eğmeyenler, âyetlerini tanımayanlar, emir ve nehiy'lerine uymayanlar hakkında) **intikâmı** (cezâ'sı, öç alması) **pek çetindir, çok şiddetlidir".[335]**

İşte bütün bu hakîkatler bu merkezde iken -*daha önceki âyet-i kerîmelerde de belirtildiği gibi*- Rasûlü'llâh *salle'llâhü aleyhi ve sellem* zamânından beri Ehl-i Kitâb olan Yahûdî ve

[334] -İsrâ' Sûresi ,âyet 15-16-17.
[335] -Âl-i İmrân Sûresi, âyet 4.

Hristiyan'ların, gerek kendi aralarında, gerekse Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm*'a ve Müslümân'lara karşı düşmanca ihtilâf çıkarmaları, hakkı ve hakîkati bildikleri halde, sâdece buğz ve ihtirâsdan dolayı, inkâra ve dinsizliğe sapmaları, elbetde yanlarına bırakılacak bir olay değildir. Çünkü Allâhü Teâlâ, küfr edenlerin ve İslâm'ı kabûl etmekden kaçanların cezâ'sını vermeyi aslâ ihmâl etmez. O, *serîu'l-hısâb*'dır; hısâb'ı çok çabuk, ânında görendir. Cezâ'sını vermekden çekinmez.

Allâhü Teâlâ'nın âdeti (*sünneti*), İslâm'ı kabûl etmeyenler hakkında böyle olduğu gibi, İslâm'ı kabûl etdiğini söylediği halde onun ba'zı hukümlerini kabûl edip ba'zı hukümlerini kabûl etmeyenler hakkında da aynıdır. Bu husûs da, şu âyet-i kerîmede açıkca ifâde buyurulmaktadır:

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَعْبُدُ اللّٰهَ عَلٰى حَرْفٍ ۚ فَإِنْ اَصَابَهُ خَيْرٌ نِ اطْمَاَنَّ بِهٖ ۚ وَإِنْ اَصَابَتْهُ فِتْنَةٌ نِ انْقَلَبَ عَلٰى وَجْهِهٖ ۘ قف خَسِرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ ۭ ط ذٰلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِيْنُ.

"İnsanlardan bir kısmı da vardır ki Allâh'a ibâdet eder. (Fakat cân-ü gönülden değil de) **bir tarafından, bir kenarından tutarak, işine geldiği şekilde veyâ dil ucu ile müslümân olarak. Eğer kendisine bir hayır isâbet ederse** (sıhhat, bolluk, makam v.s. gibi) **ona yapışır, yatışır** (fit olur). **Eğer bir fitne isâbet ederse** (bir şerr, bir belâ, geçiminde darlık v.s. gibi) **yüz üstü dönüverir** (de irtidâd eder). (Bunun netîcesi olarak da) **dünyâ'da ve âhiret'de hüsrâna uğramış olur. Bu ise, ap-açık bir ziyandır, ap-açık bir hüsrandır".**[336]

Kezâ,

[336] -Hacc Sûresi, âyet 11.

اَفَغَيْرَ دِينِ اللهِ يَبْغُونَ وَلَهُ اَسْلَمَ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْاَرْضِ طَوْعاً وَكَرْهاً وَإِلَيْهِ يُرْجَعُونَ.

"Şimdi onlar Allâh'ın dîninden başkasını mı arıyorlar? Halbuki göklerde ve yerde ne varsa (kim varsa) **hepsi ister istemez O'na teslîm olmuşdur,** (O'na boyun eğmişdir). **Hep döndürülüp O'na götürüleceklerdir".**[337]

وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْاِسْلاَمِ دِيناً فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ ج وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ.

"Kim İslâm'dan başka bir din ararsa ondan (bu din, bu sistem, bu düzen) **aslâ kabûl olunmaz. O, âhiret'de de büyük bir zarara uğrayanlardandır".**[338]

âyet-i kerîmelerine göre de İslâm'dan başka bir din, bir sistem, bir düzen, bir kânun ve kural arayanların ve bu uğurda çalışanların bütün emeklerinin, bütün gayretlerinin boşa gideceği, açıkca belirtildiği gibi, böyle kimselerin âhiretde de tamâmen iflâs etmiş bir kimse olarak sürekli Cehennem azâbına müstehık olacağı, ifâde buyurulmuşdur.

Bu bakımdan İslâm'ı kabûl etdikden veyâ kabûl etdiğini söyledikden sonra, *-İslâm'ı kifâyetsiz görerek veyâ tatbîkâtını imkansız bularak-* medenî olma ve çağ atlama sevdâsı ile İslâm dışı yollara sapanlar, onlarda mutluluk, seâdet ve refah arayanlar hakkında da şöyle buyurulmuşdur:

كَيْفَ يَهْدِي اللهُ قَوْماً كَفَرُوا بَعْدَ اِيمَانِهِمْ وَشَهِدُوا أَنَّ الرَّسُولَ حَقٌّ وَجَاءَ هُمُ الْبَيِّنَاتُ ط وَاللهُ لاَ يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ.

---

337 -Âl-i İmrân Sûresi, âyet 83.
338 -Âl-i İmrân Sûresi, âyet 85.

أُولَئِكَ جَزَاؤُهُمْ أَنَّ عَلَيْهِمْ لَعْنَةَ اللهِ وَالْمَلَئِكَةِ وَالنَّاسِ اَجْمَعِينَ.
خَالِدِينَ فِيهَا ج لآ يُخَفَّفُ عَنْهُمُ الْعَذَابُ وَلآ هُمْ يُنْظَرُونَ.لا
إِلاَّ الَّذِينَ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَاَصْلَحُوا فَإِنَّ اللهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ.
إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بَعْدَ اِيمَانِهِمْ ثُمَّ ازْدَادُوا كُفْراً لَنْ تُقْبَلَ تَوْبَتُهُمْ ج وَأُولَئِكَ هُمُ الضَّالُّونَ.

"îmân etdikden, Rasûl'ün hakk olduğuna şehâdet etdikden ve kendilerine ap-açık delîl'ler (dînî hakîkatler) **geldikden sonra küfre sapan bir topluma, Allâh nasıl hidâyet nasîb eder? Allâh, zâlimler topluluğunu doğru yola iletmez".**

"İşte onların cezâsı. Allâh'ın, meleklerin ve bütün insanların lâ'neti onların üzerinedir".

"Onlar bunun (bu lâ'net'in ve Cehennem'in) **içinde ebedî kalıcıdırlar. Kendilerinden ne azâb hafifletilir, ne de onlara** (yüzlerine) **bakılır".**

"Ancak bundan sonra tevbe edip yola gelenler, (nefislerini) **islâh edenler** (bu hallerinden vaz geçenler), **müstesnâ. Çünkü Allâh,** (kulları hakkında) **Ğafûr ve Rahîm'dir".**

"(Bununla berâber) **îmân etdikden sonra inkârcılıkda daha da ileri gidenlerin tevbeleri aslâ kabûl olunmaz. İşte onlar, sapıkların ta kendileridir".[339]**

[339] -Âl-i İmrân Sûresi, âyyet 86-87-88-89-90.

"Bu âyet-i kerîme'de, mürted olan (dîninden dönen veyâ dînini beğenmeyen) kimselere Allâh'ın, meleklerin ve bütün insanların lâ'neti olduğu bildirilmişdir. Çünkü mürted olan bir kimse, Allâh'ın rahmetinden mahrûm olduğu gibi çeşitli azâb ile

Bunun için Müslümân olduğunu söylediği halde Allâh'ın dîni'nden, Allâh'ın kânunlarından ve Allâh'ın hukümlerinden dışarı çıkmak veyâ onları beğenmemek veyâ zamânın ve zemînin îcâblarına cevâb veremiyeceği fikrine kapılarak onları kifâyetsiz görmek veyâ bir takım menfaatler karşılığında onları istismar etmek, en azından İslâm'ın hakk ve gerçek olduğunda şübhe etmek veyâ ona inanmamakdır. Böyle bir davranışa sâhib olmak ise, açık bir şirk'den başka bir şey' değildir. Çünkü böyle olan insanlar hakkında, şöyle buyurulmaktadır:

وَمَا يُؤْمِنُ اَكْثَرُهُمْ بِاللهِ إِلاَّ وَهُمْ مُشْرِكُونَ.

"Onların çoğu, Allâh'a ortak tutmaksızın îmân etmez (şirk koşmadan îmân etmez)".[340]

Bu âyet-i kerîme, her devirdeki insanların, değişik şekillerde Allâhü Teâlâ'ya nasıl şirk koştuklarını, nasıl ortak tanıdıklarını açık bir şekilde ortaya koyduğu gibi, zamânımızın şirk şekillerini de açık bir şekilde ifâde etmektedir. Çünkü Mekke'liler *"Tanrı birdir, ortağı yokdur. Melek'ler O'nun kızlarıdır"* derlerdi. Putlara tapanlar *"Tanrı birdir. Putlar ibâdete müstehık olmak husûsunda O'nun ortaklarıdır"* derlerdi. Bununla da kalmayarak *"Biz onlara, bizi Allâh'a daha fazla yaklaştırsınlar, şefâatcilerimiz olsunlar diye kulluk edip tapıyoruz"* derlerdi. Yahûdî'ler *"Tanrı birdir. Uzeyr (aleyhi's-*

---

muazzeb olmak sûretiyle de ilâhî lâ'nete müstehık olur. Melekler ile insanlar da, lûtf-i ilâhî'den mahrum kalmasına duâ etmek sûretiyle lâ'net ederler.".

"Burada zikr edilen *(bütün insanlar)* sözü içerisinde, kâfirler ve mürtedler de vardır. Çünkü kâfirler, âhiretde biribirlerine lâ'net edecekleri gibi bu dünyâ'da da kâfirler kâfirlere lâ'net ederler. Fakat her kâfir kendini haklı görüp kâfir zann etmediği için, kendi kendine lâ'net eder de haberi olmaz".

Hulâsatü'l-Beyân fî Tefsîri'l-Kur'ân, C.2.ss.660.Mehmed Vehbi.

[340] -Yûsüf Sûresi, âyet 106.

selâm), O'nun oğludur" derlerdi. Hristiyan'lar da *"Tanrı birdir. Mesih, O'nun oğludur"* derlerdi. Bunun için bunların hiç biri, mü'min değildir.

Kezâ, Allâh'dan başkasına tapmak, Allâh'dan başkasına gereğinden fazla değer vermek, papasları Rabb edinmek, Allâh'a -*hâşâ*- oğul ve kız isnâd etmek, nûr ve zulmete tanrı diye bakmak ve bunların benzerlerini yapmak da, birer şirk'dir. Hattâ -İmâm Râğıb *rahmetü'llâhi aleyh* gibi- ba'zı âlimler, riyâ' ve nifâk'ı (*münâfıklık yapıp iki yüzlü olmayı)* da şirk-i hafî *(gizli şirk*) veyâ şirk-i sağîr (*küçük şirk*) olarak vasıflandırmışladır. Aynı zamanda dünyâ ağına düşmeyi de, bir şirk olarak kabûl etmişlerdir.

Bu şekildeki davranışların durumu böyle olunca, ondokuzuncu asırda temelleri atılan, yirminci asırda tatbîkâtını bulan ve bundan sonraki zamanlarda da tatbik edilmesi kuvvetle muhtemel olan İslâm dışı sistem, düzen, doktrin, kânun ve kuralları benimseyip kabûl etmek de, şirk'in ta kendisi olur. Çünkü bunların hepsi, ya Allâhü Teâlâ'nın vahdâniyyet'ini kabûl etmemenin veyâ O'nun dîni olan İslâm Dîni'ni beğenmemenin veyâ zamânın ve zemînin ihtiyaçlarına cevâb veremiyeceği fikrine kapılarak kifâyetsiz görmenin netîcesinden başka bir şey' değildir. Bi'l-hâssa İslâm'ın esâslarını, zamânın ve zemînin ihtiyaçlarına cevâb veremiyeceği fikrine kapılarak başka yollara sapmak, başka mutluluk yolları aramak, en azından Allâhü Teâlâ'ya cehil isnâd etmek olduğundan ap-açık bir küfürdür.

Bunun için Allâhü Teâlâ'nın dînini, emir ve nehiy'lerini kabûl etmemek şöyle dursun, en ufak bir şübhede bulunmak

bile câiz değildir. Böyle bir hatâya düşmemek için, Cenâb-ı Hakk, Rasûl'ü Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm*'a ve O'nun şahsında bütün insanlara hitâben şöyle buyurmaktadır:

اَلْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَلاَ تَكُنْ مِنَ الْمُمْتَرِينَ.

"(Bu) **hakk** (ve hakîkatlerin hepsi) **Rabb'inden** (gelen bir gerçek) **dir. Öyle ise şübhecilerden olma".**[341]

وَالَّذِين آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَآمَنُوا بِمَا نُزِّلَ عَلىَ مُحَمَّدٍ وَهُوَ الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْ ۙ كَفَّرَ عَنْهُمْ سَيِّآتِهِمْ وَاَصْلَحَ بَالَهُمْ.

"(Allâhü Teâlâ), **îmân eden, sâlih amel işleyen, Muhammed -***aleyhi's-selâm***- a indirilene** (vahy edilene) **inanan ve** (bu vahy edilen şey'lerin) **Rabb'lerinden gelen bir hakk** (ve gerçek) **olduğuna** (şeksiz şübhesiz) **inanan kimselerin günahlarını yarlığamış** (bağışlamış) **ve hallerini iyileştirmişdir".**[342]

Bu âyet-i kerîmede de, özellikle İslâm'ın bütün hukümlerine îmân etmenin, sâlih amel işlemenin, Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm*'a indirilen (*vahy edilen*) her şey'e şeksiz ve şübhesiz inanmanın ve bunların hepsinin Rabb'imizden gelen bir hakk ve gerçek olduğuna îmân etmenin şart olduğu, açıkca ifâde buyurulmuşdur. Bunun için bir kimsede, bu âyet-i kerîmede belirtilen ilk üç şart (*ya'nî îmân, sâlih amel ve Hazreti Muhammed aleyhi's-selâm'a indirilene inanma*) mevcut olsa bile, dördüncü şart (*ya'nî bunların hepsinin Rabb'imizden gelen*

[341] -Âl-i İmrân Sûresi, âyet 60.

[342] -Muhammed Sûresi, âyet 2.
Bu âyet-i kerîmede, îman etmek, sâlih amel işlemek, vahy edilene inanmak ve vahy edilenin hakk ve gerçek olduğuna inanmak, esâslarının şart olduğu belirtilmişdir.

hakk ve gerçek olduğuna inanma) olmayınca, îmân'ın ve amel'in kabûl olunmayacağı husûsu, açıkca belirtilmişdir. Çünkü bir kimse, İslâm'ın bütün emir ve nehiy'lerinin hakk ve gerçek olduğuna inanmazsa, *asrımızdaki sağ ve sol sistemlerde olduğu gibi,* İslâm dışı sistem, düzen ve kurallara kucak açacak, fakat istediği huzûru, refâhı ve mutluluğu bulamıyacakdır.

Aynı şekilde bizden sonra gelecek olan nesiller de içinde bulundukları zaman ve zemînin şartlarına uyarak doğru zann etdiği fikir, sistem, düzen, doktrin ve kuralları aramak, onların peşinden gitmek, onları hayâtına ve topluma tatbik etmek sevdâsına düşecek veyâ mecbûriyyetinde kalacakdır. Böyle bir inanış ve tatbîkat ise, tamâmen yanlış, tamâmen bâtıl ve tamâmen bir sapıklık olup açık bir şirk ve açık bir küfürdür.

Halbuki İslâm'ın emri, Hakk'a ve hakîkate yönelip O'na teslim olmakdır. Yahûdî'lerin ve bir kısım insanların,

(سَمِعْنَا وَعَصَيْنَا : Semi'nâ ve asaynâ: ***İşitdik ama isyân etdik)*** dedikleri gibi isyân etmek değil,

(سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا : Semi'nâ ve eda'nâ : ***İşitdik ve itâat etdik)***

diyerek Hakk'a ve gerçeğe tâbi' olmakdır. Çünkü Allâhü Teâlâ, Kur'ân-ı Kerîm'inde şöyle buyurmaktadır:

مِنَ الَّذِينَ هَادُوا يُحَرِّفُونَ الْكَلِمَ عَنْ مَوَاضِعِهِ وَ يَقُولُونَ سَمِعْنَا وَعَصَيْنَا وَاسْمَعْ غَيْرَ مُسْمَعٍ وَرَاعِنَا لَيّاً بِأَلْسِنَتِهِمْ وَطَعْناً فِي الدِّينِ ط وَلَوْ أَنَّهُمْ قَالُوا سَمِعْنَا وَاَطَعْنَا وَاسْمَعْ وَانْظُرْنَا لَكَانَ خَيْراً لَهُمْ وَاَقْوَمَ لا وَلَكِنْ لَعَنَهُمُ اللهِ بِكُفْرِهِمْ فَلاَ يُؤْمِنُونَ إِلاَّ قَلِيلاً.

"Yahûdî'lerden bir kısmı, kelimeleri (Allâhü Teâlâ tarafından) **konuldukları yerlerinden kaldırıp değiştirirler.**

Dillerini eğerek bükerek ve dîne de saldırarak -*(sözünü zâhiren)* ***dinledik,*** *(fakat kalbimizle)* ***isyân etdik, karşı geldik. Dinle, dinlemez olası. Râinâ-*** **derler. Eğer onlar -*Dinledik ve itâat etdik. Dinle, bize bak, bizi gözet*** *(iyi anlayalım, biz de istifâde edelim)-* **deselerdi, kendileri için elbet daha hayırlı ve daha doğru olurdu. Fakat Allâh, kendi küfürleri yüzünden** (gerçeği kabûl etmemeleri yüzünden) **onları rahmet'inden kovmuş ve lâ'netlemişdir. Artık onlar, ba'zıları** (tevbe edip îmân edenleri) **müstesnâ olmak üzere, îmân etmezler".**[343]

Bu âyet-i kerîmede bildirildiğine göre, Yahûdî'ler, Allâhü Teâlâ'nın kendilerine indirdiği kitâbı tahrif etmişler, kelime ve cümlelerin yerlerini değiştirmişler, ma'nâlarını sapıtmışlar, gerçekleri gizlemişler, hakk ile bâtılı birbirine karıştırmışlar, Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm*'ın peygamber olarak geleceğini bildiren kısımları örtmüşler, bozmuşlar ve inkâr etmişlerdir. Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm* peygamber olarak gönderildikden sonra O'nun zamânında da, ilk anda kötü maksatları anlaşılmayan, fakat biraz dikkât edilince kin ve düşmanlıklarını ifâde eden sözlerde bulunmuşlar ve her zaman O'nu tahkîr etmekden (*aşağılamakdan*) geri kalmamışlardır.

Meselâ, âyet-i kerîmede de belirtildiği gibi, **(رَاعِنَا :Râinâ)** lâfzı, *-Bizi gözet, bize bak, biz de istifâde edelim-* ma'nâsında olduğu halde **(عَيْنْ :Ayın)** harfinin kesresini biraz uzatarak

[343] -Nisâ' Sûresi, âyet 46.

Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm* her hangi bir konuyu anlatırken Ashâb-ı Kiram'dan ba'zıları (*Bizi de gözet, iyi anlayalım, yâ Rasûle'llâh*) ma'nâsına **"Râinâ"** derlerdi.

Yahûdî'ler bu kelimenin (**i**) harfini uzatarak (*çobanımız*) ma'nâsına gelen **"Râînâ"** diyerek değiştirirler, bu sûretle de hakâret ederlerdi.

Bu husûsda, Bakara Sûresi'nin (104) ncü âyet-i kerîmesinde daha fazla bilgi vardır.

-çobanımız- ma'nâsına gelen (رَاعِينَا **: Râînâ)** diye ifâde etmekden geri kalmamışlardır. Bunun için de Allâhü Teâlâ, onlara şu îkazda bulunmuşdur:

يَا اَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَلْبِسُونَ الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَتَكْتُمُونَ الْحَقَّ وَاَنْتُمْ تَعْلَمُونَ.

"Ey Ehl-i kitâb, neden doğruyu eğriye (hakkı bâtıla) **karıştırıyorsunuz ve neden bile bile gerçeği gizliyorsunuz?".**[344]

Fakat onlar bu îkaza ehemmiyet vermeyerek bu şekildeki davranışlarına ve hakâretlerine devam etmişler, Allâhü Teâlâ da onları rahmetinden uzak bırakarak onlara lâ'net etmişdir. Bunun için Yahûdî'ler, Allâhü Teâlâ'nın rahmetinden uzak kalmış ve O'nun lâ'netine uğramış bir toplumdur. Tabii ki tevbe edip Hakk'a ve hakîkate yönelenler müstesnâ.

Bununla berâber Allâhü Teâlâ, hakîkî ma'nâda îmân eden Müslümân'ların böyle bir hatâya düşmemeleri için,

(رَاعِنَا **: Râinâ)** yerine,

(اُنْظُرْنَا **:Unzurnâ)** diyerek *-Bizi gözet, bize bak-* demelerini tavsiye etmiş ve şöyle buyurmuşdur:

يَا اَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تَقُولُوا رَاعِنَا وَقُولُوا انْظُرْنَا وَاسْمَعُوا ط وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ اَلِيمٌ.

"Ey îmân edenler, ***(Râinâ)*** demeyin. ***(Unzurnâ)*** **deyin,** (söze iyi) **kulak verin. Kâfir'ler için çok acıklı bir azâb vardır".**[345]

❋ ❋ ❋

[344] -Âl-i İmrân Sûresi, âyet 71.
[345] -Bakara Sûresi, âyet 104.

Kezâ, şu âyet-i kerîmeler de, Allâhü Teâlâ'ya yönelip O'na teslim olmanın, Kur'ân'a ve Rasûlü'llâh *aleyhi's-selâm'*a itâat edip onları dinlemenin, her müşkil işimizi onlarla hâll etmemiz gerektiğinin şart olduğunu açıkca ifâde etmekde, aksi vukû' bulduğu zaman da îmân etmiş olmayacağımızı kat'î bir ifâde ile belirtmektedir.

فَلاَ وَرَبِّكَ لاَ يُؤْمِنُونَ حَتَّىَ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لاَ يَجِدُوا فِي اَنْفُسِهِمْ حَرَجاً مِمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيماً.

"Hayır, öyle değil. Rabb'ine and olsun ki onlar, aralarında çıkan karışık işlerde (kimi oraya kimi buraya çekdikleri şey'lerde) **seni hakem kılmadıkca, sonra da verdiğin hukümden dolayı yürekleri** (nefisleri) **hiç bir sıkıntı duymadan, tam bir teslîmiyyet ile sana teslim olmadıkca, îmân etmiş olmazlar".**[346]

إِنَّمَا كَانَ قَوْلَ المؤْمِنِينَ إِذَا دُعُوا إِلىَ اللهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ أَنْ يَقُولُوا سَمِعْنَا وَاَطَعْنَا ط وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ.

"Mü'min'lerin sözü ancak, aralarında hukm etmesi için Allâh'a ve Rasûl'üne da'vet olundukları vakit -*Semi'nâ ve eda'nâ* :*Dinledik ve itâat etdik*- demeleridir. İşte onlar, felâh bulmuş olanlardır".[347]

❋ ❋ ❋

Kezâ, hakk ve bâtıl olan her şey'in hukmünün yalnız Allâhü Teâlâ'ya âid olduğu, onun için kendisinden başka hiç bir şey'e, hiç bir kimseye ibâdet ve kulluk edilmemesi ve onların

[346] -Nisâ' Sûresi, âyet 65.
[347] -Nûr Sûresi, âyet 51.

peşinden gidilmemesi gerektiği, Allâhü Teâlâ'nın, Peygamber'i vâsıtası ile teblîğ etdirip ortaya koyduğu İslâm Dîni'nden başka hiç bir sistemin, hiç bir düzenin, hiç bir fikir, doktrin ve kuralın insanlara mutluluk getiremiyeceği, ancak İslâm Dîni esâslarının doğru bir şekilde -*Ehl-i sünnet i'tikâd, amel, ahlâk ve muâmelâtına uygun bir şekilde*- yerine getirilmesi ile insanların dünyevî ve uhrevî mutluluğa kavuşacakları konuları da, şu âyet-i kerîmelerde açıkca ifâde buyurulup belirtilmişdir:

إِنِ الْحُكْمُ إِلاَّ لِلّهِ ط اَمَرَ اَلاَّ تَعْبُدُوا إِلاَّ اِيَّاهُ ط ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لآ يَعْلَمُونَ.

"Huküm, Allâh'dan başkasının elinde değildir. O, kendisinden gayriye ibâdet (ve kulluk) **etmemenizi emr etmişdir. Dosdoğru din, işte budur. Fakat insanların çoğu bilmezler".**[348]

إِنَّا اَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ فَاعْبُدِ اللهَ مُخْلِصاً لَهُ الدِّينَ.ط اَلآ لِلّهِ الدِّينُ الْخَالِصُ ط وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ اَوْلِيَاءَ ۘ مَا نَعْبُدُهُمْ إِلاَّ لِيُقَرِّبُوْنَا إِلَى اللهِ زُلْفَى ط إِنَّ اللهَ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ فِي مَا هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ط إِنَّ اللهَ لآ يَهْدِي مَنْ هُوَ كَاذِبٌ كَفَّارٌ.

"(Habîbim), **şübhesizki biz sana o Kitâb'ı, hakk** (ve gerçek) **olarak indirdik. O halde sen de dîni** (yalnız) **Allâh'a has kılarak ihlâs ile** (tam bir tevhîd ile, şirk'den, riyâ'dan ve keyfî davranışlardan sakınarak) **Allâh'a ibâdet** (ve kulluk) **et".**

"Gözünü aç. Hâlis din, Allâh'ındır (Allâh'ın teblîğ etdirip ortaya koyduğu İslâm Dîni'dir). **Onu bırakıp kendilerine bir**

[348] -Yûsüf Sûresi, âyet 40.

takım dostlar (düzenler, sistemler, doktrinler) **edinenler, -*Biz onlara bizi Allâh'a yaklaştırsınlar*** *(bize mutluluk versinler, bizi medenî kılsınlar)* ***diye kulluk*** *(ve hizmet)* ***ediyoruz-*** **derler. Doğrusu Allâh, ihtilâf etdikleri, ayrılığa düştükleri şey'lerde aralarında** (onlarla mü'min'ler arasında) **hukmünü verecekdir. Şübhesiz ki Allâh, yalancı ve inkârcı kimseyi doğru yola iletmez".**[349]

هُوَ الْحَيُّ لآ اِلَهَ إِلاَّ هُوَ فَادْعُوهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ ط اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ.

"O, dâimî yaşayandır. O'ndan başka hiç bir ilâh (hiç bir tanrı, hiç bir ma'bûd) **yokdur. O halde O'na, dîninde ihlâs** (ve samîmiyyet) **ile -*Hamd olsun, âlemlerin Rabb'i olan Allâh'a*** *(diyerek)-* **duâ edin,** (ibâdet edip kulluk yapın)**".**[350]

ذَلِكُمُ اللّٰهُ رَبُّكُمْ ج لآ اِلَهَ إِلاَّ هُوَ ج خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ فَاعْبُدُوهُ ج وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ.

"İşte Rabb'iniz olan Allâh. O'ndan başka hiç bir ilâh (hiç bir tanrı, hiç bir ma'bûd) **yokdur. Her şey'i yaratan O'dur. Artık O'na kulluk edin. O, her şey'in üstünde** (güvenilip dayanılacak mutlak) **bir vekîl'dir".**[351]

وَلاَ تُفْسِدُوا فِي الْاَرْضِ بَعْدَ اِصْلاَحِهَا وَادْعُوهُ خَوْفاً وَطَمَعاً ط إِنَّ رَحْمَتَ اللّٰهِ قَرِيبٌ مِنَ الْمُحْسِنِينَ.

"Yer yüzü islâh edilip iyi bir hâle getirildikden sonra, orada fesadcılık etmeyin. O'na (Cenâb-ı Hakk'a), **korkarak**

[349] -Zümer Sûresi, âyet 2-3.
[350] -Mü'min Sûresi, âyet 65.
[351] -En'âm Sûresi, âyet 102.

ve umarak duâ edin, (ibâdet edip kulluk yapın). **Şübhe yok ki iyi hareket edenlere, Allâh'ın rahmeti çok yakındır".**[352]

تِلْكَ الدَّارُ ٱلآخِرَةُ نَجْعَلُهَا لِلَّذِينَ لاَ يُرِيدُونَ عُلُوّاً فِي ٱلاَرْضِ وَلاَ فَسَاداً ط وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ.

"İşte âhiret yurdu. Biz onu yer yüzünde böbürlenmek ve bozgunculuk yapmak arzûsuna düşmeyecek kimselere veririz. (En güzel) **âkıbet, Allâh'a yönelip O'nun ıkâbından** (azâbından) **sakınan takvâ sâhiblerinindir".**[353]

وَرِمَاحُكُمْ لِيَعْلَمَ اللهُ مَنْ يَخَافُهُ بِالْغَيْبِ.

"Allâh, gizlide (kimsenin görmeyeceği yerde), **görmeksizin kendisinden korkanları ayırd etmek için, sizi dener ve imtihâna çeker".**[354]

وَهُوَ اللهُ فِي السَّمَوَاتِ وَٱلاَرْضِ ط يَعْلَمُ سِرَّكُمْ وَجَهْرَكُمْ وَ يَعْلَمُ مَا تَكْسِبُونَ.

"Göklerde ve yerde (ibâdet ve kulluğa müstehık olan yalnız) **O Allâh'dır. O, sizin içinizi de bilir, dışınızı da.** (Hayır ve şerden) **ne kazanacağınızı da O bilir".**[355]

❋ ❋ ❋

Bütün bu yol gösterme ve îkazlardan sonra -*rahmetinin bir eseri olarak*- insanların hakk ve bâtılı ayırd etmekde, hakkı tercih edip bâtıldan uzaklaşmakda, dalâleti bırakıp mutluluğa ermekde, her zaman yanıldıklarını ve yanılacaklarını, bunun

[352] -A'râf Sûresi, âyet 56.
[353] -Kasas Sûresi, âyet 83
[354] -Mâide Sûresi, âyet 94.
[355] -En'âm Sûresi, âyet 3.

için de hakkı ve gerçeği, doğruyu ve güzeli gösterenin yalnız Allâhü Teâlâ olduğunu belirtmek üzere de şöyle buyurmaktadır:

إِنِ الْحُكْمُ إِلاَّ لِلّهِ ط يَقُصُّ الْحَقَّ وَهُوَ خَيْرُ الْفَاصِلِينَ.

"Huküm ancak Allâh'ındır. Doğruyu O haber verir. O, (hakk ile bâtılı, hayır ile şerri, güzel ile çirkini) **ayırd edenlerin en hayırlısıdır".**[356]

Ayrıca, İslâm'ı kabûl edip Müslümân olduklarını söyleyenlerin, gerek dünyâ işlerinde ve gerekse âhiret işlerinde, diledikleri gibi hareket edemiyecekleri, ancak Allâhü Teâlâ ile Rasûl'ünün bildirdiği hukümler dairesinde hareket edebilecekleri hakkında da şöyle buyurulmaktadır:

وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلاَ مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللّهُ وَرَسُولُهُ اَمْراً أَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ اَمْرِهِمْ ط وَمَنْ يَعْصِ اللّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلاَلاً مُبِيناً.

"Allâh ve Rassûl'ü, bir işe hukm etdiği (bir iş hakkındaki hukmü bildirdiği) **zaman, mü'min olan bir erkek ile mü'min olan bir kadın için** (ona aykırı olarak) **işlerinde kendilerine bir muhayyerlik yokdur.** (Allâh'ın ve Rasûl'ünün emri hılâfına hareket etmek câiz değildir). **Kim Allâh'a ve Rasûl'üne isyân ederse, muhakkak ki o, ap-açık bir sapıklıkla yolunu sapıtmışdır".**[357]

Kezâ, İslâm Dîni hakkında gerekli bilgilere sâhib olmayan kimselerin, İslâm dîni hakkında, emir ve nehiy'ler konusunda fikir yürütüp münâkaşa ve münâzarada bulunmamaları, mücâdele ve mücâhededе bulunuyoruz zannı ile yanlış yollara

[356] -En'âm Sûresi, âyet 57.
[357] -Ahzâb Sûresi, âyet 36.

sapmamaları, hem dâll hem mudıll (*hem dalâlete düşen hem de dalâlete düşüren*) bir duruma düşmemeleri hakkında da şöyle buyurulmaktadır:

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُجَادِلُ فِي اللهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَيَتَّبِعُ كُلَّ شَيْطَانٍ مَرِيدٍ.

"İnsanlardan kimi (de vardır ki nefsini ıslâha, i'tikâdını tashîhe, ahlâkını tanzîme çalışmaz da) **Allâh** (ın dîni) **hakkında bir bilgisi olmadığı halde münâkaşa eder durur ve** (bu husûsda insanlardan ve cinlerden olan) **her azgın şeytan'ın ardına düşer".**[358]

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُجَادِلُ فِي اللهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلاَ هُدىً وَلاَ كِتَابٍ مُنِيرٍ. ثَانِيَ عِطْفِهِ لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِ اللهِ ط لَهُ فِي الدُّنْيَا خِزْيٌ وَنُذِيقُهُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ عَذَابَ الْحَرِيقِ.

"İnsanlardan bir kısmı da vardır ki ne (sağlam) **bir bilgisi, ne istidlâl edeceği bir senedi** (rehberi), **ne de aydınlatıcı bir kitâbı** (vahy ve ilhâmı) **olmaksızın Allâh** (ve Allâh'ın dîni) **hakkında mücâdele** (ve kavga) **eder durur".**

"(Bunu, sırf insanları) **Allâh yolundan saptırmak** (İslâm'dan uzaklaştırmak ve İslâm'ı karma karışık bir hâle getirip mensublarını bid'at ve dalâletde bırakmak) **için** (yapar da, kibir ve azametle) **yanını eğip bükerek** (kavga eder durur). **Dünyâ'da rüsvaylık onundur. Kıyâmet günü'nde de, ona yangın azâbını** (Cehennem azâbını) **tattıracağız".**[359]

❋ ❋ ❋

Buraya kadar bahsi geçen âyet-i kerîmelerde ve diğer âyet-i kerîme ve hadîs-i şeriflerde belirtilen hakîkatlerin hepsi, **Tevhîd** ve **İslâm Dîni** karşısında, İslâm dışı düzen, sistem, fikir, kural

[358] -Hacc Sûresi, âyet 3.
[359] -Hacc Sûresi, âyet 8-9.

ve doktrinlerin hiç bir değeri olmadığını ap-açık bir şekilde ifâde edip ortaya koymakda ve netîcesinin Allâhü Teâlâ''nın afvinden, mağfiretinden ve rahmetinden uzak kalarak Cehennem azâbı olduğunu kat'î bir şekilde belirtmektedir.

Bunun için sâhib olduğu sayısız ni'metlere güvenerek akıllı olduğunu iddiâ eden ve her şey'i doğru bir şekilde bildiklerini zann eden insanların, *-fırsat elden gitmeden-* zamânında tedbir alarak bu elîm akıbete düşmemeleri, aksine Allâhü Teâlâ'nın afvine, mağfiretine rahmetine ve Cennet'ine nâil olmak için çalışmaları, bu sûretle de ilâhî imtihânı kazanmaları, yaratan Rabb'imizin en başta gelen arzû ve îkazlarındandır.

Bu arzû ve istek, öyle bir afv, öyle bir mağfiret ve öyle bir rahmet kapısı ki son nefese kadar *-bütün kulları için-* açık tutulmuş ve ilâhî afv, mağfiret ve rahmetden istifâde etmeleri, böyle bir fırsatı elden kaçırmamaları beyân edilip açıklanmışdır. Son nefese kadar hiç bir ümidin kesilmemesi için de *-sonsuz rahmetinin bir eseri olarak-* şöyle buyurulmuşdur:

قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ اَسْرَفُوا عَلىَ اَنْفُسِهِمْ لآ تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللهِ ط إِنَّ اللهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعاً ط إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ.

وَاَنِيبُوا إِلىَ رَبِّكُمْ وَاَسْلِمُوا لَهُ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَاْتِيَكُمُ الْعَذَابُ ثُمَّ لآ يُنْصَرُونَ.

وَاتَّبِعُوا اَحْسَنَ مَا اُنْزِلَ إِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَاْتِيَكُمُ الْعَذَابُ بَغْتَةً وَاَنْتُمْ لآ تَشْعُرُونَ.

"(Yâ Muhammed, tarafımdan onlara) **de ki : Ey nefislerine karşı aşırı giden** (günahkâr) **kullarım. Allâh'ın rahmet'inden ümid kesmeyin.** (Eğer şirk'den sakınır ve günahlarınıza tevbe

ederseniz) **Allâh bütün günahları bağışlar. Çünkü O, çok bağışlayıcı, çok esirgeyicidir".**

"Size azâb gelib çatmadan Rabb'inize dönün. O'na teslim olun. Sonra size yardım edilmez".

"Ansızın ve hiç farkına varmadığınız bir sırada, size azâb gelmezden önce Rabb'inizden size indirilenin en güzeli (olan Kur'ân'a ve peygamberlerin en hayırlısı olan Hazreti Muhammed) **e uyun".**[360]

يٰۤا اَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تُحَرِّمُوا طَيِّبَاتِ مَا اَحَلَّ اللهُ لَكُمْ وَلاَ تَعْتَدُوا ط إِنَّ اللهَ لاَ يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ.

"Ey îmân edenler, Allâh'ın size helâl kıldığı (emr etdiği) **o en temiz güzel şey'leri** (nefsinize) **haram** (yasak) **kılmayın. Haddi de aşmayın. Çünkü Allâh haddi aşanları sevmez".**[361]

وَكُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللهُ حَلاَلاً طَيِّباً ص وَاتَّقُوا اللهَ الَّذِي اَنْتُمْ بِهِ مُؤْمِنُونَ.

"Allâh'ın size rızık olmak üzere verdiği şey'lerden helâl ve tertemiz olarak yeyin (ve kendisine şukr edin). **Kendisine** (varlığına, birliğine ve noksan sıfatlardan münezzeh olup kemâl sıfatları ile muttasıf bulunduğuna) **îmân etmiş olduğunuz Allâh'dan korkun".**[362]

عَجِّلُوا بِالتَّوْبَةِ قَبْلَ الْمَوْتِ وَعَجِّلُوا بِالصَّلاَةِ قَبْلَ الْفَوْتِ.

"Ölüm gelmeden önce tevbeye, namaz vakti geçmeden önce de namaza acele edin".

hakîkatine kulak verin.

---

[360] -Zümer Sûresi, âyet 53-54-55.
[361] -Mâide Sûresi, âyet 87.
[362] -Mâide Sûresi, âyet 88.

Çünkü dünyâya gelen her insanın, bülûğ çağından i'tibâren ölünceye kadarki zaman dilimi içerisinde, her an bir imtihân hâlinde olduğu hatırlatılmakda ve şöyle buyurulmaktadır:

كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ ط وَنَبْلُوكُمْ بِالشَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً ط وَإِلَيْنَا تُرْجَعُونَ.

"Her can ölümü tadıcıdır. Sizi bir imtihân olarak, hayır ile de, şerr ile de deniyoruz. (Nihâyet yine) **ancak bize döndürüleceksiniz".**[363]

عَلِمَتْ نَفْسٌ مَا اَحْضَرَتْ ط.

"(İşte o zaman, her) **nefs,** (hayır ve şerden) **ne hazırlamışsa** (artık hepsini görüb) **bilmişdir** (bilecekdir)**".**[364]

عَلِمَتْ نَفْسٌ مَا قَدَّمَتْ وَ اَخَّرَتْ ط

"(İşte o zaman, her) **nefs, önden ne yolladı, geriye ne bırakdı ise,** (artık hepsini görüb) **bilmişdir** (bilecekdir)**".**[365]

يَا اَيُّهَا الْإِنْسَانُ مَا غَرَّكَ بِرَبِّكَ الْكَرِيمِ.لا

"(Şu halde) **Ey insan, O** (lûtf-ü) **keremi bol Rabb'ine karşı seni aldatan ne?** (ki nihâyetsiz kerem sâhibi Rabb'ine isyân edip kulluk yapmıyorsun?)".[366]

Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî Hazretleri de Menevî'sinde, bu âyet-i kerîme'lerin ifâde buyurduğu hakîkatleri, şöyle anlatmaya çalışmışdır ki ibret alıp amel etmesini bilenlere ne mutlu:

---

[363] -Enbiyâ' Sûresi, âyet 35.
[364] -Tekvir Sûresi, âyet 14.
[365] -İnfitâr Sûresi, âyet 5.
[366] -İnfitâr Sûresi, âyet 6.

گَلْ گَلْ هَرْنَه اوُلوَرْ اِيسَكْ گَلْ,

اِسْتَرْ كاَفِرْ اِسْتَرْ مَجُوسِى اِسْتَرْ مُشْرِكْ،

بِيزِمْ دَرْگَهِمِزْ اوُمِيتْسِزْلِكْ دَرْگَهِى دَگِلْدِرْ،

يوُزْ كَرَّه تَوْبَكِى بوُزْمُوشْ اوُلْسَكْ دَه گَلْ.

Gel, gel, her ne olur isen gel,
İster kâfir, ister mecûsi, ister müşrik,
Bizim dergehimiz ümitsizlik dergehi değildir,
Yüz kerre tevbeni bozmuş olsan da gel.

İslâm'da ve Müslümân'lar arasında Tefrîka câiz midir?

Tefrîka, bir toplumu, bir takım ayrıcalıklarla felâketden felâkete, sıkıntıdan sıkıntıya sürükleyen ve onları perîşan bir hâle düşüren büyük bir "*fitne"* dir. Bu bakımdan tefrîka,

اَلْفِتْنَةُ اَشَدُّ مِنَ الْقَتْلِ ج

"Fitne, (ya'nî insanları meşrû' bir fâide olmaksızın ızdırâba, ihtilâle, ihtilâfa, mihnet ve belâ'ya düşürmek), **katilden beterdir".**[367]

وَالْفِتْنَةُ اَكْبَرُ مِنَ الْقَتْلِ ط

"Fitne katilden daha büyükdür".[368]

âyet-i kerîme'lerinde ifâde edildiği gibi, bir toplumu, bir milleti için için kemiren, onların özünü, kuvvet ve kudretini, birlik ve berâberliğini yiyip bitiren, netîcede başkalarına yem olma ortamını hazırlayan eşi görülmemiş hâin kurtların, iblis-vârî insanların ve İblîs'in rahatca at oynatdığı bir ortamdır ki insanların dünyevî ve uhrevî felâketlerini hazırlamakdan başka bir netîce doğurmaz.

Büyük müfessir merhûm ve mağfûr Mehmed Vehbi Efendi, bu âyet-i kerîmenin tefsîrinde şöyle diyor:[369]

---

[367] -Bakara Sûresi, âyet 191.
Fitne: Belâ', azâb, sınav ma'nâlarına geldiği gibi, bir adamı veyâ bir topluluğu azdırmak, doğru yoldan saptırmak gibi ma'nâlara da gelir.
[368] -Bakara Sûresi, âyet 217.

"Ni'metü'llâh Efendi'nin beyânına göre âyetin ma'nâsı,

(Siz, kâfirler arasına fitne ilkâ' edin. Zîrâ, fitne onları katletmekden daha eşeddir. Çünkü, katlin eseri derhal kesilir. Amma fitnenin eseri çok devam eder. Onları muzdarib kılar ve perîşan eder). *demekdir.*

*İşte şu ma'nâya nazaran bu âyetin hukmüyle düşmanlar amel edip bizim içimizde fitne uyandırmakla bizi felâketden felâkete sürüklüyorlar. Biz ise, bu cihetle hiç bir hayat eseri gösteremiyoruz**".***

Bunun içindir ki Müslümân'ların tek bir toplum hâlinde kendilerinden olan, Allâh'a ve Rasûl'üne itâat eden bir ulü'l-emr'e itâat edip onun etrâfında toplanmaları ve ona itâat hâlinde olmaları, İslâm'ın en başta gelen ve farz olan hukümlerindendir.

Çünkü bir toplumu, bir milleti, bir aileyi taşkil eden fertler arasında vukû' bulacak fikir, görüş, inanç ve düşünce ayrılıkları gibi ayrıcalıklar, o toplumda nefsânî hevâ ve heveslerin, şahsî çıkar ve benlik da'vâlarının, aslı esâsı olmayan hevâî düşüncelerin revaç bulmasına, o toplumu temsil eden devlet ve hukûmet adamları ile olan normal ilişkilerin buzulmasına, işlerin gerektiği şekilde yapılmamasına, fertlerin hakk ve hukûklarının kaybolmasına, fertler arasındaki sevgi, saygı ve insanlık duygularının dejenere olup ortadan kalkmasına, bunların netîcesi olarak da o toplumun, o milletin ve o ailenin dağılmasına ve devletlerinin yıkılıp yok olmasına sebeb olacağından, aslâ câiz değildir. Bunun içindir ki İslâm Fıkıh kitâblarında,

---

[369] -Hulâsatü'l-Beyân fî Tefsîri'l-Kur'ân, C.1.ss.329. Mehmed Vehbi

"Bir toplum küfr ile yaşar, fakat tefrîka, (fitne, fesâd, anarşi ve terör) ile yaşamaz".

esâsı yer almışdır.

وَمَا كَانَ رَبُّكَ لِيُهْلِكَ الْقُرَى بِظُلْمٍ وَاَهْلُهَا مُصْلِحُونَ.

"Senin Rabb'in -*ehâlîsi (birbirini) ıslâh edib dururken de*- o memleketleri sırf şirk yüzünden helâk edecek değil ya".[370]

Âyet-i kerîmesinin tefsîrinde de,

"Mülk, küfr ile yaşayabilir; fakat zulm ile, ahlâksızlık ile aslâ yaşayamaz".

denilmişdir.[371]

---

[370] -Hûd Sûresi, âyet 117.

[371] -Kur'ân-ı Hakîm ve Meâl-i Kerîm, C.1.ss.343. Hasan Basri Çantay.

Bu âyet-i kerîme, küfür, şirk, zulüm ve ahlâksızlık içerisinde yaşayan bir toplum içinde bulunan **ilmi ile âmil dîn adamları** va'z-ü nasîhatlerine devam etdiği müddetce onlara hemen azâb edilmeyeceğini; fakat bu nasîhatlere aldırış etmeden bu hallerine israrla devam etmeleri hâlinde de müstehık odukları azâba dûçar olacakları husûsu, açıkca ifâde buyurulmuşdur ki şu âyet-i kerîmeler de bu husûsu te'yîd etmektedir:

وَإِذْ قَالَتْ أُمَّةٌ مِنْهُمْ لِمَ تَعِظُونَ قَوْماً ۙ نِ اللهُ مُهْلِكُهُمْ أَوْ مُعَذِّبُهُمْ عَذَاباً شَدِيداً ط قَالُوا مَعْذِرَةً إِلَىٰ رَبِّكُمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ.

"İçlerinden bir ümmet (bir topluluk, va'z-ü nasîhat eden bir kısım ilim adamlarına)**: -*Allâh'ın kendilerini (dünyâda) helâk edici veyâ kendilerini (âhiretde) çetin bir azâb ile azâblandırıcı olduğu bir kavme ne diye öğüt veriyorsunuz?*- dediği zaman onlar** (o va'z-ü nasîhat edenler) **de: -*Rabb'inize özür (dilemeye yüzümüz olsun) için. Umulur ki sakınırlar*- demişlerdi".**

فَلَمَّا نَسُوا مَا ذُكِّرُوا بِهِ اَنْجَيْنَا الَّذِينَ يَنْهَوْنَ عَنِ السُّوءِ وَاَخَذْنَا الَّذِينَ ظَلَمُوا بِعَذَابٍ بَئِيسٍ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ.

"Vaktâki onlar edilen va'z *(-ü nasîhatleri)* unutdular. Biz de kötülükden vaz geçirmekde sebât edenleri selâmete çıkardık. Zulm edenleri de yapmakda oldukları fısıklar (kötülükler) **yüzünden şiddetli bir azâb ile yakaladık".**

Hele böyle bir toplum, Allâhü teâlâ'nın varlığını, birliğini, noksan sıfatlardan münezzeh olup kemâl sıfatları ile muttasıf bulunduğunu kabûl eden, O'nun Peygamber'ine, O'nun kitâb'ı Kur'ân-ı Kerîm'e ve O'nun göndermiş olduğu İslâm Dîni'ne inanan ve onun îcâblarını yerine getirmeye çalışan Müslümân bir toplum ise, o toplumun dünyevî ve uhrevî hayâtını felâkete götürecek böyle bir tefrîkaya meydan verilmesi aslâ câiz olmadığı gibi, kat'î sûretde haramdır. Bunun için Müslümân'lar üzerine farz olan bu büyük hakîkati dile getirmek üzere,Cenâb-ı Hakk, Kur'ân-ı Kerîm'inde şöyle buyurmaktadır:

وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللهِ جَمِيعاً وَلاَ تَفَرَّقُوْا وَاذْكُرُوا نِعْمَتَ اللهِ عَلَيْكُمْ.

"Hepiniz toptan Allâh'ın ipine (Allâh'ın sizlerin dünyevî ve uhrevî mutluluğunuzu, birlik ve berâberliğinizi te'mîn etmek için göndermiş olduğu Kur'ân-ı Kerîm'e ve İslâm Dîni'ne tam bir ihlâs ile, tertemiz samîmî bir inanç ile) **sımsıkı sarılın. Parçalanıp dağılmayın. Allâh'ın üzerinizdeki ni'met'ini düşünün".**[372]

Diğer bir âyet-i kerîmede de,

مُنِيبِينَ إِلَيْهِ وَاتَّقُوهُ وَاَقِيمُوا الصَّلوَةَ وَلاَ تَكُونُوا مِنَ الْمُشْرِكِينَ [لا].

Bu âyet-i kerîmede ifâde buyurulan azâba da aldırış etmeyerek kibir, gurûr ve inadla serkeşliklerine devam edenler hakkında da *-daha şiddetli bir azâb örneği olarak-* söyle buyurulmuşdur:

وَلَمَّا عَتَوْا عَنْ مَا نُهُوا عَنْهُ قُلْنَا لَهُمْ كُونُوا قِرَدَةً خَاسِئِينَ.

"Bu sûretle onlar serkeşlik ederek yasak edileni yapmakda ısrâr edince kendilerine -*Hor ve zelîl maymunlar olun*- dedik".

(A'râf, 164-165-166).

Yasak edilen şey' hakkında bak: Bakara Sûresi, âyet 65. ve tefsîrine.

[372] -Âl-i İmrân Sûresi, âyet 103.

"Hepiniz O'na dönün, O'ndan korkun. Namaza devam edin. Müşriklerden olmayın".[373]

buyurulmaktadır. Bunun için bu ve benzeri âyet-i kerîmelerden,

"Her biriniz, Allâh'ın o fıtratına, o tevhîde, öyle sarılın ki hepiniz tevbe ve ihlâs ile Allâh'a yönelib O'na teslîm olarak O'ndan korkun; namazı güzel kılın ve müşriklerden olmayın. Amellerinizi yalnız Allâh için yapın. Açık ve gizli bir şirk karıştırmayın. Hanîfliğe yönelib ondan ayrılmayın".

ilâhî hitâbı, ap-açık anlaşılmaktadır.

Bu âyet-i kerîmeden bir sonraki âyet-i kerîmede ise,

مِنَ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيَعاً ط كُلُّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ.

"(O müşriklerden) **ki onlar, dinlerini darma dağınık etmişler, fırka fırka olmuşlardır.** (Bunlardan) **her zümre, kendi yanında olanla böbürlenicidir.** (Kendi yanındaki ile böbürlenmekde, kendilerindekine güvenmektedir. Her fırka ve her cemâat, kendi mezhebini doğru zannı ile, sülûk etmiş olduğu mesleki ile ferahlanırlar; hattâ her fırka kendi i'tikâdını doğru zannı ile iftihâr eder, ferahlanır).[374]

buyurulmakda ve

"Onlar, dinlerini ayırdılar da şîa şîa, öbek öbek oldular. Sakın böyle olarak açık ve gizli bir şirk yoluna sapmayın.

---

[373] -Rûm Sûresi, âyet 31.

[374] -Rûm Sûresi âyet 32.
Hak Dîni Kur'ân Dili Türkce Tefsir, C.6 ss.3225. Elmalılı M. Hamdi Yazır.
Hulâsatü'l-Beyân fî Tefsîri'l-Kur'ân, C.11.ss.4277. Mehmed Vehbi.

Çünkü onlar, umûmî fıtratı kavrayacak, açık bir rûh ve geniş bir hakk vicdânı ile hareket etmeyip her biri kendi husûsiyyetine, kendi çıkarına, dar kafasıyle kendi kuruntusuna göre bir hevâ ile dînini ayırıp ayrı bir başbuğ arkasına düşerek şîa şîa, fırka fırka olmuşlardır. ***-Her bölük kendininkine güvenmektedir-.*** *Fıtratdan ayrılıp taassûb ile hakkı gözetmemektedir".*[375]

denilmektedir.

Bu bakımdan **tefrîka,** bir toplumun, bir milletin, bir devletin, hattâ bir ailenin kuvvet ve kudretini yok etdiğinden, onların dünyevî ve uhrevî hayatlarını perîşan bir hâle getirdiğinden, başka bir âyet-i kerîmede de şöyle buyurulmuşdur:

وَاَطِيعُوا اللهَ وَرَسُولَهُ وَلاَ تَنَازَعُوا فَتَفْشَلُوا وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ وَاصْبِرُوا إِنَّ اللهَ مَعَ الصَّابِرِينَ.

"Allâh'a ve O'nun Rasûl'üne (Allâh'ın ve Rasûl'ünün bütün emir ve nehiy'lerine) **itâat edin**. (Fikir, görüş, inanç ve düşünce ayrılıkları ile) **birbirinizle çekişip didişmeyin. Sonra korku ile za'fa düşersiniz. <u>Rüzgarınız (</u>**kesilip**<u>) gider,</u>** (kuvvet ve kudretiniz zayıflar, Allâh'ın size olan yardımı kesilir, kuvvetiniz ve devletiniz yok olup gider). **Bir de sabr** (-u sebat) **edin,** (sıkıntılara katlanın). **Çünkü Allâh, sabr edenlerle berâberdir".**[376]

Bu âyet-i kerîmenin sırrı, târih boyunca her zaman vukû' bulmuşdur. Çünkü yıkılıp yok olan devlet ve hukûmetlerin

[375] -Hak Dîni Kur'ân Dili Türkçe Tefsir, C.6.ss.3825.Elmalılı M. HamdiYazır.
[376] -Enfâl Sûresi, âyet 46.

yıkılıp yok olmasına yegâne sebeb, o milletin ve o toplumun ileri gelenleri arasında meydana gelen fikir, görüş, inanç ve düşünce ayrılıkları olmuşdur. Bu bakımdan içinde bulunduğumuz şu toplumun ileri gelenleri, bu târihî hakîkatlerden ibret almalı, Cenâb-ı Hakk'ın îkâzına (*uyarısına*) kulak vermeli, iş işden geçmeden her türlü fikir, görüş, inanç ve düşünce ayrılıklarından vaz geçmeli ve tek bir ***"Tevhîd*** " inancı etrâfında toplanmalıdır. Çünkü ***tevhîd-i kulûb*** ve ***tevhîd-i ef'âl*** *(ya'nî kalb'lerin tek bir ma'bûd'a inanıp O'nun etrâfında toplanması ve o ma'bûd'un râzı olacağı fiilleri yapmaya çalışması),* yüce İslâm Dîni'nin en mühim rukünlerinden (*farzlarından*) biridir.

Bu bakımdan bütün Müslümân'ların Allâhü Teâlâ'nın ipine (*Kur'ân-ı Kerîm ve İslâm esâslarına*) sımsıkı sarılarak Tevhîd-i Bârî üzere toplanmaları, her türlü fikir, görüş, inanç ve düşünce ayrılıklarından uzak kalmaya çalışarak birlik ve berâberlik içinde yaşamaları, emr-i ilâhî gereğidir ki bunda *-menfaatimiz için-* bildiğimiz ve bilmediğimiz nice hıkmetler vardır.

Bunun için bu hakîkatkere kulak vermek istemiyen bir kimsenin veyâ tefrîka hâlinde olan bir gurubun "*Ben tek başıma dînimi, îmânımı, vatanımı, milletimi, malımı, mülkümü ve iffetimi korurum"* demesi veyâ böyle bir fikre saplanması, tamâmen yanlış bir yoldur. Çünkü tek başına kalan bir kimsenin veyâ ayrıcalık güden bir gurûbun, bu paha biçilmez değerleri koruması, dâimâ şübheli ve tehlikeli bir durum arz eder. Zîrâ bir cebir ve zorlama altında kalan bir çok kimselerin, bu değerleri kayb etdiği, her zaman ve her yerde görülen hâdiselerdendir. Bu bakımdan bu değerlerin korunmasında ve gereği gibi yaşanmasında, birlik ve berâberlik içinde yaşayan bir cemâatin,

bir topluluğun bulunması, her zaman ve her yerde şart ve elzemdir. Bunun için,

يَدُ اللهِ مَعَ الْجَمَاعَةِ.

"Yedü'llâhi mea'l-cemâat: ***Allâh'ın eli*** *(kuvvet ve kudreti)* ***cemâat ile berâberdir".***[377]

buyurulması da bundandır.

Acebâ, bu güzel esâsı, bilerek veyâ yanlış yorumlamak sûretiyle Müslümân'ları gurup gurup, ekol ekol, cemâat cemâat ayıranlar ve gitdikleri yolun doğru olduğunu zann edenler, bilerek veyâ bilmeyerek, İslâm birlik ve berâberliğini bozmaya çalışan İslâm düşmanlarının menfûr emellerine hizmet etdiklerinin farkında değil midirler?

Hicret'in altıncı yılında yapılan Hudeybiyye Müsâlehası'ndan önce, Müslümân'ların umre yapmak için geldiklerini haber vermek üzere Mekke'ye gönderilen Hazreti Osmân *radıye'llâhü anh*, Kurayş müşrikleri tarafından haps edilince, bu durum Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm*'a ulaşdı. Bu sırada küçük bir ağaç altında bulunan Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm*,***"Artık bunlarla savaşmakdan başka bir selâmet yolu yok"*** diyerek orada bulunan Ashâb-ı kirâm'ından ölünceye kadar harb edip firâr etmeyeceklerine dâir bîat istedi. Onlar da ***"Ya ölüm, ya zafer"*** diyerek birer birer gelip ölünceye kadar sebat edeceklerine dâir bîat etdiler. Bu durumu haber alan Mekke müşrikleri korkarak Hazreti Osmân *radıye'llâhü anh*'ı serbest bıraktılar

[377] -Hak Dîni Kur'ân Dili Türkçe Tefsir, C.2.ss.279 ve C.7.ss.16. Elmalılı Hamdi Yazır. (Tirmizî, Fiten 7) ve (Neseî, Tahrim, 6). (Sâdeleştirilmiş baskı).

İşte böyle bir ittifak, birlik ve berâberlikden doğan güç ve kuvvetin; bu sırada kaybolan devesini aramaya giden ve *"Gel, biz bîat ediyoruz"* diyenlere *"Ben devemi bîat'den daha fazla severim"* diyerek bîat etmeye gelmeyen Ced bin Kays'ın ayrıcalık yapması da, tefrîkadan doğan dünyevî ve uhrevî perîşanlığın, en güzel örneklerinden birisidir ki Cenâb-ı Hakk, bu husûsa işâretle, Kur'ân-ı Kerîm'inde şöyle buyurmaktadır.

إِنَّ الَّذِينَ يُبَايِعُونَكَ إِنَّمَا يُبَايِعُونَ اللهَ ط يَدُ اللهِ فَوْقَ اَيْدِيهِمْ ج فَمَنْ نَكَثَ فَإِنَّمَا يَنْكِثُ عَلىَ نَفْسِهِ ج وَمَنْ اَوْفَى بِمَا عَاهَدَ عَلَيْهُ اللهَ فَسَيُؤْتِيهِ اَجْراً عَظِيماً.

"Sana hakîki sûretde bîat edenler, ancak Allâh'a bîat etmiş olurlar. Allâh'ın eli (kuvvet ve kudreti) **onların elleri üstündedir. Şu halde kim** (bu bağı) **çözerse** (ahdini bozarsa), **kendi aleyhine çözmüş olur. Kim de Allâh ile sözleştiği şey'e vefâ ederse, O da ona büyük bir ecir** (sevâb) **verecekdir".**[378]

لَقَدْ رَضِيَ اللهُ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ إِذْ يُبَايِعُونَكَ تَحْتَ الشَّرَةِ فَعَلِمَ مَا فِي قُلُوبِهِمْ فَاَنْزَلَ السَّكِينَةَ عَلَيْهِمْ وَاَثَابَهُمْ فَتْحاً قَرِيباً. وَمَغَانِمَ كَثِيرَةً يَاْخُذُونَهَا ط وَكَانَ اللهُ عَزِيزاً حَكِيماً.

"And olsun ki Allâh mü'min'lerden -seninle ağacın altında bîat ederlerken- râzı olmuşdur da kalblerindekini (kalblerindeki sıdkı,vefâyı ve ihlâsı) **bilerek üzerlerine kuvve-i ma'neviyye'yi indirmiş ve onları yakın bir feth ile".**

"Ve alacakları bir çok ganîmetlerle mükâfâtlandırmışdır. Allâh mutlak gâlibdir. Yegâne huküm ve hıkmet sâhibidir".[379]

---

[378] -Fetih Sûresi, âyet 10.
[379] -Fetih Sûresi, âyet 18-19.

Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm* da, Câbir *radıye'llâhü anh*'den rivâyet edilen bir hadîs-i şerîfde, "***Rıdvân Bîat'i**: Allâh'ın râzı olduğu bîat"* ashâbına hitâben,

اَنْتُمْ خَيْرُ اَهْلِ ٱلاَرْضِ.

"*(Ey Hudeybiyye seferinde bulunan ashâbım), siz, yeryüzündeki insanların en hayırlısısınız".*[380]

buyurarak *-kırmızı devesini arayan adam müstesnâ olmak üzere-* bu bîate iştirak edenlerin hepsinin Cennet'lik olduklarını haber vermişdir.[381]

Kezâ, Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm*, Hicret'ın sekizinci senesinde Amr ibni'l-As *radıye'llâhü anh*'ı, üçyüz kişilik bir kuvvetle, Medîne'lilerin hayvanlarını yağma etmek için toplanan Beliyy ve Uzra kabîleleri üzerine gönderdiği zaman Vâdi'l-Kurâ havâlisindeki Zâtü's-selâsil suyu kenarına varınca düşman kuvvetlerinin daha çok olduğunu öğrenen Amr ibni'l-As *radıye'-llâhü anh,* Medîne'ye haber göndererek Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm'*dan yardım istedi.

Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm* da, Ebû Ubeyde ibn-i El-Cerrah *radıye'llâhü anh* kumandasında, içlerinde Hazreti Ebû Bekri's-sıddîk ve Hazreti Ömeru'l-fârûk *radıye'llâhü anhümâ* gibi önemli şahsiyetlerin bulunduğu ikiyüz kişilik bir kuvveti, yardım için gönderdi. Gönderirken de,

"İhtilâf etmeyiniz, müttefik hareket ediniz ".

diye tenbih etdi.

---

[380] -Sahîhu'l-Buhârî, Bâbü Gazveti'l-Hudeybiyye, Cüz'.5.ss.157.

[381] -Hulâsatü'l-Beyân fî Tefsîri'l-Kur'ân, C.13.ss.5457. Mehmet Vehbi.

Ebû Ubeyde ibn-i El-Cerrah *radıye'llâhü anh* oraya varınca, Amr ibni'l-As *radıye'llâhü anh* ***"Âmir olarak mı geldin yoksa me'mûr olarak mı? "*** diye sordu. O da me'mûr olarak geldiğini ifâde ederek Amr ibni'l-As *radıye'llâhü anh'*a tâbi' oldu. Namaz vakti olunca da daha yaşlı ve daha tecrübeli olan Ebû Ubeyde ibn-i el-Cerrah *radıye'llâhü anh,* imâmet vazîfesini yapmak istedi. Fakat Amr ibni'l-As *radıye'llâhü anh* i'tiraz ederek,

"Sen bana yardım için geldin. Ordunun kumandanı benim. Onun için bu vazîfe de benimdir".

dedi. Ebû Ubeyde ibn-i El-Cerrah *radıye'llâhü anh* da, Allâh'a ve Rasûl'üne karşı olan teslîmiyyetini bir kere daha dile getirerek,

"Rasûlü'llâh -İhtilâf etmeyiniz, müttefik hareket ediniz- diye emr etdi. Sen bana uymazsan ben sana uyarım"

cevâbını vererek her hangi bir ihtilâfa meydan vermeden namazlarını kıldılar. Bu sûretle de ordunun birlik ve berâberliğini bozmadılar.

İşte Müslümân'lar arasında birlik ve berâberlik içinde böyle bir toplumun te'sîs edilmesi, İslâm Dîni'nin en mühim rukünlerinden (*farzlarından*) biri olduğundan dînî hayâtın dünyevî ve uhrevî zevki de, böyle bir toplumun meydana getirilmesi ile mümkündür ki vatan, millet, istiklâl ve bayrak da bunun için gereklidir. Bu bakımdan Allâhü teâlâ'nın emir ve nehiy'lerine uygun böyle bir toplum vasfını kayb eden milletlerin perîşan bir halde yıkılıp yok oldukları, târihde az görülen hâdiselerden değildir.

Böyle kötü netîcelere dûçâr olmamak için, âyet-i kerîmenin devâmında belirtilen,

"Parçalanıp dağılmayın, Allâh'ın üzerinizdeki ni'metini düşünün".

ilâhî îkâzındaki uyarıya iyice kulak verip Cenâb-ı Hakk'ın sonsuz ni'metlerine şukr etmeli, her türlü dînî, siyâsî ve ideolojik ayrıcalıklardan vaz geçmeli, İslâm ve Müslümân düşmanlarının aldatıcı oyunlarına âlet olmamalı, *-demokrasînin ve çağın gereğidir gibi-* toplum düzenini ve ahlâkını buzucu bâtıl fikir, görüş inanç ve düşüncelerden uzak kalmalı, gözümüzü dört açarak İslâm'ın özelliklerini Ehl-i sünnet ve cemâat esâslarına uygun bir şekilde öğrenmeli ve ona simsıkı sarılarak ondan ayrılmamalıdır. İşte o zaman,

يَا اَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللهَ حَقَّ تُقَاتِهِ وَلاَ تَمُوتُنَّ إِلاَّ وَاَنْتُمْ مُسْلِمُونَ.

"Ey îmân edenler, Allâh'dan nasıl korkmak lâzımsa öylece korkun. Sakın siz, müslümân'lar (olmak) **dan başka** (bir sıfatla) **can vermeyin".**[382]

âyet-i kerîmesinin sırrı, bizler ve içinde bulunduğumuz toplum hakkında tecellî eder, dünyâmız ve âhiretimiz mutlu olur.

Bu mühim ve güzel netîceyi elde etmek için, Cenâb-ı Hakk, başka bir âyet-i kerîmesinde de şöyle buyurmaktadır:

وَلاَ تَكُونُوا كَالَّذِينَ تَفَرَّقُوا وَاخْتَلَفُوا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ ط وَأُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ لا.

[382] -Âl-i İmrân Sûresi, âyet 102.

"Siz, kendilerine ap-açık delîl'ler, âyet'ler geldikden sonra parçalanıp ayrılanlar, ihtilâfa düşenler gibi olmayın. İşte onlar (ın hâli) **: En büyük azâb onlarındır".**[383]

Şu halde Kur'ân-ı Kerîm ve yüce İslâm Dîni'nin bu gerçek hakîkatleri, gözlerimizin önünde parlayıp dururken bir takım bâtıl gayretlerle dînî hukümleri kendi hevâ ve heveslerimize göre te'vîl ve tefsîr ederek din işlerinde ihtilâfa sebebiyyet vermek, Müslümân'ları -*şu veyâ bu nedenle*- parçalayıp dağıtmak, aslâ câiz değildir ve kat'î sûretde haramdır. Çünkü emr-i ilâhî'nin gereği budur.

Buna rağmen ba'zı kimselerin, ilâhî nass'ları (*dînin kat'î hukümlerini*), kendi nefsânî arzûlarına veyâ başkalarının istek ve görüşlerine uydurmak sûretiyle işledikleri cinâyetleri, meşrû' bir iş imiş gibi göstermek gayretine düştükleri de her zaman görülen, bi'l-hâssa zamânımızda revaç bulan hâdiselerdendir ki bunlar hakkında en büyük ilâhî azâbın olduğu husûsu, âyet-i kerîmenin sonunda belirtilerek,

"İşte onlar (ın hâli)**: En büyük azâb onlarındır"** buyurulmuşdur.

Yahûdî ve Hristiyan'ların, Tevrât ve İncîl'in âyetlerini, kendi nefsânî arzûlarına göre te'vîl ve tefsîr etmek sûretiyle bir çok fırkalara (*gurublara*) ayrılıp ihtilâfa düştükleri, târihî hakîkatlerdendir ki diğer bir çok milletler de böyle olduklarından parçalanıp dağılmışlardır.

Müslümân'lar arasında da ba'zı kimselerin bu şekilde hareket etmek sûretiyle Kur'ân-ı Kerîm'in ve İslâm'ın

[383] -Âl-i İmrân Sûresi, âyet 105.

nass'larını (*kat'î delîl'ler ile sâbit olan hukümlerini*), medenî olma ve çağ atlama gayretleri ile kendi nefsânî ve hasîs, rezil emellerine âlet ederek te'vîl ve tefsîr etmeye kalkışmaları veyâ ulemâ' kıyâfetindeki müdâhin (*dalkavuk, yağcı, çıkarcı*) kimselere te'vîl ve tefsîr etdirmeye yeltenmeleri, târih boyunca görüldüğü gibi bi'l-hâssa şu içinde bulunduğumuz zamanda da her gün görülen hâdiselerdendir. Halbuki İslâm'da, bu şekildeki fâsid (*ifsâd edici*) fikir ve görüşlere kapılmak, onları yapmak veyâ yaptırmak, aslâ câiz değildir Dünyevî ve uhrevî sorumluluğu çok büyük olduğu gibi azâbı da o nisbetde büyükdür.

Çünkü bu şekildeki gayretler, İslâm esâslarını tahrîfe yönelik çalışmalardan, hakk ile bâtılı birbirine karıştırıp içinden çıkılmaz bir hâle getirmekden, İslâm'ı bozup mensublarını bid'at, fesâd ve nifâk yollarına yöneltmekden, bu sûretle de onları -*doğru olduğu ileri sürülen bir takım yanlış telkinlerle*- tefrîkaya sürükleyip yok etme gayretlerinden başka bir şey' değildir.

Bunun için İslâm Dîni'ni, bütün saflığı, temizliği ve güzelliği ile yaşamak isteyen Müslümân'lara, inandığı ve kendi serbest irâdesi ile kabûl etdiği dînî hukümlerin tamâmını, i'tikâd, ibâdet ahlâk ve muâmelât konularında -*Ehl-i sünnet ve cemâat esâslarına göre*- yerine getirmek, bunların doğru bir şekilde öğrenilmesi ve öğretilmesi için de emr-i bi'l-ma'rûf ve nehy-i ani'l-münker'de bulunmak (*iyiliği emr edip kötülükden men etmeye çalışmak*), farz ma'nâsında vâcib'dir.

Sâhib olduğu ilâhî vahy'in gereği olarak daha binbeşyüz yıl önce böyle şey'lerin vukû' bulacağını haber veren Hazreti

Muhammed *aleyhi's-selâm,* ümmetlerinin böyle bir hatâya düşmemesi ve yanlış telkinlere kapılmaması için, bir hadîs-i şerîflerinde şöyle buyurmaktadır:

سَتَفْتَرِقُ أُمَّتِي عَلىَ ثَلاَثٍ وَسَبْعِينَ فِرْقَةً كُلُّهُمْ فِي النَّارِ إِلاَّ وَاحِدَةً قَالُوا مَنْ هِيَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ الَّذِينَ هُمْ عَلىَ مَا أَنَا عَلَيْهِ وَاَصْحَابِي.

"*Benim ümmetim yakında yetmişüç fırkaya ayrılacakdır. Bunların hepsi Cehennem'dedir. Ancak biri Cehennem'den müstesnâdır".*

(Peygamber *aleyhi's-selâm'*ın huzûrunda bulunan Ashâb-ı kirâm da):

"O bir fırka kimlerdir? Yâ Rasûle'llâh".

(deyince, O da),

"*Onlar, benim ve ashâb'ımın bulunduğumuz i'tikâd üzere bulunanlar, benim ve ashâb'ımın gitdiği yoldan gidenlerdir****".***

(cevâbını vermişdir).[384]

Başka bir hadîs-i şerîflerinde de şöyle buyurmuşlardır:

"*Yahûdî'ler, yetmişbir fırkaya ayrıldı. Birinden başka hepsi Hâviye'dedir (Hâviye denilen Cehennem'dedir)".*

"Hristiyan'lar, yetmişiki fırkaya ayrıldı. Birinden başka hepsi Hâviye'dedir".

"Benim ümmetim de yetmişüç fırkaya ayrılacakdır. Birinden başka hepsi Hâviye'dedir".

---

[384] -Usûl-i Fıkıh Derslsri, ss. 84. Büyük Haydar Efendi.
Akâid-i Hayriyye Tercemesi, ss. 9. Mehmed Vehbi.
Bu hadîs-i şerifi, Hâkim, Müstedrek'inde rivâyet etmişdir.
Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarih Tercemesi,C.11.ss.64-65. Kâmil Miras.

-O bir tâne fırka-i nâciye kimdir? Yâ Rasûle'llâh.

süâline karşı da,

"Onlar, benim ve ashâb'ımın üzerinde gitdiğimiz yolda (Ehl-i sünnet yolunda) gidenlerdir".

buyurmuşdur ki bu, *fırka-i nâciye,* daha sonra,

"Ehl-i Sünnet ve Cemâat"

ismini almışdır.

Bununla berâber yukarıdaki âyet-i kerîmede zikri geçen ihtilâfdan nehy, asılda ve esâsda olan ihtilâfdır. Yoksa fürû-i a'melde (*ya'nî amelî ve fer'î mes'elelerde*) değildir. Çünkü Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm*, diğer bir hadîs-i şerîflerinde de şöyle buyurmuşdur:

اِخْتِلاَفُ أُمَّتِي رَحْمَةٌ وَاسِعَةٌ.

"Ümmetimin (müctehid'lerinin amelî ve fer'î mes'elelerde) ihtilâfı, geniş bir rahmetdir".[385]

Bunun için Ehl-i sünnet mezhebleri dediğimiz i'tikâdî ve amelî mezhebler, bu sınırların dışına çıkmazlar ve esâsdan ayrılmazlar. Ancak Ehl-i bid'at dediğimiz mezhebler, esâsdan ayrılarak bu sınırların dışına çıkarlar ki âyeti kerîmedeki ve hadîs-i şerîfdeki nehiy de bunlar hakkındadır.

❋ ❋ ❋

Bütün bu hakîkatlere binâen, içinde yaşadığımız şu zamânda, Müslümân olduğunu söyleyen bir çok kimseler, Allâh'a, Peygamber'e, Kur'ân'a ve İslâm Dîni esâslarına inanıp

[385] -Hulâsatü'l-Beyân fî Tefsîri'l-Kur'ân, C.2.ss.690. Mehmed Vehbi.

onun etrâfında toplandıklarını iddiâ ederler. Fakat i'tikâd'da, amel'de, ahlâk'da veyâ muâmelât'da, Ehl-i sünnet yolundan ayrıldıklarının farkında olmazlar.

Hattâ bilerek veyâ bilmeyerek İslâm Dîni'nin bir kısım esâslarını, kendi hevâ ve heveslerine göre te'vîl ve tefsîr etmeye, zamânın îcâblarına uydurmaya çalışırlar. Bu halleri ile de ta'kîb etdikleri yolun doğru olduğuna inanarak -*küfür yolunda değilse bile*- bid'at, fesâd, zulüm ve nifâk yollarında yürüdüklerini bilmezler. İslâm, bunları, bid'at, fesâd, zulüm ve nifâk ehli olarak vasıflandırır ki bu kötü netîce, İslâm'ın en büyük düşmanı olan dînî cehâletin ve bilgisizliğin bir eseridir.

Ne yazık ki bu günün Türkiye'sindeki -hattâ İslâm âlemindeki- Müslümân'ların bir çoğu, -*kökü içeride veyâ dışarıda olan ve İslâm dışı bir gâyeye hizmet eden maksatlı veyâ maksatsız kişiler tarafından*- bu fesâd, nifâk, zulüm ve bid'at yollarına saptırılmış ve hakîkî İslâm esâslarından koparılmaya çalışılmışdır. Böyle kimseleri kurtarıp hakîkî İslâm yoluna yöneltmeye çalışmak ise, her akl-ı selim sâhibi Müslümân'ın en başta gelen görevlerindendir.

Allâhü Teâlâ'nın ve Rasûl'ünün istediği hakk yolda yürüyerek müttekîler gurûbundan olmayı arzu eden Müslümân'ları -*özellikle Müslümân Türk'leri*-, bu hakk yoldan çevirip hüsran ve iflâsa sürüklemek sûretiyle yıkmak isteyen iç ve dış düşmanlar, muhtelif isim ve sıfatlar altında, yıllarca hattâ asırlarca süren çalışmalarının mühim bir netîce vermediğini görünce, son çâreyi,[386]

[386] -Burada, *"Özellikle Müslüman Türkler"* ifâdesinin kullanılması, ba'zı müfessirlere göre, Müslüman Türkler'in inkirâzının, kıyâmet alâmetlerinden olmasındandır.

a-İslâm'ın içinde İslâm'ı yıkmakda,

b-İslâm'ın usûl ve metotlarını kullanmak sûretiyle İslâm'ı bozup mensublarını bid'at, fesâd, nifâk, tefrîka ve şirk yollarına saptırmakda,

bulmuşlardır ki şu âyet-i kerîme, bunun en açık ve en bâriz bir delîl'idir:

Çünkü, Kur'ân-ı Kerîm'de ifâde buyurulduğuna göre, Zü'l-karneyn'in delinmesi ve aşılması mümkün olmayan bir sedd -**Dîn-i Tevhîd Seddi-** yapmış olması ve Cenâb-ı Hakk'ın va'di tahakkuk edince bu **Dîn-i Tevhîd Seddi**'nin yıkılması, -*Ye'cûc ve Me'cûc denilen iki fitne ve fesad topluluğunun çıkmasına ve tüm insanları eşi görülmedik felâketlere sürüklemesine sebeb olacağından*- Kıyâmet'in on büyük alâmetinden birisidir. Bunun için tefsîr kitâblarında şöyle denilmişdir:

"Aşılması ve delinmesi mümkün olmayan bu sedd hakkında bir çok rivâyet ve eser varsa da bunların hiç birisi Kur'ân'da ifâde buyurulan vasıflara uymuyor. Allâhü a'lem, Kur'ân-ı Kerîm'in haber verdiğ bu sedd, **Zü'l-karneyn**'den, onun yapılmasını isteyen kavmin, bu sâyede gerek ferd olarak gerekse toplum olarak sâhip olmak istedikleri maddî ve ma'nevî bir kuvvet ve kudret olsa gerektir ki böyle bir sedd, onların demir kütleleri gibi kuvvetli ve kudretli olan unsurlarına (*kalblerine*) akıtılan rabbânî bir feyz ile teşekkül etmiş olan **madî ve ma'nevî** bir **sedd** demek olur".

"Eğer bu kavim, müfessirlerin nakl ettikleri gibi Türk kavmi ise, burada Zü'l-karneyn'e kuvvetle yardım eden Türk'lerin mazîde yer yüzünü fitne ve fesaddan kurtarmak için yaptıkları hizmetlerin ehemmiyyetine işâret edilmiş olduğu gibi, Hazreti Muhammed *aleyhi'-selâm*'ın Bi'set'inden (*Peygamber olarak gönderilmesinden*) sonra İslâm'a yapacakları hizmetlere de işâret edilmiş olur. Bunun için Türk'lerin inkirâzı, Ye'cûc ve, Me'cûc seddinin yıkılması ve nizâm-ı âlemin fesâdı demek olacakdır ki böyle büyük bir felâketin vukûu eşrât-ı saatdendir".

Bunun için böyle bir hal vukûu zamanında, Müslüman Türk'ler olarak, **Tevhîd Dîni inancı'**nı ve **özümüzdeki güzel hâl ve ahlâkı** bozmuş olacağımızdan -*Allâh korusun*- helâkımız kaçınılmaz bir netîce olur. Bunun netîcesi olarak da böyle bir Türk seddinin (*böyle bir denge unsurunun*) yıkılması; fitne, fesâd, anarşi, terör, zulüm, fuhuş, ahlaksızlık ve dehşetin kaynağı olan Ye'cûc ve Me'cûc topluluğunun, dünyânın her tarafında pervâsızca at oynatır hâle gelmesi demek olacağından, tüm insanların felâketine sebeb olur ki bu da kıyâmetin büyük alâmetlerindendir.

Târih boyunca İslâm'a ve İslâmî ilimlerin yayılmasına hizmet eden Müslümân'ların ekseriyyetinin Türk asıllı olmaları da bunun başka bir kanıtıdır

Bu husûsda, fazla bilgi için bak:

Kıyâmet ve Kıyâmet Alâmetleri,ss.244-255. Celâlleddin Karakılıç.

وَكَذَلِكَ زَيَّنَ لِكَثِيرٍ مِنَ الْمُشْرِكِينَ قَتْلَ اَوْلآدِهِمْ شُرَكَاؤُهُمْ لِيُرْدُوهُمْ وَلِيَلْبِسُوا عَلَيْهِمْ دِينَهُمْ ط وَلَوْ شَاءَ اللهُ مَا فَعَلُوهُ فَذَرْهُمْ وَمَا يَفْتَرُونَ.

"Onların (hem fikir olan) **ortakları,** (gerek cin ve gerekse insan şeytanlarının telkin etdikleri bâtıl şey'leri endâd edinip, Allâh'a ortak koşup, hakk yoldan saparak nefsânî arzûlarına uyan ve doğru bir şey' imiş gibi ona hizmet etmeyi gâye edinen müşrikler, hakk yolda oldukları halde kendileri gibi şirk'e saptırdıkları) **müşrik'lerden çoğuna,**

-<u>hem onları helâke düşürmek,</u>

-<u>hem de kendilerine karşı dinlerini karma karışık edip bozmak için,</u>

evlâtlarını öldürmeyi (doğru yoldan saptırıp dalâlet yollarına götürmeyi) **süslü** (bir şey' imiş gibi, medenî bir davranış gibi) **gösterdi** (ve onları dalâlet yollarına saptırmayı doğru ve güzel bir davranış gibi telkin etdi). **Allâh dileseydi, bunu yapamazlardı. O halde onları, uydurdukları** (o iftirâları) **ile baş başa bırak".**[387]

Bu âyet-i kerîme'de ifâde buyurulduğu gibi, tefrîka erbâbının birinci işi, Müslümân'ların dînî'nin saf ve temiz hâlini bozup içinden çıkılmaz bir hâle getirmek, ikinci işi de mensublarını bid'at, fesâd, nifâk, tefrîka ve şirk yollarına saptırarak hakîkatleri göremez, işitemez, anlayamaz bir hâle getirmekdir ki böyle bir öldürme,

صُمٌّ بُكْمٌ عُمْيٌ فَهُمْ لاَ يَرْجِعُونَ.

[387] -En'âm Sûresi, âyet 137.

"(Onlar), **bir sürü sağırlar, bir sürü dilsizler, bir sürü körlerdir. Artık** (Hakk'a) **dönmezler".**[388]

âyet-i kerîmesinin ifâdesine göre, dünyevî ve uhrevî her türlü felâketin başlangıcıdır.

Böyle bir halden kurtuluşun tek çâresi ise, hem kendilerine hem de diğer Müslümân'lara karşı zulümkâr olan bu insanlara meyl etmemek, onlara karşı uyanık olmak ve İslâm'ı doğru bir şekilde öğrenip amel etmekdir. Aşağıdaki âyet-i kerîmeler de bu husûsu açık bir şekilde ifâde edip ortaya koymaktadır:

فَاسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتَ وَمَنْ تَابَ مَعَكَ وَلاَ تَطْغَوْا ط إِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ. وَلاَ تَرْكَنُوا إِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا فَتَمَسَّكُمُ النَّارُ لا وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللهِ مِنْ اَوْلِيَاءَ ثُمَّ لاَ تُنْصَرُونَ.

"O halde sen, maiyyetindeki tevbe edenlerle berâber, <u>emr olunduğun gibi dosdoğru hareket et</u>. Aşırı gitmeyin, Çünkü O, ne yaparsanız (hepsini) **hakkıyle görücüdür".**

"Bir de zulm edenlere (zulümkâr olan şu insanlara) **meyl etmeyiniz. Sonra sizi, azâb-ı ilâhî istilâ' eder. Zâten sizin Allâh'dan başka yardımcılarınız yokdur. Sonra** (O'ndan da) **yardım göremezsiniz".**[389]

Bu âyet-i kerîme'de belirtilen husûsları, Allâhü Teâlâ'nın râzı olacağı bir şekilde yerine getirmek, *-bi'l-hâssa içinde bulunduğumuz şu şirk şekillerinin at oynatdığı demokratik bir ortamda doğru dürüst bir Müslümân olarak yerine getirmek-* zordur. Fakat mükâfâtı ve mutluluğu da o nisbetde büyük ve süreklidir.

---

[388] -Bakara Sûresi, âyet 18.
[389] -Hûd Sûresi, âyet 112-113.

Bunun için Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm*, Hûd sûresinin bu âyet-i kerîmesinde ifâde buyurulan bu hakîkatlere işâretle şöyle buyurmuşdur

شَيَّبَتْنِي هُودٌ وَ اِخْوَانُهَا.

"Hûd ve emsâli beni kocaltdı".

diğer bir rivâyetde de,

شَيَّبَتْنِي سُورَةُ هُودٍ.

"*Beni, Hûd sûresi kocaltdı".*

buyurmuşdur.[390]

Aynı hakîkatleri ifâde eden başka bir âyet-i kerîme'de de şöyle buyurulmuşdur:

وَلِذَلِكَ فَادْعُ وَاسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتَ ۚ وَلَا تَتَّبِعْ اَهْوَاءَ هُمْ ۚ

"İşte bunun için (Habîbim)**, Sen** (onları Tevhîd'e) **da'vet et. Emr olunduğun şekilde dosdoğru hareketde sebât et. Onların hevâ** (ve heves) **lerine uyma".**[391]

❋ ❋ ❋

Şu halde yirminci asrın ve önümüzdeki yirmibirinci asrın çeşitli fitnelerinden, akla hayâle gelmedik şirk şekillerinden, fikir, görüş, yorum ve düşünce gibi inanç ayrıcalıklarından kurtulup azâb-ı ilâhî'ye dûçar olmamak için tek kurtuluş yolu olan İslâm'a -*Ehl-i sünnet esâsları dâhilinde*- doğru bir şekilde yapışmak, Allâh'ın ve Rasûl'ünün emr etdiği şekilde emir ve

[390] -Hulâsatü'l-Beyân fî Tefsîri'l-Kur'ân, C.6.ss.2438.Mehmed Vehbi. Hak Dîni Kur'ân Dili Türkçe Tefsir, C.4.ss.2830. Elmalılı Hamdi Yazır.
[391] -Şûrâ Sûresi, âyet 15.

nehiy'leri yerine getirmek, hatâ etdiğimiz yerlerde de Allâhü Teâlâ'dan afv ve mağfiret dilemekdir. Aksi takdirde -*Allâh korusun*-, şu âyet-i kerîmenin muhâtabı olmakdan kendimizi kurtaramayız.

لاَ تَعْتَذِرُوا قَدْ كَفَرْتُمْ بَعْدَ اِيمَانِكُمْ ط إِنْ نَعْفُ عَنْ طَائِفَةٍ مِنْكُمْ نُعَذِّبْ طَائِفَةً بِاَنَّهُمْ كَانُوا مُجْرِمِينَ.

"(Bîhûde) **özür dilemeye kalkmayın. Siz, îmân'ınızdan** (îmân etdiğinizi söyledikden) **sonra küfr etdiniz. İçinizden bir zümreyi -**tevbe edip Hakk'a yöneldikleri için- **afv etsek bile, diğer bir gürûhunu, onlar cürümlerinde ısrâr eden kimseler oldukları için, azâb'ımıza uğratacağız".**[392]

❋ ❋ ❋

Buraya kadar anlatılan husûslardan da anlaşılacağı üzere, fitne ve tefrîkanın; fikir, görüş, düşünce, yorum ve bâtıl inanç ayrıcalıklarının; sen-ben da'vâlarının ve aslı esâsı olmayan didişmelerin netîcesi, mutlakâ felâketdir. Böyle durumlardan vaz geçip Hakk'a ve hakîkate yönelme olmayınca da azâb-ı ilâhî'nin vukû' bulacağı husûsu, kaçınılmaz bir netîce olur ki şu âyet-i kerîme de bu hakîkati açık bir şekilde ifâde edip gözlerimizin önüne sermektedir:

قُلْ هُوَ الْقَادِرُ عَلىَ أَنْ يَبْعَثَ عَلَيْكُمْ عَذَاباً مِنْ فَوْقِكُمْ أَوْ مِنْ تَحْتِ اَرْجُلِكُمْ أَوْ يَلْبِسَكُمْ شِيَعاً وَ يُذِيقَ بَعْضَكُمْ بَاْسَ بَعْضٍ ط اُنْظُرْ كَيْفَ نُصَرِّفُ اْلآيَاتِ لَعَلَّهُمْ يَفْقَهُونَ.

"(Habîbim) **de ki: O** (Allâhü Teâlâ, eğer îmân edip hakk ve hakîkate yönelmezseniz, birlik ve berâberliğinizi bozup fırka

[392] -Tevbe Sûresi, âyet 66.

fırka olarak birbiriniz ile didişirseniz) **size, üstünüzden yâhud ayaklarınızın altından bir azâb göndermeye veyâ sizin her birinizi** (bir reise, bir lidere, bir öndere tâbi' kılıp onlara taraftarlık etdirerek) **birbirinize katıp** (birbirinize vurdurarak) **kiminizden kiminizin hıncını tattırmaya** (ve bu şekilde size azâb etmeye) **kâdirdir. Bak,** (hakk yoldan sapanlara vahdâniyyet'imizi ve kudret'imizi) **iyice anlasınlar diye, âyet'lerimizi, nasıl türlü türlü açıklayıp duruyoruz".**[393]

Bu âyet-i kerîmede ifâde buyurulan azâb-ı ilâhî'den ilk ikisi (ya'nî üstümüzden veyâ ayaklarımızın altından gelebilecek azâb-ı ilâhî'ler), Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm'*ın bu husûsdaki duâları hürmetine, İslâm ümmeti hakkında vukû' bulmamışdır. Fakat üçüncüsü (*ya'nî bizim her birimizi bir reise, bir lidere, bir öndere taraftarlık etdirerek birbirimize vurdurmak sûretiyle vukû' bulacak azâb-ı ilâhî*), Hazreti Osmân *radıye'llâhü anh* zamânından beri muhtelif zamanlarda vukû' bulmuş, şu içinde bulunduğumuz zamanda da hadd safhasına gelmişdir.

Böyle bir halden tek kurtuluş çâresi ise, hep birlikde dînî, siyâsî ve ideolojik tefrîkaları derhal terk ederek tevbe ve istiğfâra yönelmek, her türlü şirk şekillerinden uzaklaşmak ve tam bir Tevhîd inancı ile,

وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللهِ جَمِيعاً وَلاَ تَفَرَّقُوا ص وَاذْكُرُوا نِعْمَتَ اللهِ عَلَيْكُمْ.

"Hepiniz toptan Allâh'ın ipine (Allâh'ın, sizlerin dünyevî ve uhrevî mutluluğunuzu, birlik ve berâberliğinizi te'mîn etmek için göndermiş olduğu Kur'ân-ı Kerîm'e ve İslâm Dîni'ne, tam

[393] -En'âm Sûresi, âyet 65.

bir ihlâs ile ve tertemiz bir inanç ile) **sımsıkı sarılın. Parçalanıp dağılmayın. Allâh'ın üzerinizdeki ni'met'ini düşünün".**[394]

âyet-i kerîmesinin ifâde buyurduğu hakîkatlere ve İslâmî esâslara sıkıca sarılıp o yolda yaşamaya çalışmakdır. Ne mutlu, İslâmî esâsları bu şekilde anlayıp bu şekilde yaşamasını ve ölmesini bilenlere.

Bu güzel netîcenin elde edilmesi ve edilememesi hâlini anlatan bir hadîs-i kudsîde, dînî, siyâsî ve ideolojik çekişmelerin, fikrî ve bâtıl inanç ayrıcalıklarının insanları felâkete sürükleyen kötü netîceleri açıkca ifâde edilip ortaya konulduğu gibi, bundan kurtuluşun da ancak tevbe ve istiğfâr ile Allâhü Teâlâ'ya yönelip O'nun emir ve nehiy'lerini gereği gibi yerine getirmekle mümkün olabileceği husûsu, *-görmesini, işitmesini, anlamasını bilen-* gözler önüne açıkca serilmektedir ki bu hadîs-i kudsîde şöyle buyurulmaktadır:

"Ben Allâhü Azîmü'ş-şân, melikü'l-mülûk'um (hukümdarların hukümdarıyım). Hukümdarların kalbleri ve nâsıyeleri (alınları) benim elimdedir. Kullar bana itâat ederlerse ben de onları onlara rahmet (vesîlesi) kılarım. Eğer kullar bana isyân ederlerse ben de onları onlara ukûbet (ezâ, cefâ ve azâb) vesîlesi kılarım. Binâen-aleyh hukümdarlara sebb ile (sövme sayma ile) meşkul olmayın. Fakat bana tevbe ederek mürâceat edin ki ben de onları size bükeyim, (sizin için rahmet vesîlesi yapayım)".[395]

---

[394] -Âl-i İmrân Sûresi, âyet 103.

[395] -Hak Dîni Kur'ân Dili Türkçe Tefsir, C.2.ss.1071. Elmalılı Hamdi Yazır. (Ebu's-suûd Tefsîri'nden).

Şu halde başımıza gelen her türlü felâket, sıkıntı, kötülük ve uğursuzluklar, kendi isyânımız, kendi elimiz ve kendi nefsânî arzûlarımız ile kazandığımız itâatsizliklerin netîcesi; iyilik, güzellik ve hoşumuza giden ni'metler de itâat ve kulluğumuzun karşılığı olarak Allâhü Teâlâ'dan gelen netîcesidir. Bu bakımdan Allâhü Teâlâ'nın hiç bir kuluna *-zerre miktârı da olsa-* zulm etmiyeceği husûsu, bir çok âyet-i kerîmede kat'î olarak ifâde buyurulduğu gibi şu âyet-i kerîmede de açık bir şekilde ifâde edilerek gözler önüne serilmektedir:

إِنَّ اللهَ لاَ يَظْلِمُ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ ج وَإِنْ تَكُ حَسَنَةً يُضَاعِفْهَا وَيُؤْتِ مِنْ لَدُنْهُ اَجْراً عَظِيماً.

"Şübhesiz ki Allâh, zerre kadar (zerre ağırlığınca) **zulm etmez.** (Zerre miktârı) **bir iyilik olursa onu** (n sevâbını) **kat kat artırır.** (Ayrıca) **kendi katından da büyük bir mükâfât verir".**[396]

❋ ❋ ❋

Netîce i'tibârı ile şunu söyleyebiliriz ki Müslümân'lar arasında vukû' bulacak bir tefrîka, dünyevî ve uhrevî hayâtımızı, telâfîsi güç felâketlere sürükleyen çok tehlikeli bir hastalık olduğundan hiç bir şekilde câiz ve meşrû' değildir. Böyle bir felâketden kendimizi, çocuklarımızı, neslimizi, vatanımızı ve milletimizi kurtarmak istiyorsak, aşağıdaki şu âyet-i kerîmelerin ifâde buyurduğu hakîkatlere iyice kulak verip o yolda hayâtımızı tanzim etmeliyiz.

وَدُّوا لَوْ تَكْفُرُونَ كَمَا كَفَرُوا فَتَكُونُونَ سَوَاءً فلاَ تَتَّخِذُوا مِنْهُمْ اَوْلِيَاءَ حَتَّى يُهَاجِرُوا فِي سَبِيلِ اللهِ ط

[396] -Nisâ' Sûresi, âyet 40.

"Onlar, kendilerinin küfr etdikleri (küfür ve şirk yoluna saptıkları) **gibi sizin de küfr edip** (küfür ve şirk yoluna sapıp) **kendileri ile berâber olmanızı arzu ederler. O halde, onlar Allâh yolunda hicret edinceye kadar** (Allâh'a yönelip O'na teslim olarak O'nun emir ve nehiy'lerini yerine getirinceye kadar), **içlerinden dostlar edinmeyin".**[397]

يَا اَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ادْخُلُوْا فِي السِّلْمِ كَافَّةً ص وَلاَ تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ ط إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ. فَإِنْ زَلَلْتُمْ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْكُمُ الْبَيِّنَاتُ فَاعْلَمُوا أَنَّ اللهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ.

"Ey îmân edenler, hep birden silm'e (sulh'a ve İslâm'a girin. Kâmil, olgun birer Müslümân olun). **Şeytan'ın adımları ardına düşmeyin.** (İnsanları yoldan çıkaran küfür ve dalâlet ehlinin sözlerine ve fiillerine uymayın). **Çünkü o, sizin ap-açık bir düşmanınızdır".**

"Size bunca delîl'ler geldikden sonra yine kusur ederseniz (silm'e girmekden kaçarsanız), **iyi bilin ki muhakkak Allâh, Azîz'dir** (mutlak gâlibdir, hukmüne karşı gelinmez, dilediğini yapar ve emrini infâz eder) **ve Hakîm'dir** (her yaptığını bir hıkmetle yapar)".[398]

وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللهِ جَمِيعاً وَلاَ تَفَرَّقُوْا ص وَاذْكُرُوا نِعْمَتَ اللهِ عَلَيْكُمْ

"Hepiniz toptan Allâh'ın ipine (Kur'ân-ı Kerîm'e ve İslâm Dîni'ne tam bir ihlâs ile, tertemiz samîmî bir inanç ile) **sımsıkı sarılın. Parçalanıp dağılmayın. Allâh'ın üzerinizdeki ni'metini düşünün".**[399]

---

[397] -Nisâ' Sûresi, âyet 89.
[398] -Bakara Sûresi, âyet 208-209.
[399] -Âl-i İmrân Sûresi, âyet 103.

مَا اَصَابَكَ مِنْ حَسَنَةٍ فَمِنَ اللهِ ۙ وَمَا اَصَابَكَ مِنْ سَيِّئَةٍ فَمِنْ نَفْسِكَ ؕ وَاَرْسَلْنَاكَ لِلنَّاسِ رَسُولاً ؕ وَكَفَى بِاللهِ شَهِيداً.

مَنْ يُطِعِ الرَّسُولَ فَقَدْ اَطَاعَ اللهَ ۚ وَمَنْ تَوَلَّى فَمَا اَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظاً.ؕ

"Sana gelen her iyilik Allâh'dandır. Sana gelen her fenâlık da kendindendir. Seni (Habîbim) **insanlara bir Peygamber gönderdik.** (Buna) **hakkıyle şâhid olarak da Allâh yeter".**

"Kim o Peygambere itâat ederse muhakkak Allâh'a itâat etmişdir. Kim de yüz çevirirse (çevirsin)... **Zâten seni onların başına bekci göndermedik ya".**[400]

وَجَعَلْنَا بَعْضَكُمْ لِبَعْضٍ فِتْنَةً ؕ اَتَصْبِرُونَ ۚ وَكَانَ رَبُّكَ بَصِيراً.ع

"Sizin bir kısmınızı diğer bir kısım için bir ibtilâ (ve imtihân mevzûu) **yapdık ki sabr edecek misiniz** (diye). **Rabb'in** (her şey'i) **hakkıyle görendir".**[401]

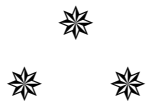

[400] -Nisâ' Sûresi, âyet 79-80.
[401] -Fürkan Sûresi, âyet 20.

Tarîkat'ler tefrîka sayılır mı?

Eğer tarikat, Ehl-i sünnet esâslarında birleşerek Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm*'ın ve Ashâb-ı kirâm'ının yolundan ayrılmadan; ifrât ve fefrîde kapılmadan; İslâm birlik ve berâberliğini bozucu art niyetlere âlet olmadan; i'tikâd, ibâdet ahlâk ve muâmelât konularının gerektirdiği farzları, vâcibleri, sünnetleri, mundûbları ve İslâm birlik ve berâberliğinin gerektirdiği bütün emir ve nehiy'leri noksansız yerine getirmeye çalışmak; Kur'ân ve Peygamber ahlâkı ile ahlâklanmak; Besmele, Hamdele, Salvele, Tesbîh, Tahmîd, Tehlîl ve Tekbîr gibi zikir'ler ile daha fazla meşkul olmak; farz olanların dışında namaz, oruç, sadaka, hacc ve umre gibi nâfile ibâdetleri artırmak; haramlardan ve mekrûhlardan kaçmak sûretiyle Cenâb-ı Hakk'ın rızâsını kazanmak ve O'nun sevgisini kazanarak O'na yakın olmaya gayret sarf etmek ise, buna hiç bir kimsenin bir diyeceği yokdur.

Çünkü bu şekideki çalışmaların hepsi, fî sebîli'llâh (*Allâh yolunda*) Rızâ-i Bârî' için İslâm birlik ve berâberliğini te'mîn eden çalışmalardan, belli zamanlarda okunması ve yapılması âdet hâline getirilerek ***"vird "*** edinilmiş bir yoldan, güzel bir yemeğin üzerine güzel güzel meyveler yemek kabilinden başka bir şey' değildir. Böyle kimseler, her türlü şirk şekillerinden kaçınarak Allâhü Teâlâ'nın rızâsından, Müslümân'ların salâhından başka bir şey' düşünmezler. Her yaptıklarını Allâh için yapmaya, her nehy etdiklerini de Allâh için nehy etmeye çalışırlar. İşte böyle kimseler, Allâhü Teâlâ'nın râzı olup sevdiği müttekî, muhsin ve velî kullarıdır ki takvâ sâhibi her

Müslümân'ın elde etmeye çalıştığı en güzel netîce budur. Ne mutlu, bu güzel netîceyi elde etmesini bilenlere.

Ama içinde bulunduğumuz şu zamandaki tarîkat şekillerinin büyük bir çoğunluğu, *-yukarıda zikr edilen esâslar dışında-* istismâra yönelik bir takım câhil, menfaat-perest ve Allâh korkusundan yoksun kimselerin şöhret yapmak, para kazanmak, halkı kendi bâtıl ve sapık fikirleri etrâfında toplamak, iç ve dış düşmanların menfûr emellerine *-bilerek veyâ bilmeyerek-* âlet olmak, bu sûretle de Müslümân'ları parça parça, gurup gurup, ekol ekol, cemâat cemâat ayırıp parçalamak, bunun netîcesinde de Müslümân'ların birlik ve berâberliğini ortadan kaldırıp onları güçsüz ve kuvvetsiz bir hâle getirmek gayretlerine yönelik bir vâsıtadan başka bir şey' değildir.

Ehl-i sünnet esâslarına uymayan tarîkat nâmı altındaki bu çalışmaların, Osmanlı İmperatorluğu'nun yıkılmasında en büyük rolü oynadığı, şübhe götürmez bir hakîkatdir. Çünkü dînî ve siyâsî tefrîkanın, ideolojik ihtilâfların, fikir, görüş, yorum ve bâtıl inanç ayrıcalıklarının her türlü zemînini onlar hazırlamışlar; birlik ve berâberliğin bozulmasına, kuvvet ve kudretin zayıflamasına onlar sebeb olmuşlardır. Bunun netîcesi olarak da koskoca Osmanlı İmperatorluğu, kısa bir zamanda yıkılıp gitmişdir

Meselâ, İslâm'ın usûl ve metotlarını kullanmak sûretiyle <u>İslâm Dîni'ni bozup mensublarını bid'at, fesâd, nifâk, tefrîka, ihtilâf ve şirk yollarına saptırmak sûretiyle Müslümân'ları helâke düşürmek ve dinlerini karma karışık edip içinden çıkılmaz bir hâle getirmek için</u> şeytânî bir şekilde çalışan İslâm

düşmanı ve Rum asıllı koyu Hristiyan Sava Paşa, bunlardan birisidir ki kitâbında şöyle diyor:

"Gâyemiz, Türkiye'de yüksek tahsil işlerini idâre edenlere, İslâm Hukûku tedrîsâtının, yalnız kifâyetsiz bulunduğunu değil, aynı zamanda zararlı olduğunu da anlatmakdır. İslâm Hukûku ma'bedinin kapısını açacak olan anahtar, ***Hukûk Nazariyâtı'****dır".*

"Bir Müslümân, ne kadar i'tikâdı zayıf olursa olsun, din değiştirmediği takdirde, hiç bir hâdisenin doğru olup olmadığına o hâdise İslâmî'leştirilmedikden (İslâmî bir kılıf giydirilmedikden) sonra inanmaz".

"Bütün hukümlerin ve istenilen şey'lerin, İslâmî'leştirilmek sûretiyle dînî temellere istinad etdirilmesi ve bunun netîcesi olarak da bu hakîkatlerin yalnız kabûlü değil aynı zamanda riâyet olunması mecbûriyyeti altına sokulması da, Muhammedî Kânun'daki menba'ların çokluğu dolayısıyle, güç bir mes'ele değildir".[402]

"Gerek İslâm kitlesindeki mukâvemeti kırmak, gerekse bu mukâvemetin vücûde gelmesini önlemek için, kabûlü tavsiye edilen husûsların, hiç bir vechile Muhammedî Hukûk'a muhâlefet arz etmediğini isbât etmek lâzımdır. Bu da İslâm Hukûku'nu bilenler için, kolay denilecek kadar imkân dâhilinde bulunan bir keyfiyyetdir".

---

[402] -İslâm Hukûku Nazariyâtı Hakkında Bir Etüd, C.1.ss.13-15.
Sava Paşa. (1892 târihli Fransızca aslından Türkçe'ye çeviren, Bahâ Arıkan).
Diyanet İşleri Reisliği Yayınları. Sayı 43.
Yeni Matbaa, Ankara, 1955.

"Böyle bir hâlin en amelî ve basit ilâcı, Müslümân'lara kabûl etdirilmek istenilen Avrupa kânunlarının İslâmî'leştirilmesinden ibâretdir".[403]

Kezâ, Balkan'larda özel olarak yetiştirildikden sonra Medîne'de bir şahısdan şeyh'lik unvanı alan, Anadolu'nun muhtelif yerlerindeki tekke ve zâviye'leri dolaşarak onların husûsiyyetlerini öğrenip kendisi de bir tekke (derğah) açan, "*Bizim meclisimizde güzel söz, güzel ses, güzel yüz gereklidir"* gibi bir takım fikirlerle yirminci asrın ışığı altında Müslümân'lığı tefsir etmeye çalışan, zamânın îcâblarına ve hayat şartlarına göre *-inkilâbcı bir davranış ile-* İslâm esâslarında ba'zı reformlar yapmak isteyen Kenan Rifâî de bunlardan birisidir ki mensubları, Cumhûriyet devrinde de aynı çalışmaları yapmakdan geri kalmamışlar, dînî eğitim ve

[403] -Aynı eser, C.2.ss.6. Sava Paşa.

Sava Paşa, *-kendi ifâdesine göre-* Rum asıllı koyu bir Hristiyan'dır. Küçük yaştan i'tibâren İslâm İlimleri'ni öğrenmeye başlamış, en büyük ilim adamlarından İslâm'ın bütün özelliklerini öğrenmiş, buna rağmen kendisine hidâyet nasîb olmamışdır.

"Biz bir Hristiyan'ız. Fakat öyle bir Hristiyan ki bütün insanları seven ve herkese karşı âdil olmak isteyen bir Hristiyan. İşte bu prensipledir ki bir Hristiyan olarak Hazreti Muhammed'in kânununu tetkik ediyoruz". Aynı eser, C.1.ss.13.

Gibi davranışları ile nüfûzunu artırmış, İkinci Abdü'l-Hamîd zamânında bir çok önemli görevlerde bulunmuş, Osmanlı umûmi vâlisi, Hâriciye ve Nâfıa nâzırı (*bakanı*) olmuş, daha sonra da İstanbul'dan ayrılıp Paris'e giderek son yıllarını orada geçirmiş, "İslâm Hukûku Nazariyatı Hakkında Bir Etüd" adlı iki ciltlik eserini orada yazmış ve (1892) de Fransızca olarak neşr etmişsir.

Eser, uzun yıllar sonra, Temyiz Mahkemesi reislerinden Bahâ Arıkan tarafından Türkçe'ye terceme edilerek (1955) yılında Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından bastırılmış ve ba'zı hatâlar, kitâbın sonundaki bir cetvelde gösterilmişdir.

Bu kitabda *-Osmanlı Devlet başkanına, aile reisine itâat esasdır-* gibi birlik ve berâberliğin temeli olan mühim konuların dile getirilmesi ve Osmanlı düşmanlarının dikkâtine sunulması, kanaatimizce, Osmanlı devlet otoritesinin yıkılmasında büyük rol oynamışdır.

öğretimde zaman zaman söz sâhibi olarak fikirlerini benimsetmeye çalışmışlardır.[404]

Bunlar gibi daha bir çok kişiler, tarîkat nâmı altında, İslâm esâslarını, *-Ehl-i sünnet ve cemâat esâslarının dışına çıkarak-* kendi görüş ve anlayışlarına göre veyâ Sava Paşa gibi İslâm düşmanlarının istek ve arzûlarına göre yeniden te'sis ederek Müslümân'ları bid'at, fesâd ve nifâk yollarına götürüp birlik ve berâberliğini yok etme çabası içine girmişlerdir. Bu sûretle de dînî ve siyâsî tefrîkanın, Ehl-i sünnet ve cemâat esâslarından ayrılışın, dînî ta'vîzlerin, farzları terk ederek nâfileler ile meşkul olmanın, gayr-i müslimlerin yaşayışlarına imrenerek Avrupaî âdetlerin benimsenmesinin, bunun netîcesi olarak da lüks ve israfın zemînini hazırlıyarak kuvvet ve kudretlerinin zayıflamasına sebeb olmuşlardır.

Ne yazıkdır ki *-temeli İslâm esâslarına göre kurulmuş olan-* Türkiye Cumhûriyeti Devleti'ni ve onun mensûbları olan bizleri de [405] aynı âkıbete sürüklemek isteyen iç ve dış düşmanlar veyâ

---

[404] -Kenan Rifaî ve Yirminci Asrın Işığında Müslümanlık. Nurgök Matbaası, İst.1965.

[405] -Böyle bir ifâdeyi yadırgayanlara deriz ki: Osmanlı İmparatorluğu yıkıldıkdan sonra *-başta bir çok yakınlarımız olmak üzere-* binlerce şehit ve gâzilerimizin kanları ile yuğrulmuş bu topraklar üzerinde kurulan Türkiye Cumhûriyeti Devleti, *"Türkiye Devleti' nin dîni, Dîn-i İslâm' dır"* esâsı üzerine kurulmuş İslâmî bir devletdir. Daha sonra bu esâs değiştirilerek bir takım inkilâblar yapılması, bizim bu devletin bir mensûbu olmamamızı ve ona sâhib çıkmamamızı gerektirmez. Eğer yapılan işlerde bir yanlışlık varsa bu hatâ, Müslümanım diyen hepimizin hatâsıdır. Çünkü bir Hadîs-i kudsî 'de,

"Ben Allâhü Azîmü'ş-şân, melikü'l-mülûkum (Hukümdarların hukümdârıyım). Hukümdarların kalbleri ve nâsıyeleri (alınları) benim elimdedir. Kullar bana itâat ederlerse ben de onları onlara rahmet (vesîlesi) kılarım. Eğer kullar bana isyân ederlerse ben de onları onlara ukûbet (ezâ, cefâ ve azab) vesîlesi kılarım. Binâen-aleyh hukümdarlara sebb ile (sövme sayma ile) meşkûl olmayın. Fakat bana tevbe ederek mürâceat edin ki ben de onları size bükeyim, (Sizin için rahmet vesîlesi yapayım)".

cehâletleri yüzünden *"Müslümân'ları kendi hallerine bırakırsak birlik ve berâberliklerini yeniden te'min ederek bu memleketde şerîat esâslarını tatbik ederler"* korku ve endîşesine kapılan ve Müslüman olduklarını söyledikleri halde muhtelif şekillerde şirk yollarına sapan ve büyük bir gaflet içerisinde bulunan bir kısım yetkililer ve onların hem fikir olan ortakları, kendi siyâsî emellerini gerçekleştirmek için, bilerek veyâ bilmeyerek aslı esâsı olmayan ve İslâm Dîni ile bir benzerliği bulunmayan fikir, görüş, yorum ve inanç ayrıcalıklarına ve tarîkat nâmı altındaki çalışmalara zemin hazırlamışlar, bir kısım Müslümân'ların dînî duygularını istismar ederek nüfuzlarını artıran menfaat ve makam düşkünü insanlara, *-Demokrasî'nin gereğidir gibi-* mesnedsiz lâflar ile, göz yummuşlar, bu sûretle de her köşede, aslı esâsı olmayan ve İslâm Dînî ile bağdaşmayan bir takım tarîkatlerin türemesine sebeb olmuşlardır.

Bunların netîcesi olarak da koskoca bir milletin büyük bir çoğunluğu ve onların gençleri, beyinleri yıkanarak hakîkatkeri göremez, işitemez ve anlayamaz bir hâle getirilmiş, her köşede

---

buyurulmakda;

Hak Dîni Kur'ân Dili Türkce Tefsir, C.2.ss.1071. Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır. (Ebu's-Suûd Tefsîri'nden).

başka bir Hadîs-i şerîfde de,

كَمَا تَكُونُوا يُوَلَّى عَلَيْكُمْ.

"Siz nasıl olursanız öyle idâre olunursunuz".

buyurulmakdadır.

"Fâsıkın imâmeti -mekrûhen- câizdir" fıkhî esâsı da, ayrıca üzerinde düşünülmesi gereken bir konudur.

Eğer biz, Rasulü'llâh *aleyhi's-selâm'* ın ashâbı, Fâtih Sultan Mehmed'in tebeası gibi olursak, âmir me'mûr ilişkilerinde Yavuz Sultan Selim ve İbn-i Kemâl gibi İslâmî bir anlayış ve davranış içerisinde bulunursak, her şey' kendiliğinden yoluna girer ve hiç bir endîşeye mahal kalmaz.

fitne, fesâd, bid'at, anarşi, terör, isyan ve hakk isteme çığlıkları pervâsızca at oynatır bir hâle gelmişdir.

Bu sûretle de aldıkları tedbirlerin ve atdıkları fitne ve fesâd tohumlarının yanlış meyve vermeye başladığını, vatan ve milletin büyük bir tehlike içine düştüğünü gören gûyâ vatan sever yetkililerin ve onların hem fikir olan ortaklarının, *-yine irticâ hortluyor diyerek-* aynı hatâların başka bir şeklini yapması ve teşhîsi yanlış koyarak tamâmen Davlet'in ve Millî Eğitim Bakanlığı'nın idâresi ve kontrolü altında bulunan dînî eğitim ve öğretim okullarını kapatma cihetine gitmesi, dînî hakîkatleri doğru bir şekilde öğrenmek isteyen suçsuz günahsız yavruların önlerine engeller koyarak onları bir takım ehliyetsiz, çıkarcı ve maksatlı kimselerin eline bırakması, buna rağmen vakıf nâmı altında bir takım ayrılıkcı gurupların siyâsî emellere uygunluğu savunularak kendi hallerine bırakılmış olması, yeni yeni tehlikelerin zemînini hazırlamakdan başka bir netîce doğurmayacağı husûsu da, şübhe götürmez bir gerçekdir.

Çünkü son derece aç ve susuz kalan bir insanın eline geçirdiği her hangi bir şey'i, zararlı veyâ zararsız olduğunu düşünmeden yiyebileceği veyâ içebileceği nasıl şübhe götürmez bir gerçek ise, yaratılışın bir gereği olarak her insanın da dînî ihtiyaçlarını, doğru veyâ yanlış olarak tatmin etmek cihetine gideceği husûsu da şübhe götürmez bir hakîkatdir.

(1963-1964) ders yılı baharında, Kayseri İmam-Hatip Okulu'nda dinlemiş olduğum *"Yeşil tehlike, kızıl tehlike"* adlı bir konferansın sonunda, konferansı veren üst düzey bir yetkili, dînî konuların artık konuşulmaması gerektiğini söyleyen idâreci bir gence bir hayli nasihat etdikden sonra şöyle diyordu:

"Genç genç, senin aklın ermiyor. Eğer bu Müslümân'ları kendi hâline bırakırsanız birlik ve berâberliklerini te'min ederek bu memleketde şerîati tatbik ederler. Bunun önüne geçmek için önce din adamlarını me'mûr yaparak dilediğiniz gibi yöneteceksiniz. Sonra da muhtelif isimler altında bölerek birlik ve berâberliklerini bozup birlikde hareket etmelerini önleyeceksiniz".

Evet bu gibi çalışmalar kısa bir zamanda meyvelerini vermiş, tarîkat ve vakıf nâmı altında bir çok cemâatler, ekoller ve guruplaşmalar meydana gelmişdir. Ne yazıkdır ki teşhis yanlış olduğundan -*yukarıda da zikr edildiği gibi*- netîcesi acı ve tehlikeli olmuşdur. Eğer kısa bir zamanda bu yanlış teşhislerden ve oyunlardan vaz geçilmezse -*ba'zı İslâm memleketlerinde olduğu gibi*- daha vahim hâdiselerin vukû' bulması kaçınılmaz bir sonuç olur.

Bu konularda araştırma yapan meslekdaşlarımızdan birisi, güzel bir noktaya işâret ederek,

إِنَّ اللهَ يَبْعَثُ لِهَذِهِ ٱلأُمَّةِ عَلىَ رَأْسِ كُلِّ مِائَةِ سَنَةٍ مَنْ يُجَدِّدُ لَهَا دِينَهَا.

"Şübhesiz Allâhü Teâlâ, her yüz sene başında bu ümmetin dînini yenileyen bir müceddid gönderir".[406]

hadîs-i şerîfinin izâhında şöyle diyor:

"İçinde bulunduğumuz şu zamanda çeşitli İslâmî cemâatler ile görüşüp teâtî-i efkâr'da (*fikir alış-verişinde*) bulunduk. Onlardan her bir cemâat -*Bizim hocamız İslâm'a daha fazla insan yetiştirmişdir. Bunun için zamânın müceddidi veyâ*

[406] -Et-Tâcü'l-Câmiu li'l-Usûl fî Ehâdîsi'r-Rasûl s.a.v. C.3.ss.428. (Ebû Dâvud, El-Hâkim ve El-Beyhekî). Eş-Şeyh Mansûr Ali Nâsıf.

mehdî'si varsa o da bizim hocamızdır, başka bir kimse olamaz" diyor ve böylece çeşitli fikirler ve birbirine zıd iddiâlar ortaya çıkarak tefrîka meydana geliyor**"**.[407]

"İslâmda halîfe ta'yin etmenin büyük hıkmetlerinden biri de, Müslümân'ları bir araya getirip birleştirmekdir. Bunun için bir zamanda iki halîfe ta'yin edilmesi câiz değildir**"**.[408]

İşte bu hâli ile İslâm esâslarından ayrılan ve onlarla hiç bir ilgisi bulunmayan bir takım maksatlı kimselerin İslâm'ı bozup mensublarını bid'at, fesâd, nifâk ve dalâlet yollarına sevk etmeye yönelik, tarîkat, vakıf, dernek ve bunlara benzer şey'ler nâmı altındaki cemâatleşmeler, her zaman ve her yerde sonu felâket olan tefrîkanın ta kendisidir.

Müslümân'ların böyle bir tuzağa ve böyle bir felâkete düşmemeleri için yapılacak tek şey', "**Tevhîd"** ve **"Şirk"** konularını iyice anlayıp kavramaya çalışmak, İslâm'ın i'tikâd, ibâdet ahlâk ve muâmelât konularını Ehl-i sünnet yolundaki i'tıkâdî ve amelî mezheblerin tesbit etmiş olduğu esâslar dâhilinde öğrenip öğretmeye gayret sarf etmek, İslâm'a ve Müslümân'lara hizmet nâmı ile de olsa bid'at, fesâd ve nifâk yollarına sapmamakdır ki Câbir *radıye'llâhü anh*'den rivâyet edilen şu hadîs-i şerîf de, bu hakîkatleri te'yîd edip gözlerimizin önüne sermektedir.

فَإِنَّ خَيْرَ الْحَدِيثِ كِتَابُ اللهِ وَخَيْرَ الْهَدْيِ هَدْيُ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَشَرَّ ٱلْأُمُورِ مُحْدَثَاتُهَا وَكُلَّ بِدْعَةٍ ضَلاَلَةٌ.

---

[407] -Günümüz Mes'elelerine Fetvâ'lar, C.2.ss.251. Halil Günenç.

[408] -Aynı eser, C.2.ss.207. Halil Günenç.

"Sözlerin en hayırlısı Allâh'ın Kitâb'ı (Kur'ân-ı Kerîm) dir. En hayırlı hidâyet, Hazreti Muhammed aleyhi's-selâm'ın irşâd ve hidâyeti'dir. Din işlerinin en fenâları sonradan uydurulan şey'lerdir ve her bid'at bir dalâlet'dir".[409]

Kezâ, büyük Sahâbî Abdu'llâh ibn-i Mes'ûd *radıye'llâhü anhümâ*' nın talebelerine yaptığı şu vasiyetleri de, içinde bulunduğumuz şu zamanda bize büyük bir ışık tutmaktadır:

"Kardeşlerim, ilim ortadan kalkmadan ilim tahsîline ehemmiyet veriniz. İlmin ortadan kalkması, tabii ehl-i ilm'in ölümü iledir. Sizden hiç biriniz, kendisine ne zaman mürâceat edileceğini ta'yîn edemez. Fakat yakında bir sınıf insanlar ile karşılaşırsınız ki onlar, sizi, Kitâbü'llâh'a da'vet etdiklerini iddia ederler. Halbuki bu ehl-i bid'at, Kitâbü'llâh'ı arkalarına atdıklarını fark edemezler. Böyle dalâlet zamânında, ilmin sâye-i irşâdına sığınmanızı tavsiye ederim. Bid'at iltizam etmekden (bid'at olan şey'leri lüzumlu görerek yapmakdan), kelâmî tekellüf'den (hakîkatleri ikinci plâna atarak gösterişli konuşmalar yapmakdan), felsefî teammuk'dan (felsefî fikirler içerisine dalarak yeni yeni şey'ler ortaya koymakdan) sakınınız. Dînimizin safvet-i asliyyesini (saf ve temiz hâlini) muhâfaza etmeye çalışınız".[385]

Kezâ, Abdu'r-Rahmân ibn-i Yezîd *radıye'llâhü anh*'ın rivâyet etdiği,

اَلْاِقْتِصَادُ فِي السُّنَّةِ اَفْضَلُ مِنَ ٱلاِجْتِهَادِ فِي الْبِدْعَةِ.

---

[409] -Riyâzü's-Sâlihîn, C.1.ss.164. (172 nolu hadîs-i şerif). (Sahîh-i Müslim) den. Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarih Tercemesi, C.4.ss.63. Kâmil Miras. (Hammâd ibn-i Ebî Süleymân rivâyeti).

"Sünnet'de iktisâd (Sünnet'in hakkını gereği gibi yerine getirerek ifrât ve tefrîtde bulunmamak), bid'atde ictihâddan daha efdaldir".

hakîmâne sözleri de, bu cümledendir.[410]

Yeri gelmişken eski Diyanet İşleri Başkanı Ahmed Hamdi Akseki merhûmun "*İslâm Dîni"* adlı kitâbındaki şu tesbitlerini de zikr etmek yerinde bir davranış olur.

"Zamânımızda tasavvuf ve sofiyye tarîkatı, câhillerin ve menfaat-perestlerin elinde şöhret yapmak, para kazanmak, halkı kendisine taptırmak için bir vâsıtadan başka bir şey' değildir. İslâm'ın esâslarından haberi olmayan bir sürü kara câhiller, türlü namlar ile kendilerine şeyh, mürşid süsü vermekde, bir çok temiz ve saf Müslümân'ları yoldan çıkarmakda, işlerinden güçlerinden alıkoymaktadırlar. Bunlar, kendilerine ilhâm vâki' olduğundan, Peygamber ile görüşüp her şey'i ondan aldıklarından bahs ederler. Cehâletlerini örtmek ve kendilerini büyük göstermek için de Kur'ân'ın bâtınî ma'nâsından dem vururlar. -*Şerîat ve Kur'ân'ın zâhir ma'n'ası avam içindir, biz onlarla bağlı değiliz-* diyecek kadar ileri giderler. Halbuki bunlar ne şerîati bilirler, ne tarîkati, ne de hakîkati. Bu gibiler hakkında Sofiyye'nin ve tarîkat erbâbının en büyüklerinden olan Seyyid Ahmed Er-Rufâî Hazretleri'nin şu kıymetli sözlerini nakl etmeden geçemiyeceğim".

Diyorlar ki:

"*Tarîkat, şerîatin aynı, şerîat de tarîkatin aynıdır. İkisinin arasında olan fark lâfzîdir, sözdedir. Maddeten ve mânen netîce*

[410] -Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarih Tercemesi,C.4.ss.63. Kâmil Miras.

birdir. Şerîat'in kabûl etmeyip redd etdiği her şey', zındıklıkdır. Bilip bilmeyen bir takım kimse dâimâ Ebû Yezîd-i Bistâmî böyle dedi. Hâris-i Muhâsibî şöyle dedi. Hallâc-ı Mansûr bu sözlerde bulundu, diyorlar. Bu nasıl sözdür? Böyle lâkırdılardan önce (İmâm Şâfiî, İmâm Mâlik, İmâm Ahmed, İmâm Ebû Hanîfe) ne dedi, bir kerre ona bakmalısınız. Kulluk muâmelelerini, kulluk işlerini bunların dedikleri ile ölçüp tashih etmelisiniz, işlerinizi onunla ayarlamalısınız. Ondan sonra da fazla sözlerle tefekkür edebilirsiniz, (ya'nî bunların sözleri yemekden sonra meyve yemek kabîlindendir. Evvelâ karnını doyur da sonra da fazla olarak meyve ye). Ebû Hâris'in ve Ebû Yezîd'in sözleri ile bir şey' artıp eksilmez. Lâkin Ebû Hanîfe'nin, Şâfiî'nin, İmâm Mâlik'in ve Ahmed'in sözleri ta'kib edilecek tariklerin en güzeli, tutulacak mesleklerin Allâh'a en yakın olanıdır. İlim ve amel ile, şerîatin direklerini iyice kuvvetlendirdikden sonra ilim ve amelin sedleri cihetine himmetinizi yükseltiniz".[411]

❋ ❋ ❋

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِمَنْ كَانَ يَرْجُوا اللهَ وَالْيَوْمَ ٱلآخِرَ وَذَكَرَ اللهَ كَثِيراً.ط

"And olsun ki Allâh'ın Rasûlünde sizin için, Allâh'ı ve âhiret gününü ummakda olanlar ve Allâh'ı çok zikr edenler için güzel bir (imtisâl) **numûne** (si) **vardır".**[412]

Âyet-i kerîme'sinin ışığında, İslâm'ın bütün hakîkatlerini her vesîle ile en güzel bir şekilde ifâde buyuran Hazreti

[411] -El-Bürhânü'l-Müeyyed, 1322 de Mısır'da basılmışdır.
[412] -Ahzâb Sûresi, âyet 21.

Muhammed *aleyhi's-selâm,* âhirete irtihallerinden bir kaç gün önce hasta hâlinde son def'a Mescid-i Saâdet'e çıkarak okumuş olduğu son hutbesinin sonunda da şu hakîkatleri ifâde buyurmuşlardır ki dünyevî ve uhrevî mutluluğu kazanmak isteyen her akl-ı selim sâhibi Müslümân için eşsiz bir rehber, güzel bir örnek ve en doğru bir yoldur:

"Ey insanlar, helâl ve harâmı sakın bana atf etmeyiniz. Ben ancak Allâh'ın, Kitâb'da helâl etdiğini helâl, harâm kıldığını da harâm kıldım".

"Ey Rasûlü'llâh'ın kızı Fâtıma, ey Rasûlüllâh'ın halası Safiyye, sizi ukbâ'da kurtaracak bir şey' yapınız, yoksa ben sizi kurtaramam".

"Ey Ashâb'ım ve ey cemâat, ben haberimi aldım, Allâh'a gidiyorum. Dîninizi, emânetinizi ve sizi Allâh'a ısmarladık. Sizlere selâmetler dilerim. Allâh'ın rahmeti ve bereketi üzerinize olsun".[387]

❋

❋ ❋

387-Hâtemü'l-Enbiyâ Hazreti Muhammed ve Hayatı, ss.386. Ali Himmet Berki ve Osman Keskioğlu.
Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm'* ın Hayatı, Eşsiz Ahlâk ve Fazîletleri, ss.677. (Üçüncü baskı). Celâleddin Karakılıç.

Müslümân'lar İslâmî huküm'leri yerine getirmek konusunda zorlanırlar mı?

Kendi serbest irâdesi ile İslâm Dîni'ni kabûl eden bir Müslümân, onun bütün hukümlerine şeksiz şübhesiz îmân edip gereğini yerine getirmek mecbûriyyetinde olduğundan davranışlarında muhayyer değildir. Çünkü kendi serbest irâdesi ile İslâm Dîni'ni kabûl eden bir Müslümân,

إِنِ الْحُكْمُ إِلاَّ للهِ ط يَقُصُّ الْحَقَّ وَهُوَ خَيْرُ الْفَاصِلِينَ.

"Huküm ancak Allâh'ındır. Doğruyu O haber verir ve O, (hakk ile bâtılı) **ayırd edenlerin en hayırlısıdır".**[413]

وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلاَ مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللهُ وَرَسُولُهُ اَمْراً أَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ اَمْرِهِمْ ط وَمَنْ يَعْصِ اللهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلاَلاً مُبِيناً.

"Allâh ve Rasûl'ü, bir iş hakkındaki hukmünü bildirdiği zaman mü'min olan bir erkek ile mü'min olan bir kadın için ((Allâh'ın ve Rasûl'ünün emri hilâfına) **işlerinde kendilerine bir muhayyerlik yokdur. Kim Allâh'a ve Rasûl'üne isyân ederse muhakkak ki o, ap-açık bir sapıklıkla yolunu sapıtmışdır".**[414]

فَلاَ وَرَبِّكَ لاَ يُؤْمِنُونَ حَتَّى يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لاَ يَجِدُوا فِي اَنْفُسِهِمْ حَرَجاً مِمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيماً.

---

[413] -En'âm Sûresi, âyet 57.
[414] -Ahzâb Sûresi, âyet 36.

"Hayır, öyle değil, Rabb'ine and olsun ki onlar aralarında kimi oraya, kimi buraya çekdikleri (kavga etdikleri) **şey'lerde seni hakem yapıp sonra da verdiğin hukümden yürekleri hiç bir sıkıntı duymadan tam bir teslîmiyyet ile teslîm olmadıkca îmân etrmiş olmazlar".**[415]

إِنَّمَا كَانَ قَوْلَ الْمُؤْمِنِينَ إِذَا دُعُوا إِلَىَ اللهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ أَنْ يَقُولُوا سَمِعْنَا وَاَطَعْنَا ط وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ.

"Mü'min'lerin sözü (ve inancı), **aralarında hukm etmesi için Allâh'a ve Rasûl'üne da'vet olundukları vakit -*Dinledik ve itâat etdik*- demeleri** (olmalı) **dır. İşte asıl felâh bulmuş olanlar bunlardır".**[416]

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَعْبُدُ اللهَ عَلَىَ حَرْفٍ ج فَإِنْ اَصَابَهُ خَيْرٌ نِ اطْمَاَنَّ بِهِ ج وَإِنْ اَصَابَتْهُ فِتْنَةٌ نِ انْقَلَبَ عَلَىَ وَجْهِهِ قف خَسِرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ ط ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ.

"İnsanlardan bir kısmı da (vardır ki) **Allâh'a** (cân-ü gönülden değil de) **bir tarafından, bir kenarından** (tutarak, işine geldiği şekilde veyâ dil ucu ile müslümân olarak) **ibâdet eder. Eğer kendisine bir hayır dokunursa ona yapışır** (fit olur). **Eğer bir fitne** (bir şerr, bir belâ) **isâbet ederse yüzü üstü döner** (de irtidâd eder). (Böyle kimseler), **dünyâ'da da âheret'de de hüsrâna uğramışdır. Bu ise ap-açık bir ziyan, ap-açık bir hüsrandır".**[417]

âyet-i kerîmelerinde ve bunlara benzeyen diğer âyet-i kerîme ve hadîs-i şerîflerde belirtilen husûslara riâyet etmek

[415] -Nisâ' Sûresi, âyet 65.
[416] -Nûr Sûresi, âyet 51.
[417] -Hacc Sûresi, âyet 11.

mecbûriyyetinde olduğundan, dilediği şekilde bir Müslümân'lık anlayışına sâhib olarak bid'at olan şey'leri yapması câiz olmadığı gibi reformist ve lâik bir Müslümân'lık hayâtı yaşaması da hiç bir şekilde câiz olmaz. Çünkü böyle bir davranış ve inanış,

فَاسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتَ وَمَنْ تَابَ مَعَكَ وَلاَ تَطْغَوْا ط إِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُوْنَ بَصِيرٌ.

"O halde sen, maiyyetindeki tevbe edenlerle berâber, emr olunduğun şekilde dosdoğru hareket et. Aşırı gitmeyin. Çünkü O, ne yapıyorsanız (hepsini) **hakkıyle görücüdür".**[418]

وَلاَ تَرْكَنُوْا إِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا فَتَمَسَّكُمُ النَّارُ لا وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللهِ مِنْ اَوْلِيَاءَ ثُمَّ لاَ تُنْصَرُوْن

"Bir de zulm edenlere (zulümkâr olan şu insanlara) **meyl etmeyiniz. Sonra sizi, azâb-ı ilâhî istilâ' eder. Zâten sizin Allâh'dan başka yardımcılarınız yokdur. Sonra** (O'ndan da) **yardım göremezsiniz".**[419]

gibi âyet-i kerîmelerde ve

صَلُّوا كَمَا رَأَيْتُمُونِي أُصَلِّي.

"Namazı benden gördüğünüz gibi kılınız".

hadîs-i şerîfinde belirtilen esâslara ve bunlara benzeyen diğer kat'î delîl'ler ile sâbit olan nass'lara (*kat'î delîl ile sâbit olan hukümlere*) aykırıdır. Bu bakımdan keyfî bir İslâmiyyet anlayışı ile hareket etmek, insanı ya ehl-i bid'at, ya ehl-i şirk, yâhud da ehl-i küfr sâhibi olmakdan kurtaramaz.

❋ ❋ ❋

[418] -Hûd Sûresi, âyet 112

Şu halde

لاَ اِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ ا لْغَيِّ ج فَمَنْ يَكْفُرْ بِاطَّاغُوتِ وَيُؤْمِنْ بِاللهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقىَ ق لاَ انْفِصَامَ لَهَا ط وَاللهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ.

"Dinde zorlama yokdur. Hakîkat îmân ve küfür, ap-açık meydana çıkmışdır. Artık kim şeytan'ı (tâğût'u, insanları Allâh'ın dîni'nden uzaklaştırmaya ve onların dînini bozmaya çalışanları) **tanımayıb da Allâh'a îmân ederse o, muhakkak ki kopması** (mümkün) **olmayan en sağlam kulpa** (Kur'ân'a ve İslâm'a) **yapışmışdır. Allâh** (her şey'i) **hakkıyle işitici ve** (her şey'i) **kemâliyle bilicidir".**[420]

âyet-i kerîmesine göre, hakk ile bâtılın bütün özellikleri, ap-açık belli olup insanlara teblîğ edildikden sonra *"Dinde zorlama yokdur"* esâsı karşısında, kendi hür irâdesi ile İslâm'ı kabûl edip onun îcâblarını yerine getirmekle yükümlü olan Müslümân'lar hakkında, bir zorlama olup olmadığını düşünmek bile tamâmen yanlış bir davranışdır. Çünkü,

يَا اَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا اَنْفُسَكُمْ وَ اَهْلِيكُمْ نَاراً وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ.

"Ey îmân denler, gerek kendilerinizi, gerek ailelerinizi öyle bir ateşden koruyunuz ki onun yakacağı insanla taşdır".[421]

خَيْرُكُمْ خَيْرُكُمْ لاَهْلِهِ.

"Sizin hayırlınız, ehli için hayırlı olanınızdır".[422]

---

[419] -Hûd Sûresi, âyet 113.

[420] -Bakara Sûresi, âyet 256.

Tâğût, Allâh'a karşı isyankâr olup kahr ile, cebr ile veyâ rızâ ile kutsallaştırılıp ma'bûd edinilen insan veyâ şeytan veyâ put gibi her hangi bir şey'dir. İnsanları her hangi bir şekilde, Allâh yolundan men eden kimselere veyâ İblîs'e de tâğût denir.

[421] -Tahrîm Sûresi, âyet 6.

كُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ.

اَلْإِمَامُ رَاعٍ وَمَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ

وَالرَّجُلُ رَاعٍ فِي اَهْلِهِ وَمَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ

وَالْمَرْأَةُ رَاعِيَّةٌ فِي بَيْتِ زَوْجِهَا وَمَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهَا

وَالْخَادِمُ رَاعٍ فِي مَالِ سَيِّدِهِ وَمَسْئُولٌ عَنْ رَعِّيتِهِ

وَالرَّجُلُ رَاعٍ فِي مَالِ اَبِيهِ وَمَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ

وَكُلُّكُمْ رَاعٍ وَمَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ.

"Her birerleriniz râî (çobandır ve elinin altında ne varsa onu gereği gibi muhâfaza edip korumakla mükellef) dir ve her biriniz elinin altındakilerden mes'uldür.

Devlet adamlarının her biri râî'dir ve idâre etdiklerinden mes'uldür.

İnsan (aile reisi) ehl-ü iyâlinin râî'sidir ve gütdüklerinden mes'uldür.

Kadın, kocasının evinin râî'sidir (muhâfızıdır) ve gütdüklerinden mes'uldür.

Hizmetkâr, efendisine âid malın râî'sidir ve elinin altındakilerden mes'uldür.

İnsan, babasına âid malın (ve ecdâdının kendisine bırakıp emânet etdiği değerlerin) râî'sidir ve elinin altındakilerden mes'uldür.

---

[422] -Hak Dîni Kur'ân Dili Türkçe Tefsir, C.7.ss.5122. Elmalılı Hamdi Yazır.

(El-hâsıl), her birerleriniz râî (çoban) sınız ve her birerleriniz elinin altındakilerden mes'uldür".[423]

Hadîs-i şerîflerine ve aynı konuları ihtivâ eden diğer âyet-i kerîme ve hadîs-i şerîflere göre, İslâm'ı, her yönü ile kendi serbest irâdeleri doğrultusunda kabullenip nefsinde yaşamak isteyen Müslümân'lar, hem kendilerini, hem de Müslümân olan âkil ve bâliğ çocuklarını ve aile fertlerini, îmân, ibâdet, ahlâk ve muâmelât konuları ile ilgili esâsların eğitim ve öğretimini yapmak ve yaptırmak sûretiyle onları Cehennem ateşinden korumakla mükellef tutulmuşlardır.

Bu bakımdan Müslümân olan her yetki sâhibinin, diğer Müslümân'lara karşı *-iyiliği emr edip kötülükden vaz geçirmek-* esâsına dayalı, böyle bir zorlama yetkisi vardır. Bu görevini yapmadığı takdirde de, dünyevî ve uhrevî sorumluluğun en başta gelen sorumlularından olur. Bunun için her yetki sâhibi, bu görevlerini, şu esâslar dâhilinde yapmaya ve yaptırmaya mecburdur.

1-Tevhîd esâslarını, şirk ve küfür yolları ile ilgili konuları, doğru bir şekilde *-Ehl-i sünnet ve cemâat esâslarına uygun bir şekilde-* öğrenmek ve öğretmek, îmân, ibâdet ahlâk ve muâmelât konularında gerekli çalışmaları yapmak, bu sûretle de teblîğ görevini yerine getirmek.[424]

Bu husûsda, şu âyet-i kerîme'ler, bize en güzel bir örnek ve ibret numûnesidir:

---

[423] -Sahîhu'l-Buhârî, Kitâbü'l- cumua, Cüz'.2.ss.6.
Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarih tercemesi, C.3.ss.40.
(487 nolu hadîs-i şerif) Ahmed Naim.

[424] -Hulâsatü'l-Beyân fî Tefsîri'l-Kur'ân, C.14.ss.5998. Mehmet Vehbi.

وَلَقَدْ آتَيْنَا لُقْمَنَ الْحِكْمَةَ أَنِ اشْكُرْ لِلّٰهِ ط وَمَنْ يَشْكُرْ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ ج وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللّٰهَ غَنِيٌّ حَمِيدٌ. وَإِذْ قَالَ لُقْمَنُ لابْنِهِ وَهُوَ يَعِظُهُ...

"And olsun ki biz Lukmân'a, Allâh'a şukr et diye (rek)**, hıkmet verdik. Kim şukr ederse ancak kendi fâidesi için şukr eder. Kim de nankörlük ederse hiç şübhe yok ki Allâh ğanî'dir, her hamde o lâyıkdır".**

"Hani Lukmân, oğluna -*kendisi ona öğüt verirken*- (şöyle) **demişdi : Oğulcağızım, Allâh'a ortak koşma. Çünkü şirk elbetde büyük bir zulümdür".**

"Biz insana ana ve babasını (onlara itâat etmesini) **tavsiye etdik. Onun anası kendisini za'f üstüne za'f ile taşımışdır. Sütden ayrılması da iki yıl** (sürmüşdür).***-Bana ve ana ve babana şukr et. Dönüşün ancak banadır-*** (dedik)".

"Eğer onlar sence ilimde (yeri) **olmadık her hangi bir şey'i bana eş tutman üzerinde seni zorlarlarsa kendilerine itâat etme. Onlarla dünyâda iyi geçin. Bana dönen** (mü'min) **lerin yoluna uy. Nihâyet dönüşünüz ancak banadır. O vakit ben de size ne yapıyordunuz, haber veririm".**

"Oğulcağızım, hakîkat (iyilik veyâ kötülük) **bir hardal dânesi kadar olub da bir kaya içinde, ya göklerde, yâhud yerin dibinde** (gizlenmiş) **bulunsa bile Allâh onu getirir** (meydana çıkarır ve hesâbını görür). **Çünkü Allâh lâtıf'dir** (ilmi en gizli şey'lere kadar nâfiz ve şâmildir)".

"Oğulcağızım, namazını dosdoğru kıl. İyiliği emr et. Kötülükden vaz geçirmeye çalış. Sana (bu emir ve nehiy sebebiyle) **isâbet eden her şey'e katlan. Çünkü bunlar kat'î sûretde farz edilen umurdandır".**

"İnsanlardan (kibirlenip) **yüzünü çevirme. Yer yüzünde şımarık yürüme. Zîrâ Allâh her kibir taslayanı, kendini beğenip öğüneni sevmez".**

"Yürüyüşünde mu'tedil ol. Sesini alçalt. Seslerin en çirkini, hakîkat, eşeklerin anırışıdır".[425]

2-Çocukları ve aile fertlerini, şer'î edeb ve terbiye ile yetiştirmeye çalışmak.

3-Her türlü ibâdet ve hayır yollarını ve onların yapılma şekillerini bi'z-zât yaparak ve yaptırarak kendilerini yokdan var edip yaratan ve her türlü ni'meti verip âlemlere üstün kılan Allâhü Teâlâ'ya kulluk yapmalarını te'min etmeye çalışmak.

4-Şer'an yapılması emr edilen şey'leri bi'z-zât yaparak yaptırmaya çalışmak.

5-Şer'an yapılması yasak olan şey'leri bi'z-zât yapmayarak yaptırmamaya çalışmak.

6-Kur'ân-ı Kerîm'i ve İslâm esâslarını okuyup okutmaya çalışmak.

7-Her konuda en güzel örnek olan Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm'*ın hayâtını ve görevlerini öğrenip öğretmeye çalışmak,

8-Kur'ân'ın ve Peygamber'in ahlâkı ile ahlâklanmaya, çocuklarını ve aile efrâdını İslâm ahlâkı ile yetişdirmeye gayret sarf etmek.

9-Bunları yapmaya ve yaptırmaya çalışırken de gerektiğinde haddi aşmamak üzere,

---

[425] -Lukmân Sûresi, âyet 12-19.

a-El ile yaptırmaya çalışmak.

Bu husûs daha ziyâde devlet ve hukûmet adamlarının görevidir. Aile reisi de bu görevi yerine getirmekle yetkilidir.

Bu bakımdan,

اَلَّذِينَ إِنْ مَكَّنَّاهُمْ فِي ٱلْاَرْضِ اَقَامُوا الصَّلَوةَ وَ آتوُا الزَّكوةَ وَاَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ ط وَ للهِ عَاقِبَةُ ٱلْاُمُورِ .

"Eğer (mü'min'lerin) **kendilerine** (mü'min kullarımızdan her hangi birine), **yer yüzünde bir iktidar mevkîi verirsek, onlar namazı dosdoğru kılarlar** (ve kıldırırlar)**, zekâtı verirler** (ve verdirirler)**, iyiliği emr ederler ve kötülükden vaz geçirmeye çalışırlar. Her yapılan işin âkıbeti Allâh'a âiddir,** (O, gereken karşılığını tam olarak verir)".[426]

âyet-i kerîmesine göre hareket edip emr-i bi'l-ma'rûf ve nehy-i ani'l-münker'de bulunmak, her yetkilinin görevidir.

Bu esâslara binâendir ki erkek ve kız çocuklar, yedi yaşından i'tibâren namaz ve oruç ile emr olunmaya ve yavaş yavaş bunları yapmaya alıştırılırlar. On yaşından sonra da *-yapmadıkları takdirde, alıştırmak için-* namaz için güçleri nisbetinde zorlanmak sûretiyle el ile dövülür ki bu iş, o kimsenin velîsine vâcib'dir, denilmişdir.

Bu döğüş, *-kendilerine merhameten-* değnek ile yapılmaz. Ancak el ile yapılır. Üç tokatdan ziyâde de yapılmaz ve el ile hafifce yapılması lâzım gelir. Oruç hakkında da huküm böyledir.[427]

---

[426] -Hacc Sûresi, âyet 41.
[427] -Ni'met-i İslâm,ss.127. Mehmed Zihni.

b-Dil ile yaptırmaya çalışmak.

Bu husûs da daha ziyâde nasîhat ile veyâ yerine göre şiddet göstermek sûretiyle emr-i bi'l-ma'rûf ve nehy-i ani'l-münker'de bulunmak yetkisine sâhib velî'ler ve dînî konularda ulü'l-emr olan ilim adamları tarafından yapılır. Bu sûretle de İslâmî esâsları teblîğ görevi, usûlüne uygun bir şekilde yerine getirilmiş olur ki bu görev, zamânın ve zemînin şartlarına göre ba'zen farz-ı kifâye, ba'zen de farz-ı ayın olur.

c-Kalben buğz ederek yaptırmaya çalışmak.

Bu husûs da -*zamânımızda olduğu gibi*- en zayıf bir teblîğ hâlidir ki ne de olsa -*neme lâzımcılıkdan*- daha iyidir.

Mükellef olup (*âkil ve bâliğ olup*) Müslümân olan ve namazın farz olduğuna inandığı halde tembelliği yüzünden namazını amden (*kasden, isteyerek ve bilerek*) terk eden bir kimse fâsık sayılır. Çünkü -*Ben de Müslümân'ım*- dediği halde Cenâb-ı Hakk'a itâatden dışarı çıkan bir Müslümân'a fâsık denir.

Böyle bir kimse namazını kılıncaya kadar hafifce dövülür. Buna rağmen aynı hâline devam etmekde isrâr edince de habs olunur. Bu halde de kendi hâline bırakılmayarak yerine göre nasîhat edilir veyâ şiddet gösterilir. Diğer ba'zı Ehl-i bid'at mezheblerinde olduğu gibi tekfir edilmez (*küfr ile ithâm edilmez*), hadden veyâ küfren katl olunmaz (*küfr ile ithâm edilip cezâ verilerek öldürülmez*).[428]

Bununla berâber -*Allâh korusun*- namazı inkâr etmek veyâ alaya almak gibi bir şekilde namazını terk eden bir Müslümân

mürted (*ya'nî dîninden dönüp İslâm'dan dışarı çıkmış bir kimse*) muâmelesi görür.[429]

Bir Müslümân'ı, küfür ve şirk sâhibi kimselerden ayıran en bâriz vasıf namaz olduğundan Câbir *radıye'llâhü anh'*den rivâyet edilen bir hadîs-i şerîfde şöyle buyurulmuşdur:

إِنَّ بَيْنَ الرَّجُلِ وَبَيْنَ الشِّرْكِ وَالْكُفْرِ تَرْكَ الصَّلاَةِ.

"*(Namaz kılan mü'min bir) kişi ile küfür ve şirk arasında sâdece namaz vardır. Bir kimse onu terk ederse fark ortadan kalkmış olur".*[430]

Bu bakımdan İslâm'da, **Tevhîd** akîdesinden sonra farzların en büyüğü ve en mühimmi **Namaz'**dır. Namaz, îmân'ın alâmetidir, kalbin nûrudur, rûhun kuvvetidir, mü'min'in mi'râcıdır, dînin direğidir. Mü'min, bu sâyede Hakk Teâlâ'nın ma'nevî huzûruna yükselir. Allâhü Teâlâ'ya münâceatda bulunarak ma'nevî kurbiyyete (*yakınlığa*) erer. Mü'min için ne ulvî bir şeref.

اَلصَّلوَةُ مِعْرَاجُ الْمُؤْمِنِيْنَ.

"Namaz, Mü'min'in mi'râcıdır".

اَلصَّلاَةُ جامِعَةٌ لِأَقْسامِ الشُّكْرِ.

"Namaz, şukrün her çeşidini bir araya toplar".

---

[428] -Ni'met-i İslâm,ss.126. Mehmed Zihni.

[429] -**İrtidâd,** İslâm Dîni'nden dönmekdir. Hangi dîne dönerse dönsün, isterse dinsiz olsun, dönen erkek ise (mürted), kadın ise (mürtedde) diye isimlendirilir..
Bu husûsda daha fazla bigi için bak: Ni'met-i İslâm, ss.664. Mehmed Zihni.

[430] -Et-Tâcü'l-Câmiu li'l-Usûl fî Ehâdîsi'r-Rasûl s.a.v. C.1.ss.140. Eş-Şeyh Mansûr Ali Nâsıf. (Revâhü'l-hamsetü ille'l-Buhârî).

❋

Söyleyen ne güzel söylemiş:

عَاقِلْ اِيسَنْ قِلْ نَمَازِي ، جُونْ سَعَادَتْ تَاجِيدِرْ.

سَنْ نَمَازِي شُيْلَه بِلْكِمْ ، مُؤْمِنِكْ مِعْرَاجِدِرْ.

"Âkil isen kıl namâzı, çün seâdet tâcıdır;
Sen namâzı şöyle bil kim, mü'minin mi'râcıdır".

❋

❋ ❋

İslâm'da silm'e girmek

İslâm Dîni'nde, **silm'**e girmek ya'nî Allâhü Teâlâ'ya yönelip O'na teslîm olmak, Allâh'a ve Rasûl'üne itâat ederek onların ahlâkı ile ahlâklanmaya çalışmak, ayıp ve kusurlardan uzak kâmil, olgun birer Müslümân olarak sulh ve sükûn içerisinde yaşamaya çalışmak, bu sûretle de toplumun birlik ve berâberliğini korumak esâs olduğundan hiç bir şekilde tefrîka ve cemâatleşmeler aslâ câiz değildir. Dünyevî ve uhrevî her türlü menfaatlerimizin te'mini ve korunması da ancak böyle bir topluma sâhib bulunmamız ile mümkündür. Allâhü Teâlâ'nın maddî ve ma'nevî her türlü yardımı da ancak böyle bir toplum sâhibi kimseleredir.

Bunun için böyle bir İslâmiyyet anlayışı içinde sulh ve sükûnu esâs alan birlik ve berâberliğimizin korunması, her türlü ayrıcalıklardan, fitne ve fesâddan, didişip çekişmelerden uzak kalmamız emr edilerek şöyle buyurulmaktadır:

وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللهِ جَمِيعاً وَلاَ تَفَرَّقُوا ص وَاذْكُرُوا نِعْمَتَ اللهِ عَلَيْكُمْ.

"Hepiniz toptan Allâh'ın ipine (Allâh'ın, sizlerin dünyevî ve uhrevî mutluluğunuzu, birlik ve berâberliğinizi te'min etmek için göndermiş olduğu Kur'ân-ı Kerîm'e ve İslâm Dîni'ne tam bir ihlâs ile, tertemiz bir inanç ile) **sımsıkı sarılın. Parçalanıp ayrılmayın. Allâh'ın üzerinizdeki ni'met'ini düşünün".**[431]

Bu bakımdan her fırsatda Kur'ân-ı Kerîm'in ve Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm'*ın etrâfında toplanarak onların

[431] -Âl-i İmrân Sûresi, âyet 103.

gösterdiği yoldan gitmemiz, sulh ve sükûn içerisinde bulunmamız, kâmil, olgun birer Müslümân olmamız, hepimizin birden silm'e girerek ayıp ve kusurlardan uzak kalmaya çalışmamız, bu sûretle de birlik ve berâberlik içerisinde biribirlerine karşı sevgi ve saygı duyguları ile bağlı bir Müslümân topluluğu olmamız, ehemmiyetle belirtilmişdir. Aşağıdaki âyet-i kerîme de bu husûsu, tam bir açıklıkla ifâde edip ortaya koymaktadır:

يَا اَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ادْخُلُوا فِي السِّلْمِ كَافَّةً ص وَلاَ تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ ط إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ. فَإِنْ زَلَلْتُمْ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْكُمُ الْبَيِّنَاتُ فَاعْلَمُوا أَنَّ اللهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ.

"Ey îmân edenler, hep birden silm'e girin (sulh, sükûn ve selâm'a girin. Kâmil, olgun, samîmî birer müslüman olun). **Şeytan'ın adımları ardına düşmeyin** (insanları yoldan çıkaran şirk, küfür, dalâlet ve bid'at sâhibi kimselerin sözlerine ve fiillerine uymayın). **Çünkü o, sizin ap-açık bir düşmanınızdır".**

"Size, (hakk ve hakîkati birbirinden ayıran, gözlerinizin önüne seren) **bunca delîl'ler geldikden sonra yine kusur ederseniz** (silm'e girmekden, ayıp ve kusurlardan uzak kalmakdan, kâmil, olgun ve iyi bir müslümân olmakdan kaçarsanız) **iyi biliniz ki muhakkak Allâh, Azîz'dir** (mutlak gâlib'dir, hukmüne karşı gelinmez, dilediğini yapar, emrini infâz eder). (Bununla berâber) **Hakîm'dir** (tam bir hıkmet sâhibidir, her yaptığını bir hıkmetle yapar)".[432]

[432] -Bakara Sûresi, âyet 208-209.

Şu halde Cenâb-ı Hakk, sonsuz rahmetinin bir eseri olarak, Müslümân'ım dediği halde şu veyâ bu şekilde İslâmî esâslardan dışarı çıkanlar, kendi hevâ ve heveslerine veyâ başkalarının hevâ ve heveslerine uyarak İslâm'ın kifâyetsiz olduğunu söyleyenler ve çağın insanlarının ihtiyaçlarına cevâb veremiyeceği düşüncesine kapılarak bir takım İslâm dışı fikir, görüş, inanç, sistem ve ideolojilere gönül kaptıranlar hakkında,

*Ey yanlış yollara giden, dalâlet yollarına sapan, -Ben de Müslümân'ım dediği halde- İslâm'a gönül vermeyen günahkâr kullarım, hatâlardan, kusurlardan, keyfî görüş ve fikirlerden uzak kalarak Rabb'inizin rahmetini, mağfiretini ve Cennet'ini kazanmak ümîdi ile **silm**'e girin. İslâm'a, sulh'a ve selâm'a girin. Emir ve yasaklara aynen uyun. Onları kendi hevâ ve hevesinize veyâ başkalarının hevâ ve hevesine göre eğip büğmeyin. Size nasıl teblîğ edilip gösterilmiş ise o şekilde amel edin. Dînî hükümleri, işinize geldiği şekilde birbirinden ayırd etmeyin. Onların hepsine birden topdan îmân edin. Şeytan'ın ifsâdı ile birbirinizden ayrılmayın. Bid'at, şirk ve küfür yollarına sapmayın. Birbiriniz ile cedelleşip sen-ben da'vâsı gütmeyin. Nifâk ve tefrîka yollarına sapmayın. Çünkü şeytan, sizin aranıza nifâk sokmak ister. Dînî hükümleri birbirine karıştırarak bozmak ve içinden çıkılmaz bir hâle getirmek ister. Sizi, ifsâd, ifrâd ve tefrîd yollarına götürüp İslâm'dan uzaklaştırmaya çalışır. Çünkü şeytan, sizin ap-açık bir düşmanınızdır. Sakın ona uymayın. Üzerinizde hâkim bir saltanatı olmadığı halde, onun arzûlarını yerine getirmeyin.*

Silm, selâmetlik, yapılması mekrûh ve kötü olan şey'lerden uzak olmak, Müslümân'lık, yarışmak, sulh, sükûn, eminlik, ayıp ve kusurlardan uzak olmak, kâmil, olgun birer Müslümân olarak İslâm'a girmek ve yaşamak ma'nâlarınadır.

*Hayır yollarına yönelin, şerr yollarından uzaklaşın. Bid'at yollarına sapmayın. Rabb'inizin size verdiği gibi siz de hakk sâhiblerine hakkını verin. Haksız yere birbirinizin kanını dökmeyin Her türlü şirk şekillerinden ve küfür yollarından uzaklaşarak tam bir teslîmiyyet ile **Tevhîd**'e yönelin. Birlik ve berâberliğinizi koruyarak **silm**'e girin ve Rabb'inizin afvini, mağfiretini kazanarak sonsuz rahmetinden istifâde etmek yollarını arayın.*

şeklindeki emir ve nehiy'lerinde bulunarak örnek bir Müslümân, örnek bir toplum olmamızı istemekde, bu sûretle de fitne ve tefrîkanın varlığını ortadan kaldırıp yok etmek sûretiyle dînin tamâmının Allâhü Teâlâ'ya mahsus olduğunu i'lân ederek her türlü hâkimiyyetin yalnız Allâhü Teâlâ'ya âid bulunduğunu izhâr etmemizi dilemektedir.

Ayrıca Müslümân'lar içinde durmadan fitne, fesâd, tefrîka ve düşmanlık tohumları ekerek Müslümân'ları parça parça, gurup gurup, ekol ekol, cemâat cemâat ayırıp bid'at ve dalâlet yollarına sürüklemek sûretiyle İslâm düşmanlığı yapanların en başında, Allâhü Teâlâ'ya eş koşan Müşrik'ler ile Yahûdî'ler olduğunu belirterek şöyle buyurmaktadır:

لَتَجِدَنَّ اَشَدَّ النَّاسِ عَدَاوَةً لِّلَّذِينَ آمَنُوا الْيَهُودَ وَالَّذِينَ اَشْرَكُوا ج

"İnsanların, îmân edenlere düşmanlık etmeleri bakımından en şiddetlisi, and olsun ki Yahûdî'ler ile Allâh'a eş koşan müşrik'leri bulacaksın".[433]

فَبِمَا نَقْضِهِمْ مِيثَاقَهُمْ وَجَعَلْنَا قُلُوبَهُمْ قَاسِيَةً. ج

[433] -Mâide Sûresi, âyet 82.

"(Çünkü) **onlar,** (verdikleri) **o kat'î te'mînâtı** (Allâhü Teâlâ ile yaptıkları ahidlerini) **çözüp bozmuş oldukları için biz de kendilerini rahmet'imizden koğduk ve kalblerini kaskatı yaptık".**[434]

وَلَتَجِدَنَّ اَحْرَصَ النَّاسِ عَلىٰ حَيٰوةٍ ۚ وَمِنَ الَّذِينَ اَشْرَكُوا يَوَدُّ اَحَدُهُمْ لَوْ يُعَمَّرُ اَلْفَ سَنَةٍ.ۚ

"And olsun, sen onları (Yahûdî'leri) **insanlardan,** (hattâ) **müşrik olanlardan daha ziyâde hayâta düşkün bulacaksın. Onlardan her biri arzu eder ki** (kendisine) **bin yıl ömür verilsin".**[435]

Bu bakımdan onların (Yahûdî'ler ile Allâh'a eş koşan Müşrik'lerin), hevâ ve heveslerine düşkünlükleri, fesâda meyilleri, Hakk'a karşı kibir ve isnadları, pek kuvvetlidir. Peygamber'leri tekzîb etmede ve onları öldürmede, isyân ve ihtilâldeki alışkanlıkları, mahâretleri pek ziyâdedir. Dünyâya olan hırsları ise, hepsinden ziyâdedir.

وَلَتَجِدَنَّ اَقْرَبَهُمْ مَوَدَّةً لِلَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ قَالُوا إِنَّا نَصَارىٰ ۖ ذَٰلِكَ بِأَنَّ مِنْهُمْ قِسِّيسِينَ وَرُهْبَاناً.

"Onların, îmân edenlere sevgisi bakımından daha yakınını da, and olsun *-Biz Nasrânî'yiz-* diyenleri bulacaksın. (Gerçi bunların da düşmanlıkları vardır, fakat diğerleri kadar değildir). **Bunun sebebi şudur: Çünkü onların içinde keşiş'ler** (ilim ve ibâdet ile meşkul adamlar)**, râhib'ler** (Allâh korkusu ile dünyâyı terk edip kendilerini Manastır'larda

[434] -Mâide Sûresi, âyet 13.
[435] -Bakara Sûresi, âyet 96.

habs edenler) **vardır.** (Bir de) **şübhe yok ki onlar** (hakk'ı i'tiraf edip Kur'ân'daki hakîkatleri kabûl husûsunda o kadar) **mütekebbir değildirler,** (büyüklenmek istemezler, bir çokları hakk'ı kabûl edip îmân ederler)".[436]

Yahûdî'lerin, Müşrik'lerin ve Hristiyan'ların, Müslümân'lara karşı olan düşmanlıklarını bu şekilde bütün çıplaklığı ile gözler önüne seren Allâhü Teâlâ, bununla da kalmayarak bizlerin birlik ve berâberliğini, huzûr ve sükûnunu bozmaya çalışan, bizleri bid'at, fesâd, nifâk ve zulüm yollarına sevk etmeyi gâye edinen Yahûdî, Müşrik ve Hıristiyan'lar ile olan ilişkilerimizin nasıl olması lâzım geldiği hakkında da şöyle buyurmaktadır:

يَا اَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى اَوْلِيَاءَ ۘ بَعْضُهُمْ اَوْلِيَاءُ بَعْضٍ ۭ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ ۭ إِنَّ اللهَ لاَ يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ.

"Ey îmân edenler, Yahûdî'leri ve Hristiyan'ları kendinize velîler (himâyeciler, koruyucular) **yapmayın.** (Onları yâr edinmeyin, üstünüze hâkim bir duruma geçirmeyin. Âdetlerini benimsemeyin. Tuzaklarına düşmeyin. Hevâ ve heveslerine uymayın). **Onlar ancak biribirlerinin yârânıdırlar. İçinizden kim onları dost edinirse** (üzerine hâkim bir duruma geçirirse ve âdetlerini de benimserse) **o da onlardandır. Şübhesiz ki Allâh o zâlimler gürûhuna hidâyet vermez.** (Doğru yola çıkarmaz ve muvaffakıyyet vermez. Onları velî edinenler de onlardan olur. Başkalarını kurtaramazlar)".[437]

---

[436] -Mâide Sûresi, âyet 82.
[437] -Mâide Sûresi, âyet 51.

Bütün bu îkazlara, uyarılara rağmen içinde bulunduğumuz şu zamanda yaptığımız hatâlar, işlediğimiz günahlar ve küfre imrenmeler, sayılamıyacak kadar çokdur. Bunun netîcesi ise, azâb-ı ilâhî'den başka bir şey' değildir. Bundan kurtuluşun tek çâresi ise, ancak tevbe ve istiğfâra yönelip Allâhü Teâlâ'nın sevmediği şey'leri terk ederek her türlü kötülükden vaz geçmekdir. Cenâb-ı Hakk'ın sonsuz rahmetinin bir eseri olarak, tevbe ve istiğfâr kapısının son nefese kadar açık bırakılmış olması da, yine nihâyetsiz kerem sâhibi Rabb'imizin bir lûtfundan başka bir şey' değildir.

Bunun için bu husûsa işâretle de şöyle buyurularak ibretle düşünüp hâlimizi islâh etmemiz tavsiye edilmektedir:

وَلَوْ لاَ فَضْلُ اللهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ وَأَنَّ اللهَ رَؤُفٌ رَحِيمٌ.

"Eğer üzerinizde Allâh'ın fazl-ü rahmeti olmasaydı ve Allâh çok şefkatli ve merhametli olmasaydı (hâliniz nice olurdu)".[438]

يَا اَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ ط وَمَنْ يَتَّبِعْ خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ فَإِنَّهُ يَأْمُرُ بِالْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ ط وَلَوْلاَ فَضْلُ اللهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ مَا زَكَى مِنْكُمْ مِنْ اَحَدٍ اَبَداً لا وَلَكِنَّ اللهَ يُزَكِّي مَنْ يَشَاءُ ط وَاللهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ.

"Ey îmân edenler, şeytanın adımları ardınca gitmeyin (onun süslü püslü gösterdiği yolları benimsemeyin). **Kim o şeytanın adımlarına uyarsa şübhesiz ki o, kötülüğü ve meşrû olmayan şey'leri emr eder. Eğer üzerinizde Allâh'ın lûtuf ve merhameti olmasaydı, içinizden hiç bir kimse ebedî temize çıkmazdı. Fakat Allâh kimi dilerse** (onu) **temize**

[438] -Nûr Sûresi, âyet 20.

çıkarır. Allâh hakkıyle işiten, (her şey'i) **kemâliyle bilendir".**[439]

Demek ki **silm**'e girmek, sulh ve sükûn içinde bulunup ayıp ve kusurlardan uzak olarak kâmil, olgun, iyi bir Müslümân olmak, şeytanın ve şeytânî kimselerin adımları ardına düşmemek, tefrîka ve ayrıcalıklara meyl etmeyerek birlik ve berâberliğimizi korumak, Allâhü Teâlâ'nın bizler için arzu buyurduğu en güzel bir insanlık hâlidir. Bu bakımdan bu güzel netîceye sâhib olmamız için bir âyet-i kerîmesinde de şöyle buyurmaktadır:

تِلْكَ الدَّارُ ٱلآخِرَةُ نَجْعَلُهَا لِلَّذِينَ لاَ يُرِيدُونَ عُلُوّاً فِي ٱلاَرْضِ وَلاَ فَسَاداً ط وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ.

"İşte âhiret yurdu. Biz onu yer yüzünde büyüklenmek (böbürlenmek) **ve fesâd arzûsuna düşmeyecek kimselere veririz.** (En güzel) **âkıbet, Allâh'a yönelip O'nun ikâb'ından** (azâb'ından) **sakınan müttekî'lerindir".**[440]

Bu âyet-i kerîme, Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm'*ın son hutbesinde okumuş olduğu son âyet-i kerîme'dir ki Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm*, **Vedâ' Haccı** dönüşünde Medîne'ye gelince **Mescid-i Nebevî**'de minbere çıkarak -*ölülere ve dirilere vedâ' eder gibi*- bir hutbe okudu ve Ashâb-ı Kirâm'ına **takvâ** sâhibi olmalarını, Allâh'dan korkmalarını (*Allâh'ın ıkâbından sakınmalarını*) ve insanlara saygı göstermelerini tavsıye etdi. Bundan sonra da bu âyet-i kerîmeyi okuyarak hutbesine son verdi ki düşünüp ıbret almasını bilenlere ne mutlu.[441]

---

[439] -Nûr Sûresi, âyet 21.
[440] -Kasas Sûresi, âyet 83.
[441] -Hazreti Muhammed aleyhi's-selâm, bu hutbesinde şöyle diyordu:

مُنِيبِينَ إِلَيْهِ وَاتَّقُوهُ وَاَقِيمُوا الصَّلوَةَ وَلاَ تَكُونُوا مِنَ الْمُشْرِكِينَ ۙ.

"(Ey îmân edenler), **Hepiniz O'na dönün, O'ndan korkun. Namaza devam edin. Müşriklerden olmayın".**[442]

يَا اَيُّهَا الَّذِين آمَنُوا اتَّقُوا اللهَ وَابْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِهِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ.

"Ey îmân edenler, Allâh'dan korkun. O'na yaklaşmaya (O'nun sevgisini, rızâsını kazanmaya) **vesîle arayın ve O'nun yolunda savaşın** (mücâdele ve mücâhede yapın). **Tâki murâdınıza eresiniz".**[443]

Evet, merhûm âkif'in dediği gibi,

"Ne irfandır veren ahlâka yükseklik ne vicdandır,
Fazîlet hissi insanlarda Allâh korkusundandır".

❋ ❋ ❋

"Ey insanlar, bu âlemde olan işler Allâh'ın kazâ ve kaderine tâbi'dir. Her şey' *vaktini bekler. Allâh acele etmez. Takdîre galebe etmek isteyenler mağlûb ve mahcûb, Allâh'a hîle etmek isteyenler perîşan olur.*

*Çok vâsî' olan **Hazvz-ı Kevser**'e sizden evvel ulaşacağım. Yarın hepimiz **Kevser Havuzu** kenarında buluşacağız. Evvel gidiyorum. Sizin Hakk yolunda can fedâ' ederek yapdığınız hizmetlerinize şehâdet edeceğim. Şu anda Cennet'deki havuzumu görüyorum. Emîn olunuz ki yine şu anda bana arzın hazînelerinin anahtarları verildi, bütün cihâna İslâm nûrunun intişârı tebşîr edildi.*

Bundan sonra sizin bir daha putperestliğe döneceğinizden endîşe etmiyorum. Endîşe etdiğim şey', sizin dünyâ işlerine dalarak ve servet peşinde koşarak birbirinizin kanını dökmenizdir, ihtiras ile nefsâniyyet güdüp didişmenizdir. İşte o zaman siz de sizden evvelki milletler gibi helâk olursunuz. Çünkü ihtiras, ni'metden mahrûmiyyete sebeb olur.

Siz iyi olusanız âmirleriniz de iyi olur. Kötülerin başına kötü geçerse kimin kimde hakkı varsa helâllaşsın. Zîrâ âhiretde cezâya uğramak, dünyâda mahcûb olmakdan kötüdür".

[442] -Rûm Sûresi, âyet 31.

[443] -Mâide Sûresi, âyet 35.

İslâm Dîni ve Lâiklik

İslâm Dîni, insanları, dünyâ hayâtında iken îmân ve küfür, diğer bir deyimle Tavhîd ve Şirk yollarından birisini tercih edip etmeme konusunda kendi irâde-i cüz'iyyeleri ile muhayyer bırakan, dilediği gibi lâik bir hayat sürmelerine müsâade eden ilâhî bir ilim dînidir.

Çünkü Cenâb-ı Hakk'ın ilk emri olan,

اِقْرَأْ بِسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ. خَلَقَ الْاِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ. اِقْرَأْ وَرَبُّكَ الْاَكْرَمُ. الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ. عَلَّمَ الْاِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ.

"Yaratan Rabb'inin adı ile oku. O, insanı bir kan pıhtısından yaratdı. Oku, Rabb'in nihâyetsiz kerem sâhibidir. Ki kalemle (yazı yazmayı) **öğreten O'dur. İnsana bilmediğini O öğretdi".**[444]

emrinden sonra,

كَلاَّ إِنَّ الْاِنْسَانَ لَيَطْغَى. أَنْ رَآهُ اسْتَغْنَى. إِنَّ إِلَى رَبِّكَ الرُّجْعَى.

"Sakın (okumamazlık yapma). **Çünkü** (okumayan, hakk ve hakîkati öğrenmeyen, dilediği gibi bir hayat yaşamak isteyen) **insan,** (cehâleti sebebi ile) **muhakkak azar ve hiç bir şey'e ihtiyâcım yok zann eder.** (Ey insan, şunu iyi bil ki) **şübhesiz dönüşün ancak Rabb'inedir".**[445]

buyurulması ve son emri olan,

وَاتَّقُوا يَوْماً تُرْجَعُونَ فِيهِ إِلَى اللهِ ثُمَّ تُوَفَّى كُلُّ نَفْسٍ مَا كَسَبَتْ وَهُمْ لاَ يُظْلَمُونَ.

---

[444] -Alâk Sûresi, âyet 1-5.
[445] -Alâk Sûresi, âyet 6-8.

"Öyle bir günden sakının ki hepiniz o gün Allâh'a döndürüleceksiniz. Sonra herkese (hayır ve şerr'den) **kazandığı** (nın karşılığı) **tam olarak verilecek, onlara** (en ufak bir) **haksızlık edilmeyecekdir".**[446]

âyet-i kerîmesi, bu hakîkati açık bir şekilde ifâde eder.

Bu bakımdan Kur'ân-ı Kerîm ve Hadîs-i şerîflerde, îmân ve tevhîd konuları ile ilgili amellerin güzel ve mutlu netîceleri, küfür ve şirk konuları ile ilgili amellerin kötü ve mutsuz netîceleri, ilmî bir şekilde gözler önüne serildikden sonra *-ezeldeki ahidleşmenin ilâhî bir imtihânı olarak-* her iki yoldan birisini tercih etmenin, insanların kendi serbest irâdelerine bırakılmış bir konu olduğu ifâde buyurulmuşdur.[420]

Ayrıca bizi, yaratılmışların en efdali olarak yaratan ve İblîs'den başka tüm yaratılmışları hizmetimize âmâde kılan, bu sûretle de sayısız ni'metlere nâil buyuran Allâhü Teâlâ'ya kalb ile îmân, dil ile senâ', beden ile ve mal ile ibâdet yapmak sûretiyle tevhîd ve îmân yolunu seçerek şukr edilmesinin lâzım geldiği, bunu yapmayanların küfür ve şirk yolunu seçerek nankörlükde bulunmuş olacakları, bu sûretle de kendi nefislerine zulm eden zâlimler olacağı husûsu da ehemmiyetle belirtilerek şöyle buyurulmuşdur:

وَقُلِ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنْ شَاءَ فَلْيُؤْمِنْ وَمَنْ شَاءَ فَلْيَكْفُرْ ۙ إِنَّا اَعْتَدْنَا لِلظَّالِمِينَ نَاراً ۙ اَحَاطَ بِهِمْ سُرَادِقُهَا ۚ وَإِنْ يَسْتَغِيثُوا يُغَاثُوا بِمَاءٍ كَالْمُهْلِ يَشْوِي الْوُجُوهَ ۚ بِئْسَ الشَّرَابُ ۚ وَسَاءَتْ مُرْتَفَقاً.

---

[446] -Bakara Sûresi, âyet 281.
Bu ahidleşme hakkında fazla bilgi için bu kitâbın baş tarafındaki **"Giriş ve Gâye"** kısmına bak.

"(Habîbim) **de ki: Hakk olan şey'** (Kur'ân-ı Kerîm) **Rabb'iniz tarafından gelen bir hakk'dır** (gerçekleri bildiren bir Kitâb'dır). **Artık dileyen kimse îmân etsin,** (O'nun emir ve nehiy'lerini hakkıyle yerine getirsin ve O'nun ahlâkı ile ahlâklansın). **Dileyen kimse de îmân etmesin,** (küfür ve şirk yolunu tercih ederek O'nu kabullenmesin ve gösterdiği yoldan gitmesin). **Biz de** (küfür ve şirk yolunu tercih ederek ve ni'metlerimize nankörlük yaparak nefsine zulm eden) **zâlimlere öyle bir ateş hazırladık ki** (o ateşin) **etrâfını saran dıvarları, kendilerini çepçevre kuşatacakdır. Onlar** (orada, susuzlukdan) **feryâd etdikce ve yardım istedikce** (kaynamış ve) **kalın bir mâyi'a** (zeytin yağı tortusuna) **benzeyen ve yüzleri yakıp kavuran bir su ile imdâd olunacaklardır. O, ne fenâ içecekdir.** (Ve o ateş) **ne kötü bir dayanakdır,** (ne kötü yaşanılacak bir yerdir)".[447]

وَمَنْ يُشَاقِقِ الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ الْهُدىَ وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهِ مَا تَوَلَّ وَنُصْلِهِ جَهَنَّمَ ط وَسَاءَتْ مَصِيراً.ع

"Kim kendisine doğru yol besbelli oldukdan sonra Peygambere muhâlefet eder, mü'minlerin yolundan başkasına uyub giderse, onu, döndüğü o yolda (kendi hâline) **bırakırız.** -Fakat âhiretde de- **kendisini cehenneme koyarız. O, ne kötü bir yerdir.[448]**

Bunun aksine Tevhîd ve îmân yolunu tercih ederek Kur'ân'ın gösterdiği yoldan gidenler ve O'nun ahlâkı ile ahlâklanmaya çalışanlar hakkında da şöyle buyurulmaktadır:

---

[447] -Kehf Sûresi, âyet 29.
[448] -Nisâ' Sûresi, âyet 115.

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ إِنَّا لاَ نُضِيعُ اَجْرَ مَنْ احْسَنَ عَمَلاً. أُولَئِكَ لَهُمْ جَنَّاتُ عَدْنٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهِمُ ٱلاَنْهَارُ يُحَلَّوْنَ فِيهَا مِنْ اَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ وَيَلْبَسُونَ ثِيَاباً خُضْراً مِنْ سُنْدُسٍ وَ اِسْتَبْرَقٍ مُتَّكِئِينَ فِيهَا عَلَىَ ٱلاَرَائِكِ ط نِعْمَ الثَّوَابُ ط وَحَسُنَتْ مُرْتَفَقاً.

"îmân edib de güzel güzel amel (ve haraket) **lerde bulunanlar** (a gelince) **: Biz, şübhe yok ki iyi amel ve hareket edenin** (ni'metlerimize karşı nankörlük etmeyenin) **mükâfâtını zâyi' etmeyiz".**

"Onlar (işte böyledir)**: Altından ırmaklar akar Adn Cennet'leri onlarındır. Orada tahtlar üzerinde kurularak, orada altın bileziklerle bezenecekler. İnce dibâ'dan** (ipekden)**, kalın dibâ'dan yeşil elbîseler giyecekler. Ne güzel sevâb, ne güzel dayanak** (ne güzel yaşanılacak bir yer)".[449]

Bununla berâber,

لاَ اِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ ج فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِنْ بِاللهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىَ ق لاَ انْفِصَامَ لَهَا ط وَاللهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ.

"Dinde zorlama yokdur. Hakîkat (şudur ki) **îmân ile küfür ap-açık meydana çıkmışdır. Artık kim şeytanı** (ve insanları Allâh'ın dîni'nden uzaklaştırmaya çalışan tâğutları) **tanımayıb da Allâh'a îmân ederse o, muhakkak ki kopması** (mümkün) **olmayan en sağlam kulpa** (Kur'ân'a ve İslâm'a) **yapışmışdır. Allâh,** (her şey'i) **hakkıyle işitici,** (her şey'i) **kemâliyle bilicidir".[450]**

---

[449] -Kehf Sûresi, âyet 30-31.
[450] -Bakara Sûresi, âyet 256.

âyet-i kerîmesine göre İslâm Dîni'ne girmek ve onun îcablarını yerine getirmek konusunda bir kimseye cebir ve tazyîkde bulunmak yokdur. Çünkü îmân ve küfür yollarından birisini tercih edenler hakkındaki kat'î delîller belli olmuş, hakk bâtıldan, îmân küfürden, hidâyet dalâletden ayrılarak ap-açık meydana çıkmış, doğru yol ile eğri yolun netîceleri belirlenmiş, küfr'ün kubh'u (*çirkin ve kötü bir yol olduğu*), îmân'ın da husn'ü (*güzel ve doğru bir yol olduğu*) husûsunda her hangi bir şübhe kalmamışdır. Bunun için de cebir ve tazyîke bir ihtiyaç duyulmamışdır.

Çünkü ikrâh (*zorlama*) ile meydana gelen bir amelde, dînin va'd etdiği sevâb ve mükâfâtlar bulunmaz. Kendi rızâsı, hür irâdesi ve husn-ü niyyeti ile yapılmayan bir ibâdet ve kullukda,

إِنَّمَا ٱلاَعْمالُ بِالنِّيَّاتِ وَإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِىءٍ ما نَوَى

"Ameller (in hukümleri) niyetlere göredir. Herkesin niyet etdiği ne ise eline geçecek olan da ancak odur".[451]

hadîs-i şerîfine göre, makbûl bir ibâdet ve kulluk, kazanılmış olmaz. Netîce böyle olunca da artık aklı olan bir kimse, elbetde ki mutluluk ve kurtuluş yolu olan **îmân** ve **tevhîd** yoluna koşacak, aklını kullanmasını bilmeyen bir kimse de **küfür** ve **şirk** yolunu tercih edecekdir.

Şu halde **ikrâh**, bir kimseye hoşlanmadığı ve tasvîb etmediği bir şey'i, fiilî bir cebir veyâ tehdîd ile yapmaya

---

Tâğut: Allâhü Teâlâ'nın emirlerine karşı gelip âsî ve tâğî olan (isyankâr ve azgın olan) kimsedir. Bu bakımdan bu âyet-i kerîme, "Allâh'ın kitâbının ve Rasûlü'llâh'ın şerîatinin hâricinde bir şey'in hukmüne râzı olmak, küfür olduğuna delâlet eder". Hulâsatü'l-Beyân fî Tefsîri'l-Kur'ân, C.3.ss.959-960. Mehmet Vehbi.

[451] -Sahîhu'l-Buhârî, Cüz'.1.ss.4.
S.B.M. Tecrîd-i Sarîh Tercemesi, C.2.ss.1 (1 nolu H.Ş.) Ahmed Naim.

zorlamak demek olduğuna göre, bu halde yapılacak iş, ancak teblîğ ve teklîf ile îmân'ın ve dîn'in güzel netîcelerini, küfr'ün ve şirk'in kötü netîcelerini anlatmakdan ibâret olacakdır. Kendi serbest irâdesi ile kabûl ederse ne a'lâ, kabûl etmezse kendisinin bileceği bir işdir. İlerideki hisâb zamânında,

كُلُّ نَفْس ذَائِقَةُ الْمَوْتِ ط وَنَبْلُوكُمْ بِالشَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً ط وَإِلَيْنَا تُرْجَعُونَ.

"Her can ölümü tadıcıdır. Sizi bir imtihân olarak, hayır ile de, şerr ile de deniyoruz. (Nihâyet yine) **ancak bize döndürüleceksiniz".**[452]

عَلِمَتْ نَفْسٌ مَا اَحْضَرَتْ ط.

"(işte o zaman, her) **nefs,** (hayır ve şerden) **ne hazırlamışsa** (artık hepsini görüb) **bilmişdir** (bilecekdir)**".**[453]

عَلِمَتْ نَفْسٌ مَا قَدَّمَتْ وَاَخَّرَتْ ط

"(işte o zaman, her) **nefs, önden ne yolladı, geriye ne bırakdı ise,** (artık hepsini görüb) **bilmişdir** (bilecekdir)**".**[454]

âyet-i kerîmelerinde ifâde buyurulduğu üzere, amel defterleri açılıp gözlerinin önüne serildiği zaman, kendi ameline kendisi şâhid olacağından hiç bir i'tirâzı kalmayacakdır. Zâten ilâhî imtihânın hıkmeti ve sebebi de budur.

Bunun için Cenâb-ı Hakk, bu husûsda, kullarını serbest bırakarak bir zorlama yapmamış, ancak hakk ve bâtılı belirtmek için -*sonsuz rahmetinin bir eseri olarak*- peygamberler vâsıtası ile bir kitâb ve bir din göndermek sûretiyle **tevhîd** ve **îmân** yolunun tercih edilmesini, küfür ve şirk yollarından uzak kalınmasını, israrla belirtmişdir.

---

[452] -Enbiyâ' Sûresi, âyet 35.
[453] -Tekvir Sûresi, âyet 14.
[454] -İnfitâr Sûresi, âyet 5.

Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm* da, Mekke Fethi'nde, umûmî bir afv i'lân etdikden sonra,

"İsteyen İslâm Dîni'ni kabûl edip Müslümân olsun, isteyen de eski bâtıl dîninde kalsın".

diyerek İslâm'a girmek isteyenler hakkında bir zorlamada bulunmamışdır.

Bunun içindir ki "*fî sebîli'llâh"* bir cihâd'da (*Allâh rızâsı için Allâh yolunda yapılan bir mücâdele ve mücâhede de*), İslâm'ı teklîf ve teblîğ edip hakk ve bâtılı belirtdikden, İslâm'ın ve Müslümân'ların gâlibiyyet ve hâkimiyyeti tehakkuk etdikden sonra, bir kimseyi zorla İslâm Dîni'ne girmeye zorlama yokdur. Ancak yapılan bir muâhede ve andlaşma netîcesinde cizye ve haraç nâmı altında bir vergi vermeyi kabullenmekle -*ba'zı hakk ve hukûklarının korunması karşılığında*- cizye ve haraç vermekle yükümlü tutularak kendi inanç ve ibâdetlerinde serbest bırakılırlar, icbâr edilmezler. Bununla berâber kim olursa olsun ahdinde durmayanlar olursa, onların da cazâ'ları, suçlarına göre verilir.

❋ ❋ ❋

İşte bu esâslara binâendir ki târih boyunca İslâm devletlerinin hiç birisinde -*bu âyet-i kerîmenin îcâbı olarak*- İslâmî bir hukûmet idâresi altında bulunan zımmî'lerden (*Müslümân olmayan tebea'dan*) her hangi bir kimse, İslâm Dîni'ne girmeye zorlanmamışdır.

Kendi rızâsı ile İslâm Dîni'ne girip onu kabûl etdikden sonra irtidâd edip İslâm Dîni'nden dışarı çıkan ve tekrar tevbe edip İslâm'a girmeyen kimseler hakkında uygulanacak cezâ'

ise, bir ikrâh, bir cebir ve bir zorlama olmayıp Allâh'a ve O'nun Rasûl'üne vermiş oldukları sözden ve yaptıkları ahidleşmeden (*andlaşmadan*) döndükleri içindir.

Bununla berâber İslâm'da *"fî sebîli'llâh"* harbin gâyesi, maddî ve ma'nevî değerlerimizi tehdîd eden düşmanlardan intikam almak, adam öldürmek, dinlerini ve inançlarını değiştirip zorla İslâm'a girmelerini te'mîn etmek değil, karşımızdaki hasmımızı mağlûb etmek sûretiyle bize karşı olan kuvvet ve kudretini yok etmek, üzerimizdeki baskısını kaldırmak, kendi din ve inançlarında serbest bırakıp Hakk'ın hukmünü geçerli kılmak, İslâm'ın ve Müslümân'ların idârî ve hukûkî otoritesi altında toplumun içindeki huzûr ve refâhı sağlamakdır.

İşte asıl ***"i'lâ-i kelimetü'llâh:*** *İslâm Dîni'ni ve Tevhîd akîdesi'ni şânına lâyık bir şekilde yüceltip yayma",* budur.

Bunun içindir ki -*zamânımızda olduğu gibi*- her ne zaman Müslümân'lar zayıf bir duruma düşmüşse, hakk din olan İslâmî esâslar müdâfaa edilmez ve gereği yapılmaz olmuşsa, işte o zaman fitne ve fesâd çoğalmış, İslâm'ın ve Müslümân'ların aleyhindeki cebir ve ikrâh artmış, insanlar büyük bir huzursuzluk içine düşmüş ve içinde bulundukları toplum herc-ü merc (*allâk bullak, karma karışık*) olmuş, bu sûretle de yıkılıp yok olma ortamına hazırlanmışdır.

Bu bakımdan bu ma'nâda bir cihâd, bu ma'nâda bir mücâdele ve mücâhede, Müslümân'lar üzerine farz olup -*İslâmî esâslar dâhilinde*- lüzumlu ve zarûrîdir ki bu sâyede hem bizim, hem de hasımlarımızın huzûr ve sükûnu te'mîn edilmiş olsun

"Bizim da'vâmız cihangirlik da'vâsı değildir, i'lâ-i kelimetü' llâh da'vâsıdır" diyen Fâtih Sultan Mehmed de ömrü boyunca bu esâslar dâhilinde hareket etmiş ve kendisinden sonra gelecek olanlara güzel bir örnek olmuşdur.

Şu halde yukarıdaki âyet-i kerîmede de belirtildiği gibi, bir fitne ve fesâd yoksa, dinde zorlama da yokdur. Çünkü **rüşd** (*ya'nî hidâyet ve doğruluk yolu*), dalâlet ve sapıklık yollarından ayrılmış, hakk ve hakîkat gösterilmiş, îmân ve tavhîd yolu belirlenmiş, kendi hevâ ve heveslerine uyarak şirk ve küfür yollarına gidenler de dünyevî ve uhrevî belâlarını bulmuşlardır.

Bununla berâber,

وَقَاتِلُوْا فِي سَبِيلِ اللهِ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَكُمْ ولآ تَعْتَدُوا ط إِنَّ اللهَ يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ.

"Size harb açanlarla, Allâh yolunda siz de döğüşün (müdâfaa harbi yapın. Ancak) **aşırı gitmeyin,** (ahdinizi bozmayın, kadınları, çocukları, harbe iktidârı olmayan ihtiyarları ve güçsüzleri öldürmeyin, onlara işkence yapmayın). **Şübhesiz ki Allâh, aşırı gidenleri sevmez".**[455]

وَاقْتُلُوهُمْ حَيْثُ ثَقِفْتُمُوهُمْ وَاَخْرِجُوهُمْ مِنْ حَيْثُ اَخْرَجُوكُمْ وَالْفِتْنَةُ اَشَدُّ مِنَ الْقَتْلِ ج وَلآ تُقَاتِلُوهُمْ عِنْدَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ حَتىَّ يُقَاتِلُوكُمْ فِيهِ ج فَإِنْ قَاتَلُوكُمْ فَاقْتُلُوهُمْ ط كَذَلِكَ جَزَاءُ الْكَافِرِينَ.

"Onları (size harb açanları) **nerede yakalarsanız** (i'lâ-i kelimetü'llâh ve rızâ-i Bârî için) **katledin** (öldürün). **Onları, sizi çıkardıkları yerden** (Mekke'den) **çıkarın.** (İnsanları sıkıntıya düşüren) **fitne, katil'den beterdir. Onlar Mescid-i Haram yanında sizinle döğüşünceye kadar, siz de orada**

[455] -Bakara Sûresi, âyet 190.

onlarla döğüşmeyin. Eğer (Müşrik'ler orada, Mescid-i Haram'da) **sizinle döğüşüp sizi öldürürlerse, siz de onları öldürün. Kâfir'lerin cezâsı böyle** (katl olunmak) **dır".**[456]

فَإِنِ انْتَهَوْا فَإِنَّ اللهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ.

"Eğer (Müşrik'ler şirk'den vaz geçer, îmân eder ve) **muhârebeden vaz geçerlerse** (siz de bırakın. Zîrâ Allâhü Teâlâ onların geçmiş günahlarını afv eder). **Şübhesiz ki Allâh, şirk'den vaz geçenlerin günahlarını mağfiret edici, tevbelerini kabûl etmekle merhamet edicidir".**[457]

وَقَاتِلُوا الْمُشْرِكِينَ كَافَّةً كَمَا يُقَاتِلُونَكُمْ كَافَّةً ط وَاعْلَمُوا أَنَّ اللهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ.

"Müşrik'ler sizinle nasıl top yekûn harb ederlerse siz de onlarla top yekûn harb edin. Bilin ki Allâh, (fenâlıkdan) **sakınanlar ile berâberdir".**[458]

وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّىٰ لاَ تَكُونَ فِتْنَةٌ وَ يَكُونَ الدِّينُ لِلهِ ط فَإِنِ انْتَهَوْا فَلاَ عُدْوَانَ إِلاَّ عَلَىٰ الظَّالِمِينَ.

"(Ey Mü'min'ler), **fitne** (den eser) **kalmayıncaya, din de** (şunun bunun değil) **yalnız Allâh'ın** (dîni) **oluncaya kadar onlarla savaşın.** (Eğer Müşrik'ler, şirk'den) **vaz geçerlerse artık zâlimlerden başkasına bir husûmet yokdur".**[459]

âyet-i kerîmeleri ile emr edilen savaş, Arabistan'daki Arab Müşrik'leri arasında yaygın bir hâle gelmiş olan fitneden, şirkden, putperstlikden eser kalmayıncaya kadar olup, İslâm Dîni iyice yerleştikden ve fitneden de eser kalmadıkdan sonra

[456] -Bakara Sûresi, âyet 191.
[457] -Bakara Sûresi, âyet 192.
[458] -Tevbe Sûresi, âyet 36.
[459] -Bakara Sûresi, âyet 193.

"*Dinde zorlama yokdur"* âyetinin hukmü, her yerde ve her zamanda geçerli olmuşdur.

Buna rağmen tam bir serbestlik ve özgürlük içerisinde hakk ile bâtılın, îmân ile küfrün bütün özellikleri ve netîceleri ap-açık gözler önüne serilip belli oldukdan sonra, yine küfür ve şirk yolunu tercih ederek sâdece dünyâ hayâtını isteyen ve onun için çalışan kimseler hakkında da şöyle buyurulmuşdur:

مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْحَيَوةِ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا نُوَفِّ إِلَيْهِمْ اَعْمَالَهُمْ فِيهَا وَهُمْ فِيهَا لاَ يُبْخَسُونَ. أُولَئِكَ الَّذِينَ لَيْسَ لَهُمْ فِي ٱلآخِرَةِ إِلاَّ النَّارُ ز وَحَبِطَ مَا صَنَعُوا فِيهَا وَبَاطِلٌ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ.

"Kim (yalnız) **dünyâ hayâtını ve onun zînetini isterse, onların işlerinin karşılığını orada onlara tam olarak veririz ve onlar orada hiç bir zarara uğratılmazlar".**

"İşte onlar, âhiret'de kendileri için ateşden başka hiç bir şey'leri olmayan kimselerdir. (Dünyâda) **yaptıkları da boşa gitmişdir. Hâlen yapmakda oldukları şey'ler, zâten bâtıl'dır".**[460]

Şu halde sâdece dünyâ hayâtını tercih ederek Rabb'imizin bize hakk ve gerçek olarak indirip teblîğ etdirmiş olduğu Kur'ân-ı Kerîm'in gerçeklerine ve İslâm Dîni'nin esâslarına inanmayarak küfür ve şirk yolunu tercih eden kimselerin dünyevî ve uhrevî hâli bu olduğu gibi, O'nu, bu çağdaki insanların ihtiyaçlarına cevâb veremiyeceği görüşüne kapılarak kifâyetsiz ve geri kalmışlık gören ve İslâm Dîni dışındaki beşerî sistemlerin peşinden giden kimselerin hâli de aynıdır.

[460] -Hûd Sûresi, âyet 15-16.

Hattâ *-Kur'ân-ı Kerîm'e, Peygamber'e ve İslâm'a inanıyorum, ben de Müslümân'ım, dediği halde-*, lâik bir anlayış zihniyetine kapılarak İslâm'ın ve Kur'ân'ın emir ve nehiy'lerini gereği gibi yerine getirmeyen, bu da yetmiyormuş gibi aleyhinde bulunan ve siyâsî görüşlerine göre gurup gurup, parti parti, cemâat cemâat ayrılan kimselerin durumu da aynıdır. Çünkü Allâhü Teâlâ, Kur'ân-ı Kerîm'inde, bu husûsa işaretle şöyle buyurmaktadır:

إِنَّ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيَعاً لَسْتَ مِنْهُمْ فِي شَيْءٍ ط إِنَّمَا اَمْرُهُمْ إِلَى اللهِ ثُمَّ يُنَبِّئُهُمْ بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ.

"Dinlerini (bir kısmına inanıp bir kısmını inkâr etmek sûretiyle) **parça parça edenler** (dinde fırka fırka olup ayrılanlar), **ayrı ayrı fırkalar olanlar yok mu?.** (Habîbim) **sen hiç bir vechile onlardan değilsin. Onların işi** (cezâsı) **ancak Allâh'a âid'dir. Sonra O, ne yapıyorlardı ise, kendilerine anlatacakdır".**[461]

Bu âyet-i kerîmede geçen *"şiyea"* lâfzı, "*şîa"* kelimesinin cem'idir. Şîa ise, bir reise, bir lidere tâbi' ve ona yardımcı olan insanlardan meydana gelen bölük, cemâat, topluluk demekdir. Bu duruma göre âyet-i kerîmenin meâli, *-büyük müfessir merhûm ve mağfûr Elmalılı Hamdi Yazır'a göre-* şöyle olmaktadır:

"Muhakkak ki dinlerini tefrîk edenler, ya'nî dînin ba'zı hukümlerini kabûl edip ba'zı hukümlerini kabûl etmeyerek parça parça edenler,

[461] -En'âm Sûresi, âyet 159.

veyâ dinlerini Tevhîd-i Hakk'da toplamayıp muhtelif emel'ler, ma'bûd'lar, metbû'lar ve türlü türlü yollar ile çatallandıranlar,

veyâ din, insanın bâtınına ve rûhuna âiddir. Zâhirine ve cismâniyyetine karışmaz. Din başka, millet başkadır. Din insanın filân işine hâkim ise de filân işine karışmaz gibi bir görüşe sâhib olarak dinlerini bir çok işlerinden ayıranlar,

veyâ çalışmalarını tevhîd için değil, Müslümân'ların birlik ve berâberliğini bozmak için yapanlar,

veyâ şîa şîa olanlar, ya'nî her biri ayrı bir reise, ayrı bir lidere, ayrı bir hiss-ü hevâ'ya taraftarlık ederek fırka fırka, parça parça olup tefrîka'ya düşenler, (yok mu?),

(Habîbim) **sen, hiç bir vechile onlardan değilsin,** (ya'nî dinlerini parça parça edenlerin, şîa şîa olup tefrîkaya düşenlerin yaptıklarından, hallerinden, felâketlerinden mes'ul olmadığın gibi, haklarında Allâh'dan bir şey' sorup istemeye yetkin de yokdur. Ne onların sana tutunmağa ve gitdikleri yolu sana isnâd etmeye hakları vardır. Ne de senin onlara şefâat etmeye selâhiyyetin).

Onlara yapılacak iş, tatbik olunacak emir, yalnız Allâh'a âiddir. Ne yapacağını O bilir. Sonra zamânı gelince O da onlara ne yaptıklarını, ne işlediklerini haber verecekdir".[462]

Aynı şekilde, lâik bir anlayışla,

"Biz din işlerini dünyâ işlerinden ayırmak istiyoruz, biz de Müslümân'ız, kimsenin dînî hayâtına karışmayız, fakat lâiklikden ve lâik bir hayat yaşamakdan da vaz geçmeyiz".

[462] -Hak Dîni Kur'ân Dili Türkçe Tefsir, C.3.ss.2110.Elmalılı HamdiYazır.

diyen kimselerin bütün çalışmalarının ve gayretlerinin de zarar ve ziyandan, dalâlet ve hüsrândan başka bir netîce doğurmayacağı husûsları da, yukarıdaki âyet-i kerîmelerde ve şu âyet-i kerîmede açıkca ifâde buyurulup belirtilmişdir:

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَعْبُدُ اللهَ عَلىٰ حَرْفٍ ج فَإِنْ اَصَابَهُ خَيْرٌ نِ اطْمَاَنَّ بِهِ ج وَإِنْ اَصَابَتْهُ فِتْنَةٌ نِ انْقَلَبَ عَلىٰ وَجْهِهِ قف خَسِرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ ط ذٰلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ.

"İnsanlardan bir kısmı da vardır ki Allâh'a ibâdet eder. (Fakat cân-ü gönülden değil de) **bir tarafından, bir kenarından tutarak** (işine geldiği şekilde veyâ dil ucu ile müslümân olarak). **Eğer kendisine** (sıhhat, bolluk v.s. gibi) **bir hayır isâbet ederse, ona yapışır** (yatışır, fit olur). **Eğer** (bir şerr, bir belâ', geçiminde bir darlık v.s. gibi) **bir fitne isâbet ederse** (o zaman da) **yüz üstü dönüverir** (de irtidâd eder). (Bunun netîcesi olarak da) **dünyâda da, âhiretde de hüsrâna uğramış olur. Bu ise ap-açık bir ziyandır, ap-açık bir hüsrandır".**[463]

Bu bakımdan kendi hür irâde-i cüz'iyyeleri ile bâtılı, şirki, küfrü, fesâdı veyâ keyfî İslâm anlayışını terk etmeyen, bu sûretle de kalblerinde büyük bir gaflet bulunan kimseler hakkında da şöyle buyurulmuşdur:

وَلَآ تُطِعْ مَنْ اَغْفَلْنَا قَلْبَهُ عَنْ ذِكْرِنَا وَاتَّبَعَ هَوَيهُ.

"(Bâtıl'ı kabullendiği için) **kalbine bizi anmakdan** (bizim gösterdiğimiz yola gitmekden) **gaflet verdiğimiz ve kendi**

[463] -Hacc Sûresi, âyet 11.

hevâ'sına uyarak (hakk yoldan) **sapmış kimselere itâat etme** (ve onların bâtıl sözlerini dinleme".[464]

❋ ❋ ❋

İşte böyle lâik bir İslâm anlayışına ve keyfî bir İslâm görüşüne sâhib olan kimseler, eğer azâb-ı ilâhî'ye ehemmiyet vermeden ona katlanmayı ve,

أُولَئِكَ الَّذِينَ اشْتَرَوُا الضَّلاَلَةَ بِالْهُدىَ وَالْعَذَابَ بِالْمَغْفِرَةِ ج فَمَا اَصْبَرَهُمْ عَلىَ النَّارِ.

"Onlar, hidâyet'i bırakıp dalâlet'i, mağfiret'e bedel azâb'ı satın almış kimselerdir. Onlar, ateşe karşı ne kadar da sabırlıdırlar (ne kadar da dayanaklıdırlar)".[465]

âyet-i kerîmesinde ifâde buyurulan Cehennem azâbına tahammül etmeyi akılları kesiyorsa, İslâm Dîni karşısında lâik bir görüşe sâhib olmakda, hakk ile bâtılı birbirine karıştırıp yaşamakda da bir beis yokdur.

Zâten Allâhü Teâlâ, bu iki şıkdan birini, ya'nî îmân ile küfür, hakk ile bâtıl yollarından birini tercih edip kendi amellerimize kendimizin şâhid olması için ve hısâb günü olan Mahşer'de amel defterlerimiz elimize verilince ve,

إِقْرَأْ كِتَابَكَ ط كَفىَ بِنَفْسِكَ الْيَوْمَ عَلَيْكَ حَسِيباً.ط

"Oku kitâbını, bu gün sana karşı, bir hesâb görücü olarak, nefsin yeter".[466]

---

[464] -Kehf Sûresi, âyet 28.
[465] -Bakara Sûresi, âyet 175.
[466] -İsrâ' Sûresi, âyet 14.

denilince, hakkımızdaki müsbet veyâ menfî hukümlere her hangi bir i'tirazda bulunmaya mecâlimiz kalmaması için, bizleri bu dünyâ hayâtına getirmiş, türlü ni'metler vermiş, her an bir imtihân hâlinde olduğumuzu açıkca belirtmiş, aklını kullanan ve ilâhî îkazlara kulak veren kimselerin kazanacağını, aklını kullanmayarak nefsinin, şeytanın ve iblîs-vârî insanların hevâ ve heveslerine uyarak iyi bir hayat yaşadığını zann eden kimselerin de boş yere ömür tüketip iflâs edeceğini, her vesîle ile beyân edip uyarmışdır ki böyle olan insanların nurdan ve kurtuluşdan nasîbi yokdur.

Çünkü Allâhü Teâlâ, küfür ve şirk yollarını tercih edip israrla bâtıla gönül verenler hakkında şöyle buyurmaktadır:

وَمَنْ لَمْ يَجْعَلِ اللهِ لَهُ نُوراً فَمَا لَهُ مِنْ نُورٍ.

"(Küfür ve şirk yolunu tercih edip o yolda israrla devam edenler hakkında) **Allâh'ın nur halk etmediği kimselerin nur'dan nasîbi yokdur".**[467]

Bunun için nûr'dan (*İslâm'dan*) nasîbi olmayan böyle insanların gece gündüz işi gücü,

لاَ تَسْمَعُوا لِهَذَا الْقُرْآنِ وَالْغَوْا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَغْلِبُونَ.

"Sakın şu Kur'ân'ı dinlemeyiniz. Okundukca (ve hukümleri anlatılıp açıklandıkca) **gürültü edip** (ortalığı karıştırmaya) **bakınız. Belki** (onları bastırıp) **gâlib gelirsiniz".**[468]

âyet-i kerîmesine göre, Kur'ân'ın ve İslâm'ın aleyhinde çalışmak, bir takım gürültüler çıkarıp fitneler koparmak ve ortalığı birbirine katıp velveleye vermekdir.

---

[467] -Nûr Sûresi, âyet 40.
[468] -Fussılet Sûresi, âyet 26.

Bunun için Allâhü Teâlâ, böyle insanların Mahşer'deki hallerini, şöyle dile getirmektedir:

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَنْ نُؤْمِنَ بِهَذَا الْقُرْآنِ وَلاَ بِالَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ ط وَلَوْ تَرَى إِذِ الظَّالِمُونَ مَوْقُوفُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ ج يَرْجِعُ بَعْضُهُمْ إِلَىَ بَعْضٍ نِ الْقَوْلَ ج يَقُولُ الَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا لَوْلاَ اَنْتُمْ لَكُنَّا مُؤْمِنِينَ.

قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا لِلَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا أَنَحْنُ صَدَدْنَاكُمْ عَنِ الْهُدَىَ بَعْدَ إِذْ جَاءَكُمْ بَلْ كُنْتُمْ مُجْرِمِينَ.

وَقَالَ الَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا بَلْ مَكْرُ الَّيْلِ وَالنَّهَارِ إِذْ تَأْمُرُونَنَا أَنْ نَكْفُرَ بِاللهِ وَنَجْعَلَ لَهُ اَنْدَاداً ط وَ اَسَرُّوا النَّدَامَةَ لَمَّا رَاَوُا الْعَذَابَ ط وَجَعَلْنَا ٱلاَغْلاَلَ فِي اَعْنَاقِ الَّذِينَ كَفَرُوا ط هَلْ يُجْزَوْنَ إِلاَّ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ.

"O küfr edenler şöyle dediler: -*Biz bu Kur'ân'a aslâ inanmayız, ondan öncekilere de-*. O zâlimler Rabb'lerinin önünde mevkûf durdukları zaman, sen onların hâlini bir görmelisin. Onların ba'zısı ba'zısına sözü evirip çevirirler (kabahati yüklerler) **de, onların zayıf sayılanları, büyüklük taslayanlara şöyle derler: -*Eğer siz olmasaydınız biz, mü'min'lerden olurduk*** *(da bu gün bu halde olmaz idik. Bizleri siz böyle yaptınız)***".**

"Bunun üzerine büyüklük taslayanlar da zayıf sayılanlara şöyle derler : -*Size hidâyet geldiği zaman biz mi sizi ondan çevirdik. Hayır, siz kendiniz suçlusunuz,* *(suçu bize yüklemeyin)-*".**

"Zayıf sayılanlar da büyüklük taslayanlara (tekrar) **şöyle derler : -*Hayır, gece gündüz bütün işiniz hîlekârlık idi,*** *(bir*

takım hîle, desîse ve oyunlar ile bizleri hakk yoldan döndürüp Allâh'ı inkâr etmeye yöneltmek idi). ***Bize de Allâh'ı inkâr etmemizi emr ediyor ve O'na ortaklar tanımamızı istiyordunuz-.*** (İşte) **onlar, azâbı** (mızı) **gördükleri zaman hepsi de pişmanlıklarını gizlerler de içlerine atarlar. Biz de o küfr edenlerin boynuna** (ateş) **tomrukları** (nı) **takarız. Yapmakda olduklarının başkası ile mi cezâlandırılacaklardı ya".**[469]

Bu âyet-i kerîmelerde de belirtildiği gibi küfür ve şirk yolunu tercih ederek bâtıl olan şey'leri doğru bir şey' imiş gibi kabûl eden kimselerin ma'rifeti, bin bir türlü hîle, desîse ve oyun ile Müslümân'ları ve diğer insanları, inandıkları ve inanmak istedikleri İslâm Dîni'nden döndürüp kendileri gibi küfür, şirk, nifâk ve tefrîka yollarına sevk etmeye, bid'at ve dalâlet yollarına yöneltmeye çalışmakdır. Bunun için Allâhü Teâlâ, bunların hîlekârlıklarına karşı şöyle buyurmaktadır:

وَمَكَرُوا وَمَكَرَ اللهُ ط وَاللهُ خَيْرُ الْمَاكِرِينَ.

"Onlar hîleye saptılar. Allâh da, onların o hîlekârlıklarına mukâbele etdi. Allâh, bütün hîlekârları hakkıyle bilendir. (Veyâ Allâh, hîlekârlığa ve kötülüğe karşı cezâ' verenlerin en hayırlısıdır)".[470]

Buna rağmen Cenâb-ı Hakk,-*sonsuz rahmetinin bir eseri olarak*- onları îkaz etmekde ve Hakk'a yönelip doğruyu bulmaları için şöyle buyurmaktadır:

فَلاَ تَجْعَلُوا لِلهِ اَنْدَاداً وَاَنْتُمْ تَعْلَمُونَ.

[469] -Sebe' Sûresi, âyet 31-32-33.
[470] -Âl-i İmrân Sûresi, âyet 54.

"O halde kendiniz bilib dururken (hakk ve gerçek olmayan şey'ler ile) **Allâh'a eşler, ortaklar koşmayın".**[471]

كَيْفَ تَكْفُرُونَ بِاللهِ.

"Nasıl oluyor da Allâh'a küfr ediyorsunuz?. (Nasıl oluyor da O'nun varlığını, birliğini, noksan sıfatlardan münezzeh olup kemâl sıfatları ile muttasıf bulunduğunu inkâr ediyorsunuz veyâ O'nun dînine karşı küfür ve şirk yolunu tercih ediyorsunuz?".[472]

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللهِ اَنْدَاداً يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللهِ ط

"İnsanlardan bir kısmı da vardır ki Allâh'a karşı denkler, nazirler, emsaller tutarlar da onları Allâh sever gibi severler.

(Allâh'a olan sevgileri gibi muhabbet beslerler. Onların emirlerine, nehiylerine, arzûlarına itâat ederler. Böyle yapmak sûretiyle de Allâh'a şirk, ortak koşarlar. Allâh'a karşı yapılacak şey'leri onlara yaparlar. Allâh'ın rızâsını düşünmeden onların rızâsını kazanmaya çalışırlar. Hattâ Allâh'a isyân olan şey'lerde bile onlara itâat ederler".[473]

يَا اَيُّهَا الَّذِينَ كَفَرُوا لاَ تَعْتَذِرُوا الْيَوْمَ ط إِنَّمَا تُجْزَوْنَ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ.

"Ey kâfirler, bu günde i'tizâr etmeyin (özür dilemeyin). **Zîrâ siz kendi ameliniz ile cezâlandığınız için özür dilemeniz makbûl değildir".**[474]

---

[471] -Bakara Sûresi, âyet 22.
[472] -Bakara Sûresi, âyet 28.
[473] -Bakara Sûresi, âyet 165.
Hak Dîni Kur'ân Dili Türkçe Tefsir,C.1.ss.572. Elmalılı M. Hamdi Yazır.
[474] -Tahrîm Sûresi, âyet 7.

Bundan sonra da *-Ey kullarım, dikkât edin, iyi düşünün, aklınızı iyi kullanın da endâd'a gönül veren, Allâh'a eş koşan şirk ehli şu insanlar gibi olmayın, yer yüzünde fitne ve fesâd çıkarmayın gibi-* uyarılarda bulunarak şöyle buyurmaktadır:

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ لاَ تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ ۙ قَالُوا إِنَّمَا نَحْنُ مُصْلِحُونَ.

أَلاَ إِنَّهُمْ هُمُ الْمُفْسِدُونَ وَلَكِنْ لاَ يَشْعُرُونَ.

"Onlara -*Yer yüzünde fesâd yapmayın*- denildiği zaman, onlar -*Biz ancak islâh edicileriz*- derler".

"Gözünü aç, onlar muhakkak ki fesâd'cıların ta kendileridir. Fakat farkında değildirler".[475]

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ آمِنُوا كَمَا آمَنَ النَّاسُ قَالُوا أَنُؤْمِنُ كَمَا آمَنَ السُّفَهَاءُ ۗ أَلاَ إِنَّهُمْ هُمُ السُّفَهَاءُ وَلَكِنْ لاَ يَعْلَمُونَ.

"Onlara -*İnsanların (müslümân'ların) inandığı gibi (siz de) inanın*- denildiği zaman -*Biz de o beyinsizlerin inandığı gibi mi inanacağız*- derler. Dikkât et ki (asıl) **beyinsizler hiç şübhesiz kendileridir. Fakat bilmezler".[476]**

Bütün bu uyarılara rağmen böyle insanlar, bununla da kalmayarak ellerine geçirdikleri makam, yetki, mal, servet gibi imkânları, idâre etdikleri insanların neslini, malını, mülkünü ve elinin emeği olarak kazandığı her şey'lerini, türlü şekillerde helâk etmek için kullanmakdan, her köşede bir fitne ve fesâd çıkarıp halkın arasına düşmanlık tohumları atarak halkı birbirine düşman yapmaya çalışmakdan bir an bile geri

[475] -Bakara Sûresi, âyet 11-12.
[476] -Bakara Sûresi, âyet 13.

kalmazlar. Böyle insanların bu halleri de, şu âyet-i kerîmelerde, ilâhî bir teşhis ile ifâde buyurulup açıklanmışdır:

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُعْجِبُكَ قَوْلُهُ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَيُشْهِدُ اللهَ عَلٰى مَا فِي قَلْبِهِ ۙ وَهُوَ اَلَدُّ الْخِصَامِ. وَإِذَا تَوَلّٰى سَعٰى فِي الْاَرْضِ لِيُفْسِدَ فِيهَا وَيُهْلِكَ الْحَرْثَ وَالنَّسْلَ ؕ وَاللهُ لَا يُحِبُّ الْفَسَادَ. وَإِذَا قِيلَ لَهُ اتَّقِ اللهَ اَخَذَتْهُ الْعِزَّةُ بِالْاِثْمِ فَحَسْبُهُ جَهَنَّمُ ؕ وَلَبِئْسَ الْمِهَادُ.

“İnsanlardan bir kısmı da vardır ki onların dünyâ hayâtı hakkındaki sözleri hoşunuza gider de seni imrendirir. (Üstelik bu yetmiyormuş gibi) **kalbinde olana Allâh’ı şâhid tutar** (da seni kendisine inandırmaya çalışır). **Halbuki o, İslâm düşmanlarının en yamanı, en gaddarıdır”.**

“O, senin yanından ayrılıp yer yüzünde bir iş başına geçti mi (bir iş başına geçtiği zaman), **orada fesâd çıkarmaya** (orayı fesâda vermeye), **hars’i ve nesl’i helâk etmeye, kökünden kurutup yok etmeye çalışır. Allâh da, fesâd’ı** (ve fesâd çıkaranları) **sevmez”.**

“Ona, -*Allâh’dan kork* *(da böyle yapma)*- denildiği zaman, izzet-i nefsi (câhilâne kibir ve gurûru) **onu tutar, onu onurlandırır da daha ziyâde günah işlemeye götürür. İşte böylelerinin hakkından ancak Cehennem gelir. O ne fenâ yatakdır. O ne fenâ yatılacak bir yerdir”.**[477]

Bu şekilde hareket edenlerin oyunlarına kapılarak aynı şey’leri yapmaya çalışan insanlar da, elbetde ki kendilerini, bunların dûçar olacakları ilâhî mes’ûliyyetden kurtaramazlar.

[477] -Bakara Sûresi, âyet 204-205-206.

Çünkü Cenâb-ı Hakk, size fâsık bir kimse bir haber getirirse, bir bilgi sunarsa, onu iyice araştırıp tetkîk edin. Hakk ve hakîkate uygun ise, kabûl edin. Uygun değil ise, terk edin. Aksi takdirde pişman olarak sabahlarsınız ama iş işden geçmiş olur, buyurarak şu uyarıda bulunmaktadır:

يَا اَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنْ جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَإٍ فَتَبَيَّنُوا أَنْ تُصِيبُوا قَوْماً بِجَهَالَةٍ فَتُصْبِحُوا عَلىَ مَا فَعَلْتُمْ نَادِمِينَ.

"Ey îmân edenler, eğer size bir fâsık, bir haber getirirse onu tahkîk edin (araştırın). (Yoksa cehâletiniz yüzünden) **bilmeyerek bir kavme** (bir hâle) **sataşırsınız da yaptığınız** (işler) **e pişman olursunuz".**[478]

❋ ❋ ❋

Bunun için ezelde, daha ruhlar âleminde iken, Allâhü Teâlâ'nın,

"Ben sizin Rabb'iniz değil miyim?"

süâline karşı,

"Evet yâ Rabb'i, sen bizim Rabb'imizsin, biz de senin kulunuz, biz bunun böyle olduğuna şâhidlik edenlerdeniz"

demek sûretiyle Allâhü Teâlâ ile yaptığımız ahd'e, verdiğimiz söze, bu dünyâda da sâdık kalıp kalmadığımızın isbâtı için her an bir imtihân hâlinde olduğumuzu, hiç bir zaman aklımızdan çıkarmamamız lâzım geldiğini unutmamalıyız ve gaflet hâlinde bulunmamalıyız. Çünkü Allâhü Teâlâ, bu husûsa işâretle de şöyle buyurmaktadır:

[478] -Hucurât Sûresi, âyet 6.

إِنَّا خَلَقْنَا ٱلْإِنْسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ اَمْشَاجٍ ۖ نَبْتَلِيهِ فَجَعَلْنَاهُ سَمِيعاً بَصِيراً. إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِراً وَإِمَّا كَفُوراً.

"Hakîkat, biz insanı, birbiri ile karışık bir damla sudan yaratdık. O'nu imtihân ediyoruz. Bu sebeble O'nu, işitici ve görücü yaptık".

"Gerçek (şu ki), **biz O'na** (Peygamber'ler göndermek sûretiyle doğru) **yolu gösterdik. İster şukr edici** (bir mü'min) **olsun, ister nankör** (bir kâfir) **olsun".**[479]

❋ ❋ ❋

Netîce i'tibâriyle şunu söyleyebiliriz ki bir kimsenin lâik olması veyâ olmaması, lâikliği savunması veyâ savunmaması hakkında, dinde bir zorlama yokdur. Yapılacak şey' sâdece,

لآ اِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ ۚ فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِنْ بِاللهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَى ۗ لآ انْفِصَامَ لَهَا ۗ وَاللهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ.

"Dinde zorlama yokdur. Hakîkat (şudur ki) **îmân ile küfür, ap-açık meydana çıkmışdır. Artık kim şeytanı** (ve insanları Allâh'ın dîni'nden uzaklaştırmaya çalışan tâgutları) **tanımayıb da Allâh'a îmân ederse o, muhakkak ki kopması** (mümkün) **olmayan en sağlam kulpa** (Kur'ân'a ve İslâm'a) **yapışmışdır. Allâh** (her şey'i) **hakkıyle işitici,** (her şey'i) **kemâliyle bilicidir".**[480]

وَمَا عَلَيْنَا إِلاَّ الْبَلاَغُ الْمُبِينُ.

---

[479] -Dehr (İnsan) Sûresi, âyet 2-3.
[480] -Bakara Sûresi, âyet 256.

"Bizim üzerimize (düşen görev), **ap-açık bir teblîğ'den başka** (bir şey') **değildir".**[481]

وَاَطِيعُوا اللهَ وَاَطِيعُوا الرّ سُولَ وَاحْذَرُوا ج فَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ فَاعْلَمُوا أَنَّمَا عَلىَ رَسُولِنَا الْبَلآ غُ الْمُبِينُ.

"Allâh'a ve Rasûl'üne itâat edin ve (kötülüklerden) **sakının. Eğer yüz çevirirseniz bilin ki Peygamber'imizin üstüne düşen, yalnız ap-açık teblîğ'den ibâretdir".**[482]

وَمَنْ يُشَاقِقِ الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ الْهُدَى وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهِ مَا تَوَلَّى وَنُصْلِهِ جَهَنَّمَ ط وَسَاءَتْ مَصِيراً.ع

"Kim kendisine doğru yol besbelli oldukdan sonra Peygamber'e muhâlefet eder, mü'min'lerin yolundan başkasına uyub giderse onu döndüğü o yolda bırakırız. (Fakat âhiretde de) **kendisini Cehennem'e koyarız. O, ne kötü bir yerdir".**[483]

âyet-i kerîmelerine göre, hakk ve bâtıl olan şey'leri açıkca teblîğ edip bildirmekdir. Dileyen kimse hakk ve gerçek olan şey'leri kabûl edip Cenâb-ı Hakk'ın rızâsını, afvini, mağfiretini ve Cennet'ini kazanmaya çalışır. Dileyen kimse de lâiklik yolunu veyâ küfür ve şirk yolunu tercih ederek Allâhü Teâlâ'nın azâbını, gazâbını kazanarak ve rahmet-i ilâhiyye'den uzak kalarak Cehennem'in yolunu tutar.

Bu sûretle de -*Lâiklik şu demekdir, yok öyle değil şöyle demekdir gibi*- bir takım cedelleşme ve didişmelere meydan

[481] -Yâsîn Sûresi, âyet 17.
[482] -Mâide Sûresi, âyet 92.
[483] -Nisâ' Sûresi, âyet 115.

verilmeden lâikliğin asıl ta'rifi, Kur'ân âyetleri ile kendiliğinden ta'rif edilmiş olur.

❋ ❋ ❋

Bütün bunlara rağmen yine bâtıl inanç ve görüşlerinde ısrar edenler hakkında yapılacak diğer bir şey' de, Kâfirûn sûresinde ifâde buyurulan hakîkatleri, bir kere daha dile getirip bütün açıklığı ile ortaya koymakdır.

قُلْ يَا اَيُّهَا الْكَافِرُونَ. لآ اَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ. وَلآ اَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا اَعْبُدُ. وَلآ أَنَا عَابِدٌ مَا عَبَدْتُمْ. وَلآ اَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا اَعْبُدُ. لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِيَ دِينِ.

"(Yâ Muhammed) **de ki : Ey kâfirler, ben sizin tapmakda olduklarınıza tapmam. Siz de benim ibâdet etdiğime kulluk ediciler değilsiniz. Ben** (zâten) **sizin taptıklarınıza** (hiç bir zaman) **tapmış değilim. Siz de benim kulluk etmekde olduğuma** (hiç bir zaman) **kulluk ediciler değilsiniz. Sizin dîniniz size, benim dînim bana".**[484]

❋ ❋ ❋

Bununla berâber,

وَلْتَكُنْ مِنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ.

"İçinizden öyle bir ümmet, (öyle bir topluluk, öyle bir teşekkül) **olsun ki onlar herkesi hayr'a çağırsınlar,** (Tevhîd'e, İslâm'a, birlik ve berâberliğe, her türlü dînî ve dünyevî iyi ve güzel olan şey'lere da'vet etsinler). **Ayrıca emr-i bi'l-ma'rûf ve nehy-i ani'l-münker'de bulunsunlar,** (iyiliği

[484] -Kâfirûn Sûresi, âyet 1-6.

emr etsinler, kötülükden vaz geçirmeye çalışsınlar). **İşte bunlar,** (bu vazîfeleri hakkıyle yapanlar) **felâh'a, murâd'a erenlerin ta kendileridir".**[485]

âyet-i kerîmesine göre yine bize düşen görev, eğer aklımızı iyi kullanmasını biliyorsak, *-teblîğ görevinin sorumluluğu altında-* Rabb'imizin âyetlerine, emir ve nehiy'lerine iyice kulak verip onları anlayıp anlatmaya çalışmak, her türlü bâtıl yollardan, küfür, şirk ve isyân şekillerinden uzak kalarak hakk ve hakîkat yoluna, İslâm, Kur'ân ve îmân hakîkatlerine, Tevhîd ve Vahdâniyyet esâslarına yönelip onları sımsıkı tutmak, o yolda yürümek ve o yolda ömür tüketmeye çalışmakdır. Ne mutlu bu yolu bulup hakk ve hakîkatlere yönelmesini bilenlere.

وَلَوْ لآ فَضْلُ اللهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ وَأَنَّ اللهَ رَؤُفٌ رَحِيمٌ.

"Eğer üzerinizde Allâh'ın fazl-ü rahmeti olmasaydı ve Allâh çok şefkatli ve merhametli olmasaydı (hâliniz nice olurdu)**".**[486]

يَا اَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لآ تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ ط وَمَنْ يَتَّبِعْ خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ فَإِنَّهُ يَأْمُرُ بِالْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ ط وَلَوْلآ فَضْلُ اللهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ مَا زَكَى مِنْكُمْ مِنْ اَحَدٍ اَبَداً لا وَلَكِنَّ اللهَ يُزَكِّي مَنْ يَشَاءُ ط وَاللهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ.

"Ey îmân edenler, şeytanın adımları ardınca gitmeyin (onun süslü püslü gösterdiği yolları benimsemeyin). **Kim o şeytanın adımlarına uyarsa şübhesiz ki o, kötülüğü ve meşrû olmayan şey'leri emr eder. Eğer üzerinizde Allâh'ın**

485 -Âl-i İmrân Sûresi, âyet 104.
486 -Nûr Sûresi, âyet 20.

lûtuf ve merhameti olmasaydı, içinizden hiç bir kimse ebedî temize çıkmazdı. Fakat Allâh kimi dilerse (onu) **temize çıkarır. Allâh hakkıyle işiten,** (her şey'i) **kemâliyle bilendir".**[487]

تِلْكَ الدَّارُ ٱلآخِرَةُ نَجْعَلُهَا لِلَّذِينَ لاَ يُرِيدُونَ عُلُوّاً فِي ٱلاَرْضِ وَلاَ فَسَاداً ط وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ.

"İşte âhiret yurdu. Biz onu yer yüzünde büyüklenmek (böbürlenmek) **ve fesâd arzûsuna düşmeyecek kimselere veririz.** (En güzel) **âkıbet, Allâh'a yönelip O'nun ikâb'ından** (azâb'ından) **sakınan müttekî'lerindir".**[488]

فَاعْتَبِرُوا يَا أُولِي ٱلاَبْصَارِ.

"İşte, ey akıl ve basîret sâhibleri, siz (bundan) **ibret alın,** (hakk ve hakîkat yoluna yönelin)".[489]

وَالسَّلاَمُ عَلَىَ مَنِ اتَّبَعَ الْهُدَىَ.

"(Dünyâ'da ve âhir et'de) **selâm** (ve selâmet), **hidâyet'e** (doğruya, Hakk'a ve hakîkâte) **tâbi' olanlaradır".**[490]

❋

❋ ❋

[487] -Nûr Sûresi, âyet 21.
[488] -Kasas Sûresi, âyet 83.
[489] -Haşr Sûresi, âyet 2.
[490] -Tâ Hâ Sûresi, âyet 47.

İslâm Dîni ve Teblîğ

Buraya kadar anlatılan konulardan da anlaşılacağı üzere İslâm Dîni'nde ***"Teblîğ :*** *Dînî hakîkatleri bildirip duyurmak"* esâsdır. Peygamber'lerin asıl görevi de budur. Bunun için her şey'den önce insanları *Tevhîd'*e da'vet edip i'tikâd, ibâdet, ahlâk ve muâmelât konuları ile ilgili dînî esâsları teblîğ yolu ile duyurmak, hakk ile bâtılı, îmân ile küfrü, hidâyet ile dalâleti ve bunların müsbet veyâ menfî dünyevî ve uhrevî netîcelerini anlatıp belirtmek, bundan sonra da kendi hür irâdeleri ile bu esâsları kabûl edip etmemek konusunda onları serbest bırakmak, İslâmın en başta gelen emirlerindendir.

Zâten bütün Peygamber'lerde bulunması zarûrî olan şu beş sıfatdan birisi de **"Teblîğ"** görevidir.

1-***Sıdk :*** *Doğru olmak,*

2-***Emânet :*** *Güvenilir olmak,*

3-***Fetânet :*** *Akıllı ve zekî olmak,*

4-***İsmet*** *: Günahlardan korunmuş olmak,*

5-***Teblîğ :*** *Şerîat hukümlerini (dînî hukümleri) ümmetlerine eksiksiz olarak olduğu gibi bildirip duyurmak.*

Bu bakımdan bütün Peygamber'lerin görevi, Allâhü Teâlâ'dan vahy ile aldıkları emir ve nehiy'leri, *-bi'z-zât yaşayarak-* eksiksiz olarak ümmetlerine teblîğ edip bildirmekdir ki bu görev, onların en başta gelen ve sorumluluğu çok büyük olan yükümlülüklerindendir.

Bunun için ***"İ'lâ-i kelimetü'llâh :*** *İslâm Dîni'ni ve Tevhîd akîdesini şânına lâyık bir şekilde yüceltip yayma",* İslâm'da esâsdır ve her şeyden önce gelen **farz** bir vazîfedir.

Bu esâsa binâendir ki ***"Fî sebîli'llâh"*** bir cihâd'da,*"Allâh rızâsı için Allâh yolunda yapılan bir mücâdele ve mücâhededе",* İslâm'ı teklîf ve teblîğ edip hakk ve bâtılı belirtdikden, İslâm'ın ve Müslümân'ların gâlibiyyet ve hâkimiyyeti tehakkuk etdikden sonra, bir kimseyi zorla İslâm Dîni'ne girmeye zorlama yokdur. Bunun için insanlar, İslâm Dîni'nin emir ve nehiyleri ve diğer hukümleri teblîğ edilip gözlerinin önüne ap-açık serilip anlatıldıkdan sonra kendi hür irâdeleri ile kendi inanç ve ibâdetlerinde serbest bırakılırlar.

Bunun içindir ki Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm,* Hayber Gazâsı'nda, Hazreti Ali *radıye'llâhü anh'*ı kumandan olarak ta'yin etdiği zaman O'na şu ta'lîmâtı vermişdir:

أُدْعُهُمْ إِلَىٰ ٱلْإِسْلاَمِ وَاَخْبِرْهُمْ بِمَا يَجِبُ عَلَيْهِمْ مِنْ حَقِّ اللهِ فِيهِ فَوَ اللهِ َ لأَنْ يَهْدِيَ اللهُ بِكَ رَجُلاً وَاحِداً خَيْرٌ لَكَ مِنْ أَنْ يَكُونَ لَكَ حُمْرُ النَّعَمِ.

"(Yâ Ali, önce) onları İslâm Dîni'ne da'vet et ve Allâh'ın hakkı'ndan üzerlerine vâcib olan İslâm Dîni esâslarını haber ver. Tek bir kişinin senin irşâdın ile Müslümân olması, (iyi bil ki) sana kızıl develer bahşedilmesinden, (senin de onları yoksullara tasadduk etmenden) daha hayırlıdır".[491]

İşte âyet-i kerîmedeki ***"Dinde zorlama yokdur"*** ifâdesi, bu ma'nâdadır. Bunun için İslâm Dîni'nin esâsları teblîğ edilip

[491]-Sahîhu'l-Buhârî, Bâbu Gazveti Hayber, Cüz'.5.ss.171.
Et-Tâcü'l-Câmiu li'l-Usûl fî Ehâdîsi'r-Rasûl,s.a.v.C.4.ss.421.
Eş-Şeyh Mansûr Ali Nâsıf.

bildirilmeden, emir ve nehiy'leri anlatılmadan, İslâm'ı kabûle da'vet edilmeden "*Dinde zorlama yokdur"* görüşüne sâhip olmak yanlışdır. Çünkü aynı konuyu ifâde eden âyet-i kerîmenin devâmındaki ifâdeler, bu husûsu açıkca belirtip gözlerimizin önüne sermektedir ki şöyledir:

لآ اِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ ج فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِنْ بِاللهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَى ق لآ انْفِصَامَ لَهَا ط وَاللهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ.

"Dinde zorlama yokdur. Hakîkat, îmân ile küfür, apaçık meydana çıkmışdır. Artık kim şeytanı, (ve insanları Allâh'ın Dîni'nden uzaklaştırmaya çalışan tâgutları) **tanımayıb da Allâh'a îmân ederse o, muhakkak ki kopması** (mümkün) **olmayan en sağlam kulpa** (Kur'ân'a ve İslâm'a) **yapışmışdır. Allâh** (her şey'i) **hakkıyle işitici,** (her şey'i) **kemâliyle bilicidir".**[492]

İslâm'ın teblîğ usûllerinden birisi olan câmilerimizdeki va'z-u nasîhat da, bu mühim görevin en açık ve en bâriz bir şeklidir. Asırlardır bütün İslâm âleminde en güzel bir şekilde îfâ' edilmeye çalışılan bu mukaddes görev, *-yıllardır yapılan baskı ve kısıtlamalar yetmiyormuş gibi-* son bir kaç yıldan beri de, büyük bir gaflet ve basîretsizlik netîcesinde *-dînî bir dayanağı olmayan şu veyâ bu nedenlerle-* terk edilerek veyâ terk ettirilerek bütün câmilerimiz tek bir merkeze bağlanmak

[492] -Bakara Sûresi, âyet 256.

Tâgut: Allâh'a karşı isyankâr olup kahr ile, cebr ile veyâ rızâ ile kutsallaştırılıp ma'bûd edinilen insan veyâ şeytan veyâ put gibi her hangi bir şey'dir.

İnsanları her hangi bir şekilde Allâh yolundan men eden kimselere veyâ İblîs'e de tâğût denir.

Allâhü Teâlâ'nın emirlerine karşı gelip isyân eden, O'nun vaz' etmiş olduğu hukümleri beğenmiyerek yerine başka hukümler vaz' eden, ma'nâlarına da gelir.

sûretiyle yapılmak veyâ yaptırılmak istenmektedir ki bu usûl, *-kanaatimizce-* İslâm'a ve İslâm'ın teblîğ müessesine indirilmiş en büyük darbelerden birisidir. Çünkü İslâm'ın teblîğ görevi inhisâr altına alınıp kısıtlanarak gereği gibi yapılmayınca, dînin hakîkatleri de kaybolup gider. Bu sûretle de yerini *-bir takım câhil veyâ maksatlı veyâ istismarcı kimselerin elinde-* bid'at veyâ şirk veyâ küfür şekillerinin alması, kaçınılmaz bir netîce olur.

Böyle bir durum ise, ister istemez, İslâm ve Kur'ân düşmanlarının çalışma metotlarını ifâde eden aşağıdaki âyet-i kerîmenin belirtip ortaya koyduğu İslâm ve Kur'ân düşmanlığının gereğini, "*Acebâ Müslümân'lar mı yapmaya başladı?",* sorusunu zihinlerimizde uyandırmakdan başka bir netîce doğurmuyor.

لاَ تَسْمَعُوا لِهَذَا الْقُرْآنِ وَالْغَوْا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَغْلِبُونَ.

"Sakın şu Kur'ân'ı dinlemeyiniz. Okundukca (ve hukümleri anlatılıp açıklandıkca) **gürültü edip** (ortalığı karıştırmaya) **bakınız. Belki** (onları bastırıp) **gâlib gelirsiniz".**[493]

❋ ❋ ❋

Bu husûsla ilgili olarak Kur'ân-ı Kerîm'de, Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm'*ın teblîğ görevini ve bu görevin ehemmiyetini bildiren bir çok âyet-i Kerîme vardır ki onlardan ba'zıları şöyledir:

وَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلاَ غُ ط وَاللهُ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ.ع

[493] -Fussılet Sûresi, âyet 26.

“Eğer yüz çevirirlerse artık sana düşen (vazîfe) **ancak teblîğ’dir. Allâh kullarını lâyıkiyle görücüdür”.**[494]

وَاَطِيعُوا اللهَ وَاَطِيعُوا الرَّسُولَ وَاحْذَرُوا ج فَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ فَاعْلَمُوا أَنَّمَا عَلَى رَسُولِنَا الْبَلاَ غُ الْمُبِينُ.

“Allâh’a ve Rasûl’üne itâat edin ve sakının. Eğer yüz çevirirlerse bilin ki Peygamber’imizin üstüne düşen, yalnız ap-açık teblîğ’den ibâretdir”.[495]

مَا عَلَى الرَّسُولِ إِلاَّ الْبَلاَ غُ ط وَاللهُ يَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ وَمَا تَكْتُمُونَ.

“Peygamber’imizin üzerinde teblîğ’den başka (bir görev) **yokdur. Allâh, ne açıklar ve ne gizlerseniz** (hepsini) **bilir”.**[496]

فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلاَ غُ الْمُبِينُ.

“Eğer yine yüz çevirirlerse artık senin üzerine düşen ancak ap-açık bir teblîğ’den ibâretdir”.[497]

Bu âyet-i kerîmelerin ışığında, Hazreti Muhammed *aleyhi’s-selâm’*ın ümmetleri olarak bize düşen görev de, hiç bir şey’den ve hiç bir kimseden çekinmeden Allâhü Teâlâ’nın emir ve yasaklarını ve bütün şer’î hukümlerini *-insanları uyarmak için-* açıkca teblîğ edip öğrenmeye ve öğretmeye çalışmakdır. Aksi takdirde dünyevî ve uhrevî sorumlulukdan kurtulmamız mümkün değildir. Bunun için,

وَمَنْ يُشَاقِقِ الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ الْهُدَى وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهِ مَا تَوَلَّى وَنُصْلِهِ جَهَنَّمَ ط وَ سَاءَتْ مَصِيراً.ع

---

[494] -Âl-i İmrân Sûresi, âyet 20.
[495] -Mâide Sûresi, âyet 92.
[496] -Mâide Sûresi, âyet 99.
[497] -Nahl Sûresi, âyet 82.

"Kim kendisine doğru yol besbelli oldukdan sonra Peygamber'e muhâlefet eder, mü'min'lerin yolundan başkasına uyub giderse onu döndüğü o yolda bırakırız. (Fakat âhiretde de) **kendisini Cehennem'e koyarız. O, ne kötü bir yerdir".**[498]

âyet-i kerîmesi, bize, gereken yolu gösterip îkaz etmektedir. Hakîkat böyle olunca da,

وَالسَّلاَمُ عَلىَ مَنِ اتَّبَعَ الْهُدَى.

Selâm (ve selâmet), **hidâyet'e** (doğruya) **tâbi' olanlaradır".**[499]

âyet-i kerîmesinin ifâde buyurduğu doğru yoldan hiç bir zaman ve hiç bir şekilde ayrılmamaya çalışmalıyız ki Allâhü Teâlâ'ya yönelip O'na teslîm olarak kulluğumuzu ve vazîfemizi îfâ' edelim ve O'nun rızâsını kazanalım.

❋ ❋ ❋

Bundan dolayıdır ki bu teblîğ görevini, hiç bir şey'den ve hiç bir kimseden çekinmeden -*Ehl-i sünnet ve cemâat esâslarına uygun bir şekilde*- yerine getirmeye çalışmak ne kadar şerefli ve ulvî bir vazîfe ise, Allâhü Teâlâ nazarındaki değeri ve sorumluluğu da o nisbetde büyükdür. Bunun için Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm*, meşhûr Vedâ' Hutbesi'nin sonunda -Ashâb-ı Kirâm'ı ve Allâhü Teâlâ'yı şâhid tutarak-,

"Ey Mü'min'ler, size öyle bir beyyine (ap-açık bir delîl) bırakıyorum ki ona sıkı tutunursanız sonuna kadar dalâlete düşmezsiniz. Bu beyyine Allâh'ın kitâbı Kur'ân ile Rasûlü'nün sünneti'dir.

---

[498] -Nisâ' Sûresi, âyet 115.

Ey insanlar, teblîğ etdim mi? Yarın bu size sorulacakdır, beni sizden soracaklardır. Ne dersiniz.?".

Ashâb-ı kirâm,

-*Evet, yâ Rasûlâ'llâh, teblîğ etdin, risâlet vazîfeni îfâ' etdin, bize vasiyet ve nasîhatde bulundun.*

Orada bulunan binlerce Müslümân'dan bu cevâbı alan Hazreti Muhammed *sallâ'llâhü aleyhi ve sellem* de şehâdet parmağını göğe doğru kaldırarak, sonra da cemâat üzerine çevirip indirerek,

Şâhid ol yâ Rabb, şâhid ol yâ Rabb, şâhid ol yâ Rabb".

diyerek teblîğ vazîfesini yaptığının sevincini yaşıyordu.

❋ ❋ ❋

Ashâb-ı Kiram arasında en çok hadis rivâyet eden Ebû Hurayra *radıye'llâhü anh,*

"Vallâhi, Kitâbu'llâh'da iki âyet olmasaydı, size ben kat'iyyen bir şey' rivâyet etmezdim".

diyerek Bakara ve Âl-i İmrân sûrelerindeki şu âyet-i kerîmeleri okumuşdur ki bizim için büyük bir ibret numûnesidir.

إِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَا اَنْزَلْنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ وَالْهُدىَ مِنْ بَعْدِ مَا بَيَّنَّاهُ لِلنَّاسِ فِى الْكِتَابِ ۙ أُولَئِكَ يَلْعَنُهُمُ اللهُ وَيَلْعَنُهُمُ اللاَّعِنُونَ.[499]

إِلاَّ الَّذِين تَابُوا وَاَصْلَحُوا وَبَيَّنُوا فَأُولَئِكَ اَتُوبُ عَلَيْهِمْ ۚ وَأَنَا التَّوَّابُ الرَّحِيمُ.

---

[499] -Tâ Hâ Sûresi, âyet 47.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَمَاتُوا وَهُمْ كُفَّارٌ أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ لَعْنَةُ اللهِ وَ الْمَلَئِكَةِ وَ النَّاسِ اَجْمَعِينَ. لا خَالِدِينَ فِيهَا ج لآ يُخَفَّفُ عَنْهُمْ الْعَذَابُ وَلآ هُمْ يُنْظَرُونَ.

"Hakîkat, bizim inzâl etdiğimiz beyyine'leri (ap-açık âyet ve delîl'leri) **ve hidâyet'i** (doğruyu) -***Biz bunu insanlar için*** *(Tevrât, İncîl ve Kur'ân cinsi)* ***kitâbda, açık açık bir şekilde bildirdikden*** *(beyân etdikden)* ***sonra-*** **gizleyenler** (yok mu?), **işte onlar** (ın hâli): **Onlara hem Allâh lâ'net eder, hem de** (bütün) **lâ'net etmek şânından olanlar** (lâ'net edebilecekler) **lâ'net eder".**

"Ancak tevbe (ve rücû') **edenler,** (tevbe edib de) **islâh-ı hâll edenler,** (islâh-ı hâll edib de) **ketm etdiği** (gizlediği) **hakîkati** (gizlemeyib) **iyice açıklayıp neşr edenler başka. İşte ben bunların tevbelerini kabûl edip günahlarını afv ederim,** (lâ'net'den istinâ' ederim). **Tevvâb olan** (tevbeleri en çok kabûl eden), **Rahîm olan (**esirgeyen) **de ancak benim".**

"Hakîkat, (tevbe etmeyib de) **küfürlerinde sâbit olanlar ve bu hâll üzere ölenler** (yok mu?), **onlar kâfirlerdir ki işte bunlar da** (böyle mel'unlardır). **Allâh'ın, meleklerin ve insanların lâ'neti onların üstündedir".**

"(Onlar), **onun** (o lâ'netin, yâhud Cehennem'in) **içinde ebedî kalıcıdırlar. Onlardan ne azâb hafifletilir, ne de kendilerinin yüzlerine bakılır".**[500]

وَإِذْ اَخَذَ اللهُ مِيثَاقَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ لَتُبَيِّنُنَّهُ لِلنَّاسِ وَلآ تَكْتُمُونَهُ ز فَنَبَذُوهُ وَرَاءَ ظُهُورِهِمْ وَاشْتَرَوْا بِهِ ثَمَناً قَلِيلاً ط فَبِئْسَ مَا يَشْتَرُونَ.

[500] -Bakara Sûresi, âyet 159-160-161-162.

لاَ تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ يَفْرَحُون بِمَا اَتَوْا وَيُحِبُّونَ أَنْ يُحْمَدُوا بِمَا لَمْ يَفْعَلُوا فَلاَ تَحْسَبَنَّهُمْ بِمَفَازَةٍ مِنَ الْعَذَابِ ج وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ.

"(Yâ Muhammed, şunu hatırla ve hatırlat ki) **Allâh, bir zaman kendilerine kitâb verilenlerden -*Onu insanlara açıklayıb anlatacaksınız ve onu ketm etmeyeceksiniz (gizlemeyeceksiniz)*- diye te'mînat almışdı. Onlar ise o sözü sırtlarının arkasına atdılar. Onun karşılığında da az bir mefaati satın aldılar. Müşteri oldukları** (satın aldıkları) **o şey' ne kötüdür".**

"Getirdikleri ile (halkı sapıklığa sevk ve teşvikleri ile, yaptıkları işler ve kötülükler ile) **ferahlanıp mağrûr olan, yapmadıkları ile de öğülmelerini arzû eden o kimseler** (yok mu?), **onların azâbdan kurtulacak bir yerde** (selâmet bir yerde) **bulunacaklarını zann etme, aslâ zann etme. Onlara pek acıklı bir azâb vardır".**[501]

Bu âyet-i kerîmelerden başka daha bir çok âyet-i kerîme ve*"İlmini ketm edenlerin ağzına kıyâmet günü ateşden gem vurulacağı"* hakkında da daha bir çok hadîs-i şerif vardır ki bu husûsda, merhûm ve mağfûr Kâmil Miras şöyle diyor:

"Bu âyetlerde bildirilen cezâ', bir vaîd-i şedîddir ki, Peygamberler teblîğâtını öğrenib de başkalarına teblîğ etmeyip ketm edenlere âid bulunuyor. Bu cihetle din mürşidlerine ve İslâm âlimlerine terettüb eden ma'nevî mes'ûliyyet çok ağırdır. Vâcibât-ı dîniyesini bilmeyenlere dînî vazîfelerini teblîğ ve ta'lîm ile mükellef olanların bu mukaddes vazîfeden gafletleri afv olunur günahlardan değildir. Husûsiyle millet hazînesinden

[501] -Âl-i İmrân Sûresi, âyet 187-188.

bu nâma maaş alanların mes'ûliyetleri daha büyükdür. Hem ma'nevî, hem kânûnîdir".[502]

Hal böyle olunca bu görevi -*millet hazînesinden bu nâma maaş aldıkları halde*- gereği gibi yapmayanların, şer'î olmayan bir takım nedenler ile bu görevin yapılmasını kısıtlıyanların veyâ inhisârı altına alanların veyâ mânî olanların, dünyevî ve uhrevî sorumlulukları çok büyükdür.

Cenâb-ı Hakk, bu görevi, önce kendi nefsine, sonra yakın akrabâlarına, sonra da diğer insanlara karşı -*rızâsına muvâfık bir şekilde*- yerine getirmeye çalışanlardan eylesin. Âmin.

Çünkü Allâhü Teâlâ'nın emir ve nehiyleri teblîğ edilmeyince cehâlet artar. Cehalet artınca da akla hayâle gelmedik fitne, fesad, şerr ve kötülük her tarafı kaplar. Bunun netîcesi olarak da insanlar, dünyâda ve ahretde tahammülü güç kötülüklerle baş başa kalır. Bunun için, Hadîs-i şerîf'de şöyle buyurulmuşdur:

اِنَّ مِنْ اَشْرَاطِ السَّاعَةِ اَنْ يُرْفَعَ الْعِلْمُ وَيَثْبُتَ الْجَهْلُ وَيُشْرَبَ الْخَمْرُ وَيَظْهَرَ الزِّنَا.

"İlmin ref' olunması, cehlin kökleşmesi, şarabın içilmesi, zinânın çoğalması Kıyâmet alâmetlerindendir".[503]

Bu hadîs-i şerîfde bildirilen ilmin ref' olunması, Kıyâmet alâmetlerinden olunca, her hangi ilmî bir mes'eleyi bilenlerin onu meydana çıkarıp neşr etmesi lâzım gelir.

Bunun için bu husûsa işâretle, Rebîa bin Ebî abdi'r-Rahmân, şöyle demişdir:

---

[502] -Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarih Tercemesi, C.7.ss.182. Kâmil Miras.
[503] -S.B.M.Tecrîd-i Sarîh Tercemesi,C,2.ss.82. (71 nolu h.ş.). Ahmed Naim.

"Kendisinde her hangi bir ilim bulunan kimsenin ilmini ketm etmesi (gizlemesi) lâyık değildir".

Ebû Zerr-i Ğıfârî *radıye'llâhü anh* da, ensesini göstererek, şöyle demişdir:

"(Beni öldürmek için) kılıcı şuraya koysanız, ben de Rasûlü'llâh salla'llâhü aleyhi ve sellem'den işitmiş olduğum bir sözü, siz işinizi bitirinceye kadar söyleyebileceğimi bilsem, yine söylerim".

Ömer ibn-i Abdü'l-Azîz de, Medîne vâlisine yazdığı bir mektûbunda şöyle demişdir:

"Bak, Rasûlü'llâh salla'llâhü aleyhi ve sellem'in hadîslerinden ne bulursan yaz. Zîra ben ilmin münderis olmasından ve ulâmâ'nın göçüp gitmesinden korkar oldum. Bunları yazarken Nebiyy-i Ekrem salla'llâhü aleyhi ve sellem'in sözünden başkası kabûl edilmesin. Bir de (ulemâya söyleyiniz), ilmi ifşâ etsinler (gizlemesinler), herkese söylesinler. Kezâlik âlimler (muayyen yerlere) oturarak ders versinler ki bilmeyenlere öğretilmiş olsun. Zîrâ ilim gizli bir şey' hâline getirilmedikce yok olmaz".[504]

❋

قَيِّدُوا الْعِلْمَ بِالْكِتَابِ.

"İlmi, yazı ile takyîd ediniz (tesbit ediniz)".[505]

❋ ❋ ❋

[504] -S.B.M.Tecrîd-i Sarîh Tercemesi,C,2.ss.82. (71 nolu h.ş.). Ahmed Naim.
[505] -Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarih Tercemesi, C.1.ss.44. Ahmed Naim.

N e t î c e

Buraya kadar yapılan açıklamalardan da anlaşılacağı üzere, İslâm'da *"**Teblîğ** ve **irşâd**"* vazîfesi en önemli konuların başında geldiğinden içinde bulunduğumuz şu zamanda Rızâ-i Bârî için açıklayıp teblîğ etmeye çalıştığımız ***netice,*** Allâhü Teâlâ'yı şânına lâyık bir şekilde bilmek, O'na dönmek, O'na teslîm olup O'nu sevmek, bu sûretle de O'na lâyık bir kul olmakdır.

Bu bakımdan yüce Rabb'imize karşı yapacağımız görevlerimizin en başında, her türlü küfür, şirk, isyân ve şirk şâibelerinden uzak, samîmî bir ***"Tevhîd"*** inancına sâhib bir Mü'min, bir Müslümân olarak O'nu sevmek ve O'na yönelip O'na teslîm olmak gelir. Çünkü her şey' ancak O'nun var etmesi ile mümkündür. *"Vedûd"* ism-i şerîfinin gereği olan sevmek ve sevilmek de, bunların en başında gelir. Bunun için yaratılışımızın hedefi olan bu sevgiyi kazanmak, kalblerimizin onunla huzûr ve sükûn bulmasını te'mîn etmek, akl-ı selim sâhibi biz insanların en başta gelen görevlerindendir.

Bu güzel ve mutlu netîceyi elde edebilmemiz için, yüce Rabb'imiz Allâhü Teâlâ, bu husûsa işâretle, Kur'ân-ı Kerîm'inde şöyle buyurmaktadır:

اَلَّذِينَ آمَنُوا وَتَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللهِ ط أَلآ بِذِكْرِ اللهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ.ط

"Onlar (Allâh'ı seven, Allâh tarafından sevilen) **îmân sâhibi** (kullar) **dır. Allâh'ın zikri ile gönülleri** (vicdanları) **huzûr ve sükûn'a kavuşanlardır. Haberiniz olsun ki**

kalb'ler ancak Allâh'ın zikri ile (zikru'llâh ile) **sükûnet bulur** (tatmin olur)".[506]

Zâten hayâtın gâyesi, yüce Rabb'imiz Allâhü Teâlâ'nın rızâsını, muhabbetini ve sevgisini kazanıp ebedî mutluluğa ermek olduğuna göre, tevhîd ve îmân sâhibi birer kimse olarak yaptığımız bütün ibâdetler, bütün iyi ve güzel huylar, bizi bu mutlu netîceye götüren birer doğru yol; küfür, şirk, isyân ve bid'at gibi bütün kötü inanç ve kabahatler ve akl-ı selim sâhibi kimseler tarafından doğru bulunmayan bütün kötü huylar da, bizi, Rabb'imizin hışmına, azâbına, gazâbına uğratacak birer çirkinlikdir.

Diğer bir deyimle yüce Rabb'imizin buyruklarına sımsıkı sarılarak onları emr olundukları gibi yerine getirmeye çalışmak, yasak etdiği şey'lerden de son derece sakınarak takvâ ve ihlâs sâhibi müttekî kullardan olmaya gayret sarf etmek, bizi, dünyevî ve uhrevî mutluluğa götüren en doğru yol; bunların aksini yapmak da en hatâlı ve en yanlış yoldur. Bunun için ben akıllıyım diyen bir kimse, bu iki husûsu iyi düşünmelidir.

Bu bakımdan yüce Rabb'imizin rızâsını, muhabbetini ve sevgisini kazanıp müttekî ve muhlâs kullardan olmamızın tek çâresi, şirkden, küfürden isyândan uzaklaşarak O'na yönelmek, O'nu cân-ü gönülden sevmek, her emrine âmâde olarak yerine getirmeye çalışmak, O'nu noksan sıfatlardan münezzeh kılıp kemâl sıfatları ile muttasıf kılmak, bu sûretle de O'nu zâtı, sıfâtı, ef'âli ve kudreti ile her şey'den büyük tanıyıp O'na teslim olmakdır. Çünkü kâinatdaki her şey', karşılıklı sevgi ve saygı üzerine binâ' edilmişdir. Bunun için seven bir kimsenin en

[506] -Ra'd Sûresi, âyet 28

büyük zevki, en büyük mutluluğu, sevdiğini kendisinden memnûn etmeye çalışmakdır. Bu mutlu netîceyi elde etmeye çalışan bir kimse ise, O'nun sevgisini kazanmak için her şey'ini fedâ' edebildiği gibi yeri gelince canını bile vermekden çekinmez. Böyle bir kimsenin en çok korktuğu şey' de, sevdiğinin sevgisini kaybederek O'nun hışmına, azâbına, gazâbına uğramakdır.

Bunun için kullarını herkesden ziyâde seven, sevdiği için de dünyevî ve uhrevî sayısız ni'metlerini onlara bahş eden, halîfe'lik sıfatı ile diğer mahlûkâta tafdîl eden, bu sûretle de mükerrem, muhterem ve muazzez kılan, bütün bunların ötesinde de ***"Cemâl "*** ini (*güzelliğini)* göstermek için Cennet hayâtını vesîle kılan Allâhü Teâlâ, sevgili Peygamber'i Hazreti Muhammed *aley-hi's-selâm* vâsıtası ile bizlere teblîğ etdirmiş olduğu Kur'ân-ı Kerîm'inde şöyle buyurmaktadır;

وَاللّٰهُ يَدْعُوا إِلَىٰ دَارِ السَّلاَمِ ط وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ.

لِلَّذِينَ اَحْسَنُوا الْحُسْنىٰ وَزِيَادَةٌ ط وَلاَ يَرْهَقُ وُجُوهَهُمْ قَتَرٌ وَلاَ ذِلَّةٌ ط اُولَئِكَ اَصْحَابُ الْجَنَّةِ ج هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ.

"Allâh (kullarını) **selâm evine** (Cennet'e) **çağırır ve O, kimi dilerse onu,** (Cennet'ine lâyık gördüğü kullarını), **sırât-ı müstekîm'e** (doğru yola) **iletir".**

"İyi iş ve güzel amel yapanlara daha güzel iyilik (Cennet), **bir de fazlası vardır. Onların yüzlerine ne bir toz bulaşır, ne de horluk. Onlar, Cennet'in yârânıdırlar ki onlar orada ebedî kalıcıdırlar".**[507]

[507] -Yûnüs Sûresi, âyet 25-26.

Kendi hür irâdeleri ile kötü işler ve kötü ameller yaptığı için sevmediği kulları hakkında da ***"Celâl "*** ini *(azametini, azâbını, gazâbını ve intikâmını)* göstermek için de Cehennem hayâtını vesîle kılan Allâhü Teâlâ, bu husûsa işâretle de şöyle buyurmaktadır:

وَالَّذِينَ كَسَبُوا السَّيِّئَاتِ جَزَاءُ سَيِّئَةٍ بِمِثْلِهَا وَتَرْهَقُهُمْ ذِلَّةٌ ط مَا لَهُمْ مِنَ اللهِ مِنْ عَاصِمٍ ج كَأَنَّمَا أُغْشِيَتْ وُجُوهُهُمْ قِطَعاً مِنَ الَّيْلِ مُظْلِماً ط أُولَئِكَ اَصْحَابُ النَّارِ ج هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ.

"Kötü iş ve kötü amel yapanlara gelince, (onların) **bir kötülüğü** (nü) **n cezâsı, ancak bir misli iledir. Kendilerini bir horluk kaplayacak. Onları, Allâh'dan** (Allâh'ın azâbından) **kurtaracak hiç bir kimse de yokdur.** (Kapkara olmuş) **yüzleri, sanki karanlık geceden bir parçaya bürünmüşdür. İşte onlar da, ateşin** (Cehennem'in) **yârânıdırlar ki kendileri onun içinde ebedî kalıcıdırlar".**[508]

Kulları hakkında Raûf, Rahîm ve Ğafûr olan Allâhü Teâlâ, bu gerçekleri bildirmekle kalmayıp -*sonsuz rahmetinin bir eseri olarak*- kendisine yönelip teslîm olan sevdiği kullarına, îmânı ve onun gereği olan ibâdetleri sevdirir, onu kalblerinde süslü ve güzel bir davranış olarak yerleştirir, bunları yapanların kalblerine geniş bir ferahlık verir ve küfrü, fıskı, isyânı ise, kötü ve çirkin bir şey' olarak gösterip nefret ettirir.

Buna rağmen bunca ni'metlerine şukr etmeyerek ve îkazlarına kulak vermeyerek nankörlükde ısrarla devam eden kulları hakkında da intikam sâhibi olan Allâhü Teâlâ, böyle olan

[508] -Yûnüs Sûresi, âyet 27.

kullarını da, *-küfrü, fıskı ve isyânı güzel bir şey' imiş gibi gösteren-* İblîs ile baş başa bırakır ve ona arkadaş yapar ki şu âyet-i kerîmeler de bu husûsları açık bir şekilde ifâde edip ortaya kor:

وَاعْلَمُوا أَنَّ فِيكُمْ رَسُولَ اللهِ ط لَوْ يُطِيعُكُمْ فِي كَثِيرٍ مِنَ ٱلْأَمْرِ لَعَنِتُّمْ وَلَكِنَّ اللهَ حَبَّبَ إِلَيْكُمُ ٱلْإِيمَانَ وَ زَيَّنَهُ فِي قُلُوبِكُمْ وَكَرَّهَ إِلَيْكُمُ الْكُفْرَ وَالْفُسُوقَ وَالْعِصْيَانَ ط أُولَئِكَ هُمُ الرَّاشِدُونَ. لا فَضْلاً مِنَ اللهِ وَنِعْمَةً ط وَاللهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ.

"(Şunu iyi) **bilin ki içinizde Allâh'ın Peygamber'i vardır. Eğer O, bir çok iş** (ler) **de size uysaydı muhakkak ki sıkıntıya uğrardınız. Fakat Allâh size îmân'ı sevdirdi. O'nu kalblerinizde süsledi. Küfr'ü, fâsık'lığı ve isyân'ı da size çirkin gösterdi. İşte rüşdünü bulanlar** (îmân'ında sâbit olanlar) **da onların ta kendileridir".**

"(Size, küfrü, fâsıklığı ve isyânı çirkin göstermesi ise), **Allâh'dan bir fazl** (-u kerem, bir lûtuf) **ve bir ni'met olmak içindir. Allâh** (her şey'i) **hakkıyle bilendir. Yegâne huküm ve hıkmet sâhibidir".**[509]

فَمَنْ يُرِدِ اللهُ أَنْ يَهْدِيَهُ يَشْرَحْ صَدْرَهُ لِلْإِسْلاَمِ ج وَمَنْ يُرِدْ أَنْ يُضِلَّهُ يَجْعَلْ صَدْرَهُ ضَيِّقاً حَرَجاً كَأَنَّمَا يَصَّعَّدُ فِي السَّمَاءِ ط كَذَلِكَ يَجْعَلُ اللهُ الرِّجْسَ عَلَى الَّذِينَ لاَ يُؤْمِنُونَ.

"Allâh kime doğru yolu gösterir, îmân'a muvaffak ederse, onun göğsünü İslâm için açar (genişletir). **Kimi de sapıklıkda bırakmak dilerse onun da kalbini son derece**

[509] -Hucurât Sûresi, âyet 7-8.

daraltır, sıkar. O da, (İslâm'ı kabûl husûsunda) **gûyâ zorla göğe çıkacakmış gibi** (kendisinde bir imkânsızlık görür). **Allâh, îmân etmeyenlerin üstüne işte böyle murdarlık çökertir".**[510]

فَاعْلَمُوا أَنَّ اللهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ.

"(İyi) **biliniz ki şübhesiz Allâh, Ğafûr ve Rahîm'dir,** (çok bağışlayıcı ve çok esirgeyicidir)".[511]

وَاعْلَمُوا أَنَّ اللهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ.

"(Şunu da iyi) **biliniz ki şübhesiz Allâh, azâbı şiddetli olandır".**[512]

اِعْلَمُوا أَنَّ اللهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ وَأَنَّ اللهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ.

"Biliniz ki Allâh, muhakkak azâbı çok çetin olandır. (Bununla berâber) **Allâh, şübhesiz Ğafûr ve Rahîm,** (çok bağışlayıcı ve çok esirgeyici) **dir".**[513]

يَا اَيُّهَا الَّذِين آمَنُوا اتَّقُوا اللهَ وَابْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِهِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ.

"Ey îmân edenler, Allâh'dan korkun. O'na yaklaşmaya (O'nun sevgisini, rızâsını kazanmaya) **vesîle arayın ve O'nun yolunda savaşın** (mücâdele ve mücâhede yapın). **Tâki murâdınıza eresiniz".**[514]

وَمَنْ يَعْشُ عَنْ ذِكْرِ الرَّحْمَنِ نُقَيِّضْ لَهُ شَيْطَاناً فَهُوَ لَهُ قَرِينٌ. وَإِنَّهُمْ لَيَصُدُّونَهُمْ عَنِ السَّبِيلِ وَيَحْسَبُون أَنَّهُمْ مُهْتَدُونَ.

---

[510] -En'âm Sûresi, âyet 125.
[511] -Mâide Sûresi, âyet 34.
[512] -Enfâl Sûresi, âyet 25.
[513] -Mâide Sûresi, âyety 98.
[514] -Mâide Sûresi, âyet 35.

حَتَّىٰ إِذَا جَاءَنَا قَالَ يَا لَيْتَ بَيْنِي وَبَيْنَكَ بُعْدَ الْمَشْرِقَيْنِ فَبِئْسَ الْقَرِينُ. وَلَنْ يَنْفَعَكُمُ الْيَوْمَ إِذْ ظَلَمْتُمْ أَنَّكُمْ فِي الْعَذَابِ مُشْتَرِكُونَ.

"Kim o Rahmân olan (çok esirgeyici olan) **Allâh'ın zikr'inden** (O'na kullukdan) **yüz çevirirse, biz de ona şeytan'ı musallat ederiz. O da onun ayrılmaz bir arkadaşı olur".**

"Bu (şeytan'lar) **da onları yoldan çıkarırlar. Onlar da kendilerinin hidâyet'e erdirilmiş olduklarını** (doğru yolda olduklarını) **sanırlar".**

"En sonunda (onların bu arkadaşlıkları) **bize geldiği zamâna** (Kıyâmet Günü'ne) **kadar sürer.** (Yanılmış olduklarını anlayınca da) **keşki senin ile benim aramda gün doğusu ile gün batısı kadar uzaklık olsaydı** (da sen bana arkadaş olmasaydın). **Sen ne kötü bir arkadaş imişsin, derler".**

"(Bu temennîniz ve pişmanlığınız) **bu gün size aslâ fâide vermez. Çünkü** (hepiniz) **zulm etdiniz. Muhakkak hepiniz de azâbda ortaklarsınız".**[515]

Bütün bu hakîkatler karşısında bize düşen görev, kalb ile îmân, dil ile senâ (*ikrâr*), beden ile ve mal ile ibâdet yapmak sûretiyle Rabb'imizin ni'metlerine şukr etmek, günahlarımızın afvi için tevbe ve istiğfâr edip O'ndan mağfiret dilemek ve O'na karşı her hangi bir nankörlükde bulunmamakdır.

Bunun için şu âyet-i kerîmenin gereğini de, hiçbir zaman hatırımızdan çıkarmamak gerekdir:

[515] -Zuhruf Sûresi, âyet 36-37-38-39.

وَلاَ تُفْسِدُوا فِي الْاَرْضِ بَعْدَ اِصْلاَحِهَا وَادْعُوهُ خَوْفاً وَطَمَعاً ط إِنَّ رَحْمَتَ اللهِ قَرِيبٌ مِنَ الْمُحْسِنِينَ.

"Yer (yüzün) **de -o, *iyi bir hâle getirilip islâh edildikden sonra*- fesadcılık etmeyin. O'na** (Cenâb-ı Hakk'a), **korkarak ve umarak, duâ edin. Şübhe yok ki iyi hareket edenlere, Allâh'ın rahmeti çok yakındır".**[516]

❋
❋ ❋

قَدْ اَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ.لا

"(Küfrün ve şirkin her çeşidinden sakınarak Tevhîd'in şartlarını noksansız yerine getirmeye çalışan, bu sûretle de nefsini tezkiye eden *-tertemiz yapan-*) **Mü'minler, muhakkak felâh bulmuşdur,** (korkduklarından emîn, umduklarına nâil olmuşlardır)**".**[517]

❋
❋ ❋

[516] -A'râf Sûresi, âyet 56.
[517] -Mü'minûn Sûresi, âyet 1.

Şirk'den uzaklaşıp Tevhîd'e yönelmeyi tavsiye eden âyet ve hadîslerden ba'zıları

Kitâbımızı tamamlarken kendimizi ve inanan insanları, zamânımızın çeşitli şirk şekillerinden kurtarıp "***Tevhîd"***e yöneltmek için, *"Tevhîd"* ve "*Şirk*" konuları ile ilgili bulduğumuz ba'zı mühim noktaların îzâhından sonra aşağıdaki âyet-i kerîmeleri hatırlatmakda da büyük bir fayda mülâhaza etmekteyiz. İbret alıp amel etmesini bilenlere ne mutlu.

وَمَا يُؤْمِنُ اَكْثَرُهُمْ بِاللهِ إِلاَّ وَهُمْ مُشْرِكُونَ.

"Onların çoğu, Allâh'a şirk koşmaksızın (ortak tutmaksızın) **îmân etmaz".**[518]

قُلْ إِنَّمَا أُمِرْتُ أَنْ اَعْبُدَ اللهَ وَلاَ أُشْرِكَ بِهِ ط إِلَيْهِ اَدْعُوا وَإِلَيْهِ مَآبِ.

"De ki : Ben ancak Allâh'a kulluk edip O'na ortak koşmamam ile emr olundum. Ben ancak O'na da'vet ederim. Dönüşüm de yalnız O'nadır".[519]

إِنَّا عَرَضْنَا ٱلْاَمَانَةَ عَلَىَ السَّمَوَاتِ وَٱلْاَرْضِ وَالْجِبَالِ فَاَبَيْنَ أَنْ يَحْمِلْنَهَا وَاَشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا ٱلْاِنْسَانُ ط إِنَّهُ كَانَ ظَلُوماً جَهُولاً. لِيُعَذِّبَ اللهُ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْمُشْرِكِينَ وَالْمُشْرِكَاتِ وَيَتُوبَ اللهُ عَلَىَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ ط وَكَانَ اللهُ غَفُوراً رَحِيماً.

---

[518] -Yûsüf Sûresi, âyet 106.
[519] -Ra'd Sûresi, âyet 36.

"Biz emâneti (işlenmesinde sevâb ve terkinde ıkâb olan namaz, oruç v.s gibi şey'leri), **göklere, yere ve dağlara arz** (ve teklîf) **etdik de onlar bunu yüklenmekden çekindiler. Bundan endîşeye düştüler. İnsan** (a gelince, o tuttu) **bunu sırtına yüklendi. Çünkü o, çok zulümkâr, çok câhildir".**

"Bunun sebebi şudur: Allâh, erkek münâfık'lar ile kadın münâfık'ları, erkek müşrik'ler ile kadın müşrik'leri azâba uğratacak, (emâneti zâyi' etdikleri için). **Erkek mü'min'ler ile kadın mü'min'lerin de tevbelerini kabûl edecekdir,** (emâneti muhâfaza etdikleri için). **Allâh, Ğafûr ve Rahîm** (çok yarlığayıcı, çok esirgeyici) **dir".**[520]

يَا اَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تُقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَيِ اللهِ وَرَسُولِهِ وَاتَّقُوا اللهَ ط إِنَّ اللهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ.

"Ey îmân edenler, Allâh'ın ve Rasûl'ünün huzûrunda (sözde, fiilde, işde ve davranışlarınızda) **öne geçmeyin. Allâh'dan korkun. Çünkü Allâh, hakkıyle işiten,** (her şey'i) **kemâliyle bilendir".**[521]

يَا اَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تَرْفَعُوا اَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ وَلاَ تَجْهَرُوا لَهُ بِالْقَوْلِ كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ أَنْ تَحْبَطَ اَعْمَالُكُمْ وَاَنْتُمْ لاَ تَشْعُرُونَ. إِنَّ الَّذِينَ يَغُضُّونَ اَصْوَاتَهُمْ عِنْدَ رَسُولِ اللهِ أُولَئِكَ الَّذِينَ امْتَحَنَ اللهُ قُلُوبَهُمْ لِلتَّقْوَى ط لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَاَجْرٌ عَظِيمٌ.

"Ey îmân edenler, seslerinizi Peygamberin sesinden yüksek çıkarmayın. O'na sözle birbirinize bağırdığınız gibi

[520] -Ahzâb Sûresi, âyet 72-73.
[521] -Hucurât Sûresi, âyet 1.

bağırmayın ki siz farkına varmadan amelleriniz boşa gidiverir".

"Hakîkat, Allâh'ın Peygamberi yanında seslerini yavaşlatanlar (yok mu?), **işte onlar -*Allâh'ın takvâ için kalblerini imtihân etdiği*- kimselerdir. Onlar için mağfiret ve büyük bir mükâfât vardır".[522]**

فَاصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ اللهِ حَقٌّ وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ وَ سَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ بِالْعَشِيِّ وَالْإِبْكَارِ.

"Şimdi sen sabr et. Çünkü Allâh'ın va'di gerçekdir. Günâhının mağfiret edilmesini iste. Akşam, sabah Rabb'ini hamd ile tesbîh (ve tenzîh) **et".[523]**

يَا اَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلّٰهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ ۚ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللهَ يَحُولُ بَيْنَ الْمَرْءِ وَقَلْبِهِ وَأَنَّهُ إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ.

"Ey îmân edenler, sizi, size hayat verecek şey'lere (dînî esâslara) **da'vet etdiği zaman Allâh'a ve Rasûl'üne icâbet edin. Bilin ki şübhesiz Allâh, kişi ile kalbi arasına girer. Siz, mutlakâ O'nun huzûrunda toplanacaksınız".[524]**

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ وَنَعْلَمَ مَا تُوَسْوِسُ بِهِ نَفْسُهُ ۚ وَنَحْنُ اَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ. إِذْ يَتَلَقَّى الْمُتَلَقِّيَانِ عَنِ الْيَمِينِ وَعَنِ الشِّمَالِ قَعِيدٌ. مَا يَلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ إِلاَّ لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ.

"And olsun, insanı biz yaratdık. Nefsinin ona ne vesveseler vermekde olduğunu da biz biliriz. (Çünkü) **biz, ona şah damarından daha yakınız".**

---

[522] -Hucurât Sûresi, âyet 2-3.
[523] -Mü'min Sûresi, âyet 55.

“Hatırla ki (insanın) **sağında, solunda oturan, onun amellerini tesbit etmekde olan iki de** (melek) **vardır”.**

“O bir söz atmaya dursun, mutlak yanında hâzır bir gözcü vardır”.[525]

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُهُ زَادَتْهُمْ إِيمَاناً وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ. ج الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلوٰةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ. ط أُولَئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقّاً لَهُمْ دَرَجَاتٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَمَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ.

“Mü’min’ler ancak onlardır ki Allâh anıldığı zaman yürekleri titrer, karşılarında âyet’leri okununca (da bu, onların) **îmân’larını artırır. Onlar ancak Rabb’lerine dayanıp güvenirler”.**

“(Mü’min’ler) **onlardır ki namazı dosdoğru kılarlar. Kendilerine rızık olarak verdiğimizden** (Allâh yolunda) **harcarlar”.**

“İşte onlar, gerçek mü’min’lerin ta kendileridir. Rabb’leri katında dereceler, yarlığanma ve sayısı bitmez, müddeti tükenmez rızık hep onlarındır”.[526]

اَلَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَالصَّابِرِينَ عَلىٰ مَا اَصَابَهُمْ وَالْمُقِيمِي الصَّلوٰةِ لا وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ.

“(Onlar, öyle mutı’ ve öyle mütevâzî mü’min’ler ki) **Allâh anılınca onların kalbleri kork** (u ile oyn) **ar. Onlar,**

---

[524] -Enfâl Sûresi, âyet 24.
[525] -Kâf Sûresi, âyet 16-17-18.
[526] -Enfâl Sûresi, âyet 2-3-4.

kendilerine isâbet eden (mihnetlere, zorluklara) **sabr edenlerdir. Namazı dosdoğru kılanlardır. Onlar, kendilerine rızık olarak verdiklerimizden bir kısmını** (hayra) **sarf ederler".**[527]

اِتَّبِعُوا مَا أُنْزِلَ إِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ وَلاَ تَتَّبِعُوا مِنْ دُونِهِ اَوْلِيَاءَ ط قَلِيلاً مَا تَذَكَّرُونَ.

"(Ey kullarım), **Rabb'inizden size inen** (Kur'ân-ı Kerîm) **e uyun. O'ndan başka** (larını) **velî'ler** (edinib de kendilerin) **e uymayın. Ne kadar az öğüt tutuyorsonuz".**[528]

وَإِلَهُكُمْ إِلَهٌ وَاحِدٌ ج لاَ إِلَهَ إِلاَّ هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ.

"Hepinizin tanrısı, (zâtında ve sıfatlarında aslâ benzeri bulunmayan) **bir tek Tanrı'dır. O'ndan başka hiç bir tanrı yokdur. Rahmân ve Rahîm** (olan ancak) **O'dur".**[529]

كُلُوا مِنْ رِزْقِ رَبِّكُمْ وَاشْكُرُوا لَهُ ط

"(Nihâyetsiz lûtf-ü kerem sâhibi) **Rabb'inizin rızkından yiyin ve O'na şukr edin.** (O'na şukr edici bir kul olun ki O da sizi sevsin ve sizden râzı olsun".[530]

قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللهُ وَيَغْفِرْلَكُمْ ذُنُوبَكُمْ ط وَاللهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ. قُلْ اَطِيعُوا اللهَ وَالرَّسُولَ ج فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّ اللهَ لاَ يُحِبُّ الْكَافِرِينَ.

"(Habîbim) **de ki : Eğer Allâh'ı seviyorsanız hemen bana uyun ki Allâh da sizi sevsin ve suçlarınızı mağfiret etsin. Çünkü Allâh, Ğafûr ve Rahîm** (çok yarlığayıcı, çok esirgeyici) **dir".**

---

[527] -Hacc Sûresi, âyet 35.
[528] -A'râf Sûresi, âyet 3.
[529] -Bakara Sûresi, âyet 163.
[530] -Sebe' Sûresi, âyet 15.

"De ki: Allâh'a ve Peygamber'e itâat edin. Eğer yüz çevirirlerse şübhesiz ki Allâh da o kâfirleri sevmez".[531]

وَمَنْ يُطِعِ اللهَ وَالرَّسُولَ فَأُولَئِكَ مَعَ الَّذِينَ اَنْعَمَ اللهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّنَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ ج وَحَسُنَ أُولَئِكَ رَفِيقاً.

"Kim Allâh'a ve Peygamber'e itâat ederse işte onlar, Allâh'ın kendilerine ni'met'ler verdiği peygamber'ler, sıddîk'ler, şehîd'ler ve sâlih'ler ile berâberdirler. Onlar ne iyi arkadaştırlar".[532]

يَا اَيُّهَا ٱلاِنْسَانُ مَا غَرَّكَ بِرَبِّكَ الْكَرِيمِ.لا

"Ey insan, (lûtf-ü) **keremi bol olan** (nihâyetsiz kerem sâhibi olan) **Rabb'ine karşı seni aldatan** (seni gaflete düşüren) **ne?** (ki O'na isyân ediyorsun da Tevhîd'e yönelmiyorsun?)".[533]

قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ اَسْرَفُوا عَلىَ اَنْفُسِهِمْ لآ تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللهِ ط إِنَّ اللهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعاً ط إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ.

وَاَنِيبُوا إِلىَ رَبِّكُمْ وَاَسْلِمُوا لَهُ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ ثُمَّ لآ يُنْصَرُونَ.

وَاتَّبِعُوا اَحْسَنَ مَا اُنْزِلَ إِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ بَغْتَةً وَاَنْتُمْ لآ تَشْعُرُونَ.

"(Yâ Muhammed, tarafımdan onlara) **de ki : Ey nefislerine karşı aşırı giden** (günahkâr) **kullarım, Allâh'ın rahmet'inden ümid kesmeyin.** (Eğer şirk'den sakınır ve günahlarınıza tevbe ederseniz) **Allâh bütün günahları bağışlar. Çünkü O, çok bağışlayıcı, çok esirgeyicidir".**

---

[531] -Âl-i İmrân Sûresi, âyet 31-32.
[532] -Nisâ' Sûresi, âyet 69.
[533] -İnfitâr Sûresi, âyet 6.

"Size azâb gelip çatmadan Rabb'inize dönün ve O'na teslim olun. Sonra size yardım edilmez".

"Ansızın ve hiç farkına varmadığınız bir sırada, size azâb gelmezden önce Rabb'inizden size indirilenin en güzeli (olan Kur'ân'a ve peygamberlerin en hayırlısı olan Hazreti Muhammed'e) **uyun".**[534]

Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm* da aşağıdaki hadîs-i şerîflerinde, insanların kişiliğini belirtmek, dünyevî ve uhrevî durumlarını açıklamak için şöyle buyurmuşdur:

اَلْمَرْءُ مَعَ مَنْ اَحَبَّ.

"*Kişi, sevdiği kimse ile berâberdir".*[535]

يُحْشَرُ الْمَرْءُ مَعَ مَنْ اَحَبَّ.

"Kişi, sevdiği kimse ile berâber haşr olunur".

اَلْمَرْءُ مَعَ مَنْ اَحَبَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ.

"Kişi, kıyâmet gününde, sevdikleri ile berâberdir".[536]

مَنْ اَحَبَّ شَيْئاً اَكْثَرَ ذِكْرَهُ.

"Kim bir şey'i severse onu çok zikr eder".[537]

❋

❋ ❋

[534] -Zümer Sûresi, âyet 53-54-55.
[535] -Sahîhu'l-Buhârî, Kitâbü'l-Edeb, Cüz'.8.ss.48.
Et-Tâcü'l-Câmiu li'l-Usûl fî Ehâdîsi'r-Rasûl, s.a.v. C.5.ss.80.
Eş-Şeyh Mansûr Ali Nâsıf.
[536] -Riyâzü's-Sâlihîn,C.1.ss.22-23. (20 nolu hadîs-i şerîf).

İslâm'da küfre imrenmek câiz midir?

Müslümân'ların dünyevî ve uhrevî hayâtını olumsuz yönde etkileyen konuların en mühimlerinden birisi de, küfür ve şirk erbâbının yaşayışlarına, ihtişam ve debdebelerine, dünyâ hayâtındaki saltanatlarına imrenerek onlar gibi olmaya çalışmalarıdır. Çünkü Cenâb-ı Hakk, vermiş olduğu sonsuz ni'metlerine karşı nankörlük edip küfür ve şirk yollarını tercih eden kullarını, **"Sırât-ı müstekîm'e:** *En doğru yola***"** yöneltmek için, *-rahmetinin ve hikmetinin bir gereği olarak-* bir çok konularda imtihân etdiği gibi, bir kısım kâfirleri de dünyâ hayâtının ihtişâmına, zînet ve debdebelerine sâhib kılarak *-o malların, mülklerin, ni'metlerin hukûkuna riâyet edip etmedikleri konusunda-* imtihân etmektedir. Bunun için îmân sâhibi Müslümân'ların, böyle kimselerin yaşayışlarına imrenerek onlar gibi olmaya çalışmaları, bu sûretle de Cenâb-ı Hakk'ın emir ve nehiy'lerinin dışına çıkmaları, aslâ câiz değildir. Çünkü Cenâb-ı Hakk, Kur'ân-ı Kerîm'inde şöyle buyurmaktadır:

مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْحَيَوةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا نُوَفِّ إِلَيْهِمْ اَعْمَالَهُمْ فِيهَا وَهُمْ فِيهَا لاَ يُبْخَسُونَ. أُولَئِكَ الَّذِينَ لَيْسَ لَهُمْ فِي ٱلآخِرَةِ إِلاَّ النَّارُ ز وَحَبِطَ مَا صَنَعُوا فِيهَا وَبَاطِلٌ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ.

"Kim (yalnız) **dünyâ hayâtını ve onun zînetini isterse, onların işlerinin karşılığını orada onlara tam olarak veririz ve onlar orada hiç bir zarara uğratılmazlar".**

---

[537] -Kenzü'l-İrfân.

"İşte onlar, âhiret'de kendileri için ateşden başka hiç bir şey'leri olmayan kimselerdir. (Dünyâda) **yaptıkları da boşa gitmişdir. Hâlen yapmakda oldukları şey'ler zâten bâtıldır".**[538]

مَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ ٱلْآخِرَةِ نَزِدْ لَهُ فِي حَرْثِهِ ۚ وَمَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ الدُّنْيَا نُؤْتِهِ مِنْهَا وَمَا لَهُ فِي ٱلْآخِرَةِ مِنْ نَصِيبٍ.

"Kim âhiret hars'ini (ekimini, gelirini, sevâbını) **isterse ona ondan bol bol veririz. Kim de dünyâ hars'ini** (ekimini, gelirini, elinin emeği olan her şey'in karşılığını) **isterse ona da** (yalnız) **ondan veririz. Fakat onun için âhiret'de hiç bir nasîb yokdur".**[539]

Evet, dünyâ hayâtının bütün ni'metlerinden istifâde etmek, Müslümân'ların da hakkıdır. Fakat bu hakkı kullanırken Cenâb-ı Hakk'ın bizleri imtihân etmek için koymuş olduğu ölçülerin dışına çıkmamak, gereği gibi O'na şukr edip kulluk yapmak, isyankâr olup küfür ve şirk yolunu tercih etmemek lâzımdır. Çünkü küfür ve şirk sâhibleri gibi davranmak ve onda israr etmek, ebedî olarak rahmetden ve ni'metden mahrûm olmaya sebeb olur.

Cenâb-ı Hakk, Âdem *aleyhi's-selâm'*ı ve eşi Havvâ *radıye'llâhü anhâ* 'yı Cennet'de halk etdiği zaman onlara -*geniş bir hurriyyet vererek ve Cennet'in tüm ni'metlerini hizmetlerine âmâde kılarak*- şöyle demişdi:

وَقُلْنَا يَا آدَمُ اسْكُنْ أَنْتَ وَزَوْجُكَ الْجَنَّةَ وَكُلاَ مِنْهَا رَغَداً حَيْثُ شِئْتُمَا ص وَلاَ تَقْرَبَا هَذِهِ الشَّجَرَةَ فَتَكُونَا مِنَ الظَّالِمِينَ.

---

[538] -Hûd Sûresi, âyet 15-16.
[539] -Şûrâ Sûresi, âyet 20.

"Ve demişdik ki : -Ey Âdem, sen eşinle birlikde Cennet'de (bir mekân tutup) **yerleş. İkiniz de dilediğiniz şekilde** (Cennet'in yiyeceklerinden) **yeyin** (ve dilediğiniz şekilde gezin, dolaşın, istifâde edin). (Fakat) **şu ağaca yaklaşmayın.** (Eğer o ağaca yaklaşırsanız) **ikiniz de** (nefsine) **zulm eden** (kendisine yazık eden zâlim) **lerden olursunuz".**[540]

Bu ilâhi uyarıya rağmen onlar, -İblîs'in de, *"Bu ağacın meyvesinden yerseniz iki melek olacaksınız veyâ Cennet'de ebedî kalacaksınız gibi"* yanıltmaları netîcesinde- bu ağaca yaklaşıp onun meyvesinden istifâde etmeye başlayınca derhal üzerlerindeki Cennet elbîseleri soyularak Cennet'den çıkarılmışlar ve yer yüzüne indirilmişlerdir.

Bu âyet-i kerîmede belirtildiği gibi dünyâ hayâtı da bizim için bir cennet gibidir. Bunun için Cenâb-ı Hakk, bizleri de imtihân etmek için -*sanki*- şöyle buyurmaktadır:

Ey kullarım, dünyâ hayâtı sizler için bir cennet misâlidir. Orada bir mekân tutun. Ailenizle, eşinizle, dostunuzla birlikde dilediğiniz yerde dilediğiniz şekilde yiyin, için, gezin, dolaşın ve dünyâ hayâtının ni'metlerinden -emir ve nehiy'lerim doğrultusunda- istifâde edin. Ezeldeki ahdinize sadık kalıp kalmadığınız husûsunda, sizi imtihân ediyoruz. Eğer emirlerimizi tutup nehiy'lerimizden kaçmazsanız o zaman nefsine zulm eden zâlimlerden olursunuz ve benim rahmetimden -İblîs gibi- mahrûm kalırsınız. Onun için beni gereği gibi tanıyın, emir'lerimi tutup nehiy'lerimden kaçın ve bana kulluk yapın ki ben de sizi ***cemâl****'imi göreceğiniz Cennet'lerime lâyık bulup ebedî mutluluğa erdireyim.*

[540] -Bakara Sûresi, âyet 35.ve A'râf Sûresi, âyet 19.

Bunun için küfre imrenerek onlar gibi bir yaşam tarzı sürdürmek isteyen kullarını, küfür ve şirk tehlikelerinden korumak ve onları rahmetine gark etmek isteyen Allâhü Teâlâ, Kur'ân-ı Kerîm'inde şöyle buyurmaktadır:

وَلاَ تَمُدَّنَّ عَيْنَيْكَ إِلىَ مَا مَتَّعْنَا بِهِ اَزْوَاجاً مِنْهُمْ زَهْرَةَ الْحَيَوةِ الدُّنْيَا لِنَفْتِنَهُمْ فِيهِ ط وَرِزْقُ رَبِّكَ خَيْرٌ وَاَبْقىَ. وَاْمُرْ اَهْلَكَ بِالصَّلوةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا ط لاَ نَسْئَلُكَ رِزْقاً ط نَحْنُ نَرْزُقُكَ ط وَالْعَاقِبَةُ لِلتَّقْوىَ.

"Onlardan (kâfirlerden) **bir sınıfa, sırf fitneye düşürmek** (imtihân etmek) **için,** (verdiğimiz ve) **fâidelendirdiğimiz** (bu) **dünyâ hayâtına âid zînetlere ve debdebelere sakın gözünü dikme. Rabb'inin rızkı hem daha hayırlı, hem daha süreklidir".**

"Ehline (ve ümmetine) **namazı emret. Kendin de ona sebât ile devâm eyle. Biz senden bir rızık istemiyoruz. Seni biz rızıklandırıyoruz.** (Güzel) **âkıbet takvâ** (erbâbı) **nındır".**[541]

وَلَوْ لاَ أَنْ يَكُونَ النَّاسُ اُمَّةً وَاحِدَةً لَجَعَلْنَا لِمَنْ يَكْفُرُ بِالرَّحْمَنِ لِبُيُوتِهِمْ سُقُفاً مِنْ فِضَّةٍ وَمَعَارِجَ عَلَيْهَا يَظْهَرُونَ. لا وَلِبُيُوتِهِمْ اَبْوَاباً وَسُرُراً عَلَيْهَا يَتَّكِؤُنَ لا. وَزُخْرُفاً. ط وَإِنْ كُلُّ ذَلِكَ لَمَّا متاعُ الْحَيَوةِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةُ عِنْدَ رَبِّكَ لِلْمُتَّقِينَ.

"Eğer (bütün) **insanlar** (küfre imrenecek) **bir tek ümmet hâline gelmeyecek olsalardı, O Rahmân olan** (Allâh) **a küfr edenlerin evlerinin tavanlarını, üstünden çıkacakları merdivenleri",**

[541] -Tâ Hâ Sûresi, âyet 131-132.

"Odalarının kapılarını, üzerine yaslanacakları tahtları hep gümüşden yapardık".

"(Onları) **altın zînetler** (e boğardık) **Bunların hepsi dünyâ hayâtının geçici metâından başka şey'ler değildir. Âhiret** (seâdeti) **ise Rabb'inin ındinde** (ancak küfür, şirk ve meâsî'den) **kaçınanlara mahsûsdur".**[542]

İkiyüz seneye yakın bir zamandan beri daha medenî olma hevâ ve hevesine kapılarak kendi değerlerimizi bırakıp batılılaşmaya çalışmak da, küfre imrenmenin ve onlara şirin görünmeye çalışmanın acı bir netîcesinden başka bir şey' değildir. Şu âyet-i kerîmeler ise, bu acı netîcenin açık bir ifâdesi olarak gözlerimizin önünde okunup durmaktadır:

وَلَنْ تَرْضَى عَنْكَ الْيَهُودُ وَلاَ النَّصَارَى حَتَّى تَتَّبِعَ مِلَّتَهُمْ ط قُلْ إِنَّ هُدَى اللهِ هُوَ الْهُدَى وَلَئِنِ اتَّبَعْتَ اَهْوَاءَهُمْ بَعْدَ الَّذِي جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ لا مَا لَكَ مِنَ اللهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلاَ نَصِيرٍ.

"Ne Yahûdî'ler, ne Hıristiyan'lar -*sen onların dînine (milletine) uyuncaya kadar-* aslâ senden hoşnûd olmaz (lar). **De ki: -*Allâh'ın hidâyet (yolu olan İslâm yok mu? İşte) doğru yolun ta kendisi odur-*. Eğer** (vahy ile) **sana gelen** (bunca) **ilimden sonra** (bi'l-farz) **onların hevâ** (ve heves) **lerine uyacak olursan, and olsun, Allâh'dan (*başka seni koruyacak*) ne hakîkî bir dost, ne de hakîkî bir yardımcı yokdur".**[543]

يَا اَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى اَوْلِيَاءَ ۘ بَعْضُهُمْ اَوْلِيَاءُ بَعْضٍ ط وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ ط إِنَّ اللهَ لاَ يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ.

---

[542] -Zuhrûf Sûresi, âyet 33-34-35.
[543] -Bakara Sûresi, âyet 120.

"Ey îmân edenler, Yahûdî'leri de, Nasrânî'leri de kendinize yâr (ve üstünüze hâkim) **tutmayın** (kendinizden üstün görmeyin). **Onlar** (ancak) **birbirinin yârânıdırlar. İçinizden kim onları dost** (ve hâkim) **edinirse, o da onlardandır. Şübhesiz Allâh, o zâlimler gürâhuna muvaffakıyyet vermez".**[544]

Bununla berâber batının ilmî değerlerine imrenip onları alıp getirmek gerekirken,

"İlim, mü'min'in yitiğidir, nerede bulursanız alın".

سَلوُا عِلْماً نَافِعاً وَتَعَوَّذُوا مِنْ عِلْمٍ لاَ يَنْفَعُ.

"Siz, faydalı bilgiyi isteyiniz ve faydasız ilimden Allâh'a sığınınız".[545]

gibi hadîs-i şerîflerin bildirdiği değerlere ehemmiyet vermeyerek, batılılaşmak sevdasına kapılan ve küfrün ihtişamlı dünyâ hayâtına hayran kalıp onlar gibi olmayı arzû eden kimseler ve aynı fikrı benimseyip,

Diyâr-ı küfrü gezdim beldeler kâşâneler gördüm,
Dolaştım mülk-i İslâm'ı bütün vîrâneler gördüm.

diyenler, herhalde kâşâneler içindeki kalbi paslanmış, insanlıkdan yoksun zavallılara imrenip; virâneler içindeki îmânı bütün mutluluk timsâli Müslümân'ları aşağı görüp yerseler gerektir ki bu mısrâları terennüm etmişlerdir.

Şu halde küfre imrenip onlar gibi sâdece dünyâ hayatının ihtişâmını istemek yerine, Allâhü Teâlâ'nın varlığına, birliğine,

---

[544] -Mâide Sûresi, âyet 51.
[545] -İbn-i Mâce, Duâ, 3.

noksan sıfatlardan münezzeh olup kemâl sıfatları ile muttasıf bulunduğuna inanarak O'nun vermiş olduğu her ni'meti, O'nun koymuş olduğu ölçüler dâhilinde kullanıp güzel bir hayat sürmek, bunun netîcesinde de dünyevî ve uhrevî mutlu bir netîceye kavuşmak, en akıllı bir yaşam tarzıdır. Ne mutlu böyle bir yaşam tarzını yakalayıp o yolda ömür tüketenlere.

Evet, *-fırsat elden gitmeden, kuş kafesden uçmadan, eyvâh aldanmışım, yazıklar olsun bana demeden-* aklımızı kulanıp îmân ve İslâm yolunu seçerek şu âyet-i kerîme'lerin muhâtabı olan inançsız insanlardan olmamak, en akıllı, en kazançlı ve en mutlu bir yoldur:

وَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ جَعَلْنَا بَيْنَكَ وَبَيْنَ الَّذِينَ لاَ يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ حِجَاباً مَسْتُوراً. ۙ وَجَعَلْنَا عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ أَكِنَّةً أَنْ يَفْقَهُوهُ وَفِي آذَانِهِمْ وَقْراً ۖ وَإِذَا ذَكَرْتَ رَبَّكَ فِي الْقُرْآنِ وَحْدَهُ وَلَّوْا عَلَىٰ أَدْبَارِهِمْ نُفُوراً.

"Sen Kur'ân'ı okuduğun zaman seninle âhirete inanmazların arasına gizli bir perde çekeriz (de kendilerine okuduğunu idrâk etmezler)**".**

"Onların kalbleri üzerine, onu (Kur'ân'ı) **iyice anlamalarına** (engel) **perdeler gerer, kulaklarına bir ağırlık veririz. Sen, Kur'ân'da Rabbini bir tek olarak andığın vakit onlar ürkek ürkek arkalarını çevirirler".**[546]

❋

❋ ❋

[546] -İsrâ' Sûresi, âyet 45-46.

Evet

Aldanma dünyânın ni'metine
Ne kadar süslü olsa da,
Kazanmaya bak rızâu'llâh'ı
Ne kadar müşkil olsa da.

Zîrâ,

"Sanma ey hâce kim
senden zer-u sîm isterler,
Yevme lâ yenfeu'da
Kalb-i selîm isterler".[547]

❋ ❋ ❋

وَلاَ تَدْعُ مَعَ اللهِ اِلَهاً آخَرَ ۘ لآ اِلَهَ اِلاَّ هُوَ ۧ كُلُّ شَيْءٍ هالِكٌ اِلاَّ وَجْهَهُ ط لَهُ الْحُكْمُ وَاِلَيْهِ تُرْجَعُونَ.

"Allâh ile birlikde başka bir Tanrı daha (edinib de ona) **tapma. O'ndan başka hiçbir Tanrı** (hiçbir ma'bûd) **yokdur. O'nun zâtından başka her şey' helâk olucudur. Huküm O'nundur ve siz ancak O'na döndürül** (üb götürül) **eceksiniz".**[548]

❋
❋ ❋

---

[547] -**Hâce:** Hoca.
Zer : Altın.
Sîm : Gümüş.
Yevme lâ yenfeu: Kendi amelinden başka hiçbir şey'in ve hiçbir kimsenin fayda vermeyeceği kıyâmet günü, mahşerdeki hısâb günü.
Kalb-i selîm: Her türlü küfür, şirk ve isyan hallerinden uzak olarak Allâhü Teâlâ'ya yönelip teslîm olmuş temiz kalb. Böyle bir kalbde Allâh sevgisinden ve Allâh korkusundan başka hiçbir şey' yer etmez.

[548] -Kasas Sûresi, âyet 88.

İslâm'da birlik, yaşamda dirlik

İslâm'da birlik yaşamda dirlik, bütün mutlulukların ilki, dünyevî ve uhrevî seâdetin anahtarıdır.

Bunun için ilk peygamber Hazreti Âdem *aleyhi's-selâm'*dan son peygamber Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm'*a kadar gelip geçen bütün peygamberlerin Allâhü Teâlâ'dan vahy ile alıp ümmetlerine teblîğ etdikleri dînî esâsların hepsinin hakk ve gerçek olduğunu kabûl edip inanmak ve onlara uymak, farz ma'nâsında vâcib'dir ki -*bir hadîs-i şerîfde, her gün yatsı namâzından sonra okunması tavsıye edilen*- aşağıdaki âyet-i kerîme, bu hakîkati ifâde eden âyet-i kerîmelerden biridir:

آمَنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ ط كُلٌّ آمَنَ بِاللهِ وَمَلَئِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ ط لاَ نُفَرِّقُ بَيْنَ اَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ قف وَقَالُوْا سَمِعْنَا وَاَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ.

"O Peygamber, kendisine Rabb'inden indirilene îmân etdi; müminler de (îmân etdi). (Onlardan) **her biri Allâh'a, O'nun meleklerine, kitâblarına, peygamberlerine inandı. -*Peygamberlerin hiç birini diğerlerinin arasından ayırmayız (hepsine inanırız),* ***dinledik*** *(kabûl etdik, emrine)* ***itâat etdik. Ey Rabb'imiz, mağfiretini*** *(isteriz).* ***Son varış*** *(ışımız)* ***ancak Sanadır-*** **dediler".**[549]

Bununla berâber bu peygamberlerin teblîğ edip bildirdikleri dînlerin hepsi de zamanla ya tahrif edilmiş veyâ muhtelif

[549] -Bakara Sûresi, âyet 265.

şekillerde asıllarını kaybetmiş olduğundan, ancak onlardan ba'zı kırıntılar kalmışdır. İslâm'dan önce, Mekke'de, Hazreti İbrâhim *aleyhi's-selâm'*ın teblîğ etmiş olduğu ***Tevhîd dîni*** 'nin esâslarından ba'zılarını bilip onlara inanan ve kendilerine ***"Hanif "*** denilen bir kaç kişinin bulunması veyâ Kur'ân-ı Kerîm'de bulunan *"on emrin",* aslı tahrif edilmiş olan İncîl'de de bulunması gibi.[550]

Bütün bu dînî esâsların asılları tahrif edilip bozulduğu için Kur'ân-ı Kerîm ve İslâm dîni gelince, önceki kitâbları ve bu dinlerin hepsini nesh ederek onları hukümsüz bırakmışdır.

Bunun için İslâm'da, kendi dînî esâslarını, kitâbını ve kitâbının gösterdiği yolu terk ederek *-aslı tahrif edilerek bozulmuş-* eski ilimler ile uğraşmak veyâ eski bâtıl inanç ve âdetleri bulup onları yeniden canlandırmaya çalışmak, hoş karşılanmayan bir davranış olarak vasıflandırılmışdır.

Çünkü Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm,* ba'zı Sahâbe'lerin, Yahûdî'lerden duydukları ba'zı sözleri, kendisine söyledikleri zaman şöyle buyurmuşdur:

---

[550] -**Evâmir-i aşere: On emir.**
En'âm sûresinin (151-152) nci âyet-i kerîmelerinde ifâfde buyurulan bu on emir, özetle şöyledir:
1-Allâhü Teâlâ'ya şirk koşmamak,
2-Anaya, babaya iyilik etmek,
3-Çocukları öldürmemek,
4-Zinaya ve benzeri kötülüklere yaklaşmamak,
5-Haksız yere adam öldürmemek,
6-Yetim mallarını haksız yere yememek,
7-Ölçü ve tartıları doğrulukla yapmak,
8-Bir kimseye gücünün dışında bir teklifde bulunmamak,
9-Söz, söylendiği zaman, *-akraba da olsa-* adaleti gözetmek,
10-Allâhın ahdini *-verilen sözü-* yerine getirmek.

"Bir toplum, kendi peygamberlerinin getirdiklerini bırakıb da başkalarının peygamberlerinin getirdiklerine veyâ kendi kitâblarının dışında başkalarının kitâblarına ilgi gösterirse, böyle bir davranış, onların ahmaklıklarına veyâ sapıklıklarına kâfîdir".[551]

Bu hâdise üzerine Ankebût sûresi'nin (51) nci âyet-i kerîmesi nâzil olmuşdur ki şöyledir:

أَوَلَمْ يَكْفِهِمْ أَنَّا اَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ يُتْلَى عَلَيْهِمْ ط إِنَّ فِي ذَلِكَ لَرَحْمَةً وَذِكْرَى لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ.ع

"Sana indirdiğimiz o kitâb *-ki* *(ardı arası kesilmeden, kıyâmete kadar)* *karşılarında okunub duruyor-*, onlara kâfî gelmedi mi? (ihtiyaçlarına cevâb vermedi mi?). **Onda îmân edecek bir toplum için elbetde** (büyük) **bir rahmet** (ve ni'met) **ve öğüt var".**[552]

Aşağıdaki âyet-i kerîme de, yukarıda açıklanıp îzah edilen konuları, ap-açık bir şekilde te'yîd etmektedir:

وَتَقَطَّعُوا اَمْرَهُمْ بَيْنَهُمْ ط كُلٌّ إِلَيْنَا رَاجِعُونَ.ع

"(Yahûdî'lerden ve Hıristiyan'lardan ba'zıları) **aralarında,** (din) **işlerinde fırka fırka oldular** (ihtilâfa düşdüler). (Bununla berâber) **hepsi de yine ancak bize dönücülerdir".**[553]

Şu halde dünyâda ve âhiretde mutlu olmak istiyorsak, aşağıdaki ilâhî emirlerin gereğini, Rabb'imiz Allâhü Teâlâ'nın murâdına ve rızâsına uygun bir şekilde yerine getirmeye

[551] -Hayâtü's-sahâbe, C.3.ss.434. İbn-i Abdü'l-Berr (Câmi) inde.2/40.
[552] -Ankebût Sûresi, âyet 51.
[553] -Enbiyâ' Sûresi, âyet 93.

çalışarak ömrümüz boyunca ta'vîz vermeden, hevâ ve hevese uymadan, bir gevşeklik ve ihmallik göstermeden vaz geçilmez bir şiârımız olmalıdır. Ne mutlu bu yolu, kendisine şiâr edinmesini bilenlere...

إِنَّ هَذِهِ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً ز وَأَنَا رَبُّكُمْ فَاعْبُدُونِ.

"Hakîkat, şu (Tevhîd ve İslâm dîni), **bir tek din olarak, sizin dîninizdir. Ben de sizin Rabb'inizim. O halde** (başkasına değil) **bana kulluk edin".**[554]

وَإِلَهُكُمْ إِلَهٌ وَاحِدٌ ج لآ إِلَهَ إِلاَّ هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ.ع

"Hepinizin tanrısı *(zâtında, sıfatlarında, fiillerinde ve kudretinde aslâ bir benzeri bulunmayan)* **bir tek Tanrı'dır. O'ndan başka hiç bir tanrı yokdur. O, Rahmân'dır, Rahîm'dir".**[555]

إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللهِ ٱلإِسْلاَمُ قف

"Hak dîn, Allâh ındinde (ancak) **İslâm'dır".**[556]

وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ ٱلإِسْلاَمِ دِيناً فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ ج وَهُوَ فِي ٱلآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ.

"Kim İslâm'dan başka bir dîn ararsa ondan (bu dîn) **aslâ kabûl olunmaz ve o, âhiretde de en büyük zarara uğrayanlardandır".**[557]

وَمَنْ يَعْمَلْ سُوءاً أَوْ يَظْلِمْ نَفْسَهُ ثُمَّ يَسْتَغْفِرِ اللهَ يَجِدِ اللهَ غَفُوراً رَحِيماً.

"Kim bir kötülük yapar, yâhud nefsine zulm eder de sonra Allâh'dan mağfiret dilerse o, Allâh'ı çok yarlığayıcı, çok esirgeyici bulur".[558]

---

[554] -Enbiyâ' Sûresi, âyet 92.
[555] -Bakara Sûresi, âyet163.
[556] -Âl-i İmrân Sûresi, âyet 19.
[557] -Âl-i İmrân Sûresi, âyet 85.
[558] -Nisâ' Sûresi, âyet 110.

وَالَّذِينَ إِذَا فَعَلُوا فَاحِشَةً أَوْ ظَلَمُوا اَنْفُسَهُمْ ذَكَرُوا اللهَ فَاسْتَغْفَرُوا لِذُنُوبِهِمْ ص وَمَنْ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلاَّ اللهُ ص وَلَمْ يُصِرُّوا عَلىَ مَا فَعَلُوا وَهُمْ يَعْلَمُونَ.

"(O takvâ sâhibleri) **çirkin bir günah işledikleri, yâhud nefislerine zulm etdikleri vakit hemen Allâh'ı hatırlayarak günahlarının bağışlanmasını** (mağfiret edilmesini) **isteyenlerdir. Günahları Allâh'dan başka kim mağfiret edebilir. Bir de onlar, işledikleri** (günah) **üzerinde, bilib dururlarken, ısrâr etmeyenlerdir".**[559]

Şu halde İslâm'da birlik ve yaşamda dirlik, bütün mutlulukların ilki, huzûr ve refâhın esâsı, dünyevî ve uhrevî seâdetin temeli olduğundan her an kendisine muhtâç olduğumuz Rabb'imizin rızâsını kazanarak lûtf-u ihsânına nâil olmaya, afv ve mağfiretini elde etmeye çalışmak, vaz geçilmez bir şiârımız olmalıdır.

❋

❋ ❋

[559] -Âl-i İmrân Sûresi, âyet 135.
Buradaki ***"fâhişe"*** lâfzının, çirkin bir günâhı işleyen ma'nâsına;
"nefsine zulm eden" lâfzının da, o kimseyi yalan şâhitlik ile, bâtıl sözler ile himâye edip koruyan ma'nâsına, olduğunu söyleyenler vardır.
Kur'ân-ı Hakîm ve Meâl-i Kerîm, C.1.ss.104. Hasan Basri Çantay.

❋

❋ ❋

إِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ لِلْإِنْسَانِ عَدُوّاً مُبِيناً.

"Şeytan, muhakkak insanın ap-açık bir düşmanıdır".[560]

إِنَّ كَيْدَ الشَّيْطَانِ كَانَ ضَعِيفاً.

"Şübhesiz ki şeytan'ın hîlekârlığı, zaif'dir".[561]

❋

❋ ❋

[560] -İsrâ' Sûresi, âyet 53.

[561] -Nisâ' Sûresi, âyet 76.

Görünmeyen varlıkların ve kuvvetlerin varlığını ve bunlardan **İblîs**'in, insanların kalbine yalan yanlış şey'leri ilkâ' ederek (*telkin ederek, bırakarak)* onları yanlış yollara sevk etmesi, bu sûretle de onlara arkadaş olup onları hakk yoldan çıkarması konusunu, bir cep telefonuna veyâ bir bilgisayara gönderilen mesajları ve benzerlerini düşünürsek daha iyi anlamış oluruz.

Dinler arası diyalog (uzlaşma) ve **Hoşgörü** felsefesi

İslâm Dîni'nin ve onun mensûbları olan Müslümân'ların aleyhinde çalışan düşmanlar, târih boyunca eksik olmadığı gibi zamânımızda da -***Dinler arası uzlaşma ve Hoşgörü*** *felsefesi nâmı altında-* bu çalışmaların daha değişik bir siyâset ve daha şeytânî bir kelime oyunları ile Müslümân'ların inanç ve yaşayışlarına bir takım şübheler sokarak kendi inanç ve mel'ûn emellerini gerçekleştirmeye çalıştıklarını esefle görüyür ve şâhit oluyoruz.

Halbuki İslâm Dîni'nde **"İ'lâ-i kelimetü'llâh:***İslâm Dîni'ni ve Tevhîd akîdesini şânına lâyık bir şekilde yüceltip yaymak***"** esâs olduğu halde, asıl görevleri,

وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ حَتَّىٰ نَعْلَمَ الْمُجَاهِدِينَ مِنْكُمْ وَالصَّابِرِينَ ۙ وَنَبْلُوَا اَخْبَارَكُمْ.

"And olsun sizi imtihân edeceğiz. Tâki içinizden micâhidleri ve sabr-u sebât edenleri belirtelim., Haberlerinizi açıklıyalım".[562]

âyet-i kerîmesinde ve buna benzer diğer âyet-i kerîme ve hadîs-i şerîflerde ifâde buyurulan **"Fî sebîli'llâh bir cihâd:** *Allâh rızâsı için Allâh yolunda yapılan bir mücâdele ve mücâhede* **"** olması lâzım gelirken *-sözde ba'zı din adamlarının bu konuda-* onlarla birlikde hem fikir olduklarını ve onlarla

[562] -Muhammed Sûresi, âyet 31.

birlikde çalıştıklarını da yine esefle görüyor ve müşâhede ediyoruz.

Halbuki böyle bir davranış,

وَلاَ تَلْبِسُوا الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَتَكْتُمُوا الْحَقَّ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ.

"Kendiniz bilib dururken hakk'ı bâtıl'a karışdırmayın ve hakk'ı (gerçeği) **gizlemeyin".**[563]

meâlindeki âyet-i kerîme ve benzerlerine göre, ilim ehli olan kimselere ve İslâm ahlâkı ile ahlâklanmaya çalışan Müslümân'lara aslâ yakışmayan ve sâhib olduğu yüce vasıf ile bağdaşmayan bir haldir. Bi'l-hâssa dînî ilimlerde şerefli bir vasıf kazanmış bir İslâm âliminin, herhangi bir ta'vîzde bulunmadan Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm*'ın sîreti *(tavrı, gidişi)* üzere bulunması lâzım geldiği halde *-ba'zı kimselerin hîleli arzû, istek ve oyunlarına uyarak-* dînî konularda müdâhene ve ta'vîzde bulunması aslâ câiz değildir.

İlk insan ve ilk peygamber Hazreti Âdem *aleyhi's-selâm*'dan son peygamber Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm*'a kadar gelip geçen bütün peygamberlerin teblîğ edip bi'z-zât yaşayarak toplum yaşamlarına sundukarı ilâhî dînlerin hepsi de hakk ve gerçek olduğu halde zamanla tahrîf edilip asılları bozulmuş olduğundan en son gelen Kur'ân-ı Kerîm ve İslâm dîni, onların hepsini **nesh** ederek hukümsüz bırakmışdır.

Bunun için İslâm'da, kendi dînî esâslarını, kitâbını ve bu kitâbın gösterdiği İslâm yolunu terk ederek *-İslâm Dîni'ni aşağılayıcı bir tavırla aslı tahrîf edilerek bozulmuş olan-* eski

[563] Bakara Sûresi, âyet 42.

dînler ve ilimler ile uğraşmak, sanki bir anlaşmazlık varmış gibi **uzlaşma** nâmı altında İslâm'ı onların seviyyesine indirmek veyâ eski bâtıl inanç ve âdetleri bulup onları yeniden canlandırmaya çalışmak, İslâm'da, hoş karşılanmayan bir davranış olarak vasıflandırılmışdır.

Çünkü Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm,* ba'zı Sahâbe'lerin, Yahûdî'lerden duydukları ba'zı sözleri, kendisine söyledikleri zaman şöyle buyurmuşdur.

*"Bir toplum, kendi peygamberlerinin getirdiklerini bırakıp da başkalarının peygamberlerinin getirdiklerine veyâ kendi kitâblarının dışında başkalarının kitâblarına ilgi gösterirse, böyle bir davranış, onların **ahmaklıklarına** veyâ **sapıklıklarına** kâfîdir".*[564]

Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm* ile böyle bir uzlaşma *(diyalog)* yapmak isteyen Mekke müşriklerinin ileri gelenlerinden Velîd ibn-i Mugîra, Ebû Cehil, As ibn-i Vâil, Esved ibn-i Muttalib ibn-i Esed ibn-i Abdü'l-uzzâ, Ümeyye ibn-i Halef gibi kimseler bir araya gelerek Hazeti Muhammed *aleyhi's-selâm*'a şöyle dediler:

*"Yâ Muhammed. Sen bu da'vâdan vaz geç. Biz sana istediğin kadar mal verelim. Kızlarımızdan istediğin kimse ile evlendirelim. Seni kendimize reis yapalım. Eğer buna râzı olmazsan gel seninle bir **uzlaşma** yapalım. Gel, sen bizim dînimize tâbi' ol, biz de senin dînine tâbi olalım. Seni kendi işlerimize ortak yapalım. Bir sene sen bizim putlarımıza ibâdet et, bir sene de biz senin Allâh'ına ibâdet edelim. Eğer senin*

[564] -Hayâtü's-sahâbe, C.3.ss.44. İbn-i Abdü'l-Berr (Câmi) inde. 2 / 40.

getirdiğin dîn bir hayır ise biz de onda sana ortak oluruz. Ondan nasîbimizi almış bulunuruz. Eğer bizim elimizde olan hayır ise sen de bizim işimize iştirak etmiş ve ondan nasîbini almış olursun".

Mekke müşriklerinden böyle bir teklif alan Hazreti Muhammed *aleyhis-selâm* da bu teklîfi redd ederek şöyle dedi:

"Allâh korusun. Ben Allâhü Teâlâ'ya başkasını ortak koşamam. (Sizin ibâdetleriniz şirk ile karışıkdır. İlâhi emre aykırıdır.Vahdâniyyet-i ilâhiyye'yi terk ederek sizin şirkinize iştirak edemem). Allâhü Teâlâ'dan başka ilâh, O'ndan başka ibâdete lâyık bir şey yokdur".

Bunun üzerine,

"Hiç olmazsa bizim ilâhlarımızın ba'zılarına el sürüver de seni tasdîk edelim ve senin ilâhına ibâdet eyleyelim".

diyerek bir ta'vîz vermesini istediler.

Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm* buna da,

"Hayır"

cevâbını verince ümidleri kesildi.

Bu hâdise üzerine İslâm Dîni'nin -*her cihetden*- diğer tüm dînlerden üstün olduğunu; küfür, şirk ve nifâk derdlerinden uzak bulunduğunu, başka dinlerin hukümlerine ve onlarla bir **uzlaşma** yapmaya ihtiyâcı olmadığını, bunun için de onlarla bir uzlaşma yapmanın mümkün olmadığını ifâde eden **Kâfirûn Sûresi** nâzil oldu. Bu sûretle küfr ve şirk erbâbının bu **uzlaşma ve hoşgörü** teklîfleri, Cenâb-ı Hakk tarafından da redd edildi ki bu sûrede şöyle deniliyordu:

قُلْ يَا اَيُّهَا الْكَافِرُونَ. لآ اَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ. لآ وَلآ اَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا اَعْبُدُ. ج وَلآ أَنَا عَابِدٌ مَا عَبَدْتُمْ. لآ وَلآ اَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا اَعْبُدُ. ط لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِيَ دِينِ.

"(Yâ Muhammed) **de ki: Ey kâfirler, ben sizin tapmakda olduklarınıza tapmam. Siz de benim ibâdet etdiğime kulluk ediciler değilsiniz. Ben** (zâten) **sizin taptıklarınıza** (hiç bir zaman) **tapmış değilim. Siz de benim kulluk etmekde olduğuma** (hiç bir zaman) **kulluk ediciler değilsiniz. Sizin dîniniz size, benim dînim bana".**[565]

Bunun üzerine Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm* da Haram-ı şerîf'e giderek orada bulunan insanlara bu sûreyi okudu. Orada bulunub da küfürlerinde ve şirklerinde ısrâr eden müşrikler de şaşırıp kaldılar ve ümidlerini kesip dağıldılar.

Hal böyle olunca Rasûlü'llâh *sallâ'llâhü aleyhi ve sellem*'in peygamberliğini ve Kur'ân-ı Kerîm'in Allâh kelâmı olduğunu kabul etmeyen; Mâide (73) de belirtidiği üzere -*Baba, Oğul, Rûhu'l-kudüs*- gibi üçlü bir tanrı **"Teslis"** inanışı ile Allâhü Teâlâ'ya şirk koşan din mensûbları ile bir uzlaşma cihetine gitmek, İslâmî bakımdan tamâmen hatâ olup onların sinsi emellerine alet olmakdan ve onların düşmanca çalışmalarına istedikleri zemîni hazırlamakdan başka bir şey' değildir.

Bütün bu çalışmaların hedefi, yüce bir dîne, tertemiz bir inanca ve sınırlı bir hoşgörü ahlâkına sâhib olan Müslümân'ları aldatarak Hristiyan'laştırmakdan ve kendilerine benzetmekden başka bir şey' değildir. Gâye ve netîce bu olunca, **"Dinler arası uzlaşma ve sınırsız bir hoşgörü"** felsefesi altında onları

[565] -Kâfirûan Sûresi, âyet 1-6.

memnûn etmek de mümkün değildir. Çünkü Cenâb-ı Hakk bu husûsu, Kur'ân-ı Kerîm'in bir çok âyet-i kerîmelerinde dile getirdiği gibi şu âyet-i kerîmede de şöyle ifâde buyurup gözlerimizin önüne sermekdedir.

وَلَنْ تَرْضىَ عَنْكَ الْيَهُودُ وَ لا النَّصَارَى حَتَّى تَتَّبِعَ مِلَّتَهُمْ ط قُلْ إِنَّ هُدَى اللهِ هُوَ الْهُدىَ ط وَلَئِنِ اتَّبَعْتَ اَهْوَاءَهُمْ بَعْدَ الَّذِي جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ لا مَا لَكَ مِنَ اللهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلآ نَصِيرٍ.

"Ne Yahûdî'ler, ne Hristiyân'lar -*sen onların dînine uyuncaya kadar*- aslâ senden hoşnûd olmaz (lar)**.**

De ki:-Allâh'ın hidâyet (yolu olan İslâm yok mu? İşte) **doğru yolun ta kendisi odur-.**

Eğer (vahy ile) **sana gelen** (bunca) **ilimden sonra** (bi'l-farz) **onların hevâ** (ve heves) **lerine uyacak olursan, and olsun, Allâh'dan** (başka seni koruyacak) **ne hakîkî bir dost, ne de hakîkî bir yardımcı yokdur".**[566]

يَا اَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لآ تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى اَوْلِيَاءَ ۘ بَعْضُهُمْ اَوْلِيَاءُ بَعْضٍ ط وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ ط إِنَّ اللهَ لآ يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ.

"Ey îmân edenler, Yahûdî'leri de, Hristiyân'ları da kendinize yâr (ve üstünüze hâkim) **tutmayın** (kendinizden üstün görmeyin). **Onlar** (ancak) **birbirinin yârânıdırlar. İçinizden kim onları dost** (ve hâkim) **edinirse, o da onlardandır. Şübhesiz Allâh, o zâlimler gürâhuna muvaffakıyyet vermez".**[567]

---

[566] -Bakara Sûresi, âyet 120.
[567] -Mâide Sûresi, âyet 51.

Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm* tüm insanlara karşı rıfk ile, mülâyemet ile muâmelede bulunmakla emr olunduğu halde; bu sûrede Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm*'ın, küfürlerinde israr eden ve kendisini kendi bâtıl dinlerine sevk etmek isteyen kimselere **"Ey kâfirler"** diye hitâb etmesi, ilâhî bir emir gereğidir. Böyle bir emir, taraf-ı ilâhîden olup taraf-ı risâletden değildir. Bunun için de böyle bir hitâb, O'nun rıfk ile, mülâyemet ile bir davranışda bulunmasına aykırı değildir.

Ba'zı kimseler,

"Bu hitâbdan Yehûd ve Nasârâ hâriçdir. Çünkü onlar Allâhü Tâlâ'yı bilib Allâh'a ibâdet etdiklerinden **"Ben sizin ibâdet etdiğiniz ma'bûda ibâdet etmem"** demek câiz olmaz. Bunun için buradaki bu hitâb -*Mekke müşrikleri gibi*- ya belli bir toplumadır veyâ Allâhü Teâla'dan başka şey'lere ibâdet etdiklerinden dolayı mecûs'i veyâ tâbiuyyûn gibi Allâhü Teâlâ'yı tanımayan kâfirleredir. Konu bu şekilde mütâlea edilince de **"Ben sizin ibâdet etdiğiniz şey'lere ibâdet etmem"** demek câiz olur".[568]

diyorlarsa da, Hazreti Muhammed *sallâ'llâhü aleyhi ve sellem*'in peygamberliğini tamımamakda ve -*ba'zı âyet-i kerîmelerde belirtildiği gibi*- Allâhü Teâlâ'ya şirk koşup O'nu noksan sıfatlardan münezzeh kılıp kemâl sıfatları ile muttasıf kılmamakda israr etdikleri için -*Allâhü Teâla'ya biz de inanıyoruz*- demelerinin bir değeri olmasa gerekdir. Çünkü, şu ve benzeri âyet-i kerîmeler, bu husûsun böyle olduğunu açıkca ifâde edip belirtmektedir.

[568] -Hulâsatü'l-Beyân fî Tefsîri'l-Kur'ân, C,15.ss.6594. Mehmed Vehbi.

إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللهِ ٱلإِسْلاَمُ قف

"Hak dîn, Allâh ındında (ancak) **İslâm'dır".**[569]

وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ ٱلإِسْلاَمِ دِيناً فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ ج وَهُوَ فِي ٱلآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ.

"Kim İslâm'dan başka bir dîn ararsa ondan (bu dîn) **aslâ kabûl olunmaz ve o, âhiretde de en büyük zarara uğrayanlardandır".**[570]

وَمَا يُؤْمِنُ اَكْثَرُهُمْ بِاللهِ إِلاَّ وَهُمْ مُشْرِكُونَ.

"Onların çoğu, Allâh'a şirk koşmaksızın (ortak tutmaksızın) **îmân etmaz".**[571]

قُلْ يَا اَيُّهَا الْكَافِرُونَ. لآ اَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ. لا وَلآ اَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا اَعْبُدُ. ج وَلآ أَنَا عَابِدٌ مَا عَبَدْتُمْ. لا وَلآ اَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا اَعْبُدُ. ط لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِيَ دِينِ.

"(Yâ Muhammed) **de ki: Ey kâfirler, ben sizin tapmakda olduklarınıza tapmam. Siz de benim ibâdet etdiğime kulluk ediciler değilsiniz. Ben** (zâten) **sizin taptıklarınıza** (hiç bir zaman) **tapmış değilim. Siz de benim kulluk etmekde olduğuma** (hiç bir zaman) **kulluk ediciler değilsiniz. Sizin dîniniz size, benim dînim bana".**[572]

لآ اِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ ج فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِنْ بِاللهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَى ق لآ انْفِصَامَ لَهَا ط وَاللهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ .

"Dinde zorlama yokdur. Hakîkat, îmân ile küfür, apaçık meydana çıkmışdır. Artık kim şeytanı, (ve insanları

[569] -Âl-i İmrân Sûresi, âyet 19.
[570] -Âl-i İmrân Sûresi, âyet 85.
[571] -Yûsüf Sûresi, âyet 106.
[572] -Kâfirûn Sûresi, âyet 1-6.

Allâh'ın Dîni'nden uzaklaştırmaya çalışan tâgutları) **tanımayıb da Allâh'a îmân ederse o, muhakkak ki kopması** (mümkün) **olmayan en sağlam kulpa** (Kur'ân'a ve İslâm'a) **yapışmışdır. Allâh** (her şey'i) **hakkıyle işitici,** (her şey'i) **kemâliyle bilicidir".**[573]

فَلاَ تُطِعِ الْمُكَذِّبِينَ.

"(Seni tekzîb eden, kakîkati yalan sayan**) o mükezzib'lere itâat etme (**onların arzûlarını yerine getirme**)".**

وَدُّوا لَوْ تُدْهِنُ فَيُدْهِنُونَ.

"Onlar isterler ki sen yumuşak davranasın da onlar da sana yumuşak davransınlar".[574]

Şu halde karşı tarafdaki küfür ve şirk erbâbının iltifatlarına aldanıp onlara müdâhenede bulunarak, teklîflerini kabûl edip ta'vîzde bulunarak onlara hoş görünmek; hakk ve gerçekle hiç bir zaman bağdaşması mümkün olmayan arzû ve isteklerini *-sınırsız bir hoşgörü felsefesi altında-* yerine getirerek bir **uzlaşma** yapmak, aslâ câiz değildir.

Bunun için böyle ta'vizkâr bir davranış, *-kula kulluk olacağından-* bir nev'î şirkdir ki böyle bir şirkden, *-Rasûlü'lâh salle'llâhü aleyhi ve sellem'in sığındığı gibi-* her zaman ve her yerde Allâhü Teâlâ'ya sığınmak, O'nun yardımını ve korumasını istemekdir.

Bununla berâber **Dinler arası diyalog** (uzlaşma) felsefesi altında çalışanlara karşı yapacağımız görev, İslâm'ı teklîf ve teblîğ edip hakk ve bâtılı belirtdikden, fitne ve fesâd erbâbının

[573] -Bakara Sûresi, âyet 256.
[574] -Kalem Sûresi, âyet 8-9.

şerlerini yok etmeye çalışdıkdan, İslâm'ın ve Müslümân'ların gâlibiyyet ve hâkimiyyetini te'mîn edip üzerimizdeki baskılarını kaldırdıkdan sonra, hiç bir kimseyi İslâm Dîni'ne girmeye zorlamamak; ancak -*yapılan bir muâhede ve andlaşma gereğince*- ba'zı hakk ve hukûklarının korunmasını sağlamak, kendi inanç ve ibâdetlerinde serbest bırakıp Hakk'ın hukmünü geçerli kılmak, İslâm'ın ve Müslümân'ların idârî ve hukûkî otoritesi altında toplumun ve fertlerin (*bireylerin*) huzûr ve refâhını sağlamakdır.

وَالسَّلاَمُ عَلىَ مَنِ اتَّبَعَ الْهُدَى.

"(Dünyâda ve âhiretde) **Selâm** (ve selâmet), **doğruya tâbi' olanlaradır".**[575]

❋

❋ ❋

[575] -Tâ-Hâ Sûresi, âyet 47.

❋
❋ ❋

سُبْحَانَ اللهِ وَبِحَمْدِهِ سُبْحَانَ اللهِ الْعَظِيمِ.

"Yâ Rabb, seni tesbîh ve tenzîh eder, sana hamd ederim.
Yine büyük olan Allâh'ı tesbîh ve tenzîh ederim.

❋
❋ ❋

*"Zamanla **İslâm'ın esâsları** marangozun ağaç yonttuğu gibi*
yontula yontula geriye namazla oruç kalacakdır.
Bir müddet sonra o da terk edilip İslâm'a âit
bir şey' kalmayacakdır".[576]

***"İslâm'ın yapışacak kulpları** elbette birer birer kopacakdır.*
Her biri çözüldükçe halk, geriye kalanlara yapışıp
tutunacaklardır. Bunların en evvel kopanı
***hukümde adâlet**, en sonu da*
***namaz** olacakdır".*[577]

❋
❋ ❋

[576] -Namaz, şehâdeteyn'den sonra en mühim dînî bir ruküdür. Bunun için nasıl imkân bulunursa o şekilde kılınması lâzım gelir. Hiç bir halde sâkıt olmaz. Hattâ namaz kılmaya kudret bulunmadığı zamanlarda bile baş ile, o da olmazsa göz işâreti ile kılmak lâzım gelir. Bu bakımdan meşrû' bir sebeb olmadan namaz kılmamaya -Bî-namaz özrü- denilmesinin sebebi budur.
S.B.M.Tecrîd-i Sarîh Tercemesi,C.3.ss.121. Ahmed Naim.

[577] -S.B.M.Tecrîd-i Sarîh Tecemesi,C. 3.ss.121. Ahmed Naim.

Gâye ve hamd-ü senâ

Bu kitâbın dördüncü baskısını, *-Allâhü Teâlânın yardımı, lûtfu ve ihsânı ile-* **metinli** olarak tamamlamaya çalışırken bütün bunların hepsi gösteriyor ki insanlığın gaye ve saâdeti, yakîn bir ilim ile **ittikâ'**dadır. Ya'nî her şeyi gözü ile görüp bilmiş gibi kötülüklerden sakınarak Allâhü Teâlâ'ya yönelmek, ümit ile korku arasında yaşayıp O'nun rızasını, sevgi ve muhabbetini kazanmaktadır.

Çünkü,

وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِيْنْ.

Nihâî zafer -iyi ve güzel sonuç-, **Allâh'a yönelip O'nun ıkâbından** (azâbından) **sakınan müttekî'lerindir".**

netîcesi, ancak böyle bir takvâ ile mümkündür.

Bu bakımdan Allâh kelâmı olduğunda aslâ bir şübhe bulunmayan Kur'ân-ı Kerîm,

هُدىً لِلْمُتَّقِينَ .

"Müttekî'lere, (dalâlet yollarını bırakıp Allâh'a yönelmek kâbiliyyetine sâhip bulunan insanlara), **saadet yollarını göstermek,** (onları dünyevî ve uhrevî mutluluğa erdirmek) **için indirilmiş olan doğru yolun ta kendisidir"** ki bu esasa ve bu inanca göre amel edenler, hep bu güzel netîceye ulaşmışlardır.

Şu halde bize düşen görev,

اِيَّاكَ نَعْبُدُ وَاِيَّاكَ نَسْتَعِينُ.

"Yâ Rabb, biz yalnız sana kulluk eder ve yalnız senden yardım dileriz".

niyâzında bulunarak tam bir ihlâs ve teslîmiyyetle O'na sığınmak; tesbîh, tahmîd, istiğfâr, ve tevbe ile O'nun rızâsını kazanmaya çalışmakdır.

Bunun için de Tesbîh, Tahmîd, İstiğfâr ve Tevbey'i ifâde eden ve Nasr sûresinin nâzil olmasından sonra Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm* 'ın *-günahlardan korunmuş olmasına rağmen-*[578] bizlere örnek olarak yapdığı şu şekildeki bir duâ ve hamd-ü senâyı, her zaman yapmalı ve bundan bir an dahî gâfil olmamaya çalışmalıdır.

سُبْحَانَ اللهِ وَبِحَمْدِهِ اَسْتَغْفِرُ اللهَ وَاَتُوْبُ إِلَيْهِ.

Sübhâne'llâhi ve bi-hamdihî estağfiru'llâhe ve etûbü ileyh:

Yâ Rabb, Seni tesbîh ve tenzîh eder, Sana hamd eder, Senden mağfiret diler ve Sana tevbe ederim. İlâhî, beni afvet.

"Tevbe yâ Rabb, hatâ râhına gitdiklerime;
Bilib etdiklerime, bilmeyib etdiklerime".

❋

❋ ❋

Evet

اَلْحَمْدُ لِلهِ الَّذِي هَدَينَا لِلْاِيمَانِ وَالْاِسْلاَمِ.

"Bizi îmân'a ve İslâm'a hidâyet eyliyen Allâhü Teâlâ'ya hamd olsun".

[578] -Bak: Fetih Sûresi, âyet 2 ve tefsîrine.

وَاللهُ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلىَ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ.

"Allâh kimi dilerse onu, (kendisinde hayır gördüğü kimseleri), **doğru yola iletir".**[579]

"Yâ Rabb, bizi peygamber'ler, sıddîk'ler, şehîd'ler ve sâlih'ler ile haşret ve onlarla birlikde Cennet'ine koy ve onlarla birlikde cemâl'ini görenlerden eyle".Âmîn.

سُبْحَانَ اللهِ وَبِحَمْدِهِ سُبْحَانَ اللهِ الْعَظِيمِ. وَالْحَمْدُ لِلهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ.

"Yâ Rabb, seni tesbîh ve tenzîh eder, sana hamd ederim. Yine büyük olan Allâh'ı tesbîh ve tenzîh ederim. Hamd, âlemlerin Rabb'i olan Allâh'adır".

اَللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ وَبَارِكْ عَلىَ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلىَ آلِ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ بِعَدَدِ عِلْمِكَ.

"Yâ Rabb, seyyidimiz Hazreti Muhammed'e, O'nun âl ve etbâına, ilminin adedince rahmet eyle, selâmet ver, hayır ve bereket ihsân eyle".

آمِينَ، آمِينَ، آمِينْ. وَالْحَمْدُ لِلهِ رَبِّ الْعالَمِينَ.

Âmîn, âmîn, âmîn, ve'l-hamdü li'llâhi Rabb'i'l-âlemîn.

25-Mayıs-1998
29-Muharrem-1419
Talas

[579] -Bakara Sûresi, âyet 213.

❋ ❋ ❋

قَدْ اَفْلَحَ الْمُؤْمِنُوْنَ.

"Mü'min'ler, muhakkak felâh bulmuşdur"
"(Küfrün ve şirkin her çeşidinden sakınarak Tevhîd'in şartlarını noksansız yerine getirmeye çalışan, bu sûretle de nefsini tezkiye eden *-tertemiz yapan-*) **Mü'minler, muhakkak felâh bulmuşdur,**
(korkduklarından emîn, umduklarına nâil olmuşlardır)**".**[580]

❋ ❋ ❋

اِنَّمَا اْلاَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ وَاِنَّمَا لِكُلِّ امْرِىءٍ مَا نَوَى

"Ameller (in hukümleri) niyetlere göredir. Herkesin niyet etdiği ne ise eline geçecek olan da ancak odur"[581]

❋
❋ ❋

[580] -Mü'minûn Sûresi, âyet 1.
[581] -S.B.M. Tecrîd-i Sarîh Tercemesi, C.2.ss.1 (1 nolu H.Ş.) Ahmed Naim.

F İ H R İ S T

Zamanımızda Tevhîd ve Şirk 1
Zamanımızda Tevhîd ve Şirk 3
Besmele, Hamdele, Salvele 5
Ö n s ö z 7
G i r i ş ve G â y e 12
T e v h î d 29
Î m â n 60
İ s l â m 64
Îmân'ın sahih ve makbûl olmasının şartları 66
Îmân'ın korunması 77
T e s b î h 82
Ş i r k 97
Ş i r k ' i n M e n ş e i 101
Ş i r k menfaatlerinde örümcek misâli 108
Ş i r k ' i n Ç e ş i t l e r i 113
Dînî esâsları hevâ ve hevese göre anlamak 151
Ülü'l-emr'e itâatin keyfiyeti 159
İslâm Dîni ve Demokrasi 180
Îmân ile şirk'in i'tikâdî durumu 191
Müdâhene ve ta'vîz'de bulunmanın durumu 197
Örf ve âdetin getirdikleri 205
Tevhîd ve İslâm Dîni karşısında İslâm dışı sistemlerin durumu 216
İslâm'da ve Müslümân'lar arasında tefrîka câiz midir? 246
Tarîkatler tefrîka sayılır mı? 273
Müslümân'lar İslâmî hukümleri yerine getirmek konusunda zorlanırlar mı? 286

İslâm'da silm'e girmek.....298
İslâm Dîni ve Lâiklik.....307
İslâm Dîni ve Teblîğ.....334
N e t î c e 345
Şirk'den uzaklaşıp Tevhîd'e yönelmeyi tavsiye eden
âyet ve hadîslerden ba'zıları.....353
İslâm'da küfre imrenmek câiz midir?.....360
İslâm'da birlik yaşamda dirlik.....368
Dinler arası diyalog (uzlaşma) ve hoşgürü felsefesi.....374
Gâye ve hamd-ü senâ 385
F i h r i s t 389

وَاعْبُدُوا اللهَ وَلاَ تُشْرِكُوْا بِهِ شَيْئاً

"Allâh'a ibâdet (ve kulluk) **edin. O'na hiç bir şey'i eş tutmayın"**

Nisâ', 36

وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللهِ جَمِيعاً ولاَ تَفَرَّقُوْا ص وَاذْكُرُوا نِعْمَتَ ا للهِ عَلَيْكُمْ

"Hepiniz toptan Allâh'ın ipine (Kur'ân-ı Kerîm'e ve İslâm Dînine) **sımsıkı sarılın. Parçalanıp dağılmayın. All'ah'ın üzerinizdeki ni'metini düşünün".** *Âl-i İmrân,10 3.*

وَاَطِيعُوا اللهَ وَرَسُولَهُ وَلاَ تَنَازَعُوا فَتَفْشَلُوا وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ وَاصْبِرُوا ط إِنَّ اللهَ مَعَ الصَّابِرِينَ.

"Allâh'a ve O'nun Rasûlüne itâat edin. (Fikir, görüş, yorum, inanç ve düşünce ayrılıkları ile) **birbiriniz ile çekişip didişmeyin. Sonra korku ile za'fa düşersiniz. Rüzgarınız** (kuvvet ve kudretiniz kesilip) **gider.** (Allâh'ın size olan yardımı kesilir. Kuvvetiniz ve devletiniz yok olup gider)**. Bir de sabr** (-u sebât) **edin,** (sıkıntılara katlanın). **Çünkü Allâh, sabr edenlerle berâberdir".** *Enfâl, 46.*

"Bundan sonra sizin bir daha putperestliğe döneceğinizden endîşe etmiyorum. Endîşe etdiğim şey', sizin dünyâ işlerine dalarak ve servet peşinde koşarak birbirinizin kanını dökmenizdir. İhtiras ile nefsâniyyet güdüp didişmenizdir. İşte o zaman siz de sizden evvelki milletler gibi helâk olursunuz. Çünkü ihtiras, ni'metden mahrûmiyyete sebeb olur".

"Siz iyi olursanız, âmirleriniz de iyi olur. Kötülerin başına kötü geçerse, kimin kimde hakkı varsa helâllaşsın. Zîrâ âhiretde cezâ'ya uğramak, dünyâda mahcûb olmakdan kötüdür". *Vedâ' Haccı dönüşündeki Hutbesi'nden.*

HABERLEŞME ADRESİ
A.Celâleddin Karakılıç
Kiçiköy Mah. Altıntepe Cd.
Gonca Sok.No: 16
Talas - Kayseri
(0352) 437 00 27
(0537) 422 56 09

VAKIFDIR
PARA İLE
SATILMAZ